

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เงินอุดหนุนงบประมาณแผ่นดิน ประจำปี 2548-2549

รายงานฉบับสมบูรณ์

การสร้างรูปแบบการฝึกอบรมด้านปัญหาความรุนแรงทางเพศในมิติหญิงชาย
**Training Model for sexual and Violence Problems
based on Gender**

โดย

นางสาวมนทกานต์ เชื้อมจิต

นางนุชนาฏ หวนนากลาง

นางสาวอรอุมา ชองรัมย์

ที่ปรึกษา

ศ.นพ.นิกร ดุสิตสิน

นางไพลิน ศรีสุขโข

นางสาวสุเพ็ญศรี พึ่งโคกสูง

ศูนย์วิจัยและพัฒนาเพศศาสตร์ศึกษา สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์การแพทย์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

30 กันยายน 2549

กิตติกรรมประกาศ

การยุติความรุนแรงต่อผู้หญิงไม่สามารถล่องลอยไปได้ ด้วยวิธีการรักษาและบำบัดทางร่างกาย และจิตใจเท่านั้น แต่จำเป็นต้องอาศัยการรื้อถอนฐานคิดของสังคมที่อยู่เบื้องหลังความรุนแรงด้วยความพยายามในการพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมด้านปัญหาความรุนแรงทางเพศในมิติหญิงชาย คงไม่เกิดผล หากขาดบุคลากรสหสาขาวิชาชีพทุกท่าน ที่เห็นความสำคัญและเข้าร่วมอบรมกับโครงการฯ แม้ว่าจะเป็นการใช้เวลาในวันหยุดของพวกเขาก็ตาม

ขอขอบพระคุณ ศ.นพ.นิกร คูสัตติน และคุณไพธิน ศรีสุขโข ผู้ซึ่งเป็นหัวหน้างานที่เปรียบเสมือนอาจารย์ที่คอยชี้แนะแนวทางและสอนให้คิดในมุมที่แตกต่าง ขอขอบพระคุณ ผศ.ดร. วิชาสินี พิพิธกุล ผู้ที่เป็น “อาจารย์” ทางความคิดและแนวทางปฏิบัติ คุณสุเพ็ญศรี พึ่งโลกสูง หัวหน้าศูนย์พิทักษ์สิทธิสตรี มูลนิธิเพื่อนหญิง ผู้คอยให้คำปรึกษาและช่วยเหลือตลอดทั้งโครงการ

ในท่ามกลางความเคลื่อนไหว และความเป็นไปของสังคม คณะผู้วิจัยพยายามจนกระทั่งงานวิจัยชิ้นนี้ได้แล้วเสร็จ หากในแต่ละบท แต่ละตอน ของงานวิจัยเล่มนี้ จะยังประโยชน์สถานใดแก่ผู้อ่านที่ได้พลิกผ่านบ้าง...คณะผู้วิจัยและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกคน...ย่อมยินดี

คณะผู้วิจัย

บทสรุปผู้บริหาร

ความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็กเป็นปัญหาของสังคมไทยและสังคมโลกที่นับวันจะทวีความรุนแรงมากขึ้น เนื่องจากความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็กเป็นปัญหาที่ซับซ้อนเกี่ยวโยงกับทัศนคติของสังคมซึ่งมองว่า ความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็กเป็นเรื่องส่วนตัว ที่ผ่านมามหาวิทยาลัยของรัฐและองค์กรพัฒนาเอกชนได้ให้ความช่วยเหลือเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว แต่เนื่องจากยังเป็นการทำงานเฉพาะจุดในลักษณะต่างคนต่างทำ และบางหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังไม่เห็นความสำคัญประกอบกับบุคลากรในวิชาชีพที่เกี่ยวข้องขาดความตระหนักและขาดความละเอียดอ่อนต่อปัญหาความรุนแรงในสังคม ทำให้การช่วยเหลือผู้ประสบปัญหาความรุนแรงยังคงมีข้อจำกัด

ศูนย์วิจัยและพัฒนาเพศศาสตร์ศึกษา สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์การแพทย์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จึงได้ดำเนินโครงการวิจัยการสร้างรูปแบบการฝึกอบรมด้านปัญหาความรุนแรงทางเพศในมิติหญิงชาย (Training Model for sexual and Violence Problems based on Gender) เพื่อสร้างรูปแบบการฝึกอบรมบุคลากรวิชาชีพที่ทำงานเกี่ยวข้องกับผู้ประสบความรุนแรง ให้มีความรู้ ความเข้าใจ และเจตคติที่ถูกต้องเหมาะสมกับปัญหาความรุนแรง โดยคำนึงถึงมิติหญิงชาย อีกทั้งสามารถปรับเปลี่ยนทัศนคติของเจ้าพนักงานให้มีความละเอียดอ่อนต่อผู้ถูกกระทำ และมีวิธีปฏิบัติที่ถูกต้องในการคุ้มครองสวัสดิภาพบุคคลที่ได้รับความรุนแรง ตลอดจนเกิดเครือข่ายการทำงานร่วมกันแบบสหสาขาวิชาชีพ ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาอย่างรอบด้าน โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ประชุมระดมความคิดเห็น เพื่อพัฒนาเป็นหลักสูตรการอบรม

1.1 เชิญบุคลากรที่ทำงานเกี่ยวข้องกับผู้ประสบปัญหาความรุนแรง (เช่น แพทย์ พยาบาล อัยการ ศาล ตำรวจ) องค์กรพัฒนาเอกชน (NGO) ตลอดจนผู้ที่ประสบปัญหาความรุนแรง มาร่วมประชุมระดมสมอง

1.2 ผู้เชี่ยวชาญ และทีมงาน นำผลที่ได้จากการประชุมระดมความคิดเห็น มาสรุปและพัฒนาเป็นรูปแบบการฝึกอบรม

2. การจัดอบรมทุกสหวิชาชีพ (แพทย์ พยาบาล อัยการ ศาล ตำรวจ ฯลฯ) ร่วมกัน เพื่อให้แต่ละวิชาชีพเข้าใจการทำงานของแต่ละฝ่าย และเกิดการดำเนินงานอย่างเป็นเครือข่ายที่มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น

3. ประเมินผลการจัดอบรม และการจัดแถลงข่าวเชิงวิชาการ

ผลที่ได้รับจากการจัดการอบรม คือ บุคลากรในวิชาชีพมีความตระหนักและความละเอียดอ่อนต่อปัญหาความรุนแรงในสังคมมากขึ้น ตลอดจนมีความเข้าใจระหว่างสหวิชาชีพ ซึ่งเป็นเสียงสะท้อนของผู้เข้าร่วมอบรมที่จะสานต่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจของสหวิชาชีพ เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาความรุนแรงในสังคมไทยร่วมกัน

บทคัดย่อภาษาไทย

ชื่อโครงการวิจัย การสร้างรูปแบบการฝึกอบรมด้านปัญหาความรุนแรงทางเพศในมิติหญิงชาย
ชื่อผู้วิจัย มณฑกานต์ เชื่อมจิต นุชนาฎ หวนนากลาง และอรอุมา ซองรัมย์
เดือนและปีที่ทำวิจัยเสร็จ กันยายน 2549

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างรูปแบบการฝึกอบรมบุคลากรวิชาชีพที่ทำงานเกี่ยวข้องกับผู้ประสบปัญหาความรุนแรง ให้มีความรู้ ความเข้าใจ และเจตคติที่ถูกต้องเหมาะสมกับปัญหาความรุนแรง โดยคำนึงถึงมิติหญิงชาย ตลอดจนทำให้เกิดเครือข่ายการทำงานร่วมกันแบบสหวิชาชีพ นำไปสู่การแก้ปัญหาอย่างรอบด้าน โดยผ่านการจัดการประชุมระดมความคิดเห็นจากบุคลากรวิชาชีพ เพื่อให้ทราบถึงสถานการณ์ปัญหาความรุนแรงในสังคมไทย รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ของแต่ละสาขาวิชาชีพ เพื่อได้ผลสรุปของแนวทางความคิดเห็นที่หลากหลาย ซึ่งจะนำไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดประชุมผู้เชี่ยวชาญสำหรับการพัฒนาหลักสูตรการอบรมบุคลากรวิชาชีพต่อไป

ผลการศึกษาพบว่า หลักสูตรการฝึกอบรมด้านปัญหาความรุนแรงทางเพศในมิติหญิงชายควรมีเนื้อหาการอบรมครอบคลุมประเด็นดังต่อไปนี้ 1. ทฤษฎีสตรีนิยม 2. สุขภาพและความรุนแรง 3. การวิจัย เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาคความรุนแรง 4. กระบวนการทางกฎหมาย และกระบวนการดูแล Case หลังจากการแจ้งความ 5. ทักษะเกี่ยวกับการให้การปรึกษาเบื้องต้น 6. การดูแลตนเองของผู้ให้การปรึกษา 7. การศึกษาดูงานนอกสถานที่ 8. การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างวิชาชีพ ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่ความรู้ ความเข้าใจ และการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบปัญหาความรุนแรงได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไปในอนาคต

ผลที่ได้รับจากการอบรม คือ บุคลากรวิชาชีพมีความตระหนักและความละเอียดอ่อนต่อปัญหาความรุนแรงในสังคมมากขึ้น ตลอดจนมีความเข้าใจระหว่างสหวิชาชีพ ซึ่งเป็นเสียงสะท้อนของผู้เข้าร่วมอบรมที่จะสานต่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจของสหวิชาชีพ เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาคความรุนแรงในสังคมไทยร่วมกัน

บทคัดย่อภาษาอังกฤษ

Project Title : Training Model for sexual and Violence Problems based on Gender

Name of the Investigators : Montakarn Chuemchit, Nuchanard Hounnaklang and Onuma Zongram

Year : September 2006

Abstract

The objective of this research was: 1) to develop a gender-based training model on sexual violence issues for government officers (i.e. police, prosecutors, medical practitioners) who work closely with victims of sexual violence; 2) to provide government officers with the knowledge, understanding and skills needed to work in a gender sensitive manner on issues of sexual violence with a multidisciplinary team.

A multidisciplinary brainstorming meeting was organized. Experts attending the meeting created a list of key topics that are necessary for the development of a successful training course.

The eight key topics that should be included in the training course are: 1) feminist theory; 2) links between health and violence; 3) research on steps to solve violence problems; 4) legal processes and how to care for the victim after they notify the police; 5) basic counselling skills; 6) self-care for counselors working with victims; 7) site visits to hospital, police station and organization working with victims; 8) opportunities to share opinions between individuals from multiple disciplines. The inclusion of these eight topics is necessary to improve knowledge about sexual violence issues, to develop the skills needed to work with victims in a respectful manner, and to create effective solutions.

Participants who attend this training course will leave with increased gender sensitivity and a multidisciplinary understanding of sexual violence issues.

สารบัญ

	หน้า
1. บทนำ	1
2. การสำรวจแนวคิดและการวิจัยที่เกี่ยวข้อง	4
● ความรุนแรงต่อผู้หญิง : สถานการณ์และความสูญเสีย	4
● ความรุนแรงต่อผู้หญิง : ผลกระทบอันยิ่งใหญ่ที่หลีกเลี่ยงไม่ได้	6
● มองกลับคืนทาง : สาเหตุความรุนแรงในสังคมไทย	7
● รัฐไทยกับการแก้ไขปัญหาความรุนแรง	14
3. วิธีการวิจัย	17
4. ผลการวิจัย	17
4.1 การจัดประชุมระดมสมอง	17
4.2 การประชุมผู้เชี่ยวชาญเพื่อพัฒนาเป็นหลักสูตรการอบรม	19
4.3 หลักสูตรการอบรมและแนวทางการสอน หรือการดำเนินการ	21
4.4 ผลการจัดการอบรมบุคลากรวิชาชีพ	26
4.5 ผลการประเมินหลักสูตรและข้อเสนอแนะจากสหวิชาชีพ	36
4.6 การจัดแสดงข่าวเชิงวิชาการ	48
5. การอภิปรายผล	57
6. ข้อเสนอสรุป	65
7. ข้อเสนอแนะ	66
8. ส่วนอ้างอิงและบรรณานุกรม	67
9. ภาคผนวก ก : รายละเอียดของการจัดการอบรมบุคลากรวิชาชีพ	69
● คำกล่าวรายงานการฝึกอบรมปฏิบัติการ	69
● คำกล่าวเปิดการฝึกอบรมปฏิบัติการ	70
● ถอดคำบรรยาย หัวข้อ “กะเทาะความคิดกับทฤษฎีสตรีนิยม” โดย ผศ.ดร. วิลาสินี พิพิธกุล	71
● ถอดคำบรรยาย หัวข้อ “สุขภาพและความรุนแรง” โดย ผศ.ดร. นันทพันธ์ ชินล้ำประเสริฐ	97
● ถอดคำบรรยาย หัวข้อ “การวิจัยเพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหา ความรุนแรง” โดย น.พ. วิพุธ พูลเจริญ	104

สารบัญ (ต่อ)	หน้า
● ถอดคำบรรยาย หัวข้อ "กระบวนการทางกฎหมาย และกระบวนการดูแล Case หลังจากแจ้งความ" โดยคณะวิทยากรจากมูลนิธิเพื่อนหญิง	115
● การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างวิชาชีพ	129
● สรุปวิธีการฝึกการให้การปรึกษาเบื้องต้น	136
<u>ภาคผนวก ข : รายละเอียดของการจัดการประชุมระดมสมอง</u>	143
● รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมระดมสมอง	143
● กำหนดการประชุม	145
● คำกล่าวเปิดการประชุมระดมสมอง	146
● ถอดคำบรรยาย หัวข้อ "เพศสภาพ/บทบาทหญิงชาย และแนวคิดเกี่ยวกับปัญหาความรุนแรงทางเพศ" โดย ผศ.ดร. วิชาสินี พิพิธกุล	149
● ถอดคำบรรยาย หัวข้อ "ระบบบริการทางการแพทย์ต่อผู้หญิงที่ประสบความรุนแรงทางเพศ" โดย ศ.พญ.เพ็ญศรี พิชัยสนธิ์	158
● ถอดคำบรรยาย หัวข้อ "ระบบการสอบสวนเพื่ออำนวยความสะดวกกรรม" โดย พล.ต.ต. ชัชวาลย์ สุขสมจิตร์	166
● ถอดคำบรรยาย หัวข้อ "ข้อเสนอจากตัวจริงเสียงจริงของผู้หญิงที่ประสบปัญหา" โดย คุณนิค (นามสมมติ)	174
● ถอดคำบรรยาย หัวข้อ "ประสบการณ์การทำงานช่วยเหลือผู้หญิงที่ประสบปัญหาความรุนแรงทางเพศ" โดย คุณสุเพ็ญศรี พิ่ง โคนสูง	178
● การนำเสนอผลการแบ่งกลุ่มประชุมระดมสมอง	185
● สรุปการประเมินผลการจัดประชุมระดมสมอง	197
<u>ภาคผนวก ค : ภาพถ่ายกิจกรรม</u>	200
10. ประวัตินักวิจัย	212

เลขหมู่
เลขทะเบียน 015752
รับ, เดือน, ปี 27 มี.ค. 56

ทุนงบประมาณแผ่นดิน ประจำปี 2548 - 2549

รายงานฉบับสมบูรณ์

(ตุลาคม 2547 - กันยายน 2549)

โครงการวิจัย

“การสร้างรูปแบบการฝึกอบรมด้านปัญหาความรุนแรงทางเพศในมิติหญิงชาย”

(Training Model for sexual and Violence Problems based on Gender)

1. บทนำ

1 ใน 5 ของผู้หญิงทั่วโลก เคยถูกทำร้ายร่างกายหรือทำร้ายทางเพศ ในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งในชีวิตของเธอ ใน 1 นาที ทั้งโลกมีผู้หญิงถูกข่มขืน 1.3 ราย ใน 15 นาที จะมีผู้หญิงถูกข่มขืนถึง 20 ราย (มูลนิธิเพื่อนหญิง, 2546)

ประเทศต่างๆ ทั่วโลกยืนยันว่า ผู้หญิงในสังคมร้อยละ 20 - 50 ถูกกระทำรุนแรงจากสามีหรือคนรัก และร้อยละ 50-60 ของผู้หญิงที่ถูกกระทำนี้คือผู้หญิงที่ถูกกระทำรุนแรงทางเพศ (มูลนิธิเพื่อนหญิง, 2547)

ในทวีปยุโรป ผู้หญิงอังกฤษร้อยละ 30 เคยถูกสามีหรือคูรักรกระทำรุนแรง ในทวีปเอเชียและแปซิฟิก ผู้หญิงเกาหลีร้อยละ 38 ผู้หญิงฟิลิปปินส์ร้อยละ 26 เคยถูกสามีหรือคูรักรกระทำรุนแรง ในทวีปอเมริกา ผู้หญิงอเมริกันร้อยละ 22 ผู้หญิงแคนาดาร้อยละ 29 เคยถูกสามีหรือคูรักรกระทำรุนแรง (Population Report, 1999)

สำหรับในส่วนของประเทศไทย จากการศึกษาคความรุนแรงต่อผู้หญิงในชีวิตคู่ ของสถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล (กฤตยา และคณะ, 2544) พบว่า ผู้หญิงไทยร้อยละ 44 เคยประสบปัญหาความรุนแรงโดยสามีหรือคนรักไม่ว่าจะทางร่างกาย หรือทางเพศ โดยในจำนวนนี้ 29 % ถูกกระทำรุนแรงทางกาย 30% ถูกกระทำรุนแรงทางเพศ

รายงานจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ระบุว่า ในปี พ.ศ. 2543 - มิถุนายน พ.ศ. 2544 มีคดีข่มขืนเกิดขึ้น จำนวน 5,315 คดี หรือเฉลี่ยเดือนละ 295 คดี หรือประมาณวันละ 10 คดี

นอกจากนี้ข้อมูลจากสำนักกระบวนวิชา กรมควบคุมโรค ปี พ.ศ. 2546 พบว่ามีผู้ได้รับบาดเจ็บจากความรุนแรง 18,629 ราย หรือเฉลี่ยวันละ 51 ราย หรือชั่วโมงละ 2 ราย เป็นเด็กหญิงอายุต่ำกว่า 15 ปี 189 ราย ถูกทำร้ายทางเพศ 83 ราย และได้รับบาดเจ็บจนถึงชีวิต 11 ราย

ข้อมูลข้างต้น เป็นข้อมูลที่มีพื้นฐานมาจากการได้รับการรายงาน ปฏิเสธไม่ได้ว่ายังมีผู้ที่ได้รับผลกระทบจากความรุนแรงอีกหลายคนที่ไม่ได้บอกเล่าเรื่องราวหรือเหตุการณ์เหล่านั้นให้ผู้ใดได้รับฟัง ตัวเลขหรือข้อมูลของสถานการณ์ปัญหาความรุนแรงในสังคมไทย จึงเป็นเหมือนภูเขาน้ำแข็ง ดังที่ ศ. นพ.วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์ ผู้เชี่ยวชาญด้านนิติเวชวิทยา ได้กล่าวไว้ว่า "คดีความผิดทางเพศ เหมือนภูเขาน้ำแข็งในทะเล คดีที่ไปแจ้งความเหมือนปลายยอดเท่านั้น ที่โผล่ขึ้นมา" (อรสม สุทธิสาคร, 2544)

เหตุที่เป็นเช่นนั้นก็เพราะ ผู้หญิงไม่กล้าไปแจ้งความดำเนินคดี ด้วยความอับอาย ความวิตกกังวล ความไม่แน่ใจ ตลอดจนความกลัวสูญเสียสถานะทางสังคม ทั้งๆที่ความรู้สึกเหล่านี้ได้เกิดขึ้นมาจากสาเหตุที่เธอไม่ได้เป็นคนก่อ ผู้หญิงจำนวนมากนึกตรงอยู่นานว่าจะตัดสินใจอย่างไรหลังจากถูกข่มขืนหรือถูกกระทำความรุนแรง เพราะความเสียหายด้านจิตใจอย่างใหญ่หลวงที่เธอได้รับ ประกอบกับสถานะขวัญเสียและสับสน และความกลัวผลกระทบที่จะได้รับจากคนในสังคม ทำให้ผู้หญิงหลายคนยอมปล่อยให้เรื่องนี้ผ่านเลยไป เพื่อรักษาสถานะทางสังคมให้คงอยู่ แต่ถึงแม้ว่าพวกเธอเหล่านั้นยอมเงียบไม่ได้แจ้งความเพื่อดำเนินคดีตามกฎหมาย แต่เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจะยังคงติดอยู่ในใจของพวกเธอตลอดไป ในทางตรงกันข้ามผู้หญิงบางคนเลือกที่จะแจ้งความดำเนินคดีเพื่อร้องขอความยุติธรรม แต่สิ่งที่พวกเธอต้องแลกมาเพื่อความยุติธรรมนั้นมันมากมายเหลือที่จะคณานับ ด้วยการดำเนินชีวิตหลังเหตุการณ์นั้นเปลี่ยนแปลงไป บางคนต้องย้ายที่ทำงาน หลายคนต้องย้ายบ้าน และอีกมากมายต้องปรับสภาพชีวิตใหม่เพราะวิถีการดำเนินชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไป ฉะนั้นการข่มขืนหรือการถูกกระทำความรุนแรงจึงมิใช่เพียงเหตุการณ์ที่จบสิ้นลง หากยังมีผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงอีกมากมายที่จะเกิดขึ้นตามมาเหมือนห้วงลูกโซ่ และไม่ว่าผู้หญิงจะเลือกทางไหน ความเจ็บปวดก็ดูเหมือนเป็นสิ่งที่ผู้หญิงหลีกเลี่ยงไม่พ้น (มนทกานต์ เชื้อมจิต, 2545)

"ทุกวันนี้ผู้หญิงไทยไม่มีทางเลือกมากนักในการจัดการปัญหาความรุนแรงที่ได้รับ เหตุผลหลักมาจากค่านิยมของสังคมที่มองว่าเป็นปัญหาภายในครอบครัวที่คู่สามีภรรยาต้องแก้ไขกันเอง ผู้หญิงจึงมักทนเก็บปัญหาไว้กับคนไม่ไปปรึกษาใคร ในขณะที่เดียวกันวงล้อแห่งความรุนแรงก็หมุนไปข้างหน้า แรงขึ้น แรงขึ้น จนกลายเป็น โศกนาฏกรรมของสังคมอยู่ชั่วขณะหนึ่ง แล้วเรื่องก็จะเงียบหายไปจากกระแสความสนใจของสังคมเพื่อรอวันที่จะเกิดขึ้นใหม่รายแล้วรายเล่า" (เอกสารประกอบการประชุมระดมความเห็นต่อ (ร่าง) พระราชบัญญัติป้องกันและแก้ไขการใช้ความรุนแรงในครอบครัว, 2548)

ความรุนแรงต่อผู้หญิงยังคงเกิดขึ้นอยู่ทุกวัน จะมีผู้หญิงอีกกี่คนที่ต้องทนทุกข์อยู่กับการใช้ "อำนาจ" ของเพศชาย จะมีสักกี่คนที่ได้มีโอกาสพูดเมื่อตัวเองต้องตกเป็นเหยื่อของความรุนแรง และหากมีโอกาสแล้ว จะมีสักกี่คนที่จะกล้าพูด คังทำงานวิจัยของ รศ.ดร.กฤตยา อาชวนิจกุล และคณะ (2546) พบว่า 86% ของผู้หญิงที่ถูกกระทำความรุนแรง ไม่เคยขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานใด และหากได้พูดไปแล้วจะมีสักกี่คนที่รับฟังเรื่องราว เหล่านั้นอย่างใส่ใจ

ผู้หญิงหลายคนต้องถูกกระทำซ้ำเติมจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ เพียงเพราะพวกเขาเหล่านั้น ขาดความเข้าใจและมีทัศนคติที่ผิดๆต่อประเด็นความรุนแรง จึงทำให้ผู้หญิงส่วนใหญ่ไม่กล้าที่จะลุกขึ้นพูด เมื่อตัวเองต้องประสบกับความรุนแรง เนื่องด้วยความหวาดกลัวว่าคนในสังคมจะมองเธอเช่นไร ส่งผลให้ปัญหาที่เกิดขึ้นไม่ได้รับการแก้ไข

ดังนั้น จึงจำเป็นที่จะต้องสร้างความรู้ ความเข้าใจ ให้กับวิชาชีพที่ต้องทำงานเกี่ยวข้องกับผู้ถูกกระทำความรุนแรง เช่น แพทย์ พยาบาล ตำรวจ ทนาย อัยการ ศาล เป็นต้น เพื่อให้กลุ่มคนเหล่านี้เกิดความเข้าใจที่ ถูกต้องในเรื่องของความรุนแรง เกิดความตระหนักได้ว่าเรื่องเหล่านี้เป็นสิ่งที่ ละเอียดย่อย สามารถมองเห็นถึง รากเหง้าของปัญหา และช่วยเหลือผู้ประสบกับความรุนแรงได้อย่างมีประสิทธิภาพและเต็ม ไปด้วยความเข้าใจ

วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

1. เพื่อสร้างและพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมบุคลากรวิชาชีพที่ทำงานเกี่ยวข้องกับผู้ประสบความรุนแรง เช่น แพทย์ พยาบาล อัยการ ศาล ตำรวจ เป็นต้น ให้มีความรู้ ความเข้าใจ และเจตคติที่ถูกต้องเหมาะสมกับปัญหาความรุนแรง โดยคำนึงถึงมิติหญิงชาย
2. เพื่อเปลี่ยนทัศนคติของเจ้าพนักงานให้มีความละเอียดอ่อนต่อผู้ถูกกระทำ และมีวิธีปฏิบัติที่ถูกต้องในการคุ้มครองสวัสดิภาพบุคคลที่ได้รับ ความรุนแรง
3. เพื่อให้เกิดเครือข่ายการทำงานร่วมกันแบบสหสาขาวิชาชีพ นำไปสู่การแก้ไขปัญหาอย่างรอบด้าน
4. เพื่อสร้างความตระหนักรู้ให้กับคนในสังคม รวมทั้งสื่อมวลชน ให้มีความเข้าใจและละเอียดอ่อนในเรื่องของปัญหาความรุนแรงทางเพศในมิติหญิงชาย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้รูปแบบการฝึกอบรมบุคลากรวิชาชีพที่ทำงานเกี่ยวข้องกับผู้ป่วยที่มีความรุนแรง ที่มีมาตรฐานสามารถนำไปใช้ได้
2. บุคลากรวิชาชีพ เกิดความรู้ ความเข้าใจ และทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. เกิดเครือข่ายการทำงานในการช่วยเหลือผู้ที่ประสบกับความรุนแรง
4. สังคมเกิดความตระหนักรู้ และมีความเข้าใจในเรื่องของปัญหาความรุนแรงมากขึ้น ตลอดจนสื่อมวลชนมีความละเอียดอ่อนในการนำเสนอข่าวประเด็นความรุนแรงมากขึ้น

2. การสำรวจแนวความคิดและการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความรุนแรงต่อผู้หญิง : สถานการณ์และความสูญเสีย

"...ไม่ช้าบาดแผลทางร่างกายก็หาย
เหลือเพียงแผลเป็น
แต่ความเจ็บที่เกาะกินใจนั้น
ใช้เวลามากกว่าจะคลาย
ทุกครั้งที่ผมหันนึกถึงสิ่งที่เกิดขึ้น
ก็รู้สึกเหมือนเลือดไหลซึมออกมาอีก
สภาพจิต วิญญาณที่ชอกช้ำ
ใช้เวลานานกว่าจะหาย
ความแตกสลายของตัวคนที่ถูกกระทำ
เป็นเรื่องยากที่สุดที่จะกอบกู้สู่สภาพเดิม..."

ข้อความข้างต้น คือ หนึ่งในคำบอกเล่าจากผู้หญิงที่ประสบกับเหตุการณ์ความรุนแรง ซึ่งปรากฏอยู่ทุกเมื่อเช้าวินในสังคม

ประเทศต่างๆ ทั่วโลกยืนยันว่า ผู้หญิงในสังคมร้อยละ 20 – 50 ถูกกระทำรุนแรงจากสามีหรือคนรัก และร้อยละ 50-60 ของผู้หญิงที่ถูกกระทำนี้คือผู้หญิงที่ถูกกระทำ ความรุนแรงทางเพศ (มูลนิธิเพื่อนหญิง, 2547)

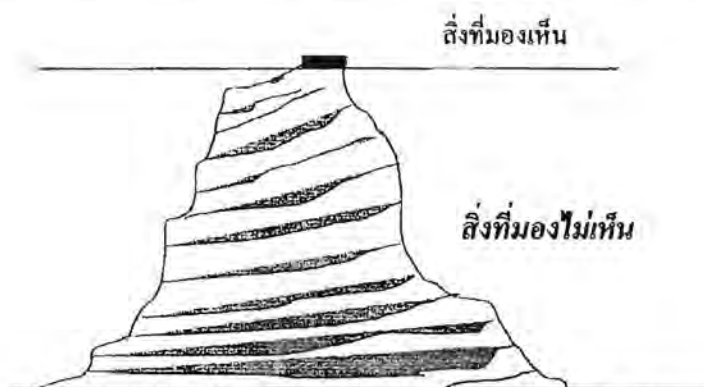
ในทวีปยุโรป ผู้หญิงอังกฤษร้อยละ 30 เคยถูกสามีหรือคู่รักกระทำรุนแรง ในทวีปเอเชียและแปซิฟิก ผู้หญิงเกาหลีร้อยละ 38 ผู้หญิงฟิลิปปินส์ร้อยละ 26 เคยถูกสามีหรือคู่รักกระทำรุนแรง ในทวีปอเมริกา ผู้หญิงอเมริกันร้อยละ 22 ผู้หญิงแคนาดาร้อยละ 29 เคยถูกสามีหรือคู่รักกระทำรุนแรง (Population Report, 1999)

สำหรับในส่วนของประเทศไทย จากการศึกษาความรุนแรงต่อผู้หญิงในชีวิตคู่ ของสถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล (กฤตยา และคณะ, 2544) พบว่า ผู้หญิงไทยร้อยละ 44 เคยประสบปัญหาความรุนแรงโดยสามีหรือคนรักไม่ว่าจะทางร่างกาย หรือทางเพศ

รายงานจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ระบุว่า ในปี พ.ศ. 2543 – มิถุนายน พ.ศ. 2544 มีคดีข่มขืนเกิดขึ้น จำนวน 5,315 คดี หรือเฉลี่ยเดือนละ 295 คดี หรือประมาณวันละ 10 คดี

นอกจากนี้ข้อมูลจากสำนักกระบวนคดีวิทยา กรมควบคุมโรค ปี พ.ศ. 2546 พบว่ามีผู้ได้รับบาดเจ็บจากความรุนแรง 18,629 ราย หรือเฉลี่ยวันละ 51 ราย หรือชั่วโมงละ 2 ราย เป็นเด็กหญิงอายุต่ำกว่า 15 ปี 189 ราย ถูกทำร้ายทางเพศ 83 ราย และได้รับบาดเจ็บจนถึงชีวิต 11 ราย

ข้อมูลข้างต้น เป็นข้อมูลที่มีพื้นฐานมาจากการได้รับการรายงาน ปฏิเสธไม่ได้ว่ายังมีผู้ที่ได้รับผลกระทบจากความรุนแรงอีกหลายคนที่ไม่ได้บอกเล่าเรื่องราวหรือเหตุการณ์เหล่านั้นให้ผู้ใดได้รับฟัง ตัวเลขหรือข้อมูลของสถานการณ์ปัญหาความรุนแรงในสังคมไทย จึงเป็นเหมือนภูเขาน้ำแข็ง คั้งที่ ศ. นพ. วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์ ผู้เชี่ยวชาญด้านนิติเวชวิทยา ได้กล่าวไว้ว่า "คดีความผิดทางเพศ เหมือนภูเขาน้ำแข็งในทะเล คดีที่ไปแจ้งความเหมือนปลายยอดเท่านั้น ที่โผล่ขึ้นมา" (อรสม สุทธิสาคร, 2544)

เหตุที่เป็นเช่นนั้นก็เพราะ ผู้หญิงไม่กล้าไปแจ้งความดำเนินคดี ด้วยความอับอาย ความวิตกกังวล ความไม่แน่ใจ ตลอดจนความกลัวสูญเสียสถานะทางสังคม ทั้งๆที่ความรู้สึกเหล่านี้ได้เกิด

ขึ้นมาจากสาเหตุที่เธอไม่ได้เป็นคนก่อ ผู้หญิงจำนวนมากมักครองอยู่นานว่าจะตัดสินใจอย่างไร หลังจากถูกข่มขืนหรือถูกกระทำ ความรุนแรง เพราะความเสียหายด้านจิตใจอย่างใหญ่หลวงที่เธอได้รับ ประกอบกับภาวะขวัญเสียและสับสน และความกลัวผลกระทบที่จะได้รับจากคนในสังคม ทำให้ผู้หญิงหลายคนยอมปล่อยให้เรื่องนี้ผ่านเลยไป เพื่อรักษาสถานะทางสังคมให้คงอยู่ แต่ถึงแม้ว่าเธอเหล่านั้นยอมเงียบ ไม่ได้แจ้งความเพื่อดำเนินคดีตามกฎหมาย แต่เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจะยังคงติดอยู่ในใจของพวกเธอตลอดไป ในทางตรงกันข้ามผู้หญิงบางคนเลือกที่จะแจ้งความดำเนินคดีเพื่อร้องขอความยุติธรรม แต่สิ่งที่พวกเธอต้องแลกมาเพื่อความยุติธรรมนั้นมันมากมายเหลือที่จะคณานับ ด้วยการดำเนินชีวิตหลังเหตุการณ์นั้นเปลี่ยนแปลงไป บางคนต้องย้ายที่ทำงาน หลายคนต้องย้ายบ้าน และ อีกมากมายต้องปรับสภาพชีวิตใหม่เพราะวิถีการดำเนินชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไป ฉะนั้นการข่มขืนหรือการถูกกระทำ ความรุนแรงจึงมิใช่เพียงเหตุการณ์ที่จบสิ้นลง หากยังมีผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงอีกมากมายที่จะเกิดขึ้นตามมาเหมือนห้วงลูกโซ่ และไม่ว่าผู้หญิงจะเลือกทางไหน ความเจ็บปวดก็ดูเหมือนเป็นสิ่งที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงไม่พ้น (มนทกานต์ เชื้อมชาติ, 2545)

ความรุนแรงต่อผู้หญิง : ผลกระทบอันยิ่งใหญ่ที่หลีกเลี่ยงไม่ได้

จากเสียงหนึ่งของผู้ที่ประสบกับปัญหาความรุนแรง "สิ่งที่แย่ที่สุดของการถูกข่มขืน ไม่ใช่อยู่ที่ความรุนแรงของการถูกข่มขืน แต่อยู่ที่ความทุกข์ทรมานทางจิตใจกับการที่ต้องตกอยู่ในความหวาดกลัวและทุกข์ทรมาน" (มูลนิธิเพื่อนหญิง, 2547)

ผลกระทบของความรุนแรงที่ส่งต่อผู้หญิงคนหนึ่งๆนั้น สามารถจำแนกได้ดังต่อไปนี้

1. ทางกาย

- ถูกฆาตกรรม – อาจเริ่มจากการถูกขู่ข่มขู่ คุกคาม และจบลงด้วยการถูกฆาตกรรม
- บาดเจ็บ – ตั้งแต่รุนแรงไม่มากนัก แค่ฟกช้ำ ไปจนถึงกระดูกหัก และพิการ
- ตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์นำไปสู่การทำแท้ง – มีทั้งจากการถูกข่มขืน การไม่รับผิดชอบของฝ่ายชายเมื่อมีเพศสัมพันธ์ การไม่สามารถต่อรองเรื่องการคุมกำเนิดกับคู่ครองได้
- การติดโรคทางเพศสัมพันธ์รวมทั้งโรคเอดส์ – ผู้หญิงที่เป็นโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์มีความเสี่ยงสูงที่จะมีปัญหาแทรกซ้อนระหว่างการตั้งครรภ์ การแท้งตามธรรมชาติ และการคลอดก่อนกำหนด

- ความเสี่ยงต่อการเป็นโรคอื่นๆ – ผู้หญิงที่ถูกกระทำรุนแรง มีโอกาสเจ็บป่วยได้ง่าย ส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะการมีภูมิคุ้มกันต่ำจากความเครียดและการถูกทำร้าย

2. ทางใจ

- การฆ่าตัวตาย - ผู้หญิงที่ถูกข่มขืนหรือทารุณกรรมทางเพศ อาจมีความกดดันทางร่างกายและอารมณ์จนอาจนำไปสู่การฆ่าตัวตาย จากการวิจัยของกฤตยาและคณะ (2544) พบว่า 51% ของ ผู้หญิงในกรุงเทพ และ 42% ในต่างจังหวัดที่ถูกกระทำรุนแรงทั้งทางกายและทางเพศ เคยคิด ฆ่าตัวตาย
- ปัญหาสุขภาพจิต - ผู้หญิงที่ถูกกระทำรุนแรง แม้ร่องรอยที่เกิดขึ้นตามร่างกายจะเลือนหายไปตามกาลเวลา แต่บาดแผลที่เกิดขึ้นในใจนั้นจะลึกมาก ซึ่งสามารถส่งผลกระทบต่อบุคลิกภาพของผู้ที่ถูกกระทำรุนแรงได้ ไม่ว่าจะเป็นภาวะซึมเศร้า กระวนกระวายใจ จิตใจแปรปรวน หลายคนมีอาการเครียด ท้อแท้เรื้อรัง อีกจำนวนไม่น้อยที่สูญเสียความมั่นใจในตนเอง กลัวสังคมไม่ยอมรับ อับอาย คิดว่าตนเองไร้ค่า หลายคนมีอาการกลัวหวาดผวา แม้เหตุการณ์สิ้นสุดลงแล้ว

3. ทางสังคม

- วงจรความรุนแรงที่ไม่สิ้นสุด - เด็กที่เห็นเหตุการณ์ความรุนแรงในครอบครัว จะมีปัญหาทางจิตใจ เท่าเทียมกันกับเด็กซึ่งถูกทารุณกรรมทางร่างกายและทางเพศโดยตรง โดยเฉพาะเด็กผู้หญิงที่เห็นแม่ถูกกระทำรุนแรง มีแนวโน้มที่จะยอมรับความรุนแรงเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตแต่งงาน ในทางตรงกันข้าม หากเด็กผู้ชายเห็นเหตุการณ์ในลักษณะเดียวกันนั้น จะมีแนวโน้มที่จะใช้ความรุนแรงกับภรรยา เมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่
- ปัญหาสังคมเรื้อรัง - มีผู้หญิงจำนวนไม่น้อยที่ถูกกระทำรุนแรงซ้ำซากเป็นเวลานาน เสี่ยงแก้ปัญหาด้วยการใช้ความรุนแรงตอบโต้ เช่น ฆ่าสามี ผลที่ผู้หญิงได้รับก็คือ ต้องรับโทษเสียนาคต ในขณะที่เดียวกันลูกก็ไม่มีคนดูแล กลายเป็นปัญหาสังคม

มองกลับด้านทาง : สาเหตุความรุนแรงในสังคมไทย

ซีโมน เดอ โบวัวร์ (Simone de Beauvoir) นักปรัชญาชาวฝรั่งเศส ได้กล่าวไว้ในหนังสือ *Le Deuxieme sexe (The Second Sex)* ว่า

“พวกเราไม่ได้คลอดออกมาเป็นผู้หญิง
แต่พวกเราค่อยๆถูกทำให้กลายเป็นผู้หญิง”
(One is not born , but became a woman)

เคอ โบวัวร์ยอมรับว่า ผู้หญิงและผู้ชายนั้นมีความแตกต่างกันทางสรีระ ซึ่งความแตกต่างทางด้านสรีระนั้นเป็นความแตกต่างกันทางธรรมชาติ แต่เคอ โบวัวร์ไม่ยอมรับว่า “ความเป็นหญิง” และ “ความเป็นชาย” มีอยู่จริงตามธรรมชาติหรือเป็นสิ่งที่คิดตัวมาแต่กำเนิด แต่เป็นสิ่งที่สังคมได้สร้างขึ้น โดยได้กำหนดให้มีความแตกต่างระหว่างทั้งสองเพศ และครอบงำลงไปในความคิดของคนเราผ่านการอบรมเลี้ยงดู การกำหนดบทบาทและ สร้างภาพแห่งความเป็นหญิงความเป็นชายให้กับเด็กหญิงและเด็กชาย ความแตกต่างระหว่างสตรีกับบุรุษจึงเกิดขึ้น

และสิ่งที่สังคมได้ประกอบสร้างให้มีความแตกต่างกันนี้เอง ได้ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรม ได้ก่อให้เกิดมี ผู้ที่ได้เปรียบและผู้ที่เสียเปรียบเกิดขึ้นในสังคม โดยที่ผู้หญิงต้องตกเป็นฝ่ายเสียเปรียบอยู่ตลอดเวลา และที่สำคัญความได้เปรียบของผู้ชายและความเสียเปรียบของผู้หญิงนี้ ได้ครอบคลุมไปทั่วทุกพื้นที่และดำรงอยู่อย่างเสมอมาในสังคมมนุษย์เกือบทุกหนแห่ง จากอดีตสู่ปัจจุบัน ซึ่งทำให้แนวคิดเรื่องความแตกต่างระหว่างเพศนี้ ถูกสืบทอดจากวัฒนธรรมสู่มนุษย์ โดยได้เข้ามาแฝงและฝังอยู่ในตัวของเราแต่ละคน

ความคิดในเรื่องความแตกต่างทางเพศ และการปลูกฝังค่านิยมในเรื่องของบทบาททางเพศนี้ ได้นำสังคมไปสู่การถือระบบชายเป็นใหญ่(patriarchy)หรือปิตาธิปไตย ซึ่งระบบปิตาธิปไตย เป็นระบบอำนาจที่ผู้ชาย โดยรวมมีเหนือผู้หญิง โดยรวม เป็นระบบที่ผู้หญิงถูกกดขี่ โดยผู้ชาย

Adrienne Rich (อ้างถึงในพรพิไล ถัมภกรักษ์ศักดิ์ , 2539) เขียนไว้ว่า “การถือระบบชายเป็นใหญ่ เป็นอำนาจของผู้ชายในทางครอบครัว สังคม ยุคมการณั ระบบการเมือง ซึ่งผู้ชายโดยการใช้ อำนาจ , การกดขี่ โดยตรง หรือพิธีกรรม ประเพณี กฎหมาย ภาษา ขนบธรรมเนียม สำนวน ไวยากรณ์ การศึกษา การแบ่งงานกันทำ ได้มีส่วนบังคับกำหนดบทบาทที่ผู้หญิงควรทำ หรือไม่ควรทำ ในลักษณะที่ผู้หญิงตกอยู่ภายใต้ผู้ชาย....”

ท่ามกลางสังคมของเพศชาย เพศหญิงจะถูกแบ่งแยกสัมพันธ์ภาพกับเพศชายด้วยความลำเอียง บุรุษคือคนหนึ่งคน สตรีคือคนอื่นในกลุ่มคนหรือเป็นเพียง “วัตถุ” เท่านั้น ดังที่เคอ โบวัวร์ได้กล่าวไว้ว่า

“Woman is riveted into a lop-sided relationship with man :
he is the 'One' , she the 'Other' .

เนื่องมาจากการอบรมเลี้ยงดูที่มีการเลือกปฏิบัติต่อเพศและเป็นอิทธิพลจากระบบรากเหง้าทางวัฒนธรรมค่านิยมของสังคม ทำให้ผู้หญิงกลายเป็นผู้ต่ำต้อยด้อยค่า และถูกทำให้เชื่อว่าเธอมีสถานภาพที่ต่ำกว่าผู้ชาย

เวอร์จิเนีย วูล์ฟ (Virginia Woolf ,อ้างถึงในศิริรัตน์ ทวีเลิศนิธิ , 2534) นักเขียนสตรีชาวอังกฤษ ได้เขียนนวนิยายเรื่อง A Room of one's own (1929) ซึ่งเป็นนวนิยายที่สะท้อนให้เห็นภาพของผู้หญิงว่า “ผู้ชายเป็นผู้สร้าง สังคมเป็นผู้กำหนด”

“...ในจินตนาการ เธอคือบุคคลที่สำคัญที่สุด แต่ในความเป็นจริง เธอไร้ค่า ไร้ความหมาย เธอปรากฏกาย โลกแล่นไปในโลกวรรณกรรมบนหน้ากระดาษ หน้าแล้วหน้าเล่า เธอคือทุกสิ่งทุกอย่าง แต่ในโลกความเป็นจริง เธอคือทาสของเด็กผู้ชายคนไหนก็ได้ที่พ่อแม่ของเขาขังขี้ดเคี้ยวเหนียวใส่ไว้บนนิ้วของเธอ ถ้อยคำแสนหวานเสนาะเพราะพริ้งและความติดลุ่มลึกในวรรณคดีไหลลั่งพริ้งพรูออกจากริมฝีปากของเธอ แต่ในชีวิตจริงๆ เธอเกือบอ่านไม่ออก สะกดไม่ได้และเป็นเพียงสมบัติชิ้นหนึ่งของสามี...”

สถานภาพและบทบาทของผู้หญิงไทย ไม่มีอะไรที่แตกต่างจากสถานภาพและบทบาทของผู้หญิง ในนวนิยายของวูล์ฟเลย ในวัฒนธรรมไทยโบราณ หญิงใดที่มีสามีแล้วย่อมถือว่าเป็นสมบัติของสามี หากสามีทอดทิ้งเมื่อไร หญิงนั้นจะกลายเป็นหม้ายและถูกรังเกียจจากคนในสังคม เพราะฉะนั้นผู้หญิงจึงต้องคอยปรนนิบัติ เอาอกเอาใจและอยู่ในโอวาทของสามีตลอดมา ดังจะมีคำสุภาษิตสอนหญิงเอาไว้มากมายเกี่ยวกับการครองเรือน อาทิเช่น ในเรื่องขุนช้างขุนแผน ได้กล่าวถึงสตรีที่มีสามีว่า

คำปฐาณท่านว่ามาแต่ก่อน	สำหรับสอนสตรีที่มีศรัทธา
ว่าวิสัยภรรยาประพฤติดัว	ดีชั่วเจ็ดอย่างต่างต่างกัน
อย่างหนึ่งทุจริตคิดร้ายศรัทธา	อีกอย่างมัวโลกโมโหสัน
อีกอย่างหนึ่งการงานคร้านทั้งนั้น	ท่านเมียวว่าอุบาทว์ชาติกาล
อันหญิงดีที่เป็นภรรยา	กำหนดไว้ในตำราว่าเป็นสี่
หนึ่งเลี้ยงดูภักศดาด้วยปรานี	หนึ่งร่วมทุกข์สุขมีเสมอกัน
หนึ่งนั้นเคารพบนอบศรัทธา	หนึ่งยอมตัวให้ใช้ไม่เคยฉันท
จึงอยู่เย็นเป็นสุขทุกคืนวัน	ด้วยศรัทธานั้นวางใจที่ในตัว

แม้ปัจจุบันกาลเวลาจะเปลี่ยนไป แต่ความคาดหวังของสังคม(ความคิดแบบชาย) ต่อผู้หญิงยังคงหยุดนิ่งอยู่กับที่ไม่เปลี่ยนแปลง สถานภาพที่สำคัญที่สุดของผู้หญิงในสังคมไทย ก็คือ การเป็น "แม่และเมีย" ที่ดี ซึ่งเป็น ค่านิยมที่ผู้หญิงได้รับการปลูกฝังมาอย่างยาวนาน ภายใต้ระบบชายเป็นใหญ่ สังคมได้สร้างคุณค่าของการเป็น "ผู้หญิง" ไว้ในลักษณะของการเป็น "แม่และเมีย" และในความเป็น "แม่และเมีย" นั้น ผู้หญิงจะต้องเป็นฝ่ายที่ เสียสละเพื่อคนในครอบครัว

เด็กผู้หญิงจะถูกสอนให้เป็นผู้เสียสละหรือเป็นผู้ให้มากกว่าผู้รับ และคำนึงถึงความต้องการของตนเองเป็นคนสุดท้าย ทั้งนี้เด็กผู้หญิงจะได้เรียนรู้ทั้งทางตรงและทางอ้อมจากคนในครอบครัว ครอบครัวประเพณี และวัฒนธรรม ไม่ให้เรียกร้องในสิ่งที่ตนต้องการและยอมที่จะเป็นผู้เสียสละเพื่อพี่ชายและน้องชายของตน และเมื่อเด็กหญิง เหล่านี้เติบโตขึ้นท่ามกลางคำสอน วัฒนธรรมและประเพณีที่ขีดเอาไว้ให้เธอเดิน เธอก็จะกลายเป็นแม่ผู้เสียสละเพื่อครอบครัวคั่งที่แม่เธอเป็น ทุกอย่างที่ทำเธอกระทำไปเพื่อคนอื่นมิใช่เพื่อตัวเอง ตัวตนและชีวิตของเธอมีไว้เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้อื่นมากกว่าความต้องการของตัวเอง

จากค่านิยมของสังคมที่ว่า คุณค่าของผู้หญิงขึ้นอยู่กับความเป็น "แม่และเมีย" ที่ดีนั้น ทำให้ผู้หญิงถูก คาดหวังจากสังคม ว่าต้องเป็นแม่ที่ดีของลูก เป็นภรรยาที่ดีของสามี ในขณะที่ผู้ชายไม่ต้องแบกรับภาระความรับผิดชอบในเรื่องเหล่านี้ หรือไม่แม้แต่จะถูกคาดหวังจากสังคม เพราะในสภาพของสังคมไทย เป็นสังคมแบบชายเป็นใหญ่ เพราะฉะนั้นผู้ชายจะมีอำนาจและอิทธิพลเหนือผู้หญิงตลอดเวลา ผู้ชายจะเป็นเพศที่ ได้รับอภิสิทธิ์และ ได้รับการยกเว้นในหลายๆเรื่อง ในขณะที่ผู้หญิงต้องแบกรับภาระและความคาดหวังทั้งหมดของสังคม ไว้กับตัวเองตลอดชีวิต

"เราจึงพบว่าสตรีอีกมากมายที่ตกอยู่ในสภาวะอดทนและจำยอม

ต่อการแสดงอำนาจผ่านความรุนแรงของเพศชาย สตรีมากมาย

หวานอมขมกลืนกับพฤติกรรมหลายเมียของสามี" (จิตรกรรณ์ วันสพงศ์ , 2537)

ธเนศ อาภรณ์สุวรรณ (2539) กล่าวว่า จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ในกฎหมายตราสามดวงที่ทราบว่า ไม่เพียงแต่ผู้ชายจะสามารถลงโทษเมียตนได้เท่านั้น แต่ยังชายเมียตนเองได้ด้วย และพ่อแม่อีกชายถูกได้เช่นกัน เท่ากับว่าบุคคลที่ปราศจากสิทธิ หรือถูกปฏิเสธในสังคมไทย คือ เมีย ลูก และแม่หรืออีกนัยหนึ่งคือคนที่ตกอยู่ในปกครองของพ่อหรือตัว สะท้อนถึงอุดมการณ์ของสังคมแบบพ่อปกครองลูกซึ่งสถาปนาขึ้นตั้งแต่สมัยสุโขทัย นั่นคือ ผู้ปกครอง (กษัตริย์หรือเจ้านาย) มีสิทธิเหนือผู้น้อย (ไพร่และทาส) และพ่อมีสิทธิเหนือเมียและลูก

และจากวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมาอย่างยาวนาน ทำให้ความคิดที่ว่าผู้ชายมีอำนาจเหนือผู้หญิง ยังคงฝังรากลึกอยู่ในความคิดของคนไทย ดังนั้นทัศนคติของสังคมต่อปัญหาความรุนแรงต่อผู้หญิง จะมองว่าเป็นปัญหาส่วนบุคคลมากกว่าปัญหาสังคม มองว่าปัญหาความรุนแรงต่อผู้หญิงมิใช่เรื่องสำคัญ ทำให้ผู้หญิงส่วนหนึ่งไม่น้อยในสังคมต้องเผชิญกับปัญหา และตัดสินใจเพียงลำพัง ซึ่งต้องอาศัยกำลังใจ ความเข้มแข็ง ความกล้าหาญ สติรอบคอบ แม้กระนั้น “ความสูญเสีย” อันนำมาซึ่งความเจ็บปวด ก็จะเป็นสิ่งที่ผู้หญิงหลีกเลี่ยงไม่พ้น

จากการศึกษาถึงสาเหตุของการกระทำรุนแรงต่อผู้หญิงในสังคม 90 แห่งทั่วโลก หนึ่งในนั้นคือ หมู่บ้านภาคกลางแห่งหนึ่งในประเทศไทย (อ้างถึงในพิมพ์วิทย์ บุญมงคล และคณะ, 2544) ภายใต้อารมณ์ความรู้สึกของความสัมพันธ์ที่ไม่เท่าเทียมกันระหว่างหญิงชาย พบว่า สาเหตุสำคัญของการกระทำรุนแรงต่อผู้หญิง คือ

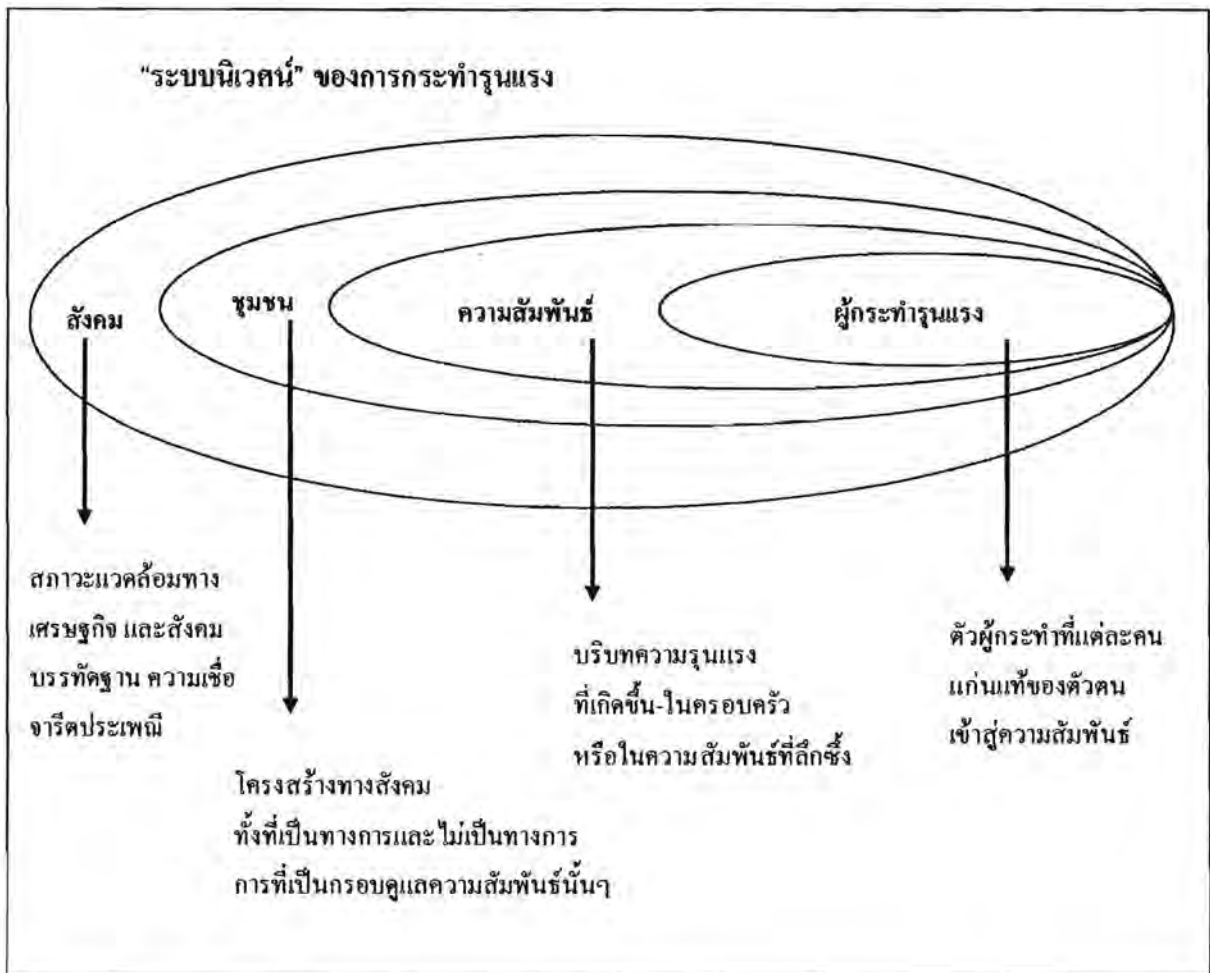
1. ความไม่เสมอภาคทางเศรษฐกิจระหว่างหญิงและชาย
 2. การแก้ไขปัญหาคำขู่ข่มขู่โดยใช้กำลังทางร่างกาย
 3. สิทธิอำนาจในการตัดสินใจในครอบครัวเป็นของผู้ชาย
 4. ข้อจำกัดในการหย่าร้างของผู้หญิง
- (ความยากลำบากของผู้หญิงที่ไม่สามารถหย่าร้างได้เมื่อมีความต้องการ)

ไฮนซ์ และคณะ (Lori Heise, 1997) วิเคราะห์ว่า ปัจจัยสำคัญที่ทำให้ความรุนแรงต่อผู้หญิง ยังคงดำรงอยู่และสืบเนื่องต่อไปเรื่อยๆ คือ

1. ปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรม – การกำหนดบทบาททางเพศโดยมีพื้นฐานมาจากความแตกต่างทางชีวภาพ และการขัดเกลาทางสังคมเรื่องเพศและความสัมพันธ์หญิงชาย ความเชื่อ ทัศนคติและค่านิยม ในความเป็นเพศชาย การผดุงความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ไม่เสมอภาคกันในสถาบันครอบครัว
2. ปัจจัยทางเศรษฐกิจ – โครงสร้างทางเศรษฐกิจที่ ผู้หญิงต้องพึ่งพาผู้ชาย ทำให้ผู้หญิงถูกจำกัดสิทธิ ทั้งทางการเงิน ความก้าวหน้าในอาชีพการงาน การศึกษา
3. ปัจจัยทางกฎหมาย ประเพณี และศาสนา – ระบบกฎหมายกำหนดค่านิยมพื้นฐานความเชื่อ ศาสนา และประเพณี ทำให้สถานภาพของภรรยาตามกฎหมายด้อยกว่าสามี เช่น กฎหมายเกี่ยวกับการหย่าร้าง สิทธิในการปกครองบุตร การสืบทอดมรดก รวมทั้งการละเลยและการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ตำรวจและผู้ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรม

5. ปัจจัยทางการเมือง – การเมืองที่ขาดมุมมองทางด้านผู้หญิง ทำให้ไม่เกิดการตระหนักถึงปัญหาและความต้องการบนพื้นฐานของความเป็นหญิง การกระทำรุนแรงต่อภรรยาจึงไม่ได้รับความสนใจอย่างจริงจัง

นอกจากนี้ไฮนซ์ ยังได้วางกรอบแนวคิดของ “ระบบนิเวศน์” ของการกระทำความรุนแรง ไว้ได้ อย่างน่าสนใจว่า

จากกรอบแนวคิดของไฮนซ์ พิมพวัลย์ บุญมงคล และคณะ (2544) ได้ทำการศึกษาในบริบทของสังคมไทยจากรายละเอียดของผู้ที่ผ่านประสบการณ์ ทั้งจากผู้กระทำและผู้ที่ถูกกระทำ พบว่า เหตุปัจจัยที่อาจส่งผลให้มี การกระทำความรุนแรงต่อผู้หญิงเพิ่มมากขึ้นคือ

เหตุปัจจัยระดับบุคคล

- ผู้กระทำเคยประสบเหตุการณ์ความรุนแรงของพ่อที่มีต่อแม่
- ผู้กระทำเคยถูกกระทำรุนแรงมาก่อน
- เสพสุรา/สิ่งเสพติด
- ขาดทักษะการควบคุมอารมณ์
- เชื่อว่าความรุนแรงควบคุมอีกฝ่ายหนึ่งได้

เหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์

- ความขัดแย้งไม่ลงตัวในชีวิตแต่งงาน
- การขาดความรู้ในการดำเนินชีวิตคู่
- การไม่จดทะเบียนสมรส / ฝ่ายหญิงย้ายไปอยู่กับฝ่ายชาย
- ความเชื่อว่าสามีเป็นเจ้าของภรรยา

เหตุปัจจัยในระดับชุมชน

- ความยากจน / ภาวะการว่างงาน
- การขาดความช่วยเหลือจากชุมชน
- ครอบครัวเดี่ยว
- ชุมชนยอมรับความรุนแรงเป็นเรื่องปกติของสามีภรรยา

เหตุปัจจัยทางสังคม - เชื่อมโยงกับค่านิยม ความเชื่อ และจารีตคั้งต่อไปนี

- ผู้ชายเป็นใหญ่
- “ความเป็นชาย” ที่เชื่อมโยงกับอำนาจและการควบคุม
- ความรุนแรงเป็นเรื่องส่วนตัว มิใช่ประเด็นสาธารณะ
- ความสำคัญของการรักษาสถานภาพของครอบครัวไม่ให้แตกสลาย

ปฏิเสธไม่ได้ว่าสิ่งต่างๆเหล่านี้มีส่วนที่ทำให้ความรุนแรงในสังคมยังดำรงอยู่และจะเกิดขึ้นเนื่องต่อไปไม่สิ้นสุดลงง่ายๆ トラบคิตที่คนในสังคมยังไม่ปรับระบบความคิด

รัฐไทยกับการแก้ไขปัญหาคความรุนแรง

"... เส้นทาง การเคลื่อนไหวเพื่อยุติความรุนแรงต่อผู้หญิงในสังคมไทย คงเป็นถนนสายยาวดูไม่รู้จบ โดยเฉพาะการเปลี่ยนฐานคิดและระบบวิถีคิดเรื่องความสัมพันธ์หญิง-ชาย แต่ถ้ามีผู้ร่วมเดินทางบน ถนนเส้นนี้มากขึ้น มากขึ้นเราหวังว่าเส้นทางนั้นจะสั้นลง สั้นลงเรื่อยๆ จนในวันหนึ่งสังคมไทยจะบรรลุ สู่จุดหมายในการเป็นสังคมที่ไม่ใช้ความรุนแรงอีกต่อไป ไม่ว่าจะกับใคร โดยวิธีอะไร เป็นสังคมที่ หญิง-ชายมีความเท่าเทียมกัน เยี่ยมไปด้วยความรัก เคารพความเป็นมนุษย์ของคนทุกเพศทุกวัย นั่นคือ รักและสันติที่ทุกคนคงอยากเห็น" (กฤตยา อาชวนิจกุล และอุษา เลิศศรีสันต์, 2546)

ข้อความข้างต้นเป็นส่วนหนึ่งของบทบรรณาธิการหนังสือ "ด้วยรักและสันติ ร่วมยุติความรุนแรงต่อผู้หญิง" ที่กล่าวถึงการแก้ไขปัญหาคความรุนแรงในสังคมไทย ในเรื่องของความร่วมมือร่วมใจ การปรับเปลี่ยนระบบวิถีคิดและฐานความคิด เพราะปัญหาคความรุนแรงของสังคมไม่สามารถแก้ไขได้ ด้วยหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง แต่เป็นปัญหาที่ทุกคนในสังคมต้องร่วมด้วยช่วยกัน เพื่อให้สังคมไทย เป็นสังคมที่หญิงชายมีความเท่าเทียมกัน มีความเคารพซึ่งกันและกัน เพราะนั่นคือรักและสันติที่ทุกคน คงอยากเห็น เหมือนกับที่บทบรรณาธิการได้กล่าวเอาไว้

จากการประกาศทศวรรษเพื่อสตรีขององค์การสหประชาชาติในช่วงปี พ.ศ. 2518 – 2528 ได้ ก่อให้เกิดแนวคิดใหม่ในประเด็นความรุนแรงต่อผู้หญิงอย่างน้อยสามประการ คือ

1. ความรุนแรงต่อผู้หญิงไม่ใช่เรื่องส่วนตัว แต่เป็นปัญหาสังคมที่เกี่ยวข้องโยงแน่นกับโครงสร้าง ระบบความคิด ความเชื่อ วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และการเมืองในสังคมนั้นๆ และเป็นอาการป่วยของ สังคมที่มี รากเหง้ามาจากอาการเจ็บป่วยของความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างหญิงชาย

2. ความรุนแรงต่อผู้หญิงเป็นทั้งปรากฏการณ์ที่ซ่อนเร้นและเป็นปัญหาที่เห็นชัดเจน เป็นทั้งภัย เจ็บ ภัยมืด และภัยสว่างที่สามารถเกิดขึ้นกับผู้หญิงคนใดคนหนึ่งก็ได้ โดยไม่จำกัดอายุ ชั้นวรรณะ การศึกษา และตำแหน่งหน้าที่การงาน ไม่จำกัดสถานที่เกิดที่อาจเป็นรโหฐานในบ้าน ที่ทำงาน ที่ สาธารณะบนรถประจำทาง และรวมถึงแม้แต่ในสถานที่ประกอบกิจการศาสนา อันควรแก่การเคารพ

3. ความรุนแรงต่อผู้หญิงมีหลากหลายรูปแบบมากมาย มิได้เพียงเรื่องความรุนแรงในครอบครัว หรือปัญหาผิวตีเมีย และความรุนแรงทางเพศ หรือปัญหาภัยข่มขืนอย่างที่เคยเข้าใจกันมาแต่ก่อน

นอกจากนี้ ในปี 2536 องค์การสหประชาชาติ ได้ออกคำประกาศเพื่อยุติความรุนแรงต่อผู้หญิง (The Declaration on the Elimination of Violence Against adopted by the United Nations General Assembly in 1993) ได้ให้ความหมายและขอบเขตของความรุนแรงต่อผู้หญิงไว้ว่า

1. ความรุนแรงต่อผู้หญิงทางกาย ทางเพศ และทางจิตใจ ที่เกิดขึ้นในครอบครัว ทุกรูปแบบ รวมถึงการที่เด็กผู้หญิงถูกทำร้ายร่างกายหรือทำทารุณกรรมทางเพศในบ้าน การทารุณผู้หญิงที่มีสาเหตุจากเรื่องเงินสินสอด การขลิบอวัยวะเพศเด็กผู้หญิง หรือประเพณีปฏิบัติใดๆที่เป็นอันตรายต่อผู้หญิง การทารุณกรรมต่อผู้หญิงที่มีใช้สมาชิกในครอบครัว และความรุนแรงที่เกิดจากการเอาใจเอาเปรียบ ขูดรีด และทารุณต่อผู้หญิงทุกรูปแบบ

2. ความรุนแรงต่อผู้หญิงทั้งทางกาย ทางเพศ และทางจิตใจที่เกิดขึ้นในชุมชน หรือในที่สาธารณะ ซึ่งรวมถึงการข่มขืน การทารุณกรรมทางเพศ การกลั่นแกล้งทางเพศ และการใช้อำนาจบังคับในที่ทำงาน ในสถานศึกษา และในที่อื่นๆ การค้าหญิงและการบังคับค้าประเวณี

3. ความรุนแรงทางเพศต่อผู้หญิงทางกาย ทางเพศ และทางจิตใจ ซึ่งเกิดจากการกระทำของรัฐ หรือเกิดจากการปล่อยปละละเลยไม่เอาใจใส่ของรัฐ ไม่ว่าจะความรุนแรงนั้นจะเกิดในบ้าน ในชุมชน หรือในที่สาธารณะ

นอกจากนี้ องค์การสหประชาชาติได้กำหนดให้วันที่ 25 พฤศจิกายนของทุกปี เป็นวันยุติความรุนแรงต่อผู้หญิง โดยในประเทศไทยได้มีการรณรงค์เป็นครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2538 โดยมูลนิธิเพื่อนหญิง องค์การสตรี องค์การแรงงาน นักวิชาการ และนักศึกษา และได้มีการนำเสนอมาตรการยุติความรุนแรงต่อผู้หญิงต่อรัฐบาล สาธารณชน และสังคม เพื่อให้เกิดการตระหนักรู้ ความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับผู้หญิงไม่ใช่เรื่องส่วนตัวของผู้หญิงคนใดคนหนึ่ง แต่เป็นปัญหาสังคมที่ต้องร่วมกันแก้ไข

สำหรับประเทศไทยได้มีการเคลื่อนไหว เพื่อแก้ไขปัญหาคความรุนแรง อาทิ มีการเสนอแก้ไขกฎหมายต่างๆที่เกี่ยวข้อง เช่น ในรัฐธรรมนูญ ฉบับ พ.ศ. 2540 ประเด็นเรื่องของความรุนแรงมีปรากฏชัดเจนในมาตรา 53 ที่ว่า "เด็ก เยาวชน และบุคคลในครอบครัว มีสิทธิได้รับความคุ้มครองของรัฐ จากการใช้ความรุนแรงและการปฏิบัติอันไม่เป็นธรรม"

ในปี 2542 รัฐบาลได้มีมาตรการให้โรงพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุขทุกแห่งจัดให้มีศูนย์ช่วยเหลือเด็กและสตรีในภาวะวิกฤตขึ้น (One Stop Crisis Centre – OSCC) เป็นโครงการที่ให้ ความช่วยเหลือเด็กและสตรีที่ได้รับความรุนแรงให้มีมาตรฐานและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยจะ เน้นการให้บริการแบบเสร็จสิ้น ณ จุดจุดเดียว (One stop service) ลดขั้นตอนในการขอรับบริการ ตรวจรักษา มีการประสานงานให้ความช่วยเหลือแก่เด็กและสตรีที่ได้รับความรุนแรงในรูปของสหวิชาชีพ ทั้งภายในและภายนอกโรงพยาบาล และในปีเดียวกันนี้คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 29 มิถุนายน 2542 ให้ความเห็นชอบมาตรการแก้ไขปัญหาคความรุนแรงต่อเด็กและสตรี และกำหนดให้ เดือนพฤศจิกายนของทุกปีเป็น "เดือนรณรงค์ยุติความรุนแรงต่อเด็กและสตรี"

สำนักงานตำรวจแห่งชาติจัดให้มีการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ให้สามารถทำหน้าที่สืบสวนสอบสวน เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้จะมีการเคลื่อนไหวในเรื่องการรณรงค์ยุติความรุนแรงอย่างต่อเนื่อง แต่ก็ยังไม่สามารถให้ความคุ้มครองป้องกันความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็กได้อย่างทั่วถึง เนื่องจากยังมีปัญหา และอุปสรรคมากมาย อาทิเช่น

- ทักษะคดีของสังคมต่อปัญหาความรุนแรงต่อผู้หญิงที่มองว่า เป็นปัญหาส่วนบุคคลมากกว่า ปัญหาสังคม เนื่องจากความรุนแรงต่อผู้หญิงเป็นปัญหาที่ซับซ้อนและเกี่ยวโยงแนบแน่นกับทัศนคติ วิถีชีวิต วัฒนธรรม และความเชื่อของคนในสังคมที่ปลูกฝังกันมานาน โดยเฉพาะเรื่องความรุนแรงในชีวิตคู่ สังคมส่วนใหญ่มักจะมองว่าเป็นเรื่องของครอบครัว บุคคลภายนอกไม่ควรเข้าไปยุ่งเกี่ยว การแก้ปัญหาจึงมักปล่อยให้คนในครอบครัวจัดการแก้ปัญหาตนเอง ด้วยทัศนคติของสังคมที่มองเช่นนี้ทำให้การทำงานด้านความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็กยังก้าวไปไม่ถึงจุดที่ควรจะได้รับความร่วมมือจากสังคมในวงกว้าง
- ทักษะคดีของผู้ให้บริการทั้งในภาครัฐและเอกชนมีส่วนทำให้ภาวะความรุนแรงที่ผู้หญิงต้องเผชิญ มิเพียงไม่ยุติหรือบรรเทาลง แต่ในหลายกรณีกลับมีส่วนขยาย หรือซ้ำเติมต่อปัญหาให้รุนแรงขึ้น
- หน่วยงานต่างๆ ที่ทำงานด้านความรุนแรงต่อผู้หญิงส่วนใหญ่ยังเป็นการทำงานลักษณะต่างคนต่างทำและเน้นเฉพาะจุด ถึงแม้ว่าหน่วยงานเหล่านั้นจะพยายามพัฒนารูปแบบการทำงานให้เป็นแบบสหสาขาวิชาชีพ แต่ในทางปฏิบัติแล้ว พบว่ายังประสบปัญหาในเรื่องการส่งต่อและติดตามผลผู้เดือดร้อนในบางราย เนื่องจากมีข้อจำกัดด้านบุคลากรและงบประมาณในการดำเนินการ

3. วิธีการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

1. ประชุมระดมความคิดเห็น เพื่อพัฒนาเป็นหลักสูตรการอบรม
 - 1.1 เชิญบุคลากรที่ทำงานเกี่ยวข้องกับผู้ประสบปัญหาความรุนแรง (เช่น แพทย์ พยาบาล อัยการ ศาล ตำรวจ) องค์กรพัฒนาเอกชน (NGO) ตลอดจนผู้ที่ประสบปัญหาความรุนแรง มาร่วมประชุมระดมสมอง
 - 1.2 ผู้เชี่ยวชาญ และทีมงาน นำผลที่ได้จากการประชุมระดมความคิดเห็น มาสรุปและพัฒนา เป็นรูปแบบการฝึกอบรม
2. จัดอบรมสหวิชาชีพ (แพทย์ พยาบาล อัยการ ศาล ตำรวจ ฯลฯ) ร่วมกัน เพื่อให้แต่ละวิชาชีพ เข้าใจการทำงานของแต่ละฝ่าย และเกิดการทำงานอย่างเป็นเครือข่ายที่มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น
3. ประเมินผลการอบรมและวิเคราะห์ผลการดำเนินงานและปรับปรุงรูปแบบการดำเนินงานที่สามารถนำไปขยายผลได้
4. จัดแถลงข่าวเชิงวิชาการ นำสิ่งที่ได้จากการสร้างรูปแบบการอบรม มาเล่าสู่สังคม เพื่อให้สังคม ได้ตระหนักถึงความสำคัญ
5. สรุปและวิเคราะห์ผลโครงการ

4. ผลการวิจัย

4.1 การจัดประชุมระดมสมอง (ดูรายละเอียดได้ที่ภาคผนวก)

การดำเนินการจัดประชุมระดมสมองในครั้งนี้ จัดขึ้นเพื่อเป็นการระดมความคิดเห็นและความร่วมมือจากบุคลากรวิชาชีพที่ทำงานเกี่ยวข้องกับปัญหาความรุนแรง ได้มาวิเคราะห์สถานการณ์ปัญหาความรุนแรงร่วมกัน ตลอดจนแลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงานของแต่ละวิชาชีพ เพื่อให้เห็นถึงปัญหาและอุปสรรคของการทำงานในภาพกว้าง รวมถึงการเปิดโอกาสให้แนวร่วมสะท้อนวิธีการแก้ไขปัญหาร่วมกัน ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่ความรู้ ความเข้าใจ และการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบปัญหาความรุนแรงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การจัดประชุมครั้งนี้ ทำให้ทราบถึง สถานการณ์ปัญหาความรุนแรงในสังคมไทย รวมทั้งปัญหา และอุปสรรคต่างๆ ของแต่ละสาขาวิชาชีพ ซึ่งผลสรุปของแนวทางความคิดเห็นที่หลากหลาย คณะผู้วิจัยได้นำไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรการอบรมบุคลากรวิชาชีพให้มีความ ละเอียดย่อยต่อประเด็นความรุนแรงต่อสตรีมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่ความรู้ ความเข้าใจ และการให้ ความช่วยเหลือผู้ประสบปัญหาความรุนแรง ได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไปในอนาคต

ผลการประชุมระดมสมอง

ประเด็นการ ระดมสมอง	กลุ่มที่		
	กลุ่มที่ 1	กลุ่มที่ 2	กลุ่มที่ 3
ปัญหาการทำงาน	1. ปัญหาองค์กร 2. ปัญหากลไกการปฏิบัติงาน 3. ปัญหาของผู้ปฏิบัติงาน	1. รัฐ ไม่ให้ความสำคัญ 2. บุคลากรวิชาชีพขาดความรู้ ทักษะ และไม่ประสานงาน 3. ทักษะของบุคลากรต่อปัญหา / ต่อผู้หญิง	1. Man – กำลังคนไม่พอ, ไม่มี ความรู้, ขาดการประสานงาน 2. Money – ขาดงบประมาณ 3. Material – สถานที่, อุปกรณ์ 4. Management – นโยบายของ หน่วยงานไม่ชัดเจน, ขาดการ ประสานงาน
สาเหตุของปัญหา	1. หน่วยงานขาดนโยบาย 2. ขาดการประสานงานระหว่าง วิชาชีพ 3. ขาดประสบการณ์	1. ขาดความตระหนักต่อความ สำคัญของปัญหา 2. ขาดองค์ความรู้ 3. ขาดข้อมูล เก็บข้อมูลไม่เป็น ระบบ	1. Man- ไม่งานไม่ชัดเจน, ไม่มีผู้ ให้ความรู้ 2. Money- ไม่มีเจ้าภาพหลัก 3. Material- ขาดงบประมาณ 4. Management- ขาดการสื่อสาร
แนวทางในการแก้ไข	1. นโยบายของรัฐ 2. การประชุมระหว่างวิชาชีพ 3. อบรมบุคลากร	1. จัดตั้งหน่วยงานพิเศษที่รับผิดชอบงานคุ้มครองเด็ก / สตรี 2. สร้างเครือข่ายต่อการทำงาน 3. จัดให้มีศูนย์ข้อมูลระดับชาติ (สถิติ / งานวิจัย)	1. ควร มีหลักสูตรเกี่ยวกับประเด็น ความรุนแรงในโรงเรียนแพทย์ 2. มีหน่วยงานกลางให้การ สนับสนุนงบประมาณ 3. ตั้งงบประมาณสำหรับแก้ไข ปัญหาความรุนแรง 4. มีระเบียบปฏิบัติที่ชัดเจน

4.2 การประชุมผู้เชี่ยวชาญเพื่อพัฒนาเป็นหลักสูตรการอบรม พร้อมทั้งแนวทางการสอน

ผลจากการประชุมระดมสมอง ได้นำมาเป็นส่วนสำคัญในการจัดทำหลักสูตรการอบรมให้บุคลากรวิชาชีพมีความเข้าใจและตระหนักถึงปัญหาความรุนแรงมากขึ้น โดยการประชุมกับผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิในการจัดสร้างหลักสูตร เพื่อให้ตอบสนองกับความต้องการ และสามารถสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาความรุนแรง รวมถึงสร้างความเข้าใจและความละเอียดอ่อนในมิติหญิงชายให้กับผู้เข้าร่วมอบรมได้

สิ่งที่ผู้เข้าร่วมประชุม สะท้อนออกมาจากการระดมสมองก็คือ ปัญหาในการทำงาน สาเหตุของปัญหา รวมถึงแนวทางการแก้ไข ซึ่งทั้งสามกลุ่มสะท้อนความคิดที่คล้ายคลึงกัน ไม่ว่าจะเป็นประเด็นที่บุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความรุนแรงทางเพศ และความแตกต่างทางด้านมิติหญิงชาย หรือ การขาดการประสานงานระหว่างวิชาชีพ ทำให้การแก้ไขปัญหาไม่เป็นองค์รวม เป็นต้น ผลสรุปเหล่านี้ได้มาเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาหลักสูตรการอบรมบุคลากรวิชาชีพให้มีเข้าใจในประเด็นปัญหาความรุนแรงและมีความละเอียดอ่อนต่อผู้ที่ถูกระทำ

จากการประชุมกับผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับแนวทางของหลักสูตรการอบรมฯ ดังต่อไปนี้

1. หลักสูตรการอบรม ควรเป็นหลักสูตรระยะสั้น (3 วัน) เนื่องจากบุคลากรวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง อาทิ แพทย์ พยาบาล นักสังคมสงเคราะห์ พนักงานสอบสวน อัยการ และผู้พิพากษา ต่างมีภาระหน้าที่ หากการอบรมใช้ระยะเวลาที่ยาวนานเกินไป อาจจะไม่ได้รับความร่วมมือ
2. หลักสูตร ควรจัดให้มีการบรรยายในประเด็นเกี่ยวกับแนวคิด/ทฤษฎีที่สามารถอธิบายให้เห็นถึงสาเหตุปัญหาของความรุนแรงในสังคมไทย เพื่อสร้างความเข้าใจและสร้างความตระหนักให้กับผู้เข้าร่วมอบรม
3. หลักสูตร ควรจัดให้มีการบรรยายที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ เนื่องจากการกระทำความรุนแรง มักจะส่งผลกระทบต่อสุขภาพของผู้ถูกระทำ ไม่ว่าจะเป็นสุขภาพกาย หรือสุขภาพใจ
4. หลักสูตร ควรจัดให้มีการบรรยาย/ การสอน หรือกิจกรรมที่ทำให้ผู้เข้าร่วมอบรมเห็นความสำคัญในการจดบันทึกข้อมูล หรือสถิติต่างๆ อย่างเป็นระบบ เพราะข้อมูลดังกล่าวจะเป็นพื้นฐานสำคัญที่ทำให้เข้าใจถึงสถานการณ์ปัญหา ตลอดจนทั้งวิธีการที่นำไปสู่การแก้ไขปัญหาในที่สุด

5. หลักสูตร ควรจัดให้มีการบรรยาย/ การสอน หรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับประเด็นของกฎหมาย เพื่อให้ผู้เข้าร่วมอบรมมีความเข้าใจในเบื้องต้น สามารถอธิบายหรือส่งต่อได้อย่างถูกต้อง เพราะในความเป็นจริง ผู้ที่ถูกกระทำรุนแรงอาจจะไม่ได้ไปพบพนักงานสอบสวนเป็นบุคคลแรก บุคลากรทางการแพทย์เป็นกลุ่มบุคคลแรกๆ ที่ผู้ถูกกระทำมักไปพบ เนื่องจากมีผลกระทบเรื่องสุขภาพ ดังนั้นบุคลากรทางการแพทย์ จำเป็นที่จะต้องเข้าใจกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงเป็นเบื้องต้น และสามารถให้คำแนะนำได้

6. หลักสูตร ควรจัดให้มีการบรรยาย/ การสอน หรือกิจกรรม ที่ทำให้ผู้เข้าร่วมอบรมมีความละเอียดอ่อนต่อประเด็นปัญหาความรุนแรง รวมไปถึงการเข้าถึงและการเปิดใจให้กับผู้ถูกกระทำด้วยเรื่องด้วยมีความ จำเป็นที่บุคลากรวิชาชีพต้องสร้างความน่าเชื่อถือและความไว้วางใจให้กับผู้ถูกกระทำ เพื่อให้ผู้ถูกกระทำจะ ได้กล่าวถึงเรื่องราวที่เกิดขึ้น ทั้งนี้เพื่อนำ ไปสู่การแก้ไขปัญหาในที่สุด

7. หลักสูตร ควรจัดให้มีการดูงานในองค์กรที่มีการจัดการกับปัญหาความรุนแรงที่เป็นระบบ เพื่อการเรียนรู้ และนำไปปฏิบัติในหน่วยงานของตนต่อไป

8. หลักสูตร ควรจัดให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างวิชาชีพ เพื่อให้แต่ละวิชาชีพได้มีโอกาสสะท้อนมุมมองตลอดถึงกระบวนการทำงานของวิชาชีพตน ทั้งนี้เพื่อสร้างความเข้าใจให้กับแต่ละวิชาชีพมากขึ้น และสามารถลดช่องว่างในเรื่องของการประสานงานระหว่างวิชาชีพในอนาคต

จากแนวทางทั้ง 8 ข้อ นำไปสู่หลักสูตรการอบรมในหัวข้อต่อไปนี้

1. กะเทาะความคิดกับทฤษฎีสตรีนิยม
2. สุขภาพและความรุนแรง
3. การวิจัย เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาคความรุนแรง
4. กระบวนการทางกฎหมาย และกระบวนการดูแล Case หลังจากการแจ้งความ
5. ทักษะเกี่ยวกับการให้การปรึกษาเบื้องต้น
6. การดูแลตนเองของผู้ให้การปรึกษา
7. การศึกษาดูงานนอกสถานที่
8. การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างวิชาชีพ

4.3 หลักสูตรการอบรมและแนวทางการสอน / การบรรยาย หรือการดำเนินการ (จำแนกตามหัวข้อ)

หัวข้อเรื่อง

วัตถุประสงค์

เกาะเกาะความคิดกับทฤษฎีสตรีนิยม

1. ผู้เข้าร่วมอบรมเข้าใจแนวคิดพื้นฐานของทฤษฎีสตรีนิยม
2. ผู้เข้าร่วมอบรมสามารถตั้งคำถามกับระบบและ โครงสร้างของสังคมที่ไม่เท่าเทียมกันได้
3. ผู้เข้าร่วมอบรมสามารถนำทฤษฎีสตรีนิยมมาใช้ในการวิเคราะห์ปัญหาความรุนแรงในสังคมไทยได้

แนวทางการสอน

- พื้นฐานแนวคิดของสตรีนิยม
- ความแตกต่างระหว่าง "ความเป็นหญิง" และ "ความเป็นชาย"
- โครงสร้างทางสังคม วัฒนธรรม ที่ตอกย้ำและผลิตซ้ำ ความแตกต่างระหว่าง "ความเป็นหญิง" และ "ความเป็นชาย"
- ลักษณะและจุดยืนของทฤษฎีสตรีนิยม
- สำนักคิดหลักของสตรีนิยม
- ความแตกต่างระหว่าง "Sex" "Gender" และ "Sexuality"
- แนวคิดสตรีนิยมกับปัญหาความรุนแรงทางเพศ

หัวข้อเรื่อง

วัตถุประสงค์

สุขภาพและความรุนแรง

1. ผู้เข้าร่วมอบรมเข้าใจและสามารถเชื่อมโยงความเกี่ยวข้องระหว่างสุขภาพ และความรุนแรงได้

แนวทางการสอน

- ความรุนแรงทางเพศ ส่งผลกระทบต่อสุขภาพทางร่างกาย
- ความรุนแรงทางเพศ ที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพจิตใจ
- ผลกระทบทางด้านสังคม ที่ส่งผลต่อจิตใจ
- การให้บริการทางด้านกายภาพ เพื่อดูแลสุขภาพร่างกายและจิตใจของผู้ถูกกระทำ

หัวข้อเรื่องวัตถุประสงค์แนวทางการสอนการวิจัยเพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาคความรุนแรง

1. ผู้เข้าร่วมอบรมเข้าใจ "การวิจัย" เพิ่มขึ้น
2. ผู้เข้าร่วมอบรมเห็นประโยชน์และความสำคัญของ "การวิจัย" ว่าสามารถนำไปสู่การแก้ไขปัญหาคความรุนแรงได้
 - การวิจัย คือ อะไร
 - ความสำคัญและประโยชน์ของ "การวิจัย"
 - คำจำกัดความเรื่องความรุนแรง / ปัจจัยที่ก่อให้เกิดความรุนแรง
 - แนวทางในการเก็บข้อมูล และทิศทางในการพัฒนาสู่งานวิจัยของสหวิชาชีพ
 - ตัวอย่างงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศ ที่สามารถนำไปสู่การแก้ไขและป้องกันความรุนแรงทางเพศได้

หัวข้อเรื่องวัตถุประสงค์แนวทางการสอน /บรรยายกระบวนการทางกฎหมาย และกระบวนการดูแล Case หลังจากการแจ้งความ

1. ผู้เข้าร่วมอบรมเข้าใจในกระบวนการทางกฎหมาย เมื่อเกิดเหตุการณ์ความรุนแรงเกิดขึ้น
2. ผู้เข้าร่วมอบรมทราบถึงขั้นตอนและการดูแล Case
3. ผู้เข้าร่วมอบรมตระหนักว่า สหวิชาชีพที่ทำงานเกี่ยวข้องกับความรุนแรงสามารถเป็นส่วนหนึ่งในการช่วยเหลือผู้ที่ประสบปัญหาได้
 - ผู้หญิงที่ประสบปัญหา เล่าถึงเหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้น พร้อมทั้งผลกระทบต่างๆ ที่ได้รับจากสังคม จากสหวิชาชีพ ที่ส่งผลต่อสุขภาพกาย และสุขภาพใจ ซึ่งได้ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตในสังคม รวมถึงกระบวนการที่ทำให้แปรเปลี่ยนจากสถานภาพของ "เหยื่อ" มาเป็น "ผู้ผ่านพ้น" และสุดท้ายกลับมาใช้ชีวิตในสังคมได้อีกครั้งหนึ่ง
 - ทนายความ เล่าถึงประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการทางกฎหมาย ในกรณีของความรุนแรงทางเพศ ตั้งแต่ การเข้าแจ้งความกับพนักงานสอบสวน การให้ปากคำสืบพยานในศาล ฯลฯ

- นักสังคมสงเคราะห์ เล่าถึงประสบการณ์ในกระบวนการให้การช่วยเหลือและฟื้นฟูจิตใจของผู้ที่ประสบปัญหา เพื่อแปรสภาพจาก “เหยื่อ” มาเป็น “ผู้ผ่านพ้น”

หัวข้อเรื่อง

วัตถุประสงค์

ทักษะเกี่ยวกับการให้การปรึกษาเบื้องต้น

1. ผู้เข้าร่วมอบรมรู้ถึงทักษะเบื้องต้นเกี่ยวกับการให้การปรึกษา
2. ผู้เข้าร่วมอบรมสามารถนำทักษะเบื้องต้นที่เกี่ยวข้องกับการให้การปรึกษามาปรับใช้กับวิชาชีพได้
3. ผู้เข้าร่วมอบรมมีความละเอียดอ่อนในเรื่องของการพูดและการฟังมากขึ้น

แนวทางการสอน

- ทักษะการพูด
- ทักษะการฟัง
- การใช้คำถามปลายเปิด
- การเรียนรู้เรื่องภาษาร่างกาย
- โครงสร้างสังคมและอำนาจ เพื่อความเข้าใจในเรื่องของกระบวนการขัดเกลาทางสังคม (Socialization) ที่ได้มีส่วนในการประกอบสร้าง (Construction) ความคิด ความเชื่อ ทศนคติ และค่านิยมในเรื่องเพศ ที่ได้ก่อให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันของเพศหญิงและเพศชาย ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญของปัญหาความรุนแรงทางเพศในสังคมไทย และหนึ่งในการแก้ไขปัญหาคือ การรื้อถอน (De-construction) หรือการสลายความเชื่อที่ผิดๆของคนในสังคมไทย

หัวข้อเรื่องวัตถุประสงค์แนวทางการสอนการดูแลตนเองของผู้ให้การศึกษา

1. ผู้เข้าร่วมอบรมไม่นำตัวเองเข้าไปผูกติดกับ Case
2. ผู้เข้าร่วมอบรมรู้วิธีที่จะดูแลตนเอง ไม่เกิดอารมณ์ความรู้สึกร่วมกับ Case มากเกินไป จนไม่สามารถทำงานได้
 - วิธีคิดและวิธีปฏิบัติตนในการทำงานร่วมกับ Case โดยที่ยังคงมีความเข้าใจ และละเอียดอ่อนต่อความรู้สึกของ Case แต่ต้องไม่ยึดติดเอาความรู้สึกของ Case มาเป็นความรู้สึกของเราเอง จนทำให้ไม่สามารถปฏิบัติงานได้ เพราะรู้สึกเศร้าและหดหู่มากเกินไปกับ Case ด้วย

หัวข้อเรื่องวัตถุประสงค์แนวทางการดำเนินการการศึกษาดูงานนอกสถานที่

1. ผู้เข้าร่วมอบรมได้เห็นการทำงาน การปฏิบัติงานจริงของสหวิชาชีพต่างๆ
2. ผู้เข้าร่วมอบรมสามารถซักถามปัญหาหรือข้อข้องใจจากเจ้าของสถานที่ได้
 - ติดต่อและประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาคือความรุนแรง เพื่อให้ผู้เข้าร่วมอบรมได้ศึกษาดูงานในสถานที่นั้นๆ
 - หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถเป็นตัวแทนของวิชาชีพใดวิชาชีพหนึ่งได้
 - แบ่งผู้เข้าร่วมอบรมออกเป็น 3 กลุ่ม เพื่อไปศึกษาดูงานในหน่วยงานต่างๆ อาทิ สถานีตำรวจนครบาล ศูนย์ OSCC ประจำโรงพยาบาล และ องค์กรพัฒนาเอกชนที่ทำงานเกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาคือความรุนแรง เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เข้าร่วมอบรมได้เห็นการปฏิบัติงานของสหวิชาชีพ และมีโอกาสซักถามปัญหาข้อข้องใจได้
 - ทั้งนี้ การแบ่งกลุ่มผู้เข้าร่วมอบรมเพื่อไปศึกษาดูงานนั้น ต้องจัดผู้เข้าร่วมอบรมให้ไปดูงานในสาขาวิชาชีพที่ตนไม่ได้สังกัดอยู่ เช่น จัดพนักงานสอบสวน ให้ไปดูงานที่โรงพยาบาล เป็นต้น

หัวข้อเรื่อง**วัตถุประสงค์****การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างวิชาชีพ**

1. ผู้เข้าร่วมอบรมสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างวิชาชีพได้
2. ผู้เข้าร่วมอบรมสามารถบรรยายสรุปการปฏิบัติงานของหน่วยงานที่ตนไปปฏิบัติงานให้กลุ่มอื่นฟังได้
3. ผู้เข้าร่วมอบรมที่มาจากต่างสาขาวิชาชีพ มีความเข้าใจถึงกระบวนการปฏิบัติงาน ข้อจำกัดของงาน ของสาขาวิชาชีพอื่นๆ ได้มากขึ้น
4. ผู้เข้าร่วมอบรมเกิดความคุ้นเคย และนำไปสู่การประสานงานเป็นเครือข่ายในอนาคต

แนวทางการดำเนินการ

- ให้แต่ละกลุ่ม คัดเลือกตัวแทนเพื่อสรุปผลการดำเนินงานของกลุ่มคน
- แลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างวิชาชีพ

4.4 ผลการจัดการอบรมบุคลากรวิชาชีพ

รายชื่อผู้เข้าร่วมอบรม

ลำดับ	คำนำหน้า	ชื่อ	สกุล	หน่วยงาน
1.	ร.ต.อ.	เกษรี	จงเป็นสุขเลิศ	โรงพยาบาลคำม่วง
2.	นางสาว	จารุวรรณ	ภาพัญญา	มูลนิธิปวีณาหงสกุลเพื่อเด็กและสตรี
3.	นางสาว	จันทิมา	ธนาสว่างกุล	สำนักงานอัยการสูงสุด
4.	นางสาว	จุรีย์	ชูยศ	โรงพยาบาลราชพิพัฒน์
5.	นาง	เจษฎา	ห้วงสอน	โรงพยาบาลลาดกระบังกรุงเทพมหานคร
6.	นาง	ชนิกานต์	จงมนตรี	โรงพยาบาลหนองจอก
7.	ร.ต.ต.	เศรษฐา	ไกรนรา	สถานีตำรวจนครบาลห้วยขวาง
8.	นางสาว	สหัสพร	เย็นบุญ	โรงพยาบาลหลวงพ่อทวีศักดิ์
9.	นางสาว	สุจินดา	ซ็องม่วง	มูลนิธิเพื่อนหญิง
10.	นางสาว	สุชาดา	โสดา	วิทยาลัยแพทยศาสตร์กรุงเทพและเวชวิทยบาล
11.	ร.ต.อ.	สุทธิรา	จ้วนเงินกิจ	สถานีตำรวจนครบาลห้วยขวาง
12.	นาง	อภิรดี	ลิ้มศิลา	โรงพยาบาลรามาริบัติ
13.	นางสาว	อรอุมา	แซ่ซิ้ม	โรงพยาบาลหนองจอก
14.	ร.ต.ท.	อุดมศักดิ์	สุวรรณแสง	สถานีตำรวจนครบาลลุมพินี
15.	นางสาว	อุทัยวรรณ	แจ่มสุธี	สำนักงานอัยการสูงสุด
16.	นางสาว	อุไร	อุดมสุวรรณกิจ	โรงพยาบาลรามาริบัติ
17.	นาง	ครุณวรรณ	คำเจริญ	
18.	นางสาว	ดวงเดือน	ไวท่า	โรงพยาบาลสิรินธร
19.	ร.ต.ท.	ศุภฎีพร	เหมือนแยม	สถานีตำรวจนครบาลบางขุนเทียน
20.	นางสาว	นารัตกษณ์	แสนกล้า	มูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก
21.	ร.ต.อ.	นิรันดร	พิทสุบัน	สถานีตำรวจนครบาลราษฎร์บูรณะ
22.	นาง	นิศากร	ต้นทการ	โรงพยาบาลรามาริบัติ
23.	พ.ต.ต.	บำรุงรัตน์	สีตลาชัย	สถานีตำรวจนครบาลคลังชั้น

ลำดับ	ตำแหน่ง	ชื่อ	สกุล	หน่วยงาน
24.	ร.ต.ต.	ปกฉัตร	ชัยสุวัฒน์	สถานีตำรวจนครบาลลุมพินี
25.	พ.ต.ต.	ปวีณา	เอกฉัตร	สถานีตำรวจนครบาลราษฎร์บูรณะ
26.	นางสาว	พัชรินทร์	คุณสิทธิ์	โรงพยาบาลกลาง
27.	นางสาว	วรรณรักษ์	หนูเพชร	โรงพยาบาลลาดกระบังกรุงเทพมหานคร
28.	พ.ต.ต.	วิสาสิริ	เกียรติวิสัย	สถานีตำรวจนครบาลคลังจัน
29.	นาง	วารุณี	มินสาคร	โรงพยาบาลสิรินธร
30.	นาย	ศิริ	เงินยืนยง	โรงพยาบาลหลวงพ่อกวีนศรีศักดิ์ฯ
31.	นางสาว	ศิริพร	ชูแก้ว	มูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก
32.	นางสาว	ทองจันทร์	คำจันทะราช	สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรีฯ
33.	นางสาว	อุพาภรณ์	ไม้วังษ์	สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรีฯ
34.	น.พ.	อรรถพล	ฉัตรอารีย์กุล	โรงพยาบาลสิรินธร
35.	นางสาว	อโณทัย	ปานนาค	โรงพยาบาลเจริญกรุงประชารักษ์
36.	นางสาว	สุริภา	พรวรภา	โรงพยาบาลเจริญกรุงประชารักษ์
37.	นางสาว	พัชรภรณ์	ภิวังค์	โรงพยาบาลเจริญกรุงประชารักษ์
38.	นางสาว	เกศรินทร์	นารี	โรงพยาบาลเจริญกรุงประชารักษ์
39.	น.พ.	ศรนรินทร์	เชิดทวีทรัพย์	โรงพยาบาลลาดกระบังกรุงเทพมหานคร
40.	นาง	วารุณี	มินสาคร	โรงพยาบาลสิรินธร

กำหนดการ

การฝึกอบรมปฏิบัติการ (Workshop)

เรื่อง

“บุคลากรวิชาชีพกับการเป็นส่วนหนึ่งในการแก้ไขปัญหาคาความรุนแรงทางเพศในมิติหญิงชาย”

จัดโดย ศูนย์วิจัยและพัฒนาพฤกษศาสตร์ศึกษา สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์การแพทย์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ระหว่างวันที่ 2 – 4 กันยายน 2548

ณ We-Train International House สหกรณ์ส่งเสริมสถานภาพสตรี ดอนเมือง กรุงเทพฯ

วันศุกร์ ที่ 2 กันยายน 2548

08.00 – 08.45 น.	ลงทะเบียน และ Check in ที่ We-Train International House
08.45 – 09.00 น.	พิธีเปิดการฝึกอบรม โดย ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์การแพทย์ จุฬาฯ
09.00 – 10.30 น.	เกาะทาะความคิดกับทฤษฎีสตรีนิยม โดย ผศ.ดร. วิลาสินี พิพิธกุล
10.30 – 10.45 น.	รับประทานอาหารว่าง
10.45 – 12.00 น.	เกาะทาะความคิดกับทฤษฎีสตรีนิยม (ต่อ) โดย ผศ.ดร. วิลาสินี พิพิธกุล
12.00 – 13.00 น.	รับประทานอาหารกลางวัน
13.00 น.	<u>กลุ่ม 1</u> ออกเดินทางไปมูลนิธิเพื่อนหญิง <u>กลุ่ม 2</u> ออกเดินทางไปศูนย์ OSCC วชิระพยาบาล <u>กลุ่ม 3</u> ออกเดินทางไปสถานีตำรวจนครบาลบางซื่อ
14.00 – 16.00 น.	<u>กลุ่ม 1</u> รับฟังบรรยายและเยี่ยมชมมูลนิธิเพื่อนหญิง <u>กลุ่ม 2</u> รับฟังบรรยายและเยี่ยมชมศูนย์ OSCC วชิระพยาบาล <u>กลุ่ม 3</u> รับฟังบรรยายและเยี่ยมชมสถานีตำรวจนครบาลบางซื่อ
16.00 น.	เดินทางกลับ We – Train International House
17.00 – 18.00 น.	พักผ่อนตามอัธยาศัย
18.00 – 19.00 น.	รับประทานอาหารเย็น

19.00 – 19.30 น.	กิจกรรมสัมพันธ์
19.30 – 21.30 น.	แลกเปลี่ยนประสบการณ์งาน : ข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหา
21.30 – 22.00 น.	รับประทานอาหาร/ของว่าง รอบคึก
22.00 น.	พักผ่อน

วันเสาร์ที่ 3 กันยายน 2548

07.00 – 07.45 น.	รับประทานอาหารเช้า
07.45 – 08.00 น.	ลงทะเบียน
08.00 – 08.30 น.	กิจกรรมสัมพันธ์
08.30 – 10.00 น.	ว่าด้วยเรื่อง "สุขภาพและความรุนแรง" โดย ผศ.ดร.นันทพันธ์ ชินล้าประเสริฐ
10.00 – 10.30 น.	รับประทานอาหารว่าง
10.30 – 12.00 น.	การวิจัย เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาความรุนแรง โดย นพ.วิพุธ พูลเจริญ
12.00 – 13.00 น.	รับประทานอาหารกลางวัน
13.00 – 15.00 น.	กระบวนการทางกฎหมาย และ กระบวนการดูแล Case หลังการแจ้งความ โดย คณะวิทยากรจากมูลนิธิเพื่อนหญิง
15.00 – 15.30 น.	รับประทานอาหารว่าง
15.30 – 17.00 น.	ทักษะเกี่ยวกับ Counselling โดย อ.อวยพร เชื้อนแก้ว
17.00 – 18.00 น.	พักผ่อนตามอัธยาศัย
18.00 – 19.00 น.	รับประทานอาหารเย็น
19.00 – 22.00 น.	ธรรมะบำบัด มิติเชิงจิตวิญญาณ ธรรมะบำบัด การดูแลตนเองของผู้ให้การปรึกษา โดย อ.อวยพร เชื้อนแก้ว
22.00 น.	รับประทานอาหาร/ของว่าง รอบคึก

วันอาทิตย์ที่ 4 กันยายน 2548

07.00 – 07.45 น.	รับประทานอาหารเช้า
07.45 – 08.00 น.	ลงทะเบียน
08.00 – 10.30 น.	ทักษะเกี่ยวกับ Counselling (ต่อ) โดย อ.อวยพร เชื้อนแก้ว
10.30 – 10.45 น.	รับประทานอาหารว่าง
10.45 – 12.00 น.	ทักษะเกี่ยวกับ Counselling (ต่อ) โดย อ.อวยพร เชื้อนแก้ว
12.00 – 13.00 น.	รับประทานอาหารกลางวัน
13.00 – 15.00 น.	ทักษะเกี่ยวกับ Counselling (ต่อ) โดย อ.อวยพร เชื้อนแก้ว
15.00 – 15.30 น.	รับประทานอาหารว่าง
15.30 – 17.00 น.	ปัจฉิมนิเทศก์ - ผู้เข้าร่วมอบรมเขียนถึงแผนการดำเนินงานหลังจากการเข้ารับการอบรม - ผู้เข้าร่วมอบรมเขียนความรู้สึก และสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการอบรมครั้งนี้ 1 – 2 หน้ากระดาษ - คิวแทนผู้เข้าอบรมกล่าวความรู้สึก
17.00 น.	เดินทางกลับโดยสวัสดิภาพ

ประเมินผลการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ

เรื่อง "บุคลากรวิชาชีพกับการเป็นส่วนหนึ่งในการแก้ปัญหาความรุนแรงทางเพศในมิติหญิงชาย"

โดย ศูนย์วิจัยและพัฒนาแพศศาสตร์ศึกษา สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์การแพทย์ จุฬาฯ

วันที่ 2 กันยายน 2548 ณ สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี คอนเมือง กรุงเทพฯ

หัวข้อ	\bar{X}	range
1. ภาวะความคิดกับทฤษฎีสตรีนิยม		
1.1 ความชัดเจนของเนื้อหา	4.00	3-5
1.2 วิธีการนำเสนอ	4.03	3-5
1.3 ความเหมาะสมของวิทยากร	4.35	3-5
1.4 ระยะเวลา	3.71	2-5
1.5 ประโยชน์ในการนำไปใช้	4.00	2-5
2. ศึกษา/ดูงานนอกสถานที่ มูลนิธิเพื่อนหญิง		
2.1.1 ความเหมาะสมของสถานที่สำหรับการจัดเป็นที่ศึกษา/ดูงาน	4.64	4-5
2.1.2 วิทยากร	4.73	4-5
2.1.3 ระยะเวลา	4.09	3-5
2.1.4 ประโยชน์ที่ได้รับ	4.64	4-5
ศูนย์ OSCC วชิรพยาบาล		
2.2.1 ความเหมาะสมของสถานที่สำหรับการจัดเป็นที่ศึกษา/ดูงาน	4.38	4-5
2.2.2 วิทยากร	4.25	4-5
2.2.3 ระยะเวลา	3.87	4-5
2.2.4 ประโยชน์ที่ได้รับ	4.63	3-5
สถานีตำรวจนครบาลบางซื่อ		
2.3.1 ความเหมาะสมของสถานที่สำหรับการจัดเป็นที่ศึกษา/ดูงาน	3.92	3-5
2.3.2 วิทยากร	4.08	3-5
2.3.3 ระยะเวลา	3.75	3-4
2.3.4 ประโยชน์ที่ได้รับ	3.92	3-5
3. แลกเปลี่ยนประสบการณ์ดูงาน: ข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหา		
3.1 ความเหมาะสมของวิทยากรผู้ตั้งอำนาจในกรณีศึกษาประสบการณ์	4.34	3-5
3.2 ระยะเวลา	3.97	3-5
3.3 ประโยชน์ที่ได้รับจากการแลกเปลี่ยนประสบการณ์	4.14	3-5

ประเมินผลการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ
เรื่อง "บุคลากรวิชาชีพกับการเป็นส่วนหนึ่งในการแก้ปัญหาความรุนแรงทางเพศในมิติหญิงชาย"
โดย ศูนย์วิจัยและพัฒนาเพศศาสตร์ศึกษา สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์การแพทย์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
วันที่ 3 กันยายน 2548 ณ สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี ดอนเมือง กรุงเทพฯ

หัวข้อ	\bar{X}	range
1. สุขภาพและความรุนแรง		
1.1 ความชัดเจนของเนื้อหา	3.83	3 – 5
1.2 วิธีการนำเสนอ	3.46	2 – 5
1.3 ความเหมาะสมของวิทยากร	3.79	2 – 5
1.4 ระยะเวลา	3.58	2 – 5
1.5 ประโยชน์ในการนำไปใช้	3.70	3 – 5
2. การวิจัย เพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาความรุนแรง		
1.1 ความชัดเจนของเนื้อหา	3.74	3 – 5
1.2 วิธีการนำเสนอ	3.77	2 – 5
1.3 ความเหมาะสมของวิทยากร	3.87	3 – 5
1.4 ระยะเวลา	3.57	2 – 5
1.5 ประโยชน์ในการนำไปใช้	3.62	1 – 5
3. กระบวนการทบทวนและกระบวนการดูแล Case หลังจากแจ้งความ		
1.1 ความชัดเจนของเนื้อหา	4.04	3 – 5
1.2 วิธีการนำเสนอ	4.22	3 – 5
1.3 ความเหมาะสมของวิทยากร	4.17	3 – 5
1.4 ระยะเวลา	3.87	2 – 5
1.5 ประโยชน์ในการนำไปใช้	4.32	2 – 5
4. ทักษะเกี่ยวกับ Counselling		
1.1 ความชัดเจนของเนื้อหา	4.39	3 – 5
1.2 วิธีการนำเสนอ	4.52	3 – 5
1.3 ความเหมาะสมของวิทยากร	4.52	3 – 5
1.4 ระยะเวลา	4.26	3 – 5
1.5 ประโยชน์ในการนำไปใช้	4.43	3 – 5

หัวข้อ	\bar{X}	range
5. ธรรมะบำบัด มิติเชิงจิตวิญญาณ/ ธรรมะบำบัด การดูแลตนเองของผู้ให้การ		
1.1 ความชัดเจนของเนื้อหา	4.36	3 – 5
1.2 วิธีการนำเสนอ	4.32	3 – 5
1.3 ความเหมาะสมของวิทยากร	4.45	3 – 5
1.4 ระยะเวลา	4.09	3 – 5
1.5 ประโยชน์ในการนำไปใช้	4.55	3 – 5

ประเมินผลการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ
เรื่อง “บุคลากรวิชาชีพกับการเป็นส่วนหนึ่งในการแก้ปัญหาความรุนแรงทางเพศในมิติหญิงชาย”
โดย ศูนย์วิจัยและพัฒนาพฤกษศาสตร์ศึกษา สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์การแพทย์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
วันที่ 4 กันยายน 2548 ณ สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี คอนเมือง กรุงเทพฯ

หัวข้อ	\bar{X}	range
1. ทักษะเกี่ยวกับ Counselling		
1.1 ความชัดเจนของเนื้อหา	4.54	4 – 5
1.2 วิธีการนำเสนอ	4.71	3 – 5
1.3 ความเหมาะสมของวิทยากร	4.71	4 – 5
1.4 ระยะเวลา	4.25	3 – 5
1.5 ประโยชน์ในการนำไปใช้	4.63	3 – 5
สรุปประเมินผลการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการระหว่างวันที่ 2-4 กันยายน 2548		
1. สถานที่จัดประชุม	4.13	3 – 5
2. บุคลากร/เจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินการ	4.29	3 – 5
3. เอกสารประกอบการประชุม	3.83	2 – 5
4. โสตทัศนูปกรณ์	4.00	2 – 5
5. อาหาร	3.88	3 – 5
6. การอำนวยความสะดวก	4.08	3 – 5
7. ระยะเวลาการอบรม (3 วัน)	3.67	2 – 5
8. การดำเนินงาน	4.04	3 – 5
9. ความพึงพอใจโดยรวม	4.29	3 – 5

ข้อเสนอแนะ/สิ่งที่ต้องการให้มีการปรับปรุงในการอบรมครั้งต่อไป

เนื้อหาการจัดอบรม

- ควรเพิ่มระยะเวลาในการฝึกปฏิบัติทักษะ counselling เนื่องจากเป็นหัวข้อที่นำไปใช้ประโยชน์จริงได้มากในการทำงาน

- ควรมีหลักสูตรปฏิบัติการจริงของกลุ่มสาขาอาชีพ และเพิ่มเนื้อหาเรื่อง counselling
- โดยรวมแล้วดี แต่อยากให้เพิ่มเนื้อหาเกี่ยวกับcounselling ให้เยอะอีกหน่อย เนื้อหาน่าสนใจ
- จัดอบรมเทคนิคการให้การปรึกษาให้ลึกกว่านี้
- เนื้อหาบางอย่างขอวิทยากรบางคนไม่เหมาะสมกับหลักสูตร

เอกสาร

- ควรแนะนำเอกสารประกอบการค้นคว้าศึกษาเพิ่มเติม เพื่อศึกษาด้วยตนเองต่อไป

เวลา/ระยะเวลา

- วิชาการค่อนข้างแน่นไปหน่อย การอบรมการแก้ปัญหา บางครั้งผู้ที่เข้ารับการอบรมควรจะ ได้มีเวลาในการผ่อนคลายบ้าง เช่น พักเที่ยงน่าจะนานกว่านี้ กิจกรรมช่วงค่ำก็น่าจะพักให้นานกว่านี้ กิจกรรมตอนกลางคืนควรเป็นกิจกรรมที่ให้ผ่อนคลายบ้าง

- ควรจัดโปรแกรมให้กระชับ ไม่ใช่เวลาในช่วงกลางคืน หากจำเป็นควรขยายเวลาออกไป
- ควรมีเวลามากกว่านี้
- อาจใช้เวลาประมาณ 1 สัปดาห์
- ควรเพิ่มเวลาในการเข้าอบรมครั้งนี้อีกสัก 1 คืน เพื่อทำความเข้าใจในเรื่องที่ยังตกค้าง
- จัดอบรมในช่วงวันราชการ เพราะทำให้มีเวลาพักผ่อนได้มากขึ้น
- หลักสูตรค่อนข้างเครียดแต่มีวิธีสอนไม่เครียด แต่ทำให้อ่อนล้า อยากให้เพิ่มเวลาหรือปรับ

ตารางใหม่จะดีมาก ๆ

อื่นๆ

- ผู้เข้าร่วมการอบรมทุกคนน่าจะอยู่เข้าร่วมการอบรมตั้งแต่ต้นจนจบ โดยมีกิจกรรมที่น่าสนใจ หรือสิ่งที่เป็นแรงจูงใจ ที่สามารถโน้มน้าวให้ผู้เข้าร่วมอบรมได้อยู่ร่วมประชุมทั้งหมด ทั้งนี้เพื่อจะได้รับข้อมูล หรือแลกเปลี่ยนประสบการณ์ที่ต่างกันชัดเจนขึ้น

- แนะนำบุคลากรที่เป็นค้ำจอง (ผู้ชาย) ชั้นผู้ใหญ่เข้าร่วมอบรมบ้างจะได้รู้ปัญหา
- ควรติดตามผลการอบรม

4.5 ผลการประเมินหลักสูตรและข้อเสนอแนะจากสาขาวิชาที่ได้เข้ารับการอบรม

ประเมินการฝึกอบรมปฏิบัติการ

“บุคลากรวิชาชีพกับการเป็นส่วนหนึ่งในการแก้ปัญหาความรุนแรงทางเพศในมิติหญิงชาย”

1. กระทบความคิดกับทฤษฎีสตรีนิยม

- ได้ทราบถึงทฤษฎีที่มีความคิด แนวคิดในแต่ละมุมมองของทฤษฎีแต่ละทฤษฎี และเข้าใจในความเป็นมนุษย์มากขึ้น
- เข้าใจผู้หญิงว่าแท้จริงแล้วต้องอยู่ภายใต้มายาคติมากมาย ซึ่งสอนให้มองกรอบของวัฒนธรรมที่ชายเป็นใหญ่
- ได้ความรู้ ทักษะ มุมมอง ทักษะที่ดีขึ้น ได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ และสามารถนำไปใช้กับงานที่ปฏิบัติได้
- กระบวนการ แง่คิด เกี่ยวกับสตรี ในเรื่องของเพศ เพศวิถี บทบาทของสตรีในสังคมว่าเป็นอย่างไรในปัจจุบัน เข้าใจผู้หญิงมากขึ้น
- ได้รู้หลักแนวคิดต่างๆของแต่ละสำนัก ที่มีแนวคิดเกี่ยวกับสตรีนิยม (2)
- ได้เรียนรู้ความคิดเห็นที่มีต่อสตรี ซึ่งไม่ใช่ว่าผู้หญิงจะต้องเป็นฝ่ายผิดเสมอไป ความเท่าเทียมหรือความเชื่อ ในเรื่องของชายเป็นใหญ่ โดยหลักความเป็นจริงแล้วไม่ใช่ แต่มันคือ ความเสมอภาคกันระหว่างชาย-หญิง
- ได้เรียนรู้มุมมองของคำว่าสตรีในสังคมไทย
กรอบที่สังคมนิยามคำว่า "สตรี" เกิดจาก เพศ วัฒนธรรม และ โครงสร้างของสังคม
- เปลี่ยนแนวความคิดใหม่ได้ในบางเรื่องเกี่ยวกับผู้หญิง
มีความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีต่างๆเกี่ยวกับสตรีเพิ่มขึ้น
- มติของความเป็นหญิงความเป็นชาย ความเท่าเทียมกัน เพศสภาวะ
- เปลี่ยนกรอบมุมมองผู้หญิงในแง่มุมต่างๆ
- Gender การมองแบบใหม่ๆ ไม่ติดโครงข่ายความคิดแบบเดิมๆ
- ทราบความหมายของสตรี และกรอบของสตรี สตรีจากประเพณี สังคม วัฒนธรรม ความเชื่อ ทำให้เกิดปัญหากับสตรี
- ได้แนวคิด ทักษะที่ดีของทฤษฎีต่างๆ และแนวคิดของสตรีนิยม (3)
มองผู้หญิงเป็นศูนย์กลางมากขึ้น

- ได้รับรู้และยอมรับเกี่ยวกับความแตกต่างของความเป็นสตรีในแนวต่างๆ
- ได้รู้จักกับทฤษฎีสตรีนิยมต่างๆ หลายทฤษฎี รวมทั้งสามารถเป็นแนวคิดต่อไปได้อีก
- ทำให้เกิดแนวคิดในเชิงพฤติกรรมเกี่ยวกับเพศหญิง จะต้องได้รับการยกย่องจากสังคมให้เกิดความทัดเทียมกัน ทักษะคิดต่อเพศหญิงในทางสร้างสรรค์ ไม่ให้มองในเชิงบริโภคนิยม
- ได้แนวคิด และมุมมองใหม่ๆเกี่ยวกับมิติของความเป็นหญิงความเป็นชาย
การปรับเปลี่ยนทัศนคติต่อความเป็นหญิงความเป็นชาย รู้สึกว่าจะช่วยสร้างความมั่นใจ / ศักยภาพแก่ Case ที่ถูกระงับมาได้
- ทฤษฎีที่นำเสนอ ไม่สอดคล้องกับเหตุการณ์ปัจจุบัน เนื่องจากสตรีส่วนใหญ่มีความคิดเป็นของตัวเองมากขึ้น
- ได้นำไปใช้ในการสอบสวนว่าผู้หญิงถูกล้อมรอบมาด้วยรูปแบบในเชิงวัฒนธรรม ดังนั้นการที่ผู้หญิงถูกระงับความรุนแรงทางเพศนั้น เกิดจากชายคิดว่าผู้หญิงแต่งตัวโป๊หรือเดินในที่โล่งเป็นหญิงที่ไม่ใช่สุภาพสตรีจะทำอะไรก็ได้ นั่น เป็นการก้าวก้าวสิทธิสตรี
- แนวคิด ความเป็นมา รายละเอียดทางทฤษฎีที่จะนำไปศึกษาหาความรู้ต่อไป

2. การศึกษาดูงาน

2.1 มุลินธิเพื่อนหญิง

- กระบวนการให้ความช่วยเหลือผู้ถูกระงับความรุนแรง (สังคมสงเคราะห์ – การให้คำปรึกษา การบำบัดฟื้นฟู การทำกลุ่ม) (ด้านกฎหมาย – การแจ้งความดำเนินคดี)
- กระบวนการทำงานในมุลินธิ / การให้คำปรึกษา / สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในหน่วยงาน / กฎหมาย
- ได้เห็นกระบวนการเรียนรู้ การทำงานขององค์กรเอกชน และได้รับฟังตัวจริงเสียงจริง รับรู้ความรู้สึก ความทุกข์ของผู้ถูกระงับ
- สถานที่ที่อบอุ่น ช่วยเหลือบุคคลในสังคมได้ดี น่าอยู่เป็นเสมือนบ้านให้ความเข้าใจบุคคลในสังคมได้มาก
- ได้สัมผัสกับการให้การดูแลผู้หญิงที่ถูกระงับ อย่างใกล้ชิด รู้ขอบเขตรวมทั้งสามารถแนะนำผู้เสียหายให้หาทางออกที่ดีได้
- กระบวนการให้ความช่วยเหลือผู้ถูกระงับ
การบำบัดฟื้นฟูจิตใจ โดยการทำกลุ่มแบบ Women's club
- ได้ทราบว่ามิสซัน OSCC ซึ่งเป็นประโยชน์มาก ไม่เคยรู้มาก่อน

2.2 วัชรพยาบาล

- โครงสร้างและระบบการดำเนินงานของศูนย์ OSCC ที่มีการทำงานเป็นระบบและขั้นตอนที่ชัดเจน แต่ยังมีปัญหาในเรื่องของบุคลากรสังคมสงเคราะห์ที่ยังขาดความมั่นคงของการทำงาน และศูนย์ OSCC ยังต้องมีการพัฒนาในเรื่องการทำงานที่เป็นทีมสหวิชาชีพให้มากขึ้น สมบูรณ์ขึ้น
- ได้เรียนรู้กระบวนการทำงานของศูนย์ OSCC ของโรงพยาบาลว่าเป็นอย่างไรบ้าง มีกระบวนการในการช่วยเหลือ Case ตลอด 24 ชั่วโมง ซึ่งเป็นโรงพยาบาลเดียวที่มีแบบนี้
- เรียนรู้ระบบการทำงานของ OSCC เห็นห้องที่ใช้ในการรับ CASE
- ได้รู้จักมูลนิธิเพื่อนหญิง ลักษณะการทำงาน บุคลากร และแนวทางการดำเนินการ ได้รู้จักองค์กรที่เสียสละ บุคคลที่มีความสามารถ
- ระบบการทำงานที่รวดเร็ว เครื่องมืออุปกรณ์ที่ทันสมัย
- ระบบงานช่วยเหลือเหยื่อของความรุนแรงอย่างเป็นรูปธรรม
- ได้รับทราบว่ามีหน่วยงานอื่นที่ให้ความช่วยเหลือผู้หญิง สามารถส่งต่อ Case ได้

2.3 สถานีดำรงนครบาลบางซื่อ

- เรียนรู้กระบวนการทำงานของพนักงานสืบสวนหญิง / เชื่อมห้องสอบสวน มีเวทีสำหรับแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและความเข้าใจระหว่างคนต่างอาชีพ
- ได้รับความรู้เกี่ยวกับการบันทึกคดี ประสบการณ์ในการทำงานของพนักงานสอบสวน และกระบวนการและขั้นตอนในการปฏิบัติงาน ซึ่งสามารถนำไปแนะนำเพื่อนร่วมงาน/ผู้ที่มารับบริการ เกี่ยวกับกระบวนการการทำงาน of พนักงานสอบสวนได้
- เห็นถึงการคืนตัวเพื่อให้มีพนักงานสอบสวนหญิงทุกสน.
- รู้ถึงสถานที่และการทำงานของแต่ละที่ ทำให้มองภาพได้มากขึ้น
- กระบวนการทำงานของพนักงานสอบสวนหญิงที่เกี่ยวกับคดีทางเพศเด็กและสตรี ได้รู้ถึงข้อจำกัดในการปฏิบัติงานที่ไม่สามารถดำเนินงานได้อย่างเต็มที่
- ได้รู้ถึงการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการสอบสวน ปัญหาที่เกิดขึ้นในการทำงาน สถานที่จริงที่ได้สอบสวนคดี และได้รู้ถึง Case ตัวอย่างที่ผ่านมาของเจ้าหน้าที่

- วิธีการดำเนินการเมื่อมี Case เกี่ยวกับความรุนแรงทางเพศ / ลักษณะการทำงาน / สิ่งที่พนักงานสอบสวนต้องการและขอร้องให้สหวิชาชีพอื่นๆ ได้เข้าใจบทบาทของพนักงานสอบสวน
- รู้ถึงปัญหาการทำงาน วิธีการในการทำคดีเกี่ยวกับความรุนแรงทางสตรีและเด็ก
- รู้ถึงการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการสอบสวน (Case แต่ละ Case + ขั้นตอน + วิธีการ)
- ได้เห็นส่วนที่เน้นการสอบปากคำ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับพนักงานสอบสวนเกี่ยวกับการช่วยเหลือเด็กและสตรีที่ถูกทารุณกรรม ระบบการส่งต่อเกี่ยวกับคดี

3. การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ดูงาน

- เห็นถึงกระบวนการทำงานและการดำเนินการช่วยเหลือ Case ที่ประสบปัญหาความรุนแรงแต่ละหน่วย ซึ่งที่สังเกตเห็นคือ ยังไม่มีการทำงานที่ประสานเชื่อมโยงกัน ยังทำกันคนละส่วน
- ได้รู้และเข้าใจปัญหาและอุปสรรคของแต่ละอาชีพที่มาทำงานร่วมกัน รวมถึงการพยายามหาข้อสรุปที่จะเป็นแนวทางการทำงานร่วมกันต่อไป
- รับรู้ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ซึ่งสามารถนำไปส่งต่อเกี่ยวกับความรู้ที่ได้รับ
- ได้รู้ว่าสถานที่แต่ละที่ที่ไป มีกระบวนการทำงานที่แตกต่างกัน ได้รู้ว่ามูลนิธิเพื่อนหญิงก็มีกระบวนการในการช่วยเหลือ Case อย่างไร สถานีตำรวจมีพนักงานสอบสวนหญิงกี่คน ทำอะไรบ้าง
- ได้รู้ว่าในแต่ละสถานที่ ก็จะมีแนวปฏิบัติแตกต่างกันออกไป แต่เหมือนกันก็คือการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้หญิงที่ประสบปัญหา
- ได้เห็นถึงรูปแบบ และกระบวนการช่วยเหลือในแต่ละสถานที่ที่ให้ความช่วยเหลือแก่เด็กและสตรีที่ถูกล่วงละเมิดทางเพศ และข้อจำกัดในการปฏิบัติของแต่ละที่
- ได้ความรู้จากสถานที่อื่นที่ไม่ได้ไปดูงานด้วยตัวเอง ถึงกระบวนการทำงาน การรับ Case การส่งต่อ
- วิธีการให้การช่วยเหลือ / กระบวนการทำงาน
- ในลักษณะงานที่ทำงานคล้ายๆกันนั้น มีวิธี / การดำเนินการแม้จะแตกต่างกันออกไป แต่สุดท้ายจุดมุ่งหมายก็คือจุดเดียวกัน คือ เพื่อช่วยเหลือผู้ที่ตกเป็นเหยื่อของความรุนแรง
- รู้ระบบการทำงานของหน่วยงานต่างๆ / รู้เรื่องเกี่ยวกับกฎหมายในการคุ้มครองผู้เสียหาย / แนวคิดจากหน่วยงานอื่นๆ / ประสบการณ์การให้คำปรึกษา
- ได้ยกระดับความเข้าใจในกระบวนการช่วยเหลือผู้ถูกกระทำ

- ได้ความรู้เพิ่ม และชัดเจนเหมือนกับ ไปมาจริงๆ และเข้าใจงานที่ทำในสังคมมากขึ้น
- ได้รู้จัก สน. บางชื่อ, Case ของวชิระ หลังจากที่ไม่เคยทราบ ไม่เคยรู้จักมาก่อน
- จุดประกายว่าในสังคมยังมีองค์กรที่พร้อมจะช่วยเหลือผู้เสียหายด้วยความจริงใจ
- ได้รับรู้หน่วยงานที่ดูแล รับผิดชอบ เกี่ยวกับความรุนแรงทางเพศ เพื่อนำไปประยุกต์ใช้กับที่ทำงาน
- ได้รู้วิธีการทำงานของสถานที่อื่นๆ รวมทั้งได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน
- ได้รับรู้ข้อมูลระบบบริการจากหลายหลายหน่วยงาน
- ได้มีการแลกเปลี่ยนและเสนอแนะในเรื่อง โครงการครอบครัวสามานฉันท์ ทำให้ทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างเจ้าหน้าที่ตำรวจและโรงพยาบาล

4. ว่าด้วยเรื่อง "สุขภาพและความรุนแรง"

- เข้าใจถึงวิธีการและเห็นความสำคัญในการเก็บหลักฐานของการถูกระงับ โดยเฉพาะ Case ที่ถูก Sexual abuse ต้องมีการเก็บหลักฐานที่ค่อนข้างละเอียด เพื่อส่วนหนึ่งจะเป็นหลักฐานในการดำเนินคดีได้ ไม่ใช่แค่การฟื้นฟูสภาพทางด้านร่างกาย
- เรียนรู้ความแตกต่างระหว่างหญิงชาย หญิงที่ถูกทำร้ายร่างกายจะมีภาวะทางจิตใจอารมณ์รวมอยู่ด้วย และยังคงค้างอยู่มาก
- ได้รับความรู้ ทักษะเพิ่มเติมขึ้น สามารถนำไปใช้ในระบบงานที่ทำได้อย่างมีความเข้าใจมากขึ้น
- วิธีการดูแล Case ที่ถูกระงับความรุนแรงว่าควรจะต้องดูแลร่างกายและ Support จิตใจของเขาอย่างไร (2)
- การทำให้เห็นถึงหลักการมองของ โครงสร้างสังคมที่มีผลกระทบต่อผู้หญิงที่ถูกกระทำทั้งทางร่างกาย,จิตใจ
- เรียนรู้เรื่องผลกระทบต่อผู้หญิงเป็นฝ่ายถูกระงับ สภาพจิตใจ (2)
- เรื่องผลกระทบต่อทั้งทางร่างกายและจิตใจ ว่ามีผลอย่างไรบ้าง และต้องปฏิบัติอย่างไรกับ Case ที่อยู่ในภาวะดังกล่าว
- ปัญหาสุขภาพที่เป็นผลมาจากการถูกระงับรุนแรงทั้งทางเพศและความรุนแรงในครอบครัว
- ได้ทราบถึงความเชื่อ และความจริงที่เขามองผู้หญิง
- การดูแลสุขภาพ
- ความรุนแรงและผลที่กระทำต่อผู้ถูกระงับส่งผลต่อปัญหาสุขภาพทั้งทางกาย ทางใจ และสถานทางสังคม

- ทราบปัญหาทางด้านสุขภาพและความรุนแรงที่เกิดขึ้นในสังคม
- ได้ความรู้ และทัศนคติเรื่องความรุนแรงมากขึ้น
- ได้ความรู้ แนวคิดใหม่ๆ ที่แตกต่างไปจากที่คิดไว้
- ได้รู้จักการดูแลสุขภาพ มีความรู้เรื่องโครงสร้างทางสังคมที่นำมาซึ่งความรุนแรง การไม่ต้องอยู่กับกรอบที่สังคมสร้างให้มา การคิดออกนอกกรอบบ้าง แต่ต้องเป็นประโยชน์ เป็นการช่วยแก้ไขความรุนแรงต่อไป
- แนวคิดด้านความรุนแรงในมุมมองอื่นๆ ที่ต่างไปจากเดิม
- ได้รู้ทัศนคติความคิดที่ควรเปลี่ยนแปลงในเรื่องการมองหญิงที่ถูกทำร้าย

5. การวิจัย เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาคความรุนแรง

- รู้แนวทางการทำวิจัยทางสังคม ที่ปกติได้มีการทำงานอยู่แล้ว แต่ไม่เคยได้เก็บรวบรวมข้อมูล รู้ว่าการทำวิจัยไม่น่ายากถ้าหากจะลงมือกระทำ
- ได้ความรู้เพิ่มขึ้น
- พูดยถึงปัญหาของความรุนแรง ว่ามีลักษณะปัญหาอย่างไร มาจากอะไร ต้นตอของความรุนแรงมาจากไหน ซึ่งจะนำไปสู่กระบวนการทำวิจัยและแก้ไขปัญหาคต่อไป (2)
- ทราบถึงสถิติขณะนี้ว่าผู้ที่ประสบปัญหามีการเข้าถึงกระบวนการช่วยเหลือมากน้อยแค่ไหน
- เห็นถึง สถิติ ตัวเลข ที่เกิดขึ้น ว่าเป็นปัญหาคความรุนแรง ไม่ได้มีเพียงเล็กน้อย แต่เป็นปัญหาใหญ่ เห็นว่าทำไมผู้หญิงที่ถูกทำร้ายจึงไม่กล้าแจ้งความ หรือออกมาหาความเป็นธรรมให้กับตัวเอง
- รู้ถึงว่าเราควรจะต้องแก้ไขตั้งแต่ครอบครัว โดยประเมินภาวะความเสี่ยง และการป้องกันก่อนที่ปัญหาคจะเกิดขึ้น ไม่ใช่แก้ที่ปลายเหตุ
- นำสถิติที่รวบรวมจากการปฏิบัติงานมาวิเคราะห์หาแนวทางในการแก้ไขปัญหาคที่เกิดขึ้น
- สถิติ และผลกระทบความรุนแรง / แนวคิดเรื่องการแก้ปัญหาคความรุนแรง ควรให้ผู้เสียหายเป็นศูนย์กลาง
- การวิจัยจะเป็นตัววัดสภาพของปัญหาได้ และเป็นหนทางแก้ไขปัญหาคต่อเนื่องได้ในระยะยาว
- สามารถรู้แนวทางการวิจัย การแก้ไขปัญหาคความรุนแรงที่เกิดขึ้นในสังคม
- ได้ความรู้ แง่คิด แนวทางการแก้ไขปัญหาค ได้มุมมองด้านต่างๆของบุคลากรวิชาชีพต่างๆ
- รู้หลักการ แนวคิดกว้าง เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนงานต่อไป
- ทราบถึงสถิติและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นว่าควรมีการจัดการกับสิ่งที่เกิดขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาค

- ได้รู้ถึงลักษณะของงานวิจัยต่างๆ ที่จะนำมาสู่การแก้ไขปัญหาความรุนแรงต่อไป
- ความสำคัญของงานวิจัยที่จะทำให้วิธีการทำงานของหน่วยงานต่างๆ ได้มีการพัฒนา
- ได้ทราบถึงระบบแนวคิดทางสังคม ไม่ใช่แนวคิดทางกฎหมายอย่างเดียว
- การศึกษาเพิ่มเติมปัญหานี้ในเชิงลึก
- ได้รับรู้สถิติต่างๆ ที่เกิดจากความรุนแรง

6. ธรรมชาติบำบัด มิติเชิงจิตวิญญาณ

ธรรมชาติบำบัด การดูแลตนเองของผู้ให้การปรึกษา

- เรียนรู้และเข้าใจตนเอง ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และจิตวิญญาณ เป็นหนทางแห่งการเปิดหัวใจรับฟังมากขึ้น และสามารถผ่อนคลายตัวเองได้ (2)
- หลักการใช้ธรรมชาติในการดูแลทั้งตนเองและ CASE โดยการใช้โยคะเข้ามาช่วยเสริม และใช้หลักพุทธศาสนาสอนให้เกิดปัญหาในการแก้ไขปัญหา
- ทำให้เกิดสติ สมาธิ การรับฟังปัญหาอย่างเข้าใจ และการช่วยตัวเองให้มั่นใจในการช่วยผู้อื่น
- รู้สึกผ่อนคลาย มีสติมากขึ้น พร้อมทั้งรับฟัง คลายความกังวล
- ทำให้มีสติในการรับฟัง รู้สึกผ่อนคลายตัวเอง และผ่อนคลาย Case มีความอดทน มีปัญหาในการทำงานมากขึ้น
- ฝึกจิตใจของตนเองให้ว่างและมีสมาธิพอที่จะรับฟังปัญหาและเรื่องราวของผู้อื่นด้วยความจริงใจ ไม่มีอคติ ตลอดจนสามารถดูแลจิตใจตัวเองได้ดีขึ้น
- เป็นการเสริมอำนาจภายในของผู้ให้การปรึกษาให้พร้อมที่จะให้การช่วยเหลือผู้ถูกกระทำ
- ฝึกจิตของตนเอง เพื่อที่จะได้พร้อมที่จะรับฟังปัญหาของผู้ที่ตกเป็นเหยื่ออย่างมีสติ
- สามารถผ่อนคลายในขณะที่ทำงาน / สงบมากขึ้นในการรับฟังปัญหา / ภาวะบริหาร โยคะ
- การได้เรียนรู้ตนเอง การเข้าใจผู้อื่น การรู้หนทางช่วยเหลือให้ผู้อื่นพ้นจากภาวะถดถอยสิ้นหวัง เรียนรู้กระบวนการฟังอย่างตั้งใจ
- ได้รู้จักตนเองมากขึ้น ได้เรียนรู้วิธีการสร้างเสริมแรงใจ เพิ่มศักยภาพของตนเอง ให้รู้สึกดีและมีความสุขในการทำงาน
- จิตใจสงบ และรู้สึกสบายมากขึ้น
- ได้รับแนวคิดใหม่ๆ จากการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และนำกลับมาใช้กับตัวเองได้
- เป็นการบำบัดทั้งผู้ให้บริการและผู้รับบริการที่ตีความ ทำให้เกิดการผ่อนคลาย

- มีวิธีการดูแลตนเองให้พัฒนาอำนาจภายในมากขึ้น จากการฟังและเรียนรู้จากประสบการณ์ของวิทยากรและผู้เข้ารับการอบรม
- คิมากทำให้มีสมาธิ เพราะการทำงานของพนักงานสอบสวนวุ่นวาย
- ความสงบทางจิตใจที่ทำให้พร้อมปฏิบัติงาน

7. ทักษะเกี่ยวกับ Counselling

- ทำให้เรามีความเข้าใจในศักยภาพของตนเอง และมีความเข้าใจในผู้ประสบปัญหาที่เขามาหาเราเพื่อต้องการความช่วยเหลือ ที่สำคัญของกระบวนการนี้คือ การเป็นผู้ฟังอย่างมีสติ
- รู้แนวทางการฟังอย่างมีสติ
เข้าใจความรู้สึกของ Case
รู้จักการตั้งคำถาม
วิธีการฟังอย่างมีสติควรทำอย่างไร
รู้จักกระบวนการการทวนคำถาม และซักถามให้เกิดความเข้าใจ ซึ่งนำไปสู่การให้ Case ช่วยเหลือตัวเองได้ มีการฝึกปฏิบัติจริง
- การฟังที่ดี
การทดลองเป็น Case ที่ประสบปัญหาทำให้เข้าใจอะไรมากขึ้น
มีแนวทางปฏิบัติมากขึ้น
- รับฟังมากขึ้น การตั้งคำถามที่จะทำให้ผู้ได้รับความรุนแรงรู้สึกผ่อนคลายและอยากบอกเล่า
- แนวทางในการปฏิบัติ และมุมมองในเชิงการฟื้นฟู ดึงศักยภาพของ Case ให้เพิ่มมากขึ้น
- การใช้คำถามที่เป็นไปในเชิงบวก รู้จักจังหวะการพูดสอดแทรก, การกระตุ้นให้ผู้อื่นพูดต่อโดยที่ไม่รู้สึกรำคาญ ไม่ขัดจังหวะการพูดของเขา ซึ่งสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการทำงานได้มาก
- กระบวนการฟื้นฟูศักยภาพผู้ถูกกระทำ
- ทราบถึงทักษะการฟังที่ดี รู้จักการสะท้อนกลับ / การได้คิดแต่สิ่งดีๆ เพื่อที่จะได้ตั้งคำถามปลายเปิดเพื่อให้ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อ ได้ไว้วางใจ และเราก็พร้อมที่จะเป็นผู้รับฟังปัญหาได้เป็นอย่างดี
- การฟังอย่างมีสติ / การฟื้นฟูศักยภาพ
การสะท้อนความรู้สึก และให้กำลังใจ
ช่วยเหลือ คิดอย่างเป็นระบบทั้งภายในและภายนอก

- มองปัญหาสังคมได้เด่นชัด เข้าใจปัญหาโครงสร้างของสังคมที่เป็นอุปสรรคในการช่วยเหลือผู้ถูกกระทำ ความรุนแรงมากขึ้น
- มีทักษะเพิ่มมากขึ้น แนวทางช่วยบุคคลในสังคมมากขึ้นด้วย
- เรียนรู้เกี่ยวกับทักษะ Counselling มากขึ้น
ได้คิด ได้ปฏิบัติ เรียนรู้เพิ่มทักษะมากขึ้น
- นำไปใช้กับชีวิตประจำวัน และการทำงาน
- เป็นการฝึกกระบวนการและการรู้จักเตรียมพร้อมในการให้คำปรึกษา การให้คำแนะนำเพื่อให้เกิดประโยชน์ Case ได้รับการช่วยเหลืออย่างเต็มที่
- ได้เรียนรู้ทักษะในการช่วยผู้ประสบปัญหา การรู้จักการให้กำลังใจ การรู้จักฟัง และสามารถนำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน
- เรื่องอำนาจ (อำนาจเหนือกว่า อำนาจร่วม อำนาจภายใน) ในกระบวนการฟื้นฟูศักยภาพเราควรฟังอย่างมีสติ มีการสะท้อนกลับ การใช้คำถามเปิด ให้เขาพูดมากขึ้น และเรื่องระบบการช่วยเหลือจากภายในภายนอก
- เทคนิควิธีที่จะเสริมให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
- รู้วิธีการรับฟังคนอื่นและซักถามผู้อื่น

8. ท่านนำสิ่งที่ได้รับจากการฝึกอบรมในครั้งนี้ไปใช้ในหน่วยงานของท่านอย่างไร และมีขั้นตอนในการดำเนินการอย่างไร

- สิ่งที่ได้รับจากการอบรมครั้งนี้ ได้ในหลายๆส่วน คือ ความเข้าใจในแต่ละวิชาชีพของแต่ละองค์กร และกระบวนการให้การช่วยเหลือ ที่ยังทำกันคนละส่วน
แนวทางที่น่าจะไปทำงานต่อได้ คือ นำข้อมูลทั้งหมดมาประมวลและวิเคราะห์ถึงความสำคัญของปัญหาที่พบ นำไปจัดทำแผนในการพัฒนาบุคลากร และระบบนโยบายการช่วยเหลือให้เป็นทีมสหวิชาชีพมากขึ้น ให้เป็นไปในทิศทาง + แนวทางเดียวกัน
ความรู้ที่ได้จะนำไปปรับใช้ในเวลาที่มีการประชุม Case และทำงานกับบุคคลอื่น ได้ง่ายขึ้น
- เอาไปปรับปรุงวิธีการสัมภาษณ์และดูแล CASE ให้ดีขึ้น คือ
 1. มีสติ และพร้อมที่จะรับฟัง
 2. ฟังอย่างตั้งใจ
 3. ชี้แนะแนวทางการแก้ไขปัญหา
 4. ประสานงานติดต่อองค์กรอื่น (ได้มารู้จักการเข้าร่วมอบรมในครั้งนี้)
 5. การติดตามผลทางโทรศัพท์

- นำไปช่วยในการรับฟังคำปรึกษาของผู้ที่มาขอรับการช่วยเหลือ โดย
 1. มีความเข้าใจ ผู้ที่มาขอรับความช่วยเหลือ ว่าประสบปัญหาอย่างไร และพร้อมที่จะช่วยเหลือเขาอย่างจริงใจ
 2. นำกระบวนการ OSCC ของโรงพยาบาลวชิระ จากที่ไปศึกษาดูงานมานำไปใช้กับกระบวนการทำงานของบ้านพักฉุกเฉิน เช่น แบบฟอร์มของการรับ Case มาเป็นแบบอย่าง
 3. เมื่อ CASE ประสบปัญหาความรุนแรง ควรได้รับการรักษาและพยาบาลก่อน ค่อยดำเนินการช่วยเหลืออย่างอื่นทีหลัง
 4. การใช้ธรรมชาติ ผสมกับทักษะการให้คำปรึกษามาช่วยในการให้คำปรึกษา
 5. นำเรื่องของความรุนแรงมาใช้ในระบบการวิจัย เนื่องจากยังไม่ค่อยมีหน่วยงานทำวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้
- นำไปใช้ในกรณีหากมี Case เข้ามาเราก็ได้รู้จักการปฏิบัติที่ถูกต้องในการให้ความช่วยเหลือกับเขา ซึ่งในขั้นแรกเราต้องให้กำลังใจ รับฟังปัญหา ช่วยให้เขากลับมาที่จะเผชิญกับปัญหาด้วยตัวเอง อาจมีคำแนะนำเสริม และสามารถแนะนำองค์กรที่ร่วมช่วยเหลืออีกหลายๆด้าน
- การเข้าใจปัญหาของผู้หญิงที่เดือดร้อน

ทักษะการใช้อำนาจ ซึ่งเราต้องทำให้เขามีอำนาจร่วมในการตัดสินใจ และดึงเอาศักยภาพของตัว CASE ออกมา แต่เราต้องคำนึงว่าเราไม่มีอำนาจในการตัดสินใจตัวเขา

มีสติในการพร้อมที่จะรับฟังให้มากขึ้น มีสมาธิในความพร้อมที่จะรับรู้

การตั้งคำถามที่ Empower Case ทำให้เขาไว้วางใจและกล้าที่จะพูดคุยกับเรา
- สิ่งที่ได้จากการฝึกอบรม นำไปใช้ในการช่วยเหลือต่อ Case ในศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็กและสตรี (oscc) โดยเริ่มตั้งแต่
 1. การสัมภาษณ์ Case ถึงเหตุการณ์
 2. การให้ความช่วยเหลือ Case ทั้งทางร่างกายและจิตใจ
 3. การส่งต่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป
 4. การติดตาม CASE ทั้งด้านครอบครัวและคดี
- มีส่วนร่วมในกระบวนการ Counselling ในกรณีที่ถูกระทำความรุนแรง ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ให้คำปรึกษาแนะนำกับเพื่อนร่วมงานในความรู้ใหม่ๆ เพื่อนำไปใช้ประโยชน์กับผู้มารับบริการ

เสนอแนะแนวทางการจัดระบบการซักประวัติ ให้มีความเป็นสัดส่วนมากขึ้นเนื่องจากในปัจจุบัน ยังไม่มีสถานที่เฉพาะการซักประวัติ

- ใช้ทักษะ เทคนิค ทฤษฎี ไปประยุกต์ใช้ในการให้ความช่วยเหลือผู้ถูกกระทำ ในคลินิกครอบครัวสมานฉันท์ของโรงพยาบาล (ในช่วงเดือนพฤศจิกายน จะมีการอบรมการให้การปรึกษาครอบครัว จะนำกิจกรรมไปใช้ในการอบรม)
- ให้คำแนะนำแก่บุคคลในหน่วยงาน เรื่องการพุดจา การซักถาม ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อ โดยจัดประชุมหรือรวมกลุ่มเล็กเพื่อ ฝึกอบรม / เล่าสู่คนในหน่วยงานว่า มีวิธีการดำเนินงานอย่างไร
- นำไปใช้กับผู้ที่ถูกกระทำ ความรุนแรง ที่มาปรึกษาในหน่วยงาน
นำไปใช้กับครอบครัว และชีวิตประจำวันถ้าเกิดปัญหา
นำไปปรับใช้กับสังคม โดยรวม ถ้าพบผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือ
ขั้นตอนการให้คำปรึกษา 1. ให้คำปรึกษาอย่างเป็นระบบ โดยรับฟังอย่างมีสติ ฟังผู้ศัลยภาพช่วยเหลืออย่างเป็นระบบทั้งภายในและภายนอก 2. ส่งต่อไปยังหน่วยงานที่เป็นสหวิชาชีพ เช่น นักสังคมสงเคราะห์ ตำรวจ มูลนิธิเพื่อนหญิง หรือมูลนิธิต่างๆตามความเหมาะสม 3. ติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานของตนเอง
- เสนอวิธีคิดใหม่ๆในมิติหญิงชายด้วยการพุดคุย
นำกระบวนการสร้างพลังภายในไปใช้กับการปฏิบัติหน้าที่สหวิชาชีพ เมื่อสอบสวนในคดีคุ้มครองเด็กได้
กฎหมายในส่วนที่ขาดตกบกพร่อง อาจมีการแก้ไขได้ในเรื่องการทำงานของสหวิชาชีพ ซึ่งจะกลับไปพิจารณาขงงานและนำเสนอแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป
- นำสิ่งที่ได้รับจากการอบรมในครั้งนี้ไปใช้ในหน่วยงาน ซึ่ง ได้พบ Case ที่มีปัญหาทางด้านนี้ ก็สามารถทำได้ดียิ่งขึ้น การดำเนินงาน
 1. Counselling
 2. รักษาทางกาย
 3. ส่งต่อเพื่อบำบัด
 4. ติดตาม Case
- ใช้มุมมองการมองผู้หญิงเป็นศูนย์กลาง ใช้ทักษะการ Counselling มาใช้ให้มากขึ้น เป็นผู้ฟังอย่างมีสติ และสร้างความไว้วางใจแก่ผู้เสียหาย เป็นมิตรกับผู้เสียหายให้เขาารู้สึกว่าเราคือบุคคลที่เขามาถูกที่แล้ว

ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. สร้างความไว้วางใจแก่เขา โดยการยิ้ม ส่งแวตที่พร้อมจะให้การช่วยเหลือ
 2. ตั้งใจฟังอย่างสงบ พร้อมรับฟังเรื่องราวของเขา
 3. คึงศักยภาพ สร้างคุณค่าให้แก่ตนเอง ให้เขารู้สึกดีต่อตนเอง
 4. บอกแนวทางเลือกและหนทางในการช่วยเหลือแก่ผู้เสียหาย
 5. ให้กำลังใจเพื่อให้เขาสู้ต่อไป
- นำเสนอแนวคิดที่ได้ให้กับผู้บังคับบัญชา
- ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น นักสังคมสงเคราะห์
 ดำเนินงานในส่วนที่ทำได้เลย เช่น การให้คำปรึกษา
 รณรงค์ให้มีการจัดอบรมเกี่ยวกับเรื่องที่เกี่ยวข้องต่อไป
- ขั้นตอนในการซักประวัติ การตรวจร่างกาย ต้องคำนึงถึงสิทธิของผู้ถูกระทำ และให้ความสำคัญกับ Case และใช้เวลาในการให้คำปรึกษาอย่างเต็มที่
 - นำไปใช้ในการช่วยเหลือผู้เสียหาย เป็นกำลังใจ ช่วยดูแลและหากเกินกำลังความสามารถก็สามารถช่วยแนะนำหรือช่วยติดต่อให้ผู้เสียหายสามารถได้รับการดูแลต่อๆ ไปได้อย่างถูกต้องและดีที่สุด
 - โรงพยาบาลจะจัดการอบรมเรื่องการให้การปรึกษารอบครัวแก่พยาบาลอุบัติเหตุทุกคน ในฐานะที่เป็นวิทยากรคนหนึ่ง จะนำแนวคิดทักษะเกี่ยวกับ Counselling ในมิติหญิงชายไปประยุกต์เข้ากับแนวคิดเดิมๆ ที่เกี่ยวกับการ Counselling และใช้ในการอบรมครั้งนี้ (จัดประมาณเดือน พ.ย. 48)
- จะนำแนวคิด ทักษะต่างๆ จากการอบรมครั้งนี้ไปใช้ในการปฏิบัติงานที่โรงพยาบาล
 แนะนำเพื่อนร่วมงานเพื่อให้เขามีโอกาสเรียนรู้เช่นเดียวกับเรา
- แนวทางในการพัฒนาระบบการคุ้มครองผู้เสียหายในคดีอาญาที่เป็นสตรีและเด็กหรือผู้ด้อยโอกาสในลักษณะอื่น ให้ดีขึ้นต่อไป
 - พยายามมีมุมมองของการช่วยเหลือผู้ที่ถูกกระทำ ความรุนแรง และนำมาปฏิบัติช่วยเหลือ
 - ควรมีการประสานงานในระดับนโยบาย ผู้บริหาร กำหนดการทำงานที่เป็นรูปธรรม มีหน่วยงานรองรับการช่วยเหลือดูแลฟื้นฟูสภาพจิตใจผู้เสียหายก่อน ก่อนเข้าสู่กระบวนการทางกฎหมาย หลังจากเข้าสู่กระบวนการทางกฎหมายแล้ว มีการฟื้นฟูสภาพจิตใจ เพื่อให้ผู้เสียหายกลับคือสู่ครอบครัวและสังคม

4.6 การจัดแถลงข่าวเชิงวิชาการ

จากเหตุผลที่ว่า ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในสังคมนั้น มักถูกมองเป็นเรื่องส่วนตัว ทำให้ผู้ที่ถูกกระทำ ความรุนแรงรู้สึกว่าการที่เกิดขึ้นเป็นเรื่องน่าอับอาย และต้องปกปิด ซึ่งท้ายที่สุดได้ก่อให้เกิดวัฒนธรรมแห่งการนิ่งเงียบขึ้น เมื่อเป็นเช่นนี้ ปัญหาความรุนแรงต่อผู้หญิงจึงยังคงอยู่ และการทำร้ายผู้หญิงก็ไม่มีสิ้นสุด การให้ผู้หญิงได้บอกเล่าเรื่องที่เกิดขึ้น การรับฟังเรื่องการทำร้ายผู้หญิงด้วยความเข้าใจ ปราศจากอคติทางเพศ จะเป็นการทำลายความเงียบที่มีมาช้านาน...และเมื่อนั้น การทำร้ายผู้หญิงจะไม่ใช่เรื่องส่วนตัวอีกต่อไป แต่เป็นเรื่องของสังคม ที่ทุกคนต้องร่วมแก้ไขและป้องกัน

ดังนั้น จึงจำเป็นที่จะต้องสร้างความตระหนักรู้ และความเข้าใจ ให้กับคนในสังคม เพื่อให้สังคมมีความเข้าใจที่ถูกต้องในเรื่องของความรุนแรง โดยการจัดเวทีสัมมนาวิชาการ เพราะคนในสังคมตลอดจนสื่อมวลชนจะเป็นกลุ่มบุคคลสำคัญอีกกลุ่มหนึ่ง ที่หากมีความเข้าใจและละเอียดอ่อนในเรื่องปัญหาความรุนแรงแล้ว จะเป็นพลังใจสำคัญที่จะทำให้ผู้ถูกกระทำ ความรุนแรง สามารถแปรสภาพจาก "เหยื่อ" (Victim) มาเป็น "ผู้ผ่านพ้น" (Survivor) และกลับมามีชีวิตอยู่ในสังคมได้อีกครั้งหนึ่ง

รายชื่อผู้เข้าร่วมงานแถลงข่าว

ลำดับที่	ตำแหน่ง	ชื่อ - สกุล	หน่วยงาน
1.	นางสาว	กรรณิการ์ เทศประสิทธิ์	โรงพยาบาลหนองจอก
2.	นางสาว	ศลิษา สถานสุข	โรงพยาบาลหนองจอก
3.	นางสาว	รัตติกาล ดาละ	โรงพยาบาลหนองจอก
4.	นางสาว	สุรชาติพิศ สุทธิ	โรงพยาบาลเจริญกรุงประชารักษ์
5.	พ.ญ.	จรรยา เงินประเสริฐ	โรงพยาบาลหลวงพ่อกวีศักดิ์
6.	นาย	ศิริ เฉินยืนยง	โรงพยาบาลหลวงพ่อกวีศักดิ์
7.	นางสาว	พัชรินทร์ คุณสิทธิ์	โรงพยาบาลกลาง
8.	นางสาว	พัชรินทร์ พลเยี่ยม	โรงพยาบาลกลาง
9.	นาง	รวีวรรณ ไสยสุวรรณ	โรงพยาบาลตากสิน
10.	นางสาว	ธัญดา เศษสาหร่าย	โรงพยาบาลตากสิน
11.	นางสาว	จิราภรณ์ สมจิตร	โรงพยาบาลตากสิน
12.	นางสาว	ศศิประภา ใจเพชร	โรงพยาบาลตากสิน

ลำดับที่	คำนำหน้า	ชื่อ - สกุล	หน่วยงาน
13.	นางสาว	ชนติกา พิษพาล	โรงพยาบาลตากสิน
14.	นาง	อรุณี อากาศ	โรงพยาบาลลาดกระบัง
15.	นาง	อมรา รังสิกุล	โรงพยาบาลสิรินธร
16.	นางสาว	อรอนงค์ คำขอด	โรงพยาบาลสิรินธร
17.	นาย	วรกฤษ พรชนพันธุ์	โรงพยาบาลราชพิพัฒน์
18.	พ.ต.ท.หญิง	อุษา บุญเปี่ยม	โรงพยาบาลตำรวจ
19.	ร.ต.ท.	วิษณุ สุระวดี	สถานีตำรวจนครบาลพลโยธิน
20.	พ.ต.ท.หญิง	กัญญา แคนมะตาม	สถานีตำรวจนครบาลบางซื่อ
21.	พ.ต.ท.	ลือชัย เดชาคนึงวงศ์	สถานีตำรวจนครบาลบางขุนเทียน
22.	พ.ต.ต.หญิง	ศุภฎีพร เหมือนแหม่ม	สถานีตำรวจนครบาลบางขุนเทียน
23.	พ.ต.ต.หญิง	เงิน อุตส่าห์	สถานีตำรวจนครบาลบางขุนเทียน
24.	พ.ต.ต.หญิง	วลัยพร มานิตยกุล	สถานีตำรวจนครบาลวังทองหลาง
25.	พ.ต.ท.	วิโรจน์ ทองประไพ	สถานีตำรวจนครบาลตลิ่งชัน
26.	พ.ต.ต.หญิง	วิสาศิริ เกียรติวิสัย	สถานีตำรวจนครบาลตลิ่งชัน
27.	พ.ต.ต.หญิง	สุทธิรา จ้วนเงินกิจ	สถานีตำรวจนครบาลห้วยขวาง
28.	ร.ต.ต.	พงศธร เจริญชัยประกิจ	สถานีตำรวจนครบาลพญาไท
29.	พ.ต.ต.หญิง	อมร นาคประสิทธิ์	สถานีตำรวจนครบาลปทุมวัน
30.	ร.ต.ต.	แทน ไชยแสง	สถานีตำรวจนครบาลทุ่งมหาเมฆ
31.	ร.ต.อ.	สมชัย บุญออก	สถานีตำรวจนครบาลมีนบุรี
32.	พ.ต.ต.หญิง	สุวิมล มั่นใจ	สถานีตำรวจนครบาลมีนบุรี
33.	ร.ต.อ.	กล้าหาญ โชคพิพัฒน์ไพบุลย์	สถานีตำรวจนครบาลจักรวรรดิ
34.	พ.ต.ต.หญิง	ปวีณา เอกฉัตร	สถานีตำรวจนครบาลราษฎร์บูรณะ
35.	นางสาว	สุจินดา ชื่องม่วง	มูลนิธิเพื่อนหญิง
36.	นาง	อัญญาอร สวัสดิ์ศรี	มูลนิธิเพื่อนหญิง
37.	นางสาว	กรวิณฑ์ วรสุข	บ้านพักฉุกเฉิน
38.	นางสาว	บุพการณณ์ โม่วงษ์	บ้านพักฉุกเฉิน
39.	นาง	สุปราณี อ่างแก้ว	วชิรพยาบาล
40.	นายแพทย์	จรูญศักดิ์ นवलแจ่ม	วชิรพยาบาล

ลำดับที่	คำนำหน้า	ชื่อ - สกุล	หน่วยงาน
41.	นาย	ประสาร กิรานนท์	ศาลอาญารธนบุรี
42.	นาย	วิทยา ยิ่งวิริยะ	ศาลอาญารธนบุรี
43.	รศ.ดร.	ศิริวรรณ ไกรสุรพงศ์	มหาวิทยาลัยมหิดล
44.	นางสาว	นิภรณ์ สัมหงริยา	มหาวิทยาลัยมหิดล
45.	นางสาว	เจตสุดา บุญบา	บ้านราชวิถี
46.	นาง	จินตนา พรรณธรรม	สำนักกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว
47.	นาง	อาภรณ์ อ่ำไพจิตร	สำนักส่งเสริมความเสมอภาคหญิงชาย
48.	นาง	บุญพลอย คุณาพันธุ์	สำนักพัฒนาระบบบริการสุขภาพ
49.	นางสาว	อชิมา เกิดกล้า	สำนักพัฒนาระบบบริการสุขภาพ
50.	พ.ต.ต.หญิง	वलันทร มานิตยกุล	สถานีตำรวจนครบาลวังทองหลาง
51.	ร.ต.ท.	ศิริวัฒน์ สมกิจศิริ	สถานีตำรวจนครบาลวังทองหลาง
52.	นาง	สุชญา ทองดีเลิศ	รพท.
53.	ดร.	รัตนา สินธุภัก	สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์การแพทย์
54.	รศ.ดร.	พลาภ สิงหเสนี	สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์การแพทย์
55.	นางสาว	สุภาพร เกื้อนสอน	โรงพยาบาลลาดกระบัง
56.	นาง	สุภา อุ่นเย็นง	โรงพยาบาลลาดกระบัง
57.	นาง	ศิริกัญญา เลิศทรัพย์	โรงพยาบาลราชวิถี
58.	นางสาว	ฉันทสุข อาศัษธรรมกุล	แนวร่วมเพื่อความก้าวหน้าผู้หญิง
59.	นาง	กนิษฐา จันทรงาม	เพศศาสตร์ จุฬาฯ
60.	นาง	ปิยรัตน์ พรรณรัมย์	สำนักการแพทย์ กทม.
61.	นาง	พรพิไล ดันดิถี	สำนักการแพทย์ กทม.
62.	นาย	จุฬา ศัลยพงษ์	สำนักอัยการพิเศษฝ่ายคดีเยาวชน
63.	นางสาว	พรพิชา สราลี	สำนักอัยการพิเศษฝ่ายคดีเยาวชน
64.	นางสาว	วันดี สีขุนทด	โรงพยาบาลเจริญกรุงประชารักษ์
65.	นางสาว	จิตรารรณ์ บุญนอม	ศูนย์วิจัยและพัฒนาเพศศาสตร์ศึกษา
66.	นางสาว	วิภาดา เอี่ยมแยม	ศูนย์วิจัยและพัฒนาเพศศาสตร์ศึกษา
67.	นางสาว	สุรางค์รัตน์ คงศรี	ศูนย์วิจัยและพัฒนาเพศศาสตร์ศึกษา
68.	นางสาว	วราญา กิตติญาณทรัพย์	มดิชน

ลำดับที่	ตำแหน่ง	ชื่อ - สกุล	หน่วยงาน
69.	นางสาว	ลอยกมล ศิริภักดิ์	Bangkok Post
70.	นาง	ไพลิน ศรีสุขใจ	สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์การแพทย์
71.	นาง	นุชนาฎ หวนนากลาง	สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์การแพทย์
72.	นางสาว	อรอุมา ชองรัมย์	สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์การแพทย์
73.	นาย	วุฒินันท์ ธีระชนานนท์	สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์การแพทย์
74.	นาง	สมทรง ตั้งกิติเสถียร	สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์การแพทย์
75.	นาง	ฉวีวรรณ สุขสวัสดิ์	สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์การแพทย์
76.	นางสาว	ประไพ เนติทัศน์	สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์การแพทย์
77.	นาง	อัญชลี เปรมมณี	สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์การแพทย์

กำหนดการ
การแถลงข่าว เรื่อง

“รูปแบบการฝึกอบรมสหวิชาชีพกับการแก้ไขปัญหาความรุนแรงทางเพศในมิติหญิงชาย”

จัดโดย ศูนย์วิจัยและพัฒนาเพศศาสตร์ศึกษา สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์การแพทย์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วันพุธที่ 30 สิงหาคม 2549

ณ ห้องกมลทิพย์ ชั้น 2 รร. สยามซิตี กรุงเทพมหานคร

07.00 – 08.00 น.	ลงทะเบียน
08.00 – 08.30 น.	กล่าวเปิดโดย ศ.นพ. นิกร ดุสิตสิน ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยและพัฒนาเพศศาสตร์ศึกษา สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์การแพทย์ จุฬาฯ
08.30 – 09.30 น.	ความจริงที่เจ็บปวด : เสียจริงจากผู้หญิงที่ประสบปัญหา โดย ตัวแทนในนามของมูลนิธิเพื่อนหญิง
09.30 – 10.00 น.	รูปแบบการฝึกอบรมสหวิชาชีพกับการแก้ไขปัญหาความ รุนแรงทางเพศในมิติหญิงชาย (สรุปผลการวิจัย) โดย นางสาวนันทกานต์ เชื้อมจิต หัวหน้าโครงการฯ
10.00 – 12.00 น.	รูปแบบการฝึกอบรมกับการนำไปใช้ในการทำงาน : ประสบการณ์ จากสหวิชาชีพ โดย ท่านจันทิมา ธนาสว่างกุล สำนักงานอัยการสูงสุด ร.ต.ท. ปกฉัตร ชัยสุภวัฒน์ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ นางสาวอรอุมา แซ่ซิ้ม โรงพยาบาลหนองจอก
12.00 – 13.00 น.	รับประทานอาหารกลางวัน

13.00 – 16.00 น.

การแก้ไขปัญหาคความรุนแรงทางเพศแบบสหวิชาชีพในระดับนโยบาย

- นโยบายสำนักงานตำรวจแห่งชาติกับการแก้ไขปัญหาคความรุนแรงทางเพศแบบสหวิชาชีพ โดย พล.ต.ต. ชัชวาลย์ สุขสมจิตร รองผู้บัญชาการตำรวจนครบาล งานพิทักษ์เด็ก เยาวชนและสตรี
- นโยบายกรุงเทพมหานครกับการแก้ไขปัญหาคความรุนแรงทางเพศแบบสหวิชาชีพ โดย พ.ญ. วรณา กลกิจโกวินท์ หัวหน้าภาควิชาจิตเวชศาสตร์ วิทยาลัยแพทยศาสตร์กรุงเทพมหานคร และวชิระพยาบาล
- นโยบายกระทรวงสาธารณสุขกับการแก้ไขปัญหาคความรุนแรงทางเพศแบบสหวิชาชีพ โดย น.พ.ชาณูวิทย์ ทรัพย์เทพ ผ.อ.สำนักพัฒนาระบบบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข

หมายเหตุ

รับประทานอาหารว่างเช้า-บ่ายในห้องประชุม

สรุปประเมินผลการทดลองข่าวเชิงวิชาการ

เรื่อง "รูปแบบการฝึกอบรมสหวิชาชีพกับการแก้ปัญหาความรุนแรงทางเพศในมิติหญิงชาย"

จัดโดย ศูนย์วิจัยและพัฒนาเพศศาสตร์ศึกษา สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์การแพทย์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วันพุธที่ 30 สิงหาคม 2549 ณ โรงแรมสยามซิตี้ กรุงเทพฯ

ผู้ส่งแบบสอบถาม 55 คน

หัวข้อ	\bar{X}	Range
1. ความจริงที่เจ็บปวด: เสี่ยงจากผู้หญิงที่ประสบปัญหา		
1.1 ความชัดเจนของเนื้อหา	4.17	2-5
1.2 วิธีการนำเสนอ	4.11	2-5
1.3 สื่อการสอน	3.63	2-5
1.4 ระยะเวลา	3.75	2-5
1.5 ประโยชน์ในการนำไปใช้	4.15	2-5
2. รูปแบบของการฝึกอบรมสหวิชาชีพกับการแก้ปัญหาความรุนแรงทางเพศในมิติหญิงชาย (สรุปผลการวิจัย)		
2.1 ความชัดเจนของเนื้อหา	3.92	2-5
2.2 วิธีการนำเสนอ	3.82	2-5
2.3 สื่อการสอน	3.64	2-5
2.4 ระยะเวลา	3.72	2-5
2.5 ประโยชน์ในการนำไปใช้	3.98	2-5
3. รูปแบบการฝึกอบรมกับการนำไปใช้ในการทำงาน: ประสพการณ์จากสหวิชาชีพ		
3.1 ความชัดเจนของเนื้อหา	3.87	2-5
3.2 วิธีการนำเสนอ	3.83	2-5
3.3 สื่อการสอน	3.66	2-5
3.4 ระยะเวลา	3.65	2-5
3.5 ประโยชน์ในการนำไปใช้	4.05	2-5
4. การแก้ปัญหาคความรุนแรงทางเพศแบบสหวิชาชีพ ในระดับนโยบาย		
4.1 ความชัดเจนของเนื้อหา	4.24	3-5
4.2 วิธีการนำเสนอ	4.06	3-5
4.3 สื่อการสอน	3.89	3-5
4.4 ระยะเวลา	3.79	2-5
4.5 ประโยชน์ในการนำไปใช้	4.15	2-5

หัวข้อ	\bar{X}	Range
5. การดำเนินงาน		
5.1 สถานที่จัดการแถลงข่าว	4.33	2 – 5
5.2 บุคลากร/เจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินการ	4.15	2 – 5
5.3 เอกสารประกอบการจัดแถลงข่าว	4.08	2 – 5
5.4 สื่อ และ ไซตทัศน์อุปกรณ์	3.96	3 – 5
5.5 อาหารว่าง	3.98	2 – 5
5.6 อาหารกลางวัน	4.10	3 – 5
5.7 การอำนวยความสะดวก	4.15	3 – 5
5.8 การดำเนินงาน	4.16	2 – 5
5.9 ระยะเวลาในการจัดแถลงข่าว	3.90	2 – 5
5.10 การประชาสัมพันธ์การจัดแถลงข่าว	3.69	1 – 5
5.11 ความพึงพอใจโดยรวมต่อการจัดแถลงข่าว	4.02	3 – 5

2. สิ่งที่ท่านต้องการให้มีการปรับปรุงในการจัดการแถลงข่าวในครั้งนี้

- เพิ่มการประชาสัมพันธ์
- ควรมีการอบรมอย่างต่อเนื่อง ไม่ใช่วันเดียวจบ
- ไม่มีเวลาในการซักถาม ใดๆ ที่เป็นเรื่องน่าสนใจ และเป็น case ตัวอย่างที่สามารถนำไปใช้เป็นแบบอย่างในการช่วยเหลือผู้อื่นที่ประสบปัญหาได้
- ให้โอกาสซักถามน้อย
- การควบคุมระยะเวลาการพูดของวิทยากรแต่ละท่านให้เหมาะสมกับเนื้อหาและจบภายในเวลา
- ตัวอย่างผู้ถูกกระทำน้อยไป
- ปัญหาของผู้ถูกกระทำมีมากกว่านี้ จากการที่ถูกเมินเฉยของหน่วยงาน
- หน่วยงานที่เกี่ยวข้องระดับบริหารต้องมาร่วมโดยตรง
- หัวข้อที่ 3 ควรเชิญนักจิตวิทยาด้วย
- ตัวหนังสือที่ฉายบนจอมองไม่ค่อยเห็น

- เจ้าหน้าที่ควรเชิญผู้เข้าร่วมสัมมนาเมื่อถึงเวลาเริ่มสัมมนาต่อ
- พิธีกรพูดไม่ค่อยชัดเจน แต่ก็ดำเนินรายการดี
- เนื้อหาไม่ค่อยตรง
- ควรให้ผู้เข้าฟังเสนอความคิดเห็น
- ควรมี Report เกี่ยวกับรูปแบบการฝึกอบรมสหวิชาชีพกับการแก้ไขปัญหาความรุนแรงทางเพศในมิติหญิงชาย
- ควรขยายถึงการพูดคุยกับศาลเพื่อให้เข้าใจมิติ gender

3. ข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะอื่นๆ

- ควรมีต่อไปเรื่อยๆ
- ควรมีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างสหวิชาชีพ เพื่อจะทราบถึงปัญหาของการดำเนินงานของแต่ละวิชาชีพและสร้างความเข้าใจกันระหว่างสหวิชาชีพต่างๆ ซึ่งควรมีการใช้ระยะเวลามากกว่านี้
- ในฐานะผู้ทำงานเกี่ยวกับคดีเด็ก
 - 1) ปัญหาความรุนแรงทางเพศปัจจุบันมีแนวโน้มว่าจะทวีความรุนแรงขึ้น สาเหตุเกิดจากครอบครัวที่แตกแยก ขาดความอบอุ่น การที่บุคคลในครอบครัวได้รับการอบรมผิดๆ เห็นความรุนแรงเป็นเรื่องปรกติ บิดามารดาไม่มีเวลาอบรมสั่งสอนเด็ก ทำให้เด็กมีอิสระทำอะไรตามใจชอบโดยไม่คำนึงถึงจริยธรรม ศีลธรรม เด็กที่มาจากครอบครัวดังกล่าวจะมีความก้าวร้าวรุนแรง ประกอบกับสังคมที่มีการพัฒนาทางด้านวัตถุอย่างรวดเร็ว ทำให้สังคมไม่สามารถปรับตัวได้ทัน ก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ ในสังคมมากมาย เป็นความวิปริตของสังคม การแก้ไขต้องเริ่มต้นที่ครอบครัว หันมาอบรมเด็กๆ ให้มีจิตใจอ่อนโยน เห็นอกเห็นใจเพื่อนมนุษย์ เมื่อเติบโตขึ้นก็就会有ความรับผิดชอบ ไม่ก่อให้เกิดความรุนแรง
 - 2) การฝึกอบรมสหวิชาชีพ ควรเน้นในหน่วยงานเฉพาะที่สามารถออกไปปฏิบัติงานได้อย่างเป็นรูปธรรม และต้องมีปริมาณที่เหมาะสม โดยเฉพาะนักจิตวิทยาและนักสังคมสงเคราะห์ ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบถึงประโยชน์และความมีอยู่ของสหวิชาชีพ และเข้าถึงง่าย
- เปิดโอกาสให้ซักถาม ให้แต่ละหน่วยงานนำเสนอ ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานที่ผ่านมา เพื่อนำมาวางแผนแก้ไขปรับปรุง ขบวนการให้ชัดเจนขึ้น
- อธิบายการทำงานแบบสหวิชาชีพให้ตำรวจได้ชัดเจนขึ้น

- ไม่มีเวลาให้ผู้เข้าร่วมประชุมได้แสดงข้อคิดเห็น/ซักถาม
- หลังการแถลงข่าวนี้ ต้องมีการติดตามผลของงาน และการตอบรับจากส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ไม่ให้เกิดการแถลงข่าวครั้งนี้สูญเปล่า
- หัวข้อในการสัมมนาน่าสนใจ เพราะทุกวันคนในสังคมนิยมใช้ความรุนแรงมาแก้ไขปัญหามาก แต่การแก้ไขยังหาข้อปฏิบัติยังไม่ได้
- ควรให้ความรู้เกี่ยวกับ พรบ. คุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546

5. การอภิปรายผล

ความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็กเป็นปัญหาของสังคมไทยและสังคมโลกที่นับวันจะทวีความรุนแรงมากขึ้นเนื่องจากความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็กเป็นปัญหาที่ซับซ้อนเกี่ยวโยงกับทัศนคติของสังคม ซึ่งมองว่า ความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็กเป็นเรื่องส่วนตัว หลายครั้งที่ผู้ประสบปัญหาต้องเผชิญและต่อสู้อย่างลำพัง เพียงเพราะบุคลากรในวิชาชีพที่เกี่ยวข้องขาดความตระหนักและขาดความละเอียดอ่อนต่อปัญหาความรุนแรงในสังคมจึงทำให้ผู้หญิงส่วนใหญ่ไม่กล้าที่จะลุกขึ้นพูดเมื่อตัวเองต้องประสบกับความรุนแรง เนื่องด้วยความหวาดกลัวว่าคนในสังคมจะมองเธอเช่นไร ส่งผลให้ปัญหาที่เกิดขึ้นไม่ได้รับการแก้ไข

ดังนั้น จึงจำเป็นที่จะต้องสร้างความรู้ ความเข้าใจ ให้กับวิชาชีพที่ต้องทำงานเกี่ยวข้องกับผู้ถูกกระทำ ความรุนแรง เช่น แพทย์ พยาบาล ตำรวจ ทนาย อัยการ ศาล เป็นต้น เพื่อให้กลุ่มคนเหล่านี้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องในเรื่องของความรุนแรง เกิดความตระหนักได้ว่าเรื่องเหล่านี้เป็นสิ่งที่ละเอียดอ่อนสามารถมองเห็นถึงรากเหง้าของปัญหา และช่วยเหลือผู้ประสบกับความรุนแรงได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเต็มไปด้วยความเข้าใจ

ศูนย์วิจัยและพัฒนาเพศศาสตร์ศึกษา สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์การแพทย์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จึงได้ดำเนินโครงการวิจัยการสร้างรูปแบบการฝึกอบรมด้านปัญหาความรุนแรงทางเพศ ในมิติหญิงชาย (Training Model for sexual and Violence Problems based on Gender) เพื่อสร้างรูปแบบการฝึกอบรมบุคลากรวิชาชีพที่ทำงานเกี่ยวข้องกับผู้ประสบความรุนแรง ให้มีความรู้ ความเข้าใจ และเจตคติที่ถูกต้องเหมาะสมกับปัญหาความรุนแรง โดยคำนึงถึงมิติหญิงชาย อีกทั้งสามารถปรับเปลี่ยนทัศนคติของเจ้าพนักงานให้มีความละเอียดอ่อนต่อผู้ถูกกระทำ และมีวิธีปฏิบัติที่ถูกต้องในการคุ้มครองสวัสดิภาพบุคคลที่ได้รับ ความรุนแรง ตลอดจนเกิดเครือข่ายการทำงานร่วมกันแบบสหสาขาวิชาชีพ ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาย่างรอบด้าน โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ประชุมระดมความคิดเห็น เพื่อพัฒนาเป็นหลักสูตรการอบรม
 - 1.1 เชิญบุคลากรที่ทำงานเกี่ยวข้องกับผู้ประสบปัญหาความรุนแรง (เช่น แพทย์ พยาบาล อัยการ ศาล ตำรวจ) องค์กรพัฒนาเอกชน (NGO) ตลอดจนผู้ที่ประสบปัญหาความรุนแรง มาร่วมประชุมระดมสมอง
 - 1.2 ผู้เชี่ยวชาญ และทีมงาน นำผลที่ได้จากการประชุมระดมความคิดเห็น มาสรุปและพัฒนา เป็นรูปแบบการฝึกอบรม
2. การจัดอบรมทุกสาขาวิชาชีพ (แพทย์ พยาบาล อัยการ ศาล ตำรวจ ฯลฯ) ร่วมกัน เพื่อให้แต่ละวิชาชีพเข้าใจการทำงานของแต่ละฝ่าย และเกิดการดำเนินงานอย่างเป็นเครือข่ายที่มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น
3. ประเมินผลการจัดอบรม
4. การจัดแถลงข่าวเชิงวิชาการ

จากการประชุมระดมความคิดเห็น ทำให้ทราบถึง สถานการณ์ปัญหาความรุนแรงในสังคมไทย รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ของแต่ละสาขาวิชาชีพ ซึ่งผลสรุปของแนวทางความคิดเห็นที่หลากหลาย คณะผู้วิจัยได้นำไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรการอบรมบุคลากรวิชาชีพให้มีความละเอียดอ่อนต่อประเด็นความรุนแรงต่อสตรีมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่ความรู้ ความเข้าใจ และการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบปัญหาความรุนแรงได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไปในอนาคต

ผลการประชุมระดมสมอง

ประเด็นการ ระดมสมอง	กลุ่มที่		
	กลุ่มที่ 1	กลุ่มที่ 2	กลุ่มที่ 3
ปัญหาการทำงาน	1. ปัญหาองค์กร 2. ปัญหากลไกการปฏิบัติงาน 3. ปัญหาของผู้ปฏิบัติงาน	1. รัฐไม่ให้ความสำคัญ 2. บุคลากรวิชาชีพขาดความรู้ ทักษะ และไม่ประสานงาน 3. ทศนคติของบุคลากรต่อปัญหา / ต่อผู้หญิง	1. Man - กำลังคนไม่พอ, ไม่มีความรู้, ขาดการประสานงาน 2. Money - ขาดงบประมาณ 3. Material - สถานที่, อุปกรณ์ 4. Management - นโยบายของหน่วยงานไม่ชัดเจน, ขาดการประสานงาน
สาเหตุของปัญหา	1. หน่วยงานขาดนโยบาย 2. ขาดการประสานงานระหว่างวิชาชีพ 3. ขาดประสบการณ์	1. ขาดความตระหนักต่อความสำคัญของปัญหา 2. ขาดองค์ความรู้ 3. ขาดข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลไม่เป็นระบบ	1. Man- ไม่งานไม่ชัดเจน, ไม่มีผู้ให้ความรู้ 2. Money- ไม่มีเจ้าภาพหลัก 3. Material- ขาดงบประมาณ 4. Management- ขาดการสื่อสาร
แนวทางในการแก้ไข	1. นโยบายของรัฐ 2. การประชุมระหว่างวิชาชีพ 3. อบรมบุคลากร	1. จัดตั้งหน่วยงานพิเศษที่รับผิดชอบงานคุ้มครองเด็ก / สตรี 2. สร้างเครือข่ายต่อการทำงาน 3. จัดให้มีศูนย์ข้อมูลระดับชาติ (สถิติ / งานวิจัย)	1. ควรมีหลักสูตรเกี่ยวกับประเด็นความรุนแรงในโรงเรียนแพทย์ 2. มีหน่วยงานกลางให้การสนับสนุนงบประมาณ 3. ตั้งงบประมาณสำหรับแก้ไขปัญหาคความรุนแรง 4. มีระเบียบปฏิบัติที่ชัดเจน

นอกจากนี้คณะผู้วิจัยยังได้นำผลจากการประชุมระดมความคิดเห็น มาเป็นส่วนสำคัญในการจัดทำหลักสูตรการอบรมให้บุคลากรวิชาชีพมีความเข้าใจและตระหนักถึงปัญหาความรุนแรงมากขึ้น โดยการประชุมกับผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิในการจัดสร้างหลักสูตร ซึ่งได้ข้อสรุปเกี่ยวกับแนวทางของหลักสูตรการอบรม 8 แนวทางด้วยกัน คือ

- แนวทางที่ 1 หลักสูตรการอบรม ควรเป็นหลักสูตรระยะสั้น (3 วัน) เนื่องจากบุคลากรวิชาชีพที่เกี่ยวข้องต่างมีภาระหน้าที่ หากการอบรมใช้ระยะเวลาที่ยาวนานเกินไป อาจจะไม่ได้รับความร่วมมือ
- แนวทางที่ 2 หลักสูตร ควรจัดให้มีการบรรยายในประเด็นเกี่ยวกับแนวคิด/ทฤษฎีที่สามารถอธิบายให้เห็นถึงสาเหตุปัญหาของความรุนแรงในสังคมไทย เพื่อสร้างความเข้าใจและสร้างความตระหนักให้กับผู้เข้าร่วมอบรม
- แนวทางที่ 3 หลักสูตร ควรจัดให้มีการบรรยายที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ เนื่องจากการกระทำ ความรุนแรงมักจะส่งผลกระทบต่อสุขภาพของผู้ถูกระทำและคนในครอบครัว ไม่ว่าจะเป็นสุขภาพกาย หรือสุขภาพใจ
- แนวทางที่ 4 หลักสูตร ควรจัดให้มีการบรรยาย / การสอน หรือกิจกรรมที่ทำให้ผู้เข้าร่วมอบรมเห็นความสำคัญในการจดบันทึกข้อมูล หรือสถิติต่างๆ อย่างเป็นระบบ เพราะข้อมูลดังกล่าวจะเป็นพื้นฐานสำคัญที่ทำให้เข้าใจถึงสถานการณ์ปัญหา ตลอดจนทั้งวิธีการที่นำไปสู่การแก้ไขปัญหาในที่สุด
- แนวทางที่ 5 หลักสูตร ควรจัดให้มีการบรรยาย / การสอน หรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับ ประเด็นของกฎหมาย เพื่อให้ผู้เข้าร่วมอบรมมีความเข้าใจในเบื้องต้น สามารถอธิบายหรือส่งต่อ ได้อย่างถูกต้อง
- แนวทางที่ 6 หลักสูตร ควรจัดให้มีการบรรยาย / การสอน หรือกิจกรรม ที่ทำให้ผู้เข้าร่วมอบรมมีความละเอียดอ่อนต่อประเด็นปัญหาความรุนแรง รวมไปถึงการเข้าถึง และการเปิดใจให้กับผู้ถูกระทำด้วย
- แนวทางที่ 7 หลักสูตร ควรจัดให้มีการดูงานในองค์กรที่มีการจัดการกับปัญหาความรุนแรงที่เป็นระบบ เพื่อการเรียนรู้ และนำไปปฏิบัติในหน่วยงานของตนต่อไป
- แนวทางที่ 8 หลักสูตร ควรจัดให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างวิชาชีพ ทั้งนี้เพื่อสร้างความเข้าใจให้กับแต่ละวิชาชีพมากขึ้น และสามารถลดช่องว่างในเรื่องของการประสานงานระหว่างวิชาชีพในอนาคต

8 แนวทางสู่หลักสูตรการอบรม

จากแนวทางทั้ง 8 ข้อ นำไปสู่หลักสูตรการอบรมในหัวข้อต่อไปนี้

- หัวข้อเรื่อง** **กะเทาะความคิดกับทฤษฎีสตรีนิยม**
- ความสำคัญ** ด้วยปัญหาความรุนแรงในสังคมเป็นปรากฏการณ์ที่มีอยู่ภายใต้โครงสร้างบริบทของสังคมไทยที่เกิดจากหลายปัจจัย โดยเฉพาะความไม่เท่าเทียมกันของบุรุษและสตรีซึ่งฝังรากลึกอยู่ในความคิดความเชื่อ วัฒนธรรมจารีตประเพณี และในคัมภีร์กฎหมายและคัมภีร์ทฤษฎีสตรีนิยม เป็นแนวคิดที่เน้นผู้หญิงเป็นศูนย์กลาง เป็นแนวคิดที่พยายามจะทำลายและเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ที่เป็นอยู่ รวมถึงเป็นแนวคิดที่จะสอนให้เราตั้งคำถามกับระบบ โครงสร้างทางสังคมที่ไม่เท่าเทียมกันนั้น ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงความหมายและความสัมพันธ์เชิงอำนาจในระบบเดิม
- การนำทฤษฎีสตรีนิยมมาเชื่อมโยงกับความรุนแรงในสังคมไทย จะเป็นการให้ข้อมูลองค์ความรู้ใหม่ๆเกี่ยวกับปัญหาความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็ก เพื่อให้ผู้เข้าร่วมอบรมได้รับเปลี่ยนทัศนคติ ค่อยๆมองเห็นว่า ความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็กเป็นปัญหาของการละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานที่บุคคลพึงมีในเนื้อตัวร่างกายของตน ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่การร่วมแรงร่วมใจป้องกันและให้ความช่วยเหลือผู้ประสบปัญหาต่อไป
- หัวข้อเรื่อง** **สุขภาพและความรุนแรง**
- ความสำคัญ** เมื่อมีการกระทำความรุนแรงเกิดขึ้น สุขภาพของผู้ถูกกระทำย่อมถูกกระทบไปด้วยอย่างเลี่ยงไม่ได้ ไม่ว่าจะเป็นอาการทางร่างกาย เช่น บาดเจ็บหรือเจ็บป่วยจากการถูกทุบตี การติดเชื้อโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์/เอดส์ รวมถึงการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ เป็นต้น นอกจากนี้ผู้ถูกกระทำยังมีผลเสียในเรื่องของจิตใจด้วยเช่นกัน เช่น สูญเสียความเชื่อมั่นทั้งในชีวิตส่วนตัวและการทำงาน มีความทุกข์หวาดกลัว จนทำให้ไม่สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างเป็นปกติในสังคม บางรายประสบปัญหาถูกกระทำรุนแรงถึงแก่ชีวิต บางรายฆ่าตัวตาย หรือกระทำรุนแรงตอบ
- และนอกจากผลกระทบต่อผู้ถูกกระทำแล้ว ความรุนแรงยังส่งผลกระทบต่อครอบครัวผู้ถูกกระทำอีกด้วย ทั้งในเรื่องของความสัมพันธ์และสุขภาพจิต ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่ผู้เข้าร่วมอบรมจะได้รับทราบและได้รับการอบรมให้มีความละเอียดอ่อนต่อปัญหาความรุนแรงในสังคม ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่การร่วมแรงร่วมใจป้องกันและให้ความช่วยเหลือผู้ประสบปัญหาต่อไป

หัวข้อเรื่อง การวิจัย เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาคความรุนแรง

ความสำคัญ การวิจัยเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ และปรับแต่งกระบวนการทำงานในสังคมให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สำหรับการวิจัย เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาคความรุนแรงนั้น จะเป็นกระบวนการและกลไกในการหาคาคตอบและแก้ไขปัญหาคความรุนแรง เพราะงานวิจัย สามารถนำเสนอปัญหาหรือหยาบยกประเด็นให้สังคมเห็นความสำคัญต่อปัญหานั้นๆ ได้ อีกทั้งยังสามารถสะท้อนภาพสถานการณ์ความรุนแรงในสังคมได้อย่างเป็นระบบ และสามารถแสวงหาทางออกได้ โดยนำการวิจัยมาเป็นเครื่องมือในการชี้หาสาเหตุและปัจจัยรวม ไปถึงแนวทางในการแก้ไขปัญหาคด้วย

หัวข้อเรื่อง กระบวนการทางกฎหมาย และกระบวนการดูแล Case หลังจากการแจ้งความ

ความสำคัญ ปัญหาคความรุนแรงทางเพศ เป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายอาญา เพราะผู้ที่กระทำ ความรุนแรงทางเพศ ถือเป็นผู้ที่กระทำผิดตามประมวลกฎหมายอาญาด้วย ดังนั้น การเรียนรู้ถึงกระบวนการทางกฎหมาย จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อสหวิชาชีพ เพื่อที่จะสามารถให้คำแนะนำแก่ผู้ที่ถูกกระทำได้อย่างถูกต้อง การเรียนรู้ที่สำคัญอีกประการหนึ่ง สำหรับคนเราก็คือ การเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงของผู้อื่น เพราะฉะนั้นในหัวข้อ เรื่องกระบวนการทางกฎหมาย และกระบวนการดูแล Case หลังจากการแจ้งความนี้ จะเป็นการบอกเล่าเรื่องราวของผู้หญิงที่ประสบปัญหา เล่าถึงเหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้น พร้อมทั้งผลกระทบต่างๆ ที่ได้รับ เพราะจากแนวคิดที่ว่า "แต่ละครั้งที่ผู้หญิง เริ่มต้นพูด เป็นกระบวนการเริ่มแรกของการปลดปล่อย เป็นพลังอำนาจทางการเมืองที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ และเป็นกระบวนการค้นพบตัวตนของตนเอง..." ดังนั้น ประสบการณ์ของผู้หญิงจึงเป็นแหล่งข้อมูลความรู้ที่จะเผยให้เห็นอคติของเพศชายที่มีต่อผู้หญิง การถูกข่มขืนข่มขืนการมือขู่ของประสบการณ์การกดขี่ผู้หญิงนั้น จึงเป็นการลบภาพเหมารวมของความรู้เกี่ยวกับผู้หญิงที่ถูกสร้างขึ้น โดยผู้ชาย ดังนั้นเมื่อผู้หญิง "ส่งเสียง" บอกเล่าประสบการณ์นั้นของตนเอง จึงเป็นกระบวนการของการเรียนรู้ ตัวตน และปลุกกระแสสำนึกร่วมกันของผู้หญิงขึ้นมา นอกจากนี้ ทนายความ จะบอก เล่าประสบการณ์ที่ได้รับจากการเป็นทนายในคดีความรุนแรงต่อผู้หญิงหลายคดี พร้อมกับแนะนำแนวคิดวิธีปฏิบัติทางกฎหมาย รวมถึงนักสังคมสงเคราะห์ ที่จะเล่าถึง ประสบการณ์ในกระบวนการช่วยเหลือและฟื้นฟูจิตใจของผู้ที่ประสบปัญหา เพื่อแปรสภาพจาก "เหยื่อ" มาเป็น "ผู้ผ่านพ้น"

- หัวข้อเรื่อง** ทักษะเกี่ยวกับการให้การปรึกษาเบื้องต้น
- ความสำคัญ** ปัญหาความรุนแรงทางเพศ นอกจากจะเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพกายแล้ว ยังส่งผลกระทบต่อสุขภาพใจด้วย ทุกวันนี้ผู้ถูกระทำไม่มีทางเลือกมากนักในการจัดการปัญหาความรุนแรงที่ได้รับ เหตุผลหลักมาจากค่านิยมของสังคมที่มองว่าเป็นปัญหาความรุนแรงทางเพศเป็นเรื่องส่วนตัวและเป็นเรื่องที่ควรปกปิด ผู้ถูกระทำจึงมักทนเก็บปัญหาไว้กับตนไม่ไปปรึกษาใคร ในขณะที่เดียวกันวงล้อแห่งความรุนแรงก็หมุนไปข้างหน้าความรุนแรงต่อผู้หญิงยังคงเกิดขึ้นอยู่ทุกวัน ผู้หญิงหลายคนต้องทนทุกข์อยู่กับการใช้ "อำนาจ" ของเพศชาย อีกมากมายที่ต้องถูกระทำซ้ำเติมจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ เพียงเพราะพวกเขาเหล่านั้นขาดความเข้าใจ
- หากเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ทำงานเกี่ยวข้องกับปัญหาความรุนแรงในครอบครัว สามารถปรับเปลี่ยนทัศนคติในประเด็นปัญหาความรุนแรง และมีทักษะในการให้การปรึกษาเบื้องต้น ซึ่งจะเน้นไปที่ทักษะการพูด และทักษะการฟัง กล่าวคือ ตั้งใจฟังเรื่องราว และสามารถใช้คำพูดหรือคำถามที่แสดงถึงความเข้าใจและมีความละเอียดอ่อนได้ เมื่อนั้นผู้ที่ถูกระทำความรุนแรงคงกล้าที่จะพูดเมื่อตัวเองต้องประสบปัญหา เพราะไม่ต้องกลัวว่าจะได้รับการปฏิบัติที่ไม่ดีหรือไม่ได้รับความเข้าใจจากสหวิชาชีพ ส่งผลให้ปัญหาต่างๆ ได้รับการแก้ไขอย่างทันท่วงที
- หัวข้อเรื่อง** การดูแลตนเองของผู้ให้การปรึกษา
- ความสำคัญ** ความเข้าใจและความตระหนักถึงความละเอียดอ่อนต่อประเด็นปัญหาความรุนแรงทางเพศเป็นสิ่งที่ดี เพราะจะทำให้บุคลากรวิชาชีพมีความเข้าใจต่อผู้ที่ประสบปัญหา มากยิ่งขึ้น แต่อย่างไรก็ตามความเข้าใจต่อผู้ที่ประสบปัญหาในที่นี้ ไม่ได้หมายถึงการนำตัวเองเข้าไปผูกติดอยู่กับ Case และมีอารมณ์ความรู้สึกร่วมกันกับ Case จนไม่สามารถปฏิบัติงานได้ เนื่องจากรู้สึกหนีไปกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น
- วิธีการปฏิบัติงานร่วมกับผู้ถูกระทำความรุนแรงนั้น ต้องเป็นในลักษณะ "ความเข้าใจ/การรับรู้อย่างร่วมรู้สึก" กล่าวคือ มีความรู้สึกเข้าใจ และละเอียดอ่อนต่อความรู้สึกของ Case แต่ต้องไม่ยึดติดเอาความรู้สึกของ Case มาเป็นความรู้สึกของตัวเอง เพราะจะส่งผลต่อจิตใจของเรา ซึ่งอาจส่งผลต่อการปฏิบัติงานด้วยเช่นกัน

- หัวข้อเรื่อง** การศึกษาดูงานนอกสถานที่
- ความสำคัญ** การศึกษาดูงานนอกสถานที่ จะช่วยให้ผู้เข้าร่วมอบรมได้เห็นการปฏิบัติงานจริงของสหวิชาชีพต่างๆ ตลอดจนเข้าใจถึงกระบวนการทำงานของแต่ละวิชาชีพ รวมทั้งสามารถซักถามปัญหาหรือข้อข้องใจจากเจ้าของวิชาชีพได้ ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่การประสานงานในอนาคต
- หัวข้อเรื่อง** การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างวิชาชีพ
- ความสำคัญ** สร้างเวทีในการพบปะและทำความรู้จักกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงาน รับทราบปัญหาและอุปสรรคในการทำงาน และหลอมแนวคิดและวิธีการทำงานของแต่ละหน่วยงานให้เป็นการทำงานเชิงระบบ

ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวเป็นปรากฏการณ์ที่มีอยู่ภายใต้โครงสร้างบริบทของสังคมไทยที่เกิดจากหลายปัจจัย โดยเฉพาะความไม่เท่าเทียมกันของบุรุษและสตรีซึ่งฝังรากลึกอยู่ในความคิด ความเชื่อ วัฒนธรรมจารีตประเพณี และในคัวบทกฎหมาย แต่ความไม่เสมอภาคทางเพศนี้เป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้โดยจะต้องมีการปรับเปลี่ยนในหลายๆแนวทาง ทั้งด้านการแก้ไขกฎหมาย บทบาททางสังคม ความเชื่อทางวัฒนธรรมและ โดยเฉพาะตัวสตรีเองจะต้องตระหนักถึงสิทธิและหน้าที่ที่ตนมี ด้วยการให้ความสำคัญและมีความเข้าใจในปัญหาความไม่เท่าเทียมกันระหว่างเพศทั้งในระดับตัวบุคคล ระดับโครงสร้างทางสังคม และเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจที่แสดงให้เห็นถึงผลกระทบของปัญหาว่ามีความร้ายแรงทั้งในระดับตัวบุคคล ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ เพื่อเป็นการป้องกันและแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัวได้อย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น

การสร้างและพัฒนาหลักสูตรการอบรมการให้การศึกษาปัญหาความรุนแรงในมิติหญิงชายที่มีมาตรฐาน จะสามารถทำให้บุคคลที่เข้ารับการอบรมเกิดความรู้ ความเข้าใจ มีทัศนคติที่ถูกต้องต่อปัญหาความรุนแรง สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และที่สำคัญคือการเกิดเครือข่ายการทำงานร่วมกัน ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการแก้ไขปัญหาความรุนแรงในสังคมไทย ส่งผลให้ผู้ถูกกระทำกล้าที่จะมาขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งท้ายที่สุดจะส่งผลให้ผู้ถูกกระทำสามารถแปรสภาพจาก "เหยื่อ" (victim) มาเป็น "ผู้ผ่านพ้น" (survivor) และกลับมามีชีวิตอยู่ในสังคมได้อีกครั้งหนึ่ง

6. ข้อสรุป

ทัศนคติของสังคมยังมองเรื่องความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็กเป็นเรื่องส่วนตัว เนื่องจากความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็กเป็นปัญหาที่ซับซ้อนและเกี่ยวโยงแนบแน่นกับทัศนคติ วิถีชีวิต วัฒนธรรม และความเชื่อของคนในสังคมที่ปลูกฝังกันมานาน โดยเฉพาะเรื่องความรุนแรงในชีวิตคู่ สังคมส่วนใหญ่มักจะมองว่าเป็นเรื่องของครอบครัว บุคคลภายนอกไม่ควรเข้าไปยุ่งเกี่ยว การแก้ปัญหาจึงมักปล่อยให้คนในครอบครัวจัดการแก้ปัญหาตนเอง ด้วยทัศนคติของสังคมที่มองเช่นนี้ทำให้การทำงานด้านความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็กยังก้าวไปไม่ถึงจุดที่ควรจะได้รับความร่วมมือจากสังคมในวงกว้าง การทำงานที่ผ่านมาของหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้องจึงเป็นลักษณะที่บุคลากรบางคนยังมองไม่เห็นปัญหาเพราะมีทัศนคติว่าความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็กเป็นเรื่องส่วนตัวก็มักจะคิดว่าเขาไม่มีส่วนเกี่ยวข้องและไม่ใช่น้ำที่รับผิดชอบโดยตรงที่จะต้องให้การช่วยเหลือ

หน่วยงานต่างๆที่ทำงานด้านความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็กส่วนใหญ่ยังเป็นการทำงานลักษณะต่างคนต่างทำและเน้นเฉพาะจุด ถึงแม้ว่าหน่วยงานเหล่านั้นจะพยายามพัฒนารูปแบบการทำงานให้เป็นแบบสหสาขาวิชาชีพแต่ในทางปฏิบัติแล้ว พบว่ายังประสบปัญหาในเรื่องการส่งต่อและติดตามผลผู้เค็ดรื้อนในบางราย เนื่องจากมีข้อจำกัดด้านบุคลากรและงบประมาณในการดำเนินงาน

ปัญหาความรุนแรงทางเพศเป็นปัญหาที่ต้องมียุทธศาสตร์การดำเนินงานแบบบูรณาการเป็นสหวิชาชีพ เพราะเกี่ยวข้องกับหน่วยงานหลายฝ่าย เช่น เมื่อผู้หญิงคนหนึ่งถูกละเมิดทางเพศ ผู้หญิงคนนั้นจะต้องได้รับการดูแลสภาพร่างกายและจิตใจ ซึ่งในขั้นตอนนี้ฝ่ายสาธารณสุขจะเข้ามามีบทบาทให้บริการเยียวยาบาดแผล ส่วนระบบอำนาจควบคุมตามกฎหมาย ทั้งตำรวจ อัยการ และศาลก็จะเข้ามาเกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีลงโทษผู้กระทำหรือเพื่อให้ผู้เสียหายได้รับสินไหมทดแทนความสูญเสียที่เกิดขึ้น ค่อยจากนั้นเมื่อผู้เสียหายต้องกลับคืนสู่สังคม กระบวนการฟื้นฟูสุขภาพจิตและการประคับประคองในระยะต้นเพื่อให้ผู้เสียหายสามารถใช้ชีวิตได้ปกติสุขดั้งเดิมหรือรอดพ้นจากการถูกกระทำรุนแรงซ้ำ ก็เป็นเรื่องที่ฝ่ายสวัสดิการสังคมจะเข้ามามีบทบาท

ดังนั้นแล้วจะเห็นว่ากระบวนการให้ความช่วยเหลือผู้ได้รับความรุนแรงนั้นเป็นเรื่องที่ต้องอาศัยการทำงานแบบประสานกันหลายฝ่าย

7. ข้อเสนอแนะ

หลักสูตรการอบรมสหวิชาชีพ

- ควรเชิญองค์กรทั้งจากภาครัฐและภาคเอกชนมาเป็นวิทยากรให้ความรู้ และอธิบายเทคนิควิธีการทำงานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการประสานงานให้มากยิ่งขึ้น
- ควรมีการจัดฝึกอบรมต่อเนื่อง เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมกลับไปทำงาน และนำความรู้กลับมาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และประสบการณ์ซึ่งกันและกัน

การดูแลและฟื้นฟูผู้ที่ถูกกระทำรุนแรง

- ให้ความรู้และสร้างทัศนคติที่ถูกต้องแก่สหวิชาชีพ
- ภาครัฐเห็นความสำคัญ สนับสนุนให้สหวิชาชีพมีการทำงานอย่างต่อเนื่องและระยะยาว
- มีการติดตาม Case

การป้องกัน

- ให้ความรู้และสร้างความตระหนักให้กับคนในสังคมถึงปัญหาความรุนแรงทางเพศ
- ควรมีหลักสูตรหรือการให้ความรู้แก่เด็กและเยาวชน เป็นกรณีพิเศษ ถึงเรื่องของปัญหาความรุนแรง เพื่อให้เด็กและเยาวชนมีภูมิคุ้มกันในการดูแลตัวเอง มีทักษะในการตัดสินใจ ต่อรอง รวมไปถึงสามารถหลีกเลี่ยงปัจจัยเสี่ยงต่างๆ ได้ สิ่งต่างๆเหล่านี้สามารถป้องกันวัฏจักรแห่งความรุนแรงไม่ให้หมุนวนได้

8. ส่วนอ้างอิงและบรรณานุกรม

กฤตยา อาชวนิจกุล และ อุษา เลิศศรีสันทัต บรรณาธิการ. ด้วยรักและสันติ ร่วมยุคความรุนแรงต่อผู้หญิง รายงานการสัมมนาวิชาการและรณรงค์เพื่อร่วมสร้างรักและสันติในชีวิตคู่. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล และมูลนิธิเพื่อนหญิง, 2546.

กฤตยา อาชวนิจกุล. ผลการวิจัยเบื้องต้น ความรุนแรงต่อผู้หญิงในชีวิตคู่ ขนาดของปัญหา ผลกระทบต่อสุขภาพ และทางออก. เอกสารประกอบการสัมมนาวิชาการและรณรงค์เพื่อร่วมสร้างรักและสันติในชีวิตคู่, 2544.

กาญจนา แก้วเทพ. ม่านแห่งอคติ : ความสัมพันธ์ระหว่างสตรีกับสถาบันสังคม. กรุงเทพฯ : เจเนเดอร์เพรส, 2540.

จุดไฟในความเงียบ มูลนิธิเพื่อนหญิง, 2547.

ฉเนศ อาภรณ์สุวรรณ. "สิทธิคนไทยในรัฐไทย" ใน จินตนาการสู่ปี 2000 : นวัตกรรมกระบวนการทัศน์ด้านไทยศึกษา. ชัยวัฒน์ สถาอานันท์ บรรณาธิการ. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2539.

นพพร ประชากุล. แนวคิดสกุลสตรีนิยม. นิตยสารสารคดี เล่ม 114, 2544.

พรพิไล ถมังรักษ์สัตว์. ปรัชญาผู้หญิง. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.

พิมพ์วิทย์ บุญมงคล และคณะ. โครงการการพัฒนารูปแบบโครงการบริการการดูแลค้ำอเนามัยการเจริญพันธ์แบบผสมผสานที่เหมาะสมสำหรับชาวชนบท (การสัมมนา เรื่อง การกระทำรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็ก), 2544.

มนทกานต์ เชื่อมจิต. สตรีกับการถูกทำให้เป็นเหยื่อในหนังสือพิมพ์และชีวิตหลังผ่านพ้น. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาวารสารสนเทศ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.

ศิริรัตน์ ทวีเลิศนิธิ. การศึกษาเปรียบเทียบวรรณกรรมสตรีของเยอรมันและวรรณกรรมสตรีของไทย (ค.ศ.1970-1979). ภาควิชาภาษาตะวันตก คณะอักษรศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534.

ศูนย์ศึกษาาน โอบายสาธาณสุข คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล. โครงการขยายเครือข่ายการทำงานยุคความรุนแรงในมิติเพศสภาพ การทำงานเชิงระบบระดับอำเภอใน

การเฝ้าระวัง ป้องกันความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็ก ของสภาวิชาชีพอำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น ครั้งที่ 1, 2546.

อรสม สุทธิสาคร. สนิมดอกไม้, พิมพ์ครั้งที่ 7, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สารคดี, 2544.

bell hooks, "when I was a young soldier for the revolution," Coming to voice in talking back, Cambridge; 1989.

Cote, William and Simpson, Roger. Covering Violence. USA : Columbia University, 1997

Pagelow, M.D. Woman-battering : Victims and their experiences. Beverly Hills, C.A. : SAGE, 1981.

Population Report, 1999.

Stoltenberg, J. Refusing to be a man :

Essays on sex and justice. Portland, OR: Breitenbush, 1989.

Viner, Katharine. "Not just a pretty face". British Journalism Review. VOL.2 NO.1
2000 : 29-33

9. ภาคผนวก ก : รายละเอียดของการจัดการอบรมบุคลากรวิชาชีพ

คำกล่าวรายงานการฝึกอบรมปฏิบัติการ

เรื่อง

"บุคลากรวิชาชีพกับการเป็นส่วนหนึ่งในการแก้ไขปัญหาความรุนแรงทางเพศในมิติหญิงชาย"

โดย นางสาวนันทกานต์ เชื่อมชิต

หัวหน้าโครงการฯ

กราบเรียน ท่านประธานที่เคารพ อาจารย์ไพลิน ศรีสุข โข รองหัวหน้าฝ่ายเวชศาสตร์ประชากร และผู้จัดการศูนย์วิจัยและพัฒนาเพศศาสตร์ศึกษา สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์การแพทย์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ดิฉัน นางสาวนันทกานต์ เชื่อมชิต ในนามของคณะกรรมการจัดงานในวันนี้ ต้องขอขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูง ที่เสียสละเวลาอันมีค่ามาเป็นประธานเปิดการฝึกอบรมปฏิบัติการในครั้งนี้

ศูนย์วิจัยและพัฒนาเพศศาสตร์ศึกษา สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์การแพทย์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้รับทุนสนับสนุนจากทบวงประมาณแผ่นดิน ประจำปี 2548 ให้จัดทำโครงการ "การสรุปรูปแบบการฝึกอบรมด้านปัญหาความรุนแรงทางเพศในมิติหญิงชาย" เพื่อหารูปแบบและหลักสูตรในการอบรมบุคลากรวิชาชีพที่ทำงานเกี่ยวข้องกับปัญหาความรุนแรงทางเพศ ให้มีความรู้ความเข้าใจ และมีความละเอียดอ่อนต่อประเด็นปัญหาดังกล่าว ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่การให้ความช่วยเหลือผู้ประสบปัญหาความรุนแรง ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ที่ผ่านมาโครงการฯ ได้มีการจัดประชุมระดมสมองบุคลากรวิชาชีพ ซึ่งข้อสรุปจากการประชุมระดมสมอง ได้นำไปสู่การเป็นข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญในการพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมบุคลากร เรื่อง "บุคลากรวิชาชีพกับการเป็นส่วนหนึ่ง ในการแก้ไขปัญหาความรุนแรงทางเพศในมิติหญิงชาย"

ทั้งนี้เพื่อให้บุคคลที่เข้าร่วมอบรมเกิดความรู้ ความเข้าใจ และมีทัศนคติที่ถูกต้องต่อปัญหาความรุนแรง นำไปสู่การให้ความช่วยเหลือผู้ประสบปัญหาความรุนแรงได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งท้ายที่สุดจะส่งผลให้ผู้ถูกกระทำสามารถแปรสภาพจาก "เหยื่อ" มาเป็น "ผู้ผ่านพ้น" และกลับมามีชีวิตอยู่ในสังคม ได้อีกครั้งหนึ่ง

บัดนี้ ได้เวลาอันสมควรแล้ว ขอเรียนเชิญท่านประธาน กล่าวเปิดการฝึกอบรม

คำกล่าวเปิดการฝึกอบรมปฏิบัติการ

เรื่อง "บุคลากรวิชาชีพกับการเป็นส่วนหนึ่งในการแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศในมิติหญิงชาย"

โดย นางไพลิน ศรีสุข โข

รองหัวหน้าฝ่ายเวชศาสตร์ประชากร สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์การแพทย์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เรียน ผู้เข้าร่วมการฝึกอบรมปฏิบัติการทุกท่าน จากคำกล่าวรายงานการฝึกอบรมปฏิบัติการ เรื่อง "บุคลากรวิชาชีพกับการเป็นส่วนหนึ่งในการแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศในมิติหญิงชาย" นั้น ดิฉันรู้สึกเป็นเกียรติและยินดีเป็นอย่างยิ่ง ที่ได้มาเป็นประธานกล่าวเปิดในครั้งนี้

ปัญหามลพิษทางอากาศเป็นปัญหาที่สำคัญของสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งความรุนแรงต่อเด็กและสตรี เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นมานานในสังคมไทย ไม่เฉพาะสังคมไทยเท่านั้น ในสังคมโลกก็เป็นปัญหาใหญ่ หากใครได้ฟังข่าวเมื่อเช้านี้ ปัญหามลพิษทางอากาศในแอฟริกา คือปัญหาการล่องละเมียดทางเพศ มีถึง 100,000 ราย ในหนึ่งปี แล้วยังมีปัญหามลพิษทางอากาศในครอบครัว ซึ่งเกิดอยู่ประจำ

สำหรับสังคมไทยเอง ปัญหามลพิษทางอากาศเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นมานาน แต่การแก้ไขยังไม่ได้ทำอย่างเป็นรูปธรรม บ่อยครั้งเราปล่อยปละละเลยและขาดความเอาใจใส่ในการแก้ไขปัญหา ทำให้ความรุนแรงต่อเด็กและสตรีกลายเป็นวัฒนธรรมแห่งการนิ่งเฉย

ปัญหามลพิษทางอากาศต่อเด็กและสตรีนี้ การแก้ไขปัญหาจะต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายๆฝ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคลากรทางวิชาชีพ เพราะเป็นกลุ่มบุคคลแรกที่จะได้เข้าพบกับปัญหาหรือเหยื่อของการกระทำ เป็นโอกาสอันดี ที่บุคลากรวิชาชีพจะได้มาพบปะ ทำความเข้าใจ และอบรมร่วมกัน การแก้ปัญหาเหล่านี้ไม่ได้เป็นการแก้ปัญหาของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ไม่ว่าจะเป็นการแพทย์ ตำรวจ กฎหมาย นักสังคมสงเคราะห์ แต่ควรเป็นความร่วมมือของทุกฝ่าย และต้องกระทำอย่างต่อเนื่องเป็นเวลานาน จึงจะประสบผลสำเร็จ

เป็นเรื่องที่น่ายินดี ที่ในวันนี้และอีก 2 วันข้างหน้า ตลอดระยะเวลาการฝึกอบรม ได้มีบุคลากรจากทุกสาขาวิชาชีพเข้าร่วมอบรมด้วยกัน เพื่อจะทำความเข้าใจร่วมกัน มีความคิดเห็น เกิดความคิดเห็น และเกิดเครือข่ายในความร่วมมือ อย่างที่บอกแล้วว่า การแก้ปัญหาต้องทำอย่างต่อเนื่องและเป็นเวลานาน เพราะฉะนั้นเครือข่ายความร่วมมือจึงเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่ง

บัดนี้ ถึงเวลาอันสมควรแล้ว ดิฉันขอเปิดการฝึกอบรมปฏิบัติการ เรื่อง "บุคลากรวิชาชีพกับการเป็นส่วนหนึ่งในการแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศในมิติหญิงชาย" ขอให้การอบรมในครั้งนี้ เป็นไปตามวัตถุประสงค์ทุกประการ

ถอดคำบรรยาย หัวข้อ

กะเทาะความคิดกับทฤษฎีสตรีนิยม

บรรยายโดย ผศ.ดร. วิลาสินี พิพิธกุล

ผู้อำนวยการสำนักบรรณคดีและสื่อสารสาธารณะเพื่อสังคม

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

สวัสดีทุกท่านนะคะ วันนี้หนักใจเล็กน้อยนะคะ ก็บอกกับคุณมนตรีท่านดีว่า ไม่ได้พูดเกี่ยวกับสตรีนิยมมานานแล้วเหมือนกัน

ทฤษฎีสตรีนิยม หรือ Feminism หลายคนคงเคยได้ยินคำนี้มานาน หลายคนไม่กล้าที่จะเรียกตัวเองว่าเป็น Feminist ทั้งๆที่คนที่ทำงานเกี่ยวกับผู้หญิงอยู่ สามารถบอกตัวเองได้ว่าเป็น Feminist ได้ทั้งสิ้น การเป็น Feminist มันไม่ได้จำกัดเพศ แม้แต่ผู้ชาย ถ้าเราสนใจในประเด็นที่เกี่ยวกับเรื่องราวของผู้หญิง สนใจในเรื่องของการปรับโครงสร้างของสังคมเพื่อให้เกิดความเท่าเทียมกัน เราก็สามารถเรียกตัวเองได้ว่า Feminist ได้ทั้งสิ้น

แต่ความเป็นจริงก็มีนักทฤษฎี Feminism ไม่น้อยเลยที่ยังมีความรู้สึกว้า เวลาที่เรียก Feminist ทั่วไป มันให้แง่ลบที่มีกลิ่นนมนะคือ ออกจะเป็นตะวันตกมากไปหน่อย อันนี้ก็แล้วแต่ว่า หลังจากที่เรารื้อพื้นฐานของทฤษฎีสตรีนิยมแล้ว เราคิดเห็นกันอย่างไร

สิ่งที่จะนำเสนอในวันนี้ คงเป็นพื้นฐานความคิด ทฤษฎีสตรีนิยม เพื่อที่จะ โยงเข้ามาให้เห็นว่าเราทั้งหลายซึ่งกำลังทำงานเรื่องยุติธรรมแรงต่อผู้หญิงและเด็กอยู่ เราจะทำความเข้าใจปรากฏการณ์นี้ได้อย่างไร นอกเหนือไปจากงานในอาชีพ ที่เราอาจจะมองความรุนแรงผ่านมิติที่เราเป็นอยู่ เช่น หากเป็นบุคลากรทางสาธารณสุข เราก็อาจจะสนใจประเด็นความรุนแรงของผู้หญิงไปที่ร่างกายของผู้หญิงที่ถูกกระทำ ว่าเราจะรักษาเยียวยาอย่างไร หรือถ้าเราเป็นบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการให้การปรึกษา เราก็อาจจะสนใจว่าเราจะเยียวยาผู้หญิงเหล่านั้นให้มีจิตใจที่ดีขึ้นได้อย่างไร หรือ ถ้าเราเป็นบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการสอบสวน เช่น ตำรวจ เราก็จะสนใจว่าทำอะไรที่จะทำให้ผู้หญิงเหล่านั้นได้รับสิทธิได้รับความช่วยเหลือ เพราะฉะนั้นจะเห็นว่า ไม่ว่าจะใครก็ตามที่ทำงานเกี่ยวข้องกับความรุนแรงต่อผู้หญิง ก็มักจะมองแบบแยกส่วนเป็นส่วนใหญ่ คือมองจากจุดที่ตัวเองยืนอยู่

ถ้าเราใช้มุมมองแบบสตรีนิยม เราจะเห็นว่า เรื่องความรุนแรงต่อผู้หญิงเราต้องมองแบบเป็นองค์รวม เราจะแยกเป็นจุดๆ อาจจะไม่ได้อีก เพราะฉะนั้นวันนี้ สิ่งที่จะมานำเสนอคงจะให้ภาพที่เป็นพื้นฐานของแนวคิดแบบสตรีนิยมว่าเขามองกันอย่างไร และจะ โยงเข้าไปถึงเรื่องของว่าสตรีนิยมอธิบายเรื่องความรุนแรงทางเพศต่อผู้หญิงอย่างไร และหากมีเวลาก็อาจจะพูดประเด็นนี้ต่อได้ นั่นคือ เรื่องสุขภาพผู้หญิงในมุมมองแบบสตรีนิยม เมื่อก่อนเรามองสุขภาพผู้หญิงผ่านการแพทย์มาโดยตลอด

ก่อนนำเข้าสู่การบรรยาย อยากเริ่มด้วยคำถามแรก คือ เรานิยามคำว่า "ผู้หญิง" ว่าอย่างไร คำตอบจากที่ประชุม คือ "แม่, ความละเอียดอ่อน, ผู้ให้กำเนิด, ภรรยา, ลูกสาว, สวय, ความอดทน, ความอ่อนไหว..."

จากใจที่คิดว่าพวกเรานิยามคำว่า "ผู้หญิง" ว่าอย่างไร จะเห็นเลยว่าคำพูดแรกที่ออกมา คือ "แม่" แม่นี้ปรากฏอยู่ทุกวงเลย เวลาเรานึกถึง "ผู้หญิง" เรามักนึกถึงคำว่า "แม่" ซึ่งอาจจะเป็นได้ทุกรูปแบบ ทั้งแม่ที่เป็นแม่จริงๆ เป็นแม่ผู้ให้กำเนิด (แม่ในเชิงชีววิทยา) เห็นแม่เป็นคนๆ เห็นแม่เลี้ยงลูก หรือ แม่ในอีกความหมายหนึ่ง คือ แม่ในทางสถาบัน Motherhood อาจจะไม่ต้องเห็นแม่เป็นคนที่เลี้ยงลูก แต่พอเราพูดถึง "แม่" เรานึกถึง "สถาบันแห่งความเป็นแม่" ซึ่งหลักสตรีนิยม อธิบายไว้ว่า ผู้หญิงทุกคนมีธรรมชาติ มีอารมณ์ร่วมในสถาบันแห่งความเป็นแม่เหมือนกันทุกอย่างที่ไม่ต้องมีประสบการณ์ของการเป็นแม่เลยก็ได้ เพราะฉะนั้น ในแง่ของคำว่า "แม่" สามารถอธิบายได้ทั้ง Biology Mother คือแม่จริงๆ และ Institution ก็คือ สถาบันแม่ แต่ก็มีสตรีนิยมอีกหลายสำนักที่บอกว่า พอเราพูดถึงคำว่า "แม่" มันกลายเป็น "สถาบัน" ของความเป็นแม่ ซึ่งมันจองจำผู้หญิงจำนวนไม่น้อย คือ ทำให้ผู้หญิงรู้สึกว่าเป็นผู้หญิงก็ต้องไม่หา คือ ต้องเคลื่อนจากสถาบันแห่งความเป็นแม่ ผู้ ความเป็นแม่จริงๆ ให้ได้ พอไม่สามารถเป็นแม่ในเชิง biology ได้ ไม่ว่าจะเป็นการแต่งงานโดยไม่มีบุตร หรือ การไม่ได้แต่งงาน ก็จะ ทำให้ผู้หญิงจำนวนไม่น้อยมีความรู้สึกว่าเป็นผู้หญิงที่ไม่สมบูรณ์

มีสตรีนิยมบางสำนักที่บอกว่า แม่เป็นสิ่งที่มีความหมายมาก แต่ประเด็นก็คือ คุณค่าของความเป็นแม่ ถูกลดค่าลงมาเป็น biology หหมด แต่ผู้ให้กำเนิดเท่านั้นเอง โดยความหมายอื่นๆ ถูกลดรูปไปหมด และพอเป็นแค่ผู้ให้กำเนิด ก็เป็นคนที่แค่ carry คนที่ reproduce ผลิตซ้ำ ทรัพยากรบุคคลให้กับชาติเท่านั้นเอง โดยที่ไม่ได้คำนึงถึงคุณค่าด้านอื่นๆ ในฐานะความเป็นคน

ประเด็นต่อไป ก็คือ "ความละเอียดอ่อน" คำนี้ได้สองความหมายคือ ละเอียดอ่อน และอ่อนไหว ละเอียดอ่อนก็คือการให้ความสำคัญของคุณภาพ ของรายละเอียด ถึงตรงข้ามกับความละเอียดอ่อนก็คือ ความหยาบ การนิยามผู้หญิงแล้วนึกถึงความละเอียดอ่อน เป็นการมองแบบโครงสร้าง ความเข้าใจที่เราถูกทำให้มองมานาน เพราะว่าเขาบอกว่า เวลาที่เรานึกถึงผู้หญิง กระบวนการในการทำงานของความคิดเราจะเห็นภาพของ 2 ระบบ ตลอด กล่าวคือ ถ้ามีผู้หญิง เราจะเห็นภาพเปรียบเทียบ ก็คือผู้ชาย ทันทที เพราะฉะนั้นเวลาเรานิยามว่าผู้หญิงคืออะไร เรานิยามได้ ก็เพราะรู้ว่าผู้ชายให้เปรียบเทียบ เช่น หากเราเห็นความละเอียดอ่อน เราจะเห็นความหยาบอยู่อีกข้างหนึ่ง หากเราเห็นว่าผู้หญิงอ่อนไหว อีกด้านหนึ่งก็เห็นความหนักแน่น หากเราเห็นว่าผู้หญิงชอบใช้อารมณ์ อีกข้างหนึ่งเราก็เห็นการชอบใช้

เหตุผลอยู่ข้างนี้ เป็นต้น อันนี้เป็นวิธีการมองแบบ Dualism หรือระบบทวิลักษณ์ คือ การมองแบบแยก ขั้วสองขั้ว

เหตุที่เรา มองแบบนี้ไม่ผิด เพราะเราเติบโตมาในสังคมที่มองทุกอย่างแบบ 2 ด้านตลอด คือ เราสามารถนิยามสิ่งนี้ได้ก็เพราะในตัวเรามีภาพของอีกสิ่งหนึ่งฝังอยู่แล้ว ทำให้เรานิยามความเป็นหญิง โดยเห็นข้างความเป็นชาย ซึ่งการมองแบบนี้ มันไม่หลุดไปจากกรอบของการมองความเป็นหญิง ความเป็นชาย ผ่านสิ่งที่เรียกว่า biology ก็คือ เรื่องของชีววิทยาหรือเรื่องของธรรมชาติ ซึ่งหากเราดูอันนี้ ต่อไปอีก ไม่ว่าจะเป็นผู้ให้กำเนิดก็ดี ความอดทน ความอ่อนไหวทั้งหลาย สิ่งเหล่านี้หากเราจะรวมกลุ่มไว้ จะเห็นเลยว่า เราจะมองคำว่า "ผู้หญิง" ด้วย Biological Factor ก็คือ ปัจจัยทางด้านชีววิทยาเป็นหลัก ก็คือ เรามองความเป็นหญิงความเป็นชาย ผ่านสิ่งที่ปรากฏ ก็คือ สรีระร่างกาย หรือการทำหน้าที่ในเชิงชีววิทยา พูดย่างๆว่าธรรมชาติมอบมา ถ้าเป็นผู้หญิงก็มีหน้าที่ตั้งครรภ์ ให้กำเนิดบุตร หรือสรีระผู้หญิง กำหนดให้ผู้หญิงต้องอ่อนแอ อ่อนไหว ละเอียดอ่อน เพราะฉะนั้น การมองอย่างนี้ไม่ใช่ผิด แต่อันนี้กำลังสะท้อนว่าเราเติบโตกันขึ้นมาภายใต้ระบบคิดที่หล่อหลอมการอธิบายความเป็นหญิงความเป็นชาย ผ่านกรอบในเรื่องของชีววิทยาค่อนข้างมาก และมันก็เป็นแบบนี้มานาน

การมองผู้หญิงผ่าน "ภรรยา / ลูกสาว" เป็นการมองผู้หญิงผ่านบทบาทที่สังคมกำหนดให้ เป็นการการผูกผู้หญิงไว้กับบทบาทหน้าที่และภาระรับผิดชอบ ซึ่งการมองผู้ชายในแบบนี้ก็เช่นเดียวกัน เช่น มองผู้ชายในฐานะพ่อบ้าน ในฐานะผู้หาเลี้ยงครอบครัว ในฐานะผู้นำ เป็นการมองผู้ชายผ่านบทบาทหน้าที่และสถานะทางครอบครัว อีกเช่นกัน มีคำถามว่า หากผู้หญิงไม่ได้เป็นภรรยา ไม่ได้เป็นลูกสาว แล้วเราจะมองเขาในฐานะอะไร คือ สตรีนิยมตั้งคำถามว่า หากเราไม่เอากรอบของบทบาทหน้าที่ที่เรามอง เราจะมองผู้หญิงผ่านอะไร อธิบายจากอะไร เพราะฉะนั้น สตรีนิยมในตัวเองค่อนข้างซับซ้อนมาก ถ้าเรามองผู้หญิงจากกรอบอื่นๆ ไม่ใช่กรอบของชีววิทยา ไม่ใช่กรอบของบทบาทหน้าที่ทางสังคม และครอบครัว เรามองจากกรอบอื่นได้หรือไม่ ผ่าคำถามให้ไปเพื่อค้นพบ หรือถ้าเรายังยืนยันว่า การมองผ่านกรอบทั้งสองตัวนั้นเพียงพอแล้ว มันก็สอดคล้องกับวัฒนธรรมไทย ก็ได้ ไม่ได้ผิดอะไร แต่เราจะมองมันแบบมุมใหม่ได้ไง คือถอยออกมา แล้วก็ยื่นมองเรื่องนี้จากมุมอื่นๆ เช่น ความเป็นผู้หญิงอธิบายได้จากปัจจัยทางชีววิทยา ว่าเราจะเข้าใจมันมากขึ้นไหม ว่าปัจจัยเชิงชีววิทยานี้เอง ที่อาจจะทำให้คำอธิบายเกี่ยวกับผู้หญิงมันหลุดไม่ออกจากกรอบเหล่านี้ หรือเรามองผู้หญิงจากในเชิงสถานภาพสังคม และครอบครัวตลอดเวลา มันก็อาจจะทำให้การแก้ไขหรือช่วยเหลือผู้หญิงมันก็ไม่ไปไม่พ้นจากการมองผู้หญิงภายใต้บริบทของครอบครัว เช่น ถ้าผู้หญิงคนนั้นเป็นเมีย ถึงจะถูกทุบตีอย่างไร เราก็ต้องส่งเขากลับคืนสู่ครอบครัว เพราะสถานภาพของเขา คือ เมียหรือแม่ อันนี้เป็นการสะท้อนว่า เรามองจากกรอบนี้ได้ แต่เรามองด้วยมุมใหม่ใหม่ คือถ้าเรามองด้วยมุมใหม่อาจจะหมายความว่า ถึงแม้จะมีสถานภาพ

เป็นเมีย แต่เมื่อเธอถูกกระทำความรุนแรงซ้ำแล้วซ้ำอีก จำเป็นไหมที่ผู้หญิงต้องคืนกลับไปสู่สถานภาพนั้นอีก ผู้หญิงสามารถอยู่โดยไม่ต้องเป็นเมียใครสักคนได้ไหม นี่คือการเริ่มตั้งคำถามกับสิ่งที่เราชินชามากขึ้น

การมองผู้หญิงแล้วนึกถึง "ความสวย" ก็เป็นการมองผู้หญิงผ่านสรีระวิทยาอยู่ดี ว่าความสวยงาม ความอ่อนไหว ความอ่อนโยน เกี่ยวข้องกับผู้หญิง โดยสรุปจากการนิยามความหมายเกี่ยวกับผู้หญิงว่าอย่างนั้น เราค่อนข้างจะใช้กรอบแบบชีววิทยามาก มองในเรื่องของบทบาทหน้าที่ในสังคม อันนี้ สะท้อนเลยว่า ความเข้าใจเรื่องความเป็นหญิงความเป็นชายของพวกเราทุกคน มันถูกผูกเอาไว้กับองค์ความรู้แบบชุดเดิมๆ ที่ค่อนข้างจะแน่นหนาจริงๆ เพราะตั้งแต่เราเริ่มเข้าใจ เริ่มซึมซับภาษา เราก็จะสามารถแยกแยะความเป็นเด็กผู้หญิง ความเป็นเด็กผู้ชาย ว่าเราต่างจากพี่ผู้ชายหรือน้องผู้ชายอย่างไร เพราะฉะนั้นการที่เรามีความเข้าใจว่าผู้หญิงเป็นแบบนี้ ผู้ชายเป็นแบบนั้น ไม่ใช่ตอนเข้าโรงเรียน แต่มันเริ่มตั้งแต่เรารู้ภาษา เริ่มเข้าใจว่าสิ่งที่ผู้ใหญ่เขาสื่อสารกับเรา มีความหมายว่าอย่างไร เพราะฉะนั้นการที่เราจะบอกให้ทุกคนเปลี่ยนแนวคิดและมุมมองให้มาองแบบสตรีนิยม เพื่อที่จะเข้าใจความเป็นหญิง ความเป็นชายมากขึ้น - ง่ายเลย แล้วก็ไม่ใช่เป็นว่าฟังบรรยาย 2 ชั่วโมงกว่าแล้วจะเปลี่ยนได้ เพราะลองคิดว่าเรารับรู้มิติความเป็นหญิงความเป็นชาย ตั้งแต่ยังไม่ถึง 1 ขวบด้วยซ้ำไป

แนวคิดสตรีนิยมที่จะพูดในวันนี้คือ

การที่เราจะเข้าใจทฤษฎีสตรีนิยม เราต้องเข้าใจ

- ลักษณะของทฤษฎีนี้ว่าเป็นอย่างไร ทฤษฎีนี้พยายามจะเข้าไปเปลี่ยนแปลงอะไร สตรีนิยมมีจุดยืนแนวคิดแบบไหน
- สำนักคิดหลักๆของสตรีนิยม
- คำอธิบายถึง Sex Gender Sexuality (Keyword หลักของสตรีนิยม)
- ความรุนแรงและสุขภาพผู้หญิง

ลักษณะของทฤษฎีสตรีนิยม

เราจะเข้าใจว่าสตรีนิยมมีตัวเนื้อทฤษฎีอย่างไร เราต้องเข้าใจลักษณะของสตรีนิยมก่อน

1. เป็นทฤษฎีที่เน้นการศึกษาที่มีผู้หญิงเป็นศูนย์กลาง คำว่า "ผู้หญิงเป็นศูนย์กลาง" ในที่นี้ มีความหมายลึกซึ้งกว่าเพียงแค่ว่าเอาผู้หญิงวางไว้ตรงกลาง ที่ลึกซึ้งกว่าก็คือว่า การที่บอกว่าผู้หญิงเป็นศูนย์กลาง หมายถึง การเข้าไปในวิถีคิด ระบบคิด อุดมการณ์ความคิดของพวกเราเลย ยกตัวอย่างเมื่อสักครู่ที่เราช่วยกันคิดบนกระดานมันสะท้อนว่าองค์ความรู้ต่างๆเกี่ยวกับความเป็นหญิงความเป็น

ชายเราไม่ได้รับรู้มาในรูปของผู้หญิงเป็นศูนย์กลาง เราได้รับรู้เรื่องของความเป็นหญิงความเป็นชาย โดยใช้กรอบชีววิทยา หรือใช้กรอบทางการแพทย์หรือกรอบวิทยาศาสตร์ มานานมาก จนกระทั่งการที่ให้นิยามความเป็นผู้หญิง น้อยคนนักที่จะมองตัวเองออกไป คำว่า "ผู้หญิงเป็นศูนย์กลาง" หากจะอธิบายเป็นรูปธรรมมีตัวอย่างที่ล่าสุด กรณีของรัฐมนตรีกระทรวงพัฒนาสังคม ที่ออกมาให้สัมภาษณ์ว่า จะให้มีการรับเลี้ยงลูกของแม่ที่ท้องเมื่อไม่พร้อม วิธีคิดแบบนี้หลายคนตกใจ กระแสเสียงไม่เห็นด้วย แบ่งออกเป็น 2 กระแส คือ 1. อนุรักษ์ คืออย่างไรก็ยอมไม่ได้ คือถ้ายอมให้ผู้หญิงที่ท้องไม่พร้อม ไปคลอดแล้วมีคนช่วยเลี้ยงลูกให้ มีรัฐคอยช่วยเหลือ กระแสแบบนี้ก็จะคิดว่าผู้หญิงแบบนี้ก็จะท้องกันเป็นแถวเลย ผู้หญิงก็จะ ไปมีเซ็กซ์เสรีกันเป็นแถวเลย เพราะคิดว่าท้องอย่างไรก็มีคนเลี้ยงลูก อันนี้คือวิธีคิดแบบกระแสหลักว่า หากมีการปรับเปลี่ยนนโยบายอะไร คนจะแห่ไปเป็นแบบนี้กันหมด ฉะนั้นเลยตั้งคำถามว่า จะมีผู้หญิงสักกี่คนที่อยากท้อง แล้วทิ้งลูก ฉะนั้นคิดว่าน้อยนะ ถ้าหลายคนได้ทำงานที่เกี่ยวข้อง จะเห็นว่า มันไม่ได้สนุกที่จะท้องแล้วทิ้งหรือทิ้งลูก คล้ายๆกับตอนที่มีการถามถึง พรบ.การขายบริการทางเพศ ว่าประเทศไทยจะมีได้หรือยัง พอมีการโยนหินถามทางเรื่องนี้ปี๊บ ก็จะมีกระแสตีกลับว่า หากมีการขายบริการที่ถูกกฎหมาย ผู้หญิงก็จะแห่ไปขายตัวกันหมด - ผู้หญิงที่โหนจะแห่ไปขายตัวกันหมด มันไม่ใช่เรื่องง่ายที่ทุกคนอยากจะเป็นแบบนี้ มันมีปัจจัยอื่นๆที่ซับซ้อนมากกว่านั้น

วิธีคิดที่ว่า หากมีการรับเลี้ยงลูกให้แม่ที่ท้องไม่พร้อม ผู้หญิงจะแห่กันไปท้อง มีเพศเสรีกันเต็มบ้านเต็มเมือง ไปหมด - วิธีคิดแบบนี้เป็นวิธีคิดที่มองด้านเดียวเกินไป เป็นวิธีคิดที่ไม่ได้เอาผู้หญิงเป็นศูนย์กลางของความคิด วิธีคิดประการต่อมา คือ 2. กระแสแบบพวกนักสิทธิเด็ก ก็คือ มองเรื่องของเด็กเป็นศูนย์กลาง คือมองว่าอย่างไรก็ตามเด็กต้องการแม่ เด็กต้องการอยู่กับแม่ เพราะฉะนั้น หากอยู่ดีรัฐบอกรับเลี้ยงหมด มันก็ไปบ่อนทำลายระบบความสัมพันธ์แบบแม่กับลูก คนที่มองแบบนี้ก็ไม่คิดเพราะเขามองจากเด็กเป็นศูนย์กลาง แต่คนที่ออกมาวิพากษ์วิจารณ์แบบนี้ก็ต้องยอมรับว่า คุณก็เลือกเด็กเป็นศูนย์กลาง คุณก็ไม่ได้มองผู้หญิงเป็นศูนย์กลางความคิดเช่นกัน เพราะฉะนั้นหากมองอีกกลุ่มหนึ่ง

ในกรณีนี้ หากมองผู้หญิงเป็นศูนย์กลาง วิธีคิดของรมต.พัฒนาสังคม น่าสนใจมาก เพราะการมองว่าถึงเวลาแล้วที่รัฐต้องเข้ามารับผิดชอบกับกรณีปัญหาที่ผู้หญิงประสบอยู่ ไม่ว่าจะผู้หญิงคนนั้นจะท้อง โดยตั้งใจหรือไม่ตั้งใจหรืออย่างไรก็ตามแต่ แต่ถ้าวิธีคิดผู้หญิงเป็นศูนย์กลางก็คือว่า คุณกำลังเข้าไปแก้ปัญหาให้กับผู้หญิง คุณกำลังเอาผู้หญิงเป็นตัวตั้งของวิธีการแก้ปัญหา และเมื่อเอาผู้หญิงเป็นตัวตั้ง นี่คือนี่ที่รัฐจะเข้าไปรองรับปัญหานี้ได้ - นี่คือนี่ตัวอย่างที่เป็นรูปธรรมที่นำผู้หญิงเป็นศูนย์กลาง แต่อย่างไรก็ตาม วิธีคิดนี้เหมาะสมหรือไม่ เราต้องติดตามดูกันต่อไป แต่วิธีคิดนี้ใช่เลย แต่กรณีนี้อาจไม่ใช่วิธีการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นทั้งหมด ทั้งนี้ทั้งนั้น ต้องกลับไปแก้ที่โครงสร้างความสัมพันธ์ของสังคมทั้งหมดด้วย แต่การขยับที่จะมีจุดนี้ก็เหมือนกับเป็นการขยับที่จะมีจุดเริ่มต้น

สรุปว่า ลักษณะของสตรีนิยม เรามีผู้หญิงเป็นศูนย์กลางของเรื่องเสมอ มีคนเคยเปรียบเทียบไว้ว่า เป็นการเอาสปอตไลท์ฉายไปที่ผู้หญิง ทำให้ภาพของผู้หญิงและปัญหาของผู้หญิงมันเด่นชัดมากขึ้น จากที่เมื่อก่อนเราพูดถึงปัญหาเรื่องเพศ ปัญหาความรุนแรง เรามักไม่ได้มองผู้หญิงว่าเป็นตัวตั้งของปัญหา เรามักจะมองผู้หญิงว่าเป็นตัวก่อปัญหา หรือมองผู้หญิงเป็นเหยื่อซะส่วนใหญ่ ซึ่งการมองแบบนี้มันแก้ปัญหามิตรงจุด

2. ซี่ให้เห็นว่ามีมายาคติมากมายที่อยู่เบื้องหลังของการกล่าวอ้างถึงความรู้ ความจริง คำอธิบาย ก็คือสิ่งที่เราลองทำกันบนกระดานเมื่อกี้นี้ละ เป็นมายาคติหรือความเชื่อที่เราถูกทำให้เชื่อมานาน แล้วการเชื่อสิ่งเหล่านี้มากๆ ได้ยิน ได้ฟัง ได้รับรู้ผ่านช่องทางต่างๆ เช่น พ่อแม่ของเราเอง ผ่านคนในครอบครัว ผ่านห้องเรียนที่สั่งสอนเรา ผ่านสื่อที่บอกเราอยู่ทุกเมื่อเชื่อวัน ที่บอกเราถึงความเป็นหญิง ความเป็นชาย มันทำให้เราเชื่อว่า สิ่งเหล่านี้ มันเป็นความจริงขึ้นมา แล้วเวลาเรายอมรับความเป็นหญิง ความเป็นชาย เราก็ยอมรับจากสิ่งเหล่านี้ เพราะฉะนั้นสตรีนิยมพยายามจะบอกเราว่า สิ่งที่เราเชื่อว่าเป็นความจริง จริงๆ แล้วมันเป็นเพียงแค่มายาคติ หรือเป็นเพียงแค่ความเชื่อในระดับหนึ่งเท่านั้นเอง เพราะฉะนั้นหากเราบอกว่าเรามาตั้งสติกันใหม่ แล้วล้มมายาคติเหล่านี้ จริงๆ แล้วเราล้มได้หมด ซึ่งประเด็นนี้ค่อนข้างลึก ถ้าจะศึกษาว่าเราจะล้มมายาคติอย่างไรเราต้องใช้เวลาค่อนข้างมาก

3. เป็นลักษณะที่สำคัญมากของทฤษฎีสตรีนิยม เพราะว่าสตรีนิยมเป็นทฤษฎีเรื่องนี้อย่างมากๆ คือ การเข้าไปเปิดพื้นที่ส่วนตัว พื้นที่ในบ้าน เป็น private space เป็นโลกของความสัมพันธ์ของคนสองคนหรือของหญิงกับชาย หรือระหว่างเพศใดๆก็ตาม สตรีนิยมจะให้ความสำคัญกับพื้นที่ตรงนี้มากๆ จะว่าไปแล้วอาจจะเป็นทฤษฎีเดียวด้วยซ้ำไปที่ได้นำเอาพื้นที่ในบ้านหรือพื้นที่ส่วนตัวเข้ามาศึกษา คำอธิบายที่ชัดที่สุดของการศึกษาพื้นที่ส่วนตัว ก็คือ การให้ความสำคัญของระบบความสัมพันธ์ในครอบครัว หรือความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกันมากที่สุด ระหว่างคู่รัก ระหว่างหญิงกับชาย แล้วก็พยายามจะเปิดเรื่องนี้มาศึกษาวิเคราะห์ ว่าพื้นที่ส่วนตัวเหล่านี้มันนำไปสู่ปัญหา เช่น ทำให้ผู้หญิงถูกกระทำ ความรุนแรงอย่างไร ตรงนี้คือหัวใจสำคัญของการศึกษาแบบสตรีนิยม ก็คือ สนใจและทำให้เรื่องเมื่อก่อนความเชื่อวัฒนธรรมที่บอกว่า เรื่องความสัมพันธ์ของสามีภรรยาเป็นเรื่องในบ้าน เป็นเรื่องของคนสองคน คนนอกไม่ควรมาเกี่ยวข้อง ความเชื่อแบบนี้เป็นความเชื่อที่เรารับรู้และจะเชื่อแบบนี้กันมานาน จนกระทั่งทำให้การเข้าไปขุดปัญหาความรุนแรงต่างๆ โดยเฉพาะพื้นที่ในบ้าน มันแก้ยาก เพราะเราถูกทำให้เชื่อว่านี่คือพื้นที่เฉพาะพื้นที่ส่วนตัวของคนสองคนนั่น แต่สตรีนิยมพูดชัดเลยว่า เราต้องทำให้พื้นที่ที่เคยถูกตีกรอบว่าเป็นพื้นที่ส่วนตัวนั้น ทำให้มันถูกเปิดออกมาให้ได้ - เปิด ในที่นี้หมายถึงสามารถวิเคราะห์ได้ ศึกษาได้ และเป็นเรื่องที่เราทั้งหลายต้องรู้สึกรับผิดชอบร่วมกัน ปัญหาความรุนแรงไม่ใช่เป็นปัญหาส่วนตัว แต่เป็นปัญหาของทั้งสังคม ที่ต้องเข้าไปช่วยกันรับผิดชอบที่ต้องเข้าไป

ช่วยกันรับผิดชอบ และลดทอนปัญหานั้นต่อไป – นี่คือ Concept ใหญ่ของแนวคิดนี้ เพราะเมื่อก่อน ไม่มีใครกล้าเข้าไปแตะเรื่องของคนอื่น เช่น เมื่อแต่งงานไปแล้ว คนเป็นพ่อเป็นแม่จะไม่กล้าเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นระหว่างลูกเขยกับลูกสาว แต่ปัจจุบันแนวคิดแบบสตรีนิยมก็คือ เราต้องรับผิดชอบต่อร่วมกัน "เรา" ในที่นี้ไม่ได้หมายถึงเฉพาะคนในครอบครัวเท่านั้น แต่หมายถึงคนในสังคม หมายถึงนโยบายคิดว่าเราจะเปลี่ยนเรื่องนี้ได้อย่างไร

ความเชื่อเรื่องนี้ สามารถอธิบายได้ด้วยแนวคิดของสตรีนิยมที่ว่า The Personal is Political หรือ การเมืองเรื่องส่วนตัว → การทำให้พื้นที่ส่วนตัวหรือเรื่องส่วนตัวเป็นเรื่องที่สามารถต่อสู้ได้ เปลี่ยนแปลงได้ The Personal is Political เป็นวาทกรรม หรือหัวใจของสตรีนิยม เพราะทำให้สตรีนิยมให้ความสำคัญกับทุกเรื่องที่เป็นเรื่องส่วนตัว อันนี้ไม่ได้หมายถึงแค่เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างผู้หญิงกับผู้ชายเท่านั้น แต่ยังหมายถึงเนื้อตัวร่างกายของผู้หญิงคนนั่นเอง

คำว่า "การเมือง" ในที่นี้ ไม่ได้หมายถึงการเมืองเชิงปกครองเชิงกฎหมายหรือเชิงรัฐสภา แต่หมายถึง การต่อสู้ การชั่งชั่งอำนาจ การวิพากษ์ระบบโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงอำนาจทั้งหลาย ภายในสังคมในทุกรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็อำนาจระหว่างหญิงชาย ระหว่างบนลงล่าง

การเรียนการสอนในทฤษฎีสตรีนิยม เราไม่ได้เน้นว่าสตรีนิยมเป็นเพียงแค่ศาสตร์ความรู้ แต่ทฤษฎีสตรีนิยมเนี่ย เรียนแล้วต้องเอาไปใช้ในเชิงการต่อสู้ให้ได้ ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนตัวเอง เปลี่ยนวิธีคิดของเราก็ถือเป็นการเมือง การเปลี่ยนคนรอบข้าง การเปลี่ยนสังคม ไปจนถึงการเปลี่ยนนโยบาย กฎหมายบางอย่าง เพราะฉะนั้นสตรีนิยมจึงเป็นกระบวนการเคลื่อนไหวมากๆ ในแง่ที่อุดมมียองต์ความรู้แล้ว คุณเอาองค์ความรู้นั้นไปเปลี่ยนแปลงอะไร ไปขับเคลื่อนอะไร

และอีกประเด็นที่ทำให้สตรีนิยมเป็นการเมือง ก็คือ มุ่งยุติการกดขี่ การเหยียดเพศทุกลักษณะ คำว่า "การเหยียดเพศ" เราอาจเห็นได้ชัดจากสื่อต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการผลิตโฆษณา เช่น ผลิตภัณฑ์นี้ใช้แล้วสวย ขาว อ่อน ใส สิ่งเหล่านี้หากมองให้ชัดเป็นการเหยียดเพศทั้งสิ้น สตรีนิยมมุ่ง ไปหยุดสิ่งเหล่านี้ และชี้ให้เราเห็นว่ากระบวนการเหล่านี้กำลังทำอะไรกับความเป็นผู้หญิง

การวิพากษ์ - วิพากษ์กรอบคิดเดิมๆ วิพากษ์องค์ความรู้เดิม แต่ไม่ได้มุ่งแค่วิพากษ์เฉยๆ แต่มุ่งสร้างสิ่งใหม่ๆ ให้เกิดมาด้วย เมื่อไปวิพากษ์เห็นรากเหง้าของปัญหาแล้ว เราสร้างมันขึ้นมาใหม่ได้อย่างไร มีคนเคยวิพากษ์ทฤษฎีสตรีนิยมว่า มันเหมือนกับการปลอกหัวหอมออกมาทีละชั้น เราจะแก้ปัญหาความรุนแรงทางเพศได้ เราไม่ได้แค่พื้นผิว แต่เราต้องมองให้เห็นว่าความรุนแรงมีรากเหง้ามาอย่างไร และเชื่อมโยงกับอะไรบ้าง แล้วเราจึงปลอกมันเป็นชั้นๆ จนถึงแกนกลางของปัญหาที่แท้จริงได้อย่างไร

สตรีนิยม ยืนยันในความแตกต่างและความหลากหลายที่อยู่ร่วมกันได้ คนส่วนใหญ่มักเข้าใจผิดว่าพวก feminist นี้คือพวกเกลียดผู้ชาย พวกต่อต้านผู้ชาย ความคิดเช่นนี้ผิดมากๆ เพราะแนวคิดพื้นฐานของสตรีนิยมก็คือ ยอมรับความหลากหลาย ยอมรับความแตกต่าง และอยู่ร่วมกันได้อย่างสมานฉันท์ ไม่ว่าจะใครจะแตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเพศ หรือรสนิยมทางเพศ ความแตกต่างเรื่องชนชั้นชาติพันธุ์

พื้นฐานแนวคิดของสตรีนิยม เป็นแนวคิดที่ส่งเสริมสันติวิธีอย่างยิ่งเลย

มีคนเคยกล่าวให้ดิฉันฟังว่า ประเทศไทยเป็นประเทศที่ตกอยู่ในระบบความคิดแบบหยางมากๆ ก็คือ วิธีคิดแบบความรุนแรงแบบผู้ชายเข้าไปแก้ปัญหาทุกอย่างเรื่องมานานแล้ว และหากเราเรียกร้องวิธีการแก้ปัญหาแบบสมานฉันท์มันต้องนำเอาวิธีคิดแบบหยินเข้ามาใช้ ซึ่งสตรีนิยมมีวิธีคิดแบบนั้น ก็คือ ยอมรับแบบเปิดใจกว้าง ยอมรับว่าทุกคนมีทางเลือกของตัวเอง Women's choice แล้วแต่ว่าจะเลือกหรือไม่เลือก แต่อย่างน้อยสังคมต้องให้ทางเลือกแก่ผู้หญิง ยกตัวอย่าง เช่น การยุติการตั้งครรภ์ หากถามสตรีนิยม สตรีนิยมก็จะตอบว่า เราจะยึดเรื่องของ Women's choice ก็คือ ให้ทางเลือกแก่ผู้หญิง ว่าคุณมีทางเลือกที่ทาง อะไรบ้าง แต่ผู้หญิงคนนั้นจะเลือกหรือไม่เลือกนั้นเป็นสิทธิ์ของเขา

พอเราพูดประเด็นยุติการตั้งครรภ์ สังคมมักไม่ค่อยให้ทางเลือกแก่ผู้หญิง มักจะพูดไปเลยว่าต้องเป็นแบบนี้แหละ หากไม่เป็นแบบนี้ก็จะผิดกฎหมายบ้างอะไรบ้าง หากคนไม่เข้าใจ เขาก็จะบอกว่า feminist สนับสนุนการทำแท้งเสรี อะไรก็ตามที่ถูกอธิบายว่า "เสรี" มันจะมีเซ็นส์เป็น negative ทั้งนั้น แต่เรายืนยันว่าเราไม่เคยป่าวประกาศหรือสนับสนุนให้ทุกคนไปทำแท้งเสรี เราบอกว่า สังคมต้องมีทางเลือกให้กับผู้หญิงมากๆ เปิดให้หมดเลยว่ามีกี่ทางแล้ว แล้วมีกระบวนการสนับสนุนให้คำปรึกษาว่าผู้หญิงคนนั้นเหมาะที่จะเดินทางไปทางไหน และการที่จะให้ผู้หญิงคนนั้นเดินทางไปทางไหนต้องให้เขาเดินด้วยตัวเอง และทำให้เขามั่นใจว่าทางเดินนี้เหมาะสำหรับเขาแล้ว เขาได้รับการโอบอุ้มคำจูน ภายใต้อารมณ์ที่เขเลือก นี่คือวิธีคิดแบบ women's choice

อีกประเด็นหนึ่งที่สตรีนิยมเป็นการเมืองก็เพราะว่า เวลาเรามองปัญหาผู้หญิงมันไม่ได้มีแค่ปมเดียว แต่มีหลายเงื่อนไขทับซ้อนกันมากมายจนกระทั่งทำให้ปัญหาผู้หญิงมันแก้ไม่ได้ด้วยด้านใดคนหนึ่ง เช่น หากเรามองผู้หญิงคนหนึ่ง เราอาจไม่ได้มองว่าเขาคือผู้หญิงคนหนึ่ง หากผู้หญิงคนนั้นเป็นผู้หญิงด้วย เป็นคนยากจนด้วย (ชนชั้น) เป็นคนชนเผ่า (ชายขอบ) ปัญหาของเขาอาจจะสาหัสกว่าปัญหาของผู้หญิงที่เป็นคนกรุงเทพฯ มีฐานะ เพราะฉะนั้นการแก้ปัญหาผู้หญิง สิ่งที่สตรีนิยมเน้นมากก็คือ การมองให้ออก หมายถึง ปัญหาของผู้หญิงมันไม่ได้มีแค่ปัญหาเดียว คือ ความเป็นเพศหญิงเท่านั้น แต่มันทับซ้อนด้วย class race ของผู้หญิงคนนั้นอีกด้วย สตรีนิยมเน้นการนำไปปฏิบัติ และการเปลี่ยนแปลง

ชีวิตของคนทุกคน ดังนั้นการที่เรารู้แนวคิดทฤษฎีแบบสตรีนิยม ที่ง่ายที่สุดเลยก็คือมันจะเริ่มเปลี่ยนวิถีคิดของตัวเอง

* สตรีนิยม ยังบอกอีกว่า "การฟังแล้ว ไม่ถามก็ไม่ใช่ปัญหา"

คำถามจากผู้เข้าร่วม

ปจฉา สตรีนิยมเป็นสากลใหม่ เป็นนานาชาติใหม่

วิไลษา คนส่วนใหญ่มีความเข้าใจว่า สตรีนิยมเป็นเรื่องของตะวันตก เพราะว่าทฤษฎีนี้มาจากตะวันตก แล้วก็ยังมองเรื่องของสตรีนิยมว่า เป็นเรื่องที่ตะวันตกพยายามจะสร้างให้มันเป็นสากล เป็น universal แล้วทุกคนต้องคิดเหมือนกันหมด แต่ฉันยืนยันว่าวิธีคิดแบบสตรีนิยมไม่ใช่ตะวันตกเลย มันสามารถสร้างองค์ความรู้จากวัฒนธรรมประเทศนั้นๆ ได้ทั้งสิ้น ถึงแม้เราจะไปเรียนสตรีนิยมมาจากประเทศตะวันตก แต่เมื่อเรากลับเข้ามาในประเทศไทย ฉันคิดว่าเรามีองค์ความรู้จากแม่ จากย่า จากยายเรามากมาย แล้วเอามาสร้างเป็นสตรีนิยมได้ทั้งสิ้น

ในส่วนของความเป็นสากลนั้น ก็อาจจะจริง ที่เราเริ่มเคลื่อนไหวและยอมรับสิทธิสตรีเพิ่มขึ้น เราต้องยอมรับว่ามันมาจากกระบวนการเคลื่อนไหวและกดดันจากภายนอกประเทศเป็นหลัก ไม่ว่าจะเป็นการประกาศปฏิญญาสากลเรื่องสิทธิสตรี ทศวรรษสตรีสากล ปฏิญญาสากลเรื่องขุติความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็ก เหล่านี้ล้วนแต่เป็นกระบวนการเคลื่อนไหวจากข้างนอก จากสหประชาชาติทั้งสิ้น อันนี้แหละจะทำให้เรามองได้ว่าการมองแบบสตรีนิยมเป็นการมองแบบสากล แต่ต้องบอกว่าอันนั้นเป็นกระบวนการระดับนโยบายของโลกเท่านั้นเอง

ที่นี้เรามองอีกประเด็นหนึ่งว่า ทำไมทุกวันนี้ผู้หญิงถูกบริโภคมมากเหลือเกิน คือมองในประเด็นเรื่อง Trafficking การค้าบริการทางเพศ การลักลอบ และรูปแบบอื่นๆ เช่น การล่อลวงผู้หญิงให้หลงเชื่อ บริโภคสิ่งต่างๆ ทั้งสื่อและภาคธุรกิจกำลังหลอกล่อผู้หญิง ตรงนี้มันคือ ตัวปัญหา คือสภาพที่เกิดขึ้นในสังคม และไม่ใช่เฉพาะสังคมไทยเท่านั้น แต่มันเกิดขึ้นเชื่อมต่อไปหมด ไม่มีเส้นแบ่งระหว่างประเทศอีกแล้ว เป็นปัญหาที่ทุกประเทศกำลังแก้ปัญหาอยู่ ประเด็น sex trafficking เป็นประเด็นที่สตรีนิยมวางไว้เป็นประเด็นหลักๆ ของความรุนแรงทางเพศ เราจะยุติการค้ามนุษย์ได้อย่างไร การหลอกล่อผู้หญิงให้ตกอยู่ในวังวนการบริโภคทุกรูปแบบก็ดี เรานิยามว่าเป็นความรุนแรงที่กระทำกับผู้หญิงทั้งสิ้น

สตรีนิยมเป็นความพยายามหนึ่งของการสร้างองค์ความรู้ที่จะไปอธิบายปรากฏการณ์นี้ว่า ทำไมต้องมีการขายลูกสาว ทำไมต้องมีการล่อลวงผู้หญิง ทำไมผู้หญิงเองก็ยินยอมให้มีการถูก

trafficking สิ่งเหล่านี้สตรีนิยมมีคำอธิบายหมดเลย แต่การจะเข้าใจประเด็นทั้งหมด เราอาจจะต้องใช้เวลาที่จะเข้าไปดูว่า การซื้อขายผู้หญิงหรือการขายบริการทางเพศยังคงเกิดอยู่ได้

ถ้าทราบโคที่ผู้หญิงยังคงถูกวางเอาไว้ในระบบความสัมพันธ์ว่าต้องเป็นผู้สนองตอบความพึงพอใจทางเพศของอีกฝ่ายหนึ่ง คราบนั้นเรื่องของการใช้อำนาจเหนือกว่าผ่านรูปแบบของการขายบริการทางเพศ หรือการให้บริการทางเพศก็ยังคงเกิดขึ้นตลอดเวลา อันนี้ถ้าพูดถึงก็คือระบบโครงสร้างความสัมพันธ์นั่นเอง พอมีเรื่องของโครงสร้างความสัมพันธ์ที่มีฝ่ายหนึ่งเหนือกว่าฝ่ายหนึ่งเสมอ โดยเฉพาะเรื่องเพศ บวกกับปัญหาในเรื่องของทุนนิยม บริโภคนิยม ทำให้วงจรการค้าบริการมันไม่สามารถที่จะแก้จากปมใดปมหนึ่งได้ แต่มันต้องไปทั้งหมด

จากที่พูดมาตั้งแต่ช่วงต้น ก็เป็นการสรุปความเป็นมา ลักษณะของตัวทฤษฎีสตรีนิยมว่ามันตั้งอยู่ในฐานแบบไหน และจากฐานทั้งหลายที่พูดมาก็นำมาสู่ว่า ถ้าอย่างนั้นสตรีนิยมที่เราพูดๆกัน มันมีสำนักคิดอะไรบ้าง

สำนักคิดหลักของสตรีนิยม

จะอธิบายปัญหาความสัมพันธ์ของหญิงชาย ได้ค่อนข้างชัด

1. เสรีนิยม Liberal

เป็นสำนักแรกสุดของการก่อเกิดแนวคิดสตรีนิยม สำนักนี้มองเห็นปัญหาว่า ที่ผู้หญิงถูกกระทำ ความรุนแรง ถูกกดขี่ทุกรูปแบบ เป็นผลมาจากการที่ผู้หญิงถูกวางไว้ว่าต่ำต้อยกว่าผู้ชาย ถูกจัดวางไว้ว่าไม่มีเสรีภาพ ถูกควบคุมไว้ในพื้นที่ส่วนตัว เพราะฉะนั้น คำอธิบายของแนวคิดนี้ ก็คือ ผู้หญิงก็เป็นมนุษย์คนหนึ่ง คือมองในเรื่องของสิทธิ ในเรื่องของเสรีภาพ มองว่าผู้หญิงเองก็พึงที่จะได้สิทธิและเสรีภาพเดียวกับผู้ชาย เพราะฉะนั้นประเด็นหลักที่สำนักนี้เสนอก็คือว่า พยายามผลักดันผู้หญิงให้มีพื้นที่ของตัวเองในพื้นที่สาธารณะให้ได้

แนวคิดนี้พยายามจะบอกว่าทางแก้ปัญหาคือความไม่เท่าเทียมกันของผู้หญิงก็คือ การทำให้ผู้หญิงพึ่งตัวเองได้ในเชิงเศรษฐกิจ - มีรายได้เป็นของตัวเอง มีอาชีพเป็นของตัวเอง พึ่งพาตัวเองได้ เพราะว่าบรรดานักทฤษฎีในสำนักนี้บอกว่า ปัญหาที่ผู้หญิงถูกทำร้าย ถูกทุบตีจากสามี หรือจากคนในบ้านมากที่สุด ก็เพราะว่าผู้หญิงยังต้องพึ่งพิงกระเป๋าสตางค์ของผู้ชาย

สำนักคิดนี้เชื่อว่าจะยุติความรุนแรงต่อผู้หญิงให้ได้นั้น 1. ต้องทำให้ผู้หญิงพึ่งตัวเองให้ได้ในเชิงเศรษฐกิจ มีรายได้เป็นของตัวเอง กำกับชีวิตตัวเองได้ เป็นต้น 2. ต้องได้รับโอกาสในทุกๆเรื่องที่จะทำให้ผู้หญิงพึ่งพิงตัวเองได้ ไม่ว่าจะเป็นโอกาสทางการศึกษา โอกาสในการทำงาน โอกาสที่จะได้ใช้

สิทธิของตัวเองในฐานะมนุษย์คนหนึ่ง คือสมัยก่อนผู้หญิงในยุโรปเอง ก็ถูกสกัดสิทธิถึงแม้ว่าจะไปเลือกตั้ง เหมือนเราในสมัยก่อนที่ถูกจำกัดสิทธิในการเข้าเรียน

สำนักคิดนี้พยายามจะผลักดันผู้หญิงให้ผู้หญิงออกจากพื้นที่ในบ้าน ไปสู่พื้นที่ข้างนอกให้มากที่สุด เพราะการจำกัดผู้หญิงเอาไว้ในบ้าน (ก็เพราะผู้หญิงไม่มีรายได้ ไม่มีอาชีพ ไม่มีความรู้ ก็เลยต้องอยู่ในบ้าน) มากเท่าไรจะทำให้ผู้หญิงคนนั้นอ่อนแอ และก็พึ่งตัวเองไม่ได้มากเท่านั้น

อย่างไรก็ตามสำนักคิดนี้ ก็มีปัญหาในตัวเองเยอะ เพราะความเชื่อที่ทำให้ผลักดันผู้หญิงไปสู่พื้นที่ข้างนอกบ้านเยอะๆเนี่ย มันมีคำถามกลับมามาก ก็ทำให้ผู้หญิงต้องแบกภาระถึง 2 ข้าง ไว้บนบ่าตัวเองหนักอึ้งเพิ่มขึ้นนะซิ โหนจะต้องจัดการพื้นที่ในบ้าน ในฐานะที่เป็นเมียและแม่ และในจะต้องออกไปทำงานหาเลี้ยงครอบครัวหรืออะไรก็แล้วแต่อีก ก็เท่ากับว่าภาระของผู้หญิงไม่ได้ถูกปลดปล่อย เพราะฉะนั้นสำนักคิดนี้ก็ยังคงมีจุดอ่อนของตัวเองว่า จะอธิบายเรื่องนี้ได้อย่างไร ทำอย่างไรจะทำให้การผลักดันผู้หญิงไปสู่พื้นที่นอกบ้าน แล้วผู้หญิง ไม่ถูกทำร้ายมากขึ้นไปอีก

2. กลุ่ม Radical (แนวคิดแบบหัวก้าวหน้า)

แนวคิดนี้คนไม่ค่อยชอบ เพราะมองว่าคนพวกนี้เน้นจะถอนรากถอนโคนตลอดเวลา เป็นแบบนักปฏิวัติ แต่พวกนักคิดกลุ่ม radical นี้ เป็นสำนักคิดที่ผลิตหนังสือและคำร่าออกมาเยอะๆไปหมดเลย ที่จริงแล้วแนวคิดในสำนักนี้น่าสนใจ เพราะสำนักนี้ให้ความสำคัญกับการเข้าไปเปลี่ยนโครงสร้างปัญหาระดับถึงรากถึง โคนของปัญหาทั้งหมด

สำนักนี้ให้ประเด็นหลักเอาไว้ว่า อธิบายระบบสังคมที่มีอยู่ เป็นสังคมแบบปิตาธิปไตย คือระบบคิดที่เชื่อเรื่องผู้ชายเป็นใหญ่ คำว่า “ผู้ชายเป็นใหญ่” ในที่นี้ไม่ได้หมายถึง ผู้ชายเป็นคนๆ แต่หมายถึงความคิด ความเชื่อที่ทุกคนรับเอามา ว่าเรายอมให้ผู้ชายมีความสำคัญหรือมีโอกาสมากกว่าผู้หญิง เป็นความเชื่อที่เชื่อว่าอย่างไรก็ตามผู้ชายต้องมาก่อนเสมอ แล้วผู้หญิงค่อยตามมา อันนี้เขาเรียกว่า ระบบคิดแบบชายเป็นใหญ่ ซึ่งสตรีนิยมสายนี้บอกว่า เพราะระบบคิดแบบชายเป็นใหญ่ที่ฝังอยู่ในโครงสร้างสังคมไทยนี้เอง ทำให้เรายอมจำนน และยอมรับเรื่องของความรุนแรงที่ผู้หญิงถูกกระทำได้ค่อนข้างง่าย เพราะความเชื่อแรกเลยก็คือ อย่างที่พูดกันเมื่อผู้หญิงแต่งงานไปแล้วก็ต้องยอมอดทนที่จะอยู่ภายใต้ระบบความสัมพันธ์แบบนั้น หรือความเชื่อที่บอกว่าอย่างไรก็ตามหากเรามีลูกสาวเราก็อยากให้ลูกสาวเราแต่งงาน เพราะว่ามันเป็นค่านิยมของสังคมที่เชื่อว่า อยากรู้ผู้หญิงก็อยู่ตัวคนเดียวไม่ได้ ผู้หญิงต้องมีคู่ ต้องมีคนเลี้ยงดู วิธีคิดแบบนี้เป็นวิธีคิดที่หล่อเลี้ยงความเชื่อเรื่องชายเป็นใหญ่ แล้วยังอีกมากมายที่อธิบายเรื่องแนวคิดแบบชายเป็นใหญ่ เช่น การให้โอกาสผู้ชายได้เรียนหนังสือก่อน ในรัตนโกสินทร์ตอนต้น (อ่านแดงเหมือน กับนาขวิด - ภาพยนตร์เรื่องนี้สะท้อนให้เห็นวิธีคิดและค่านิยม

แบบชายเป็นใหญ่ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นได้อย่างมาก เพราะเมื่อก่อนกฎหมายตราสามดวงของประเทศไทย ระบุเลยว่าให้ผู้ชาย หรือให้พ่อและสามี สามารถขายผู้หญิงหรือขายลูกสาวตัวเองได้ ผู้หญิงเป็นเสมือนวัตถุที่ขายได้โอนได้ เอาไปขังคอกเอาไปใช้หนี้ได้ ซึ่งวิธีคิดแบบนี้ในกฎหมายตราสามดวงก็ถูกยกเลิกไปในรัชกาลที่ 4 เพราะมีผู้หญิงซื้ออำแดงเหมือน ไปร้องเรียน)

วิธีคิดที่มองผู้หญิงในระบบความสัมพันธ์ว่าค้อยกว่า สามารถที่จะเอาไปใช้บริการในเรื่องเพศ หรือใช้เพื่อเป็นแรงงานได้ก็ทั้งสิ้น – วิธีคิดแบบนี้คือวิธีคิดแบบปิตาธิปไตย

โดยแนวคิดของพวกเขา radical ก็พยายามอธิบายว่า การที่ผู้หญิงถูกกดขี่ครอบงำ ก็เพราะโครงสร้างความสัมพันธ์ของหญิงและชายเป็นโครงสร้างทางอำนาจตลอดเวลา และสำนักนี้บอกว่า การแต่งงาน คือรูปแบบหนึ่งของการกดขี่ผู้หญิงไว้ในโครงสร้างอำนาจ และเป็นรูปแบบของการหลอเลี้ยวให้โครงสร้างอำนาจนี้จริงต่อไปเรื่อยๆ ไม่มีที่สิ้นสุด

สำนักนี้ก็เลยบอกว่า หากจะยุติความรุนแรงได้ ต้องล้มระบอบปิตาธิปไตยให้หมด คำว่า "ล้มระบอบปิตาธิปไตย" ก็คือ ทำอย่างไรเราจะไม่ให้โครงสร้างความสัมพันธ์ หรือรูปแบบความสัมพันธ์แบบเดิมๆ มันดำรงต่อเนื่องต่อไป ง่ายที่สุดที่สำนักนี้พูดไว้ ก็คือ ผู้หญิงก็ไม่ต้องแต่งงานกับผู้ชาย ก็จบฟังดูง่าย คือสำนักนี้ ถ้าพวกสุดขั้วจริงๆ ก็จะฟันธงเลยว่า สาเหตุที่ผู้หญิงถูกกระทำความรุนแรงก็เพราะความเชื่อในระบบความสัมพันธ์แบบ heterosexual แบบรักต่างเพศ ถ้าตราปิตาธิปไตยที่ผู้หญิงยังถูกบอกจากสังคมว่าต้องมีคู่เป็นผู้ชาย มันก็หนีไม่พ้นรูปแบบการกดขี่ เพราะฉะนั้น สายสุดขั้วแบบสุดขั้วจริงๆ ก็จะเสนอรูปแบบความสัมพันธ์ใหม่ก็คือ รูปแบบความสัมพันธ์แบบรักเพศเดียวกัน เพราะเชื่อว่าไม่ว่าจะหญิงรักหญิง หรือชายรักชาย คือการปลดตัวเองออกจากขั้วความสัมพันธ์เชิงอำนาจแบบหญิงกับชาย แต่สายสุดขั้วนี้ก็ถูกตีเฆอะ เพราะว่าในที่สุดแล้วก็ไม่ได้บอกว่าถ้าผู้หญิงกับผู้หญิงเป็นคู่กัน หรือผู้ชายกับผู้ชายเป็นคู่กัน มันจะไม่ได้ใช้อำนาจระหว่างกัน เพราะฉะนั้นในแต่ละสำนักก็มีจุดแข็งจุดอ่อนของมัน

แต่สำนักนี้พยายามที่จะถอนรากถอนโคนความสัมพันธ์ด้วยรูปแบบวิธีคิดต่างๆ นักทฤษฎีสุดขั้วบางกลุ่มก็เสนอแรงไปกว่านั้น ว่าผู้หญิงจะหลุดพ้นจากความรุนแรงก็ต่อเมื่อผู้หญิงสามารถท้องได้เอง ผิดลูกได้เอง โดยที่ไม่ต้องพึ่งพิงผู้ชาย นี่ก็จะเห็นว่ามันก็มีเชื่อของผู้หญิงส่วนหนึ่งที่ไปอาศัยเทคนิคทางการแพทย์โดยที่ไม่ต้องอาศัยผู้ชาย หรือไม่ต้องมีสามีก็ท้องได้ คือ ต้องบอกว่ากลุ่มนี้พยายามที่จะปลดตัวเองออกจากรูปแบบ pattern แบบเดิมๆ หลายเรื่องมากๆ แล้วพยายามจะบอกว่าถ้าเราสร้างสังคมแบบใหม่ของเราเอง เราอาจจะหลุดพ้น แต่อย่างไรก็ตาม กลุ่มนี้ก็มีพวกที่ไม่สุดขั้วเฆอะ

สาย radical กลางๆ หน่อย ก็พยายามจะอธิบายเรื่องของการถูกกดขี่ของผู้หญิงชัดมาก เช่น ประเด็นว่าตราปิตาธิปไตยที่มีการเอาเปรียบผู้หญิงในเรื่องทางเพศ มีการขายบริการทางเพศของผู้หญิง มีการ

ผลิตภาพไปี่สื่อลามกทั้งหลายทั้งปวงมากเท่าไร มันก็ยิ่งทำให้รูปแบบอำนาจที่ผู้ชายเหนือกว่าผู้หญิงถูกใช้ตลอดเวลา กลุ่มนี้มีนักทฤษฎีคนหนึ่งน่าสนใจมาก กล่าวว่า ภาพเปลือยหรือภาพ pronography เปรียบเหมือนกับแนวคิดของระบบคิดแบบปีศาจไทย ส่วนการข่มขืนเปรียบเหมือนการปฏิบัติ "Pronography is a theory, Rape is a practice" คือพันธงไปเลขว่า ตราบไคที่ยังมีภาพเปลือย ตราบนั้นก็ยังมีการข่มขืน เขาเปรียบผู้หญิงอยู่ตลอดเวลา

3. Maxist & Socialist

มีรากฐานวิธิตดแบบสังคมนิยม คือใช้ทฤษฎีแบบ Maxism เข้ามาเป็นฐานอธิบายสภาพปัญหาต่างๆ ด้วยความเป็น Maxism ก็เลยสนใจระบบคิดแบบทุนนิยม เพราะใครที่เคยเรียน Maxist มาก็จะเข้าใจว่าวิธิตดแบบ Maxism ก็คือเข้าไปวิพากษ์ระบบคิดที่มีนายทุนเป็นผู้เอาเปรียบ เป็นผู้ที่ใช้อำนาจเข้าไปกดขี่คนที่ด้อยกว่า เพราะฉะนั้นสำนักนี้ก็เลยมองว่า ภายใต้ระบบสังคมที่เป็นแบบทุนนิยมก็คือเชื่อในเรื่องของทุนเป็นใหญ่ ตอนนี้บ้านเราก็เป็นแบบนี้ ตอนนี้ทั้งโลกเป็นระบบทุนนิยมที่ยิ่งใหญ่มากๆ ก็คือ เราเชื่อในเรื่องของการใช้เศรษฐกิจนำประเทศ เชื่อในเรื่องของมีการผลิตมากมาย มีการแข่งขันในเรื่องระบบทุนมากๆ เชื่อในเรื่องของการสะสมทุน สิ่งต่างๆเหล่านี้ทำให้ระบบทุนนิยมมันหล่อเลี้ยงอยู่ได้ ซึ่งวิธิตดของสตรีนิยมสายนี้ก็มองว่า ภายใต้ระบบทุนนิยม คนที่ถูกเอาเปรียบเสมอก็คือผู้หญิง เพราะว่าผู้หญิงถูกอธิบายผ่านเรื่องของสรีระว่า เนื่องจากมีสภาพร่างกายที่อ่อนแอกว่า ด้อยกว่า เพราะฉะนั้นแรงงานหญิงก็มีคุณค่าและมูลค่าต่ำกว่าแรงงานชาย ตรงนี้เราจะเห็นชัดที่เป็นรูปธรรม ในเรื่องของแรงงานผู้หญิงจะได้รับการจ่ายค่าแรงที่ต่ำกว่า และถ้าเมื่อไรที่มีการปลดแรงงานออก ผู้หญิงจะเป็นกลุ่มแรงงานกลุ่มแรกที่ถูกปลดออกก่อนเสมอ และยิ่งกว่านั้น แรงงานผู้หญิงในหลายรูปแบบก็ไม่เคยถูกนับว่ามีคุณค่าในเชิงเศรษฐกิจ เช่น แรงงานผู้หญิงในฐานะแม่บ้าน ในฐานะเมีย ในฐานะผู้ให้กำเนิดอุ้มท้องมา 9 เดือน ไม่เคยถูกนับว่ามีคุณค่าทางเศรษฐกิจ สิ่งเหล่านี้คือสิ่งที่สำนักคิดนี้พยายามเข้าไปอธิบาย และยังอธิบายอีกว่าการที่สังคมในระบบทุนนิยม มีการแบ่งแยกแรงงานว่าแรงงานชายคือคนที่ทำงานอยู่ในภาพแบบนี้ ในพื้นที่แบบนี้ เช่น ผู้ชายเป็นผู้บริหาร ได้ ผู้ชายเป็นหมอ เป็นอะไรก็แล้วแต่ แต่แรงงานหญิงถูกจัดอยู่ในสถานะภาพอีกแบบหนึ่ง เขาบอกการแบ่งแยกงานตามเพศนี้เอง ที่ทำให้เพศหญิงถูกกดขี่มากขึ้น

ข้อเสนอของสตรีนิยมแนวนี้ก็คือ ต้องไปเปลี่ยนระบบแรงงานที่มีอยู่ในประเภทนั้นๆ เปลี่ยนระบบการผลิต แล้วที่สำคัญเสนอว่าต้องเปลี่ยนโครงสร้าง เศรษฐกิจ และการเมืองของประเทศทั้งหมดจากโครงสร้างเศรษฐกิจที่ใช้ทุนเป็นตัวนำให้เปลี่ยนเป็นโครงสร้างเศรษฐกิจการเมืองที่เน้นเรื่องของ

ประชาธิปไตย หรือความเท่าเทียมกันมากขึ้น เพราะเขาเชื่อว่า ยิ่งสังคมมีความเท่าเทียมกัน มีความเหมือนกัน ไม่มีเรื่องของอำนาจหรือชนชั้น อาจจะทำให้เรื่องของการถูกกดขี่ของผู้หญิงน้อยลง

กลุ่มนี้ยังมองลึกไปกว่านั้นอีกนิดหนึ่ง คือ มองเรื่องของ reproductive หรือ reproduction ก็คือ การผลิตซ้ำของแรงงานหญิง หรือพูดง่าย ๆ ก็คือ การตั้งท้อง คลอดลูกนั่นเอง สำนักนี้พูดไว้ชัดมากเลยว่า เรื่องของ reproduction ของผู้หญิง มันถูก treat เป็นเพียงแค่แรงงานแรงงานหนึ่งที่ผลิตคนออกมาเท่านั้นเอง มันไม่ได้ถูกให้คุณค่าอะไรเท่าไร เพราะฉะนั้นหากเรามองเสียใหม่ ปรับโครงสร้างทางสังคมใหม่ และใส่คุณค่าเข้าไปในกระบวนการของ reproduction ของผู้หญิง ให้ความสำคัญกับทุกเรื่อง ทั้งในเรื่องของนโยบาย สุขภาพ กระบวนการสังคมทั้งหลาย ก็อาจจะทำให้เรื่องของการผลิตซ้ำของผู้หญิง ในเรื่องของการมีลูกหรือการคลอดลูก ก็อาจจะเป็นสิ่งที่มีคุณค่าการถูกกดขี่และการใช้ความรุนแรงลงได้

4. สำนักวัฒนธรรมศึกษา

สำนักนี้ต่างจาก 3 สำนักที่พูดมาแล้ว สำนักนี้พยายามอธิบายว่า ความไม่เท่าเทียมกันของผู้หญิงผู้ชาย ไม่ได้มาจากเรื่องเพียงแค่สิทธิเสรีภาพ คือมันไม่ได้แก้ได้โดยการที่บอกว่ามีกฎหมายออกมาแล้ว มันจะแก้ ไม่ได้แก้เพียงแค่บอกว่าให้ผู้หญิงมีรายได้เป็นของตัวเอง แล้วจะทำให้ผู้หญิงไม่ถูกทรมาน ก็ไม่ใช่ แล้วก็ไม่ได้บอกว่าการถูกกดขี่ของผู้หญิงแก้ได้ด้วยทำให้ผู้หญิงไปแต่งงานกับผู้หญิงด้วยกันเอง

ในขณะที่เดียวกันสำนักนี้ก็บอกว่า การถูกกดขี่ของผู้หญิงก็ไม่ได้แก้ด้วยการที่บอกว่าให้ผู้หญิงเป็นแรงงานที่มีมูลค่าหรือมีคุณค่าเท่าเทียมกับผู้ชาย คือแก้แค่แบบนั้น มันไม่แก้หรอก

สำนักนี้ก็กลับเชื่อว่า การจะยุติการถูกกดขี่ หรือความรุนแรงที่ผู้หญิงถูกกระทำ มันต้องไปแก้ที่ระบบความคิด ความเชื่อ และสัญลักษณ์ หรือที่พูดง่าย ๆ ก็คือ ไปแก้ที่โครงสร้างทางวัฒนธรรมทั้งหมด มันต้องถอยกลับไปแก้อะไรที่เป็นรากเหง้า ประวัติศาสตร์ยาวนานเลย ทำอย่างไรเราจะแก้ตำราเรียนของเราได้ ที่ใช้สั่งสอนกันมานานเรื่องความเป็นหญิงความเป็นชาย ทำอย่างไรเราจะแก้พวกเรากันเอง เมื่อเวลาเราสอนลูกหลานเรา เราไม่ผลอหุดอะไรออกมาว่า "ผู้ชายอย่าร้องไห้ นะลูก" หรือ "ผู้หญิงต้องไปช่วยแม่ในครัว" ทำอย่างไรเราจะแก้ความคิดพื้นฐานง่าย ๆ เหล่านี้ ทำอย่างไรเราจะไปแก้สื่อมวลชนที่ยังคงผลิตซ้ำภาพสัญลักษณ์ความเป็นหญิง ความเป็นชายในกรอบเดิม ๆ ทำอย่างไรเราจะแก้ที่ทุกเรื่อง ที่มันกลายเป็นตัวสร้างอัตลักษณ์ หรือว่าความเป็นหญิง ความเป็นชายที่มันจงจำเราเอาไว้

เพราะฉะนั้นสำนักนี้ค่อนข้างลึกซึ้ง ถ้าจะอธิบายเป็นรูปธรรมอาจจะอธิบายยาก แต่หมายความว่า สำนักนี้สนใจว่า เราจะแก้ปัญหาคความไม่เท่าเทียมกันทั้งปวงได้ เราต้องไปเปลี่ยนวัฒนธรรม การเปลี่ยนวัฒนธรรมที่เห็นชัดที่สุดเลยก็คือ ยกตัวอย่างเช่น เปลี่ยนสื่อให้ได้เสียก่อน ทำอย่างไรสื่อจะไม่

ผลิตโฆษณาที่มันสร้างอคติทางเพศออกมาอยู่เรื่อยๆ ทำอย่างไรจะไม่มีเพลงที่ยังคงตอกย้ำความด้อยกว่าของผู้หญิง หรือตอกย้ำว่าคุณค่าของผู้หญิงก็อยู่ที่การได้เป็นแฟนใครสักคน ทำอย่างไรเราจะเปลี่ยนวิธีคิดแบบนี้ และถ้าเราเปลี่ยนสื่อได้ อีกหน่อยมันก็จะค่อยๆเปลี่ยนวิธีคิดต่างๆในสังคมได้

เพราะฉะนั้น นักทฤษฎีสตรีนิยมสายวัฒนธรรมนี้ ก็จะเน้นไปที่การเปลี่ยนระบบสัญลักษณ์ การเปลี่ยนความเชื่อ การเปลี่ยนแนวคิดต่างๆ ซึ่งก็ต้องใช้เวลาเหมือนกันในการเปลี่ยนแปลงสิ่งเหล่านี้

โดยภาพรวมทั้ง 4 สำนักที่นำมาเสนอ มีจุดยืนเหมือนกันก็คือ ต้องการที่จะเข้าไปรื้อถอนโครงสร้างสังคมและวัฒนธรรม เพียงแต่ว่าแต่ละสำนักก็อาจจะมีจุดที่เข้าไปมองต่างกัน มีข้อเสนอแนะต่างกัน แต่โดยหลักๆแล้ว สตรีนิยมตั้งคำถามกับเรื่อง โครงสร้างเยอะมาก

สตรีนิยมพยายามจะบอกว่า เราดูตีความรุนแรงทางเพศต่อผู้หญิงและเด็กไม่ได้เลย ถ้าเราไม่พยายามกะเทาะให้เห็น โครงสร้างทางสังคมว่ามันเป็นอย่างไร มันตั้งอยู่บนรากฐานวิธีคิดแบบไหน

ผู้เข้าร่วมอบรมแสดงความคิดเห็น :

Case ที่คุณสุจินดาเล่าให้ฟังมีความน่าสนใจ - ดำรงไปลวนลามผู้หญิง พอผู้หญิงไปแจ้งความ ไม่มีคนเชื่อ เพราะผู้หญิงคนนั้นทำทางสติไม่ดี ไม่ว่าจะเป็นการแต่งกายหรืออะไรก็ตามแต่ คิดว่าหลายคนคงเคยเจอ Case แบบนี้นะคะ สิ่งเหล่านี้สามารถสะท้อนสิ่งที่พูดไปตอนแรกเลย ก็คือ สิ่งที่สตรีนิยมพยายามยืนยันและอธิบายก็คือว่า เวลาที่เราจะทำความเข้าใจปัญหาของผู้หญิง อย่างมองแค่เงื่อนไขเดียวว่าเขาเป็นผู้หญิง คือมองแค่เงื่อนไขทางด้านเพศ แต่จะเห็นว่าปัญหาผู้หญิงที่แก้ไม่หลุด เพราะมันถูกทับซ้อนด้วยชนชั้น คนก็จะมองว่า เป็นผู้หญิงไม่มีฐานะ เป็นผู้หญิงยากจน ดูจากการแต่งตัวแบบนี้ดูเหมือนว่าจะ Claim ผู้ชายอยู่แล้ว ต้องการหาเงิน ต้องการ blackmail มันจะมี case ที่ตัดสินอย่างนี้เยอะมาก เพราะว่าเราตัดสินว่าผู้หญิงที่ยากจนที่พึ่งตัวเองไม่ได้ ก็พยายามจะหาที่พึ่งหาเงินทองผ่านความเป็นเพศหญิงของตัวเอง มันโยงกันไปแล้ว มันทำให้ผู้ที่มีอำนาจรับผิดชอบในประเด็นเหล่านี้ มักจะตัดสินจากแง่มุมนี้ได้ง่ายมากๆ

ยิ่งกว่านั้น นอกจากประเด็นเรื่อง class ความยากจน ความเป็นผู้หญิงแล้วเนี่ย มันมีเรื่องความเป็นบ้าเข้ามาด้วย เวลาเราพูดเรื่องคนบ้า เรามักจะใช้กับผู้หญิงมากกว่าผู้ชาย คือโอเคคนบ้าผู้ชายก็มีนะ ไม่ใช่ไม่มี แต่พอเวลาเราเห็นผู้หญิงที่มีอาการแบบนี้เรามักจะพูดง่ายๆเลยว่าผู้หญิงบ้า แล้วเวลาเราอธิบายคำว่าผู้หญิงบ้าเนี่ย มันไม่พัวพันในเรื่องที่ผู้หญิงไม่อยู่ในที่ในทางในเรื่องเพศ เช่น อยู่ดีๆก็ทอดเสื้อผ้าเดินล่อนจ้อน หรือกรี๊ดกราด หรืออะไรหลายๆอย่าง สังเกตไหมคะว่า หากใครมี case เหล่านี้ ผู้หญิงที่ออกมาร้องเรียน มาขอคำปรึกษามากมายที่เกี่ยวกับปัญหาทางเพศ มักจะถูกมองว่าเสียสติ มักจะ

ถูกบอกง่ายๆเลยว่า ผู้หญิงดีเขาไม่ทำแบบนี้กันหรอก ผู้หญิงสติดีไม่ถูกขืนมาฟ้องอย่างนี้หรอก เพราะฉะนั้น เวลามีปัญหาคดีทางเพศส่วนใหญ่ มักจะมีคำพูดเหล่านี้หลุดออกมาก่อนเสมอเลยก็คือ สงสัยผู้หญิงคนนี้น้ำ สงสัยผู้หญิงคนนี้อายหาเงิน อันนี้มันชี้ชัดเลยนะคะ เวลาเราจะแก้ปัญหาผู้หญิงเนี่ย มันเป็นเรื่องที่คิดกันพูดยังไงคะ มันคือระบบคิดที่อยู่ข้างในเราทุกคน ซึ่งเราทุกคนถูกปลูกฝังระบบความคิดแบบนี้มานาน จนกระทั่งเวลาเรา Case เฉพาะหน้ามันหลุดออกมาโดยที่เราไม่รู้ตัว ต้องบอกเลยว่าทุกคนมีสิทธิคิดแบบนี้ได้ทั้งนั้น โดยที่เราไม่รู้ตัว เป็นความคิดที่เราก็นึกไม่ออกว่ามันฝังหัวเราตั้งแต่สมัยไหน เพราะฉะนั้นการทำงานเรื่องของความรุนแรงต่างๆ สำคัญก็คือ ตั้งสติ และลองเปลี่ยนฐานคิดของตัวเอง สิ่งแรกที่ต้องทำเลยก็คือ ต้องทบทวนตัวเองกันดูเลยว่า เรามีความเชื่ออะไรอยู่บ้าง ความเชื่อที่ว่ามันเป็นมายาคติที่มันฝังอยู่ในความเข้าใจของเราเกี่ยวกับเรื่องความเป็นหญิงความเป็นชาย เรามีคิออยู่ในตัวเราเท่าไร อะไรที่เราเริ่มเห็นแล้วว่า ใ่อันนี้เขาเรียกความเชื่อแบบผิดๆ ความเชื่อที่เราไม่รู้เหมือนกันว่ามันเข้ามาตั้งแต่เมื่อไร ลองทบทวนตัวเองไปเรื่อยๆ แล้วเราจะตกใจตัวเราเองอย่างไม่น่าเชื่อ ง่ายที่สุดเลยก็คือ ความเชื่อในเรื่องพรหมจรรย์ของผู้หญิง ซึ่งถูกใส่หัวกันมาว่าคุณค่าของผู้หญิงตัดสินได้ในเรื่องของพรหมจรรย์ จนกระทั่งทำให้ผู้หญิงที่ไม่ว่าจะถูกกระทำหรือกระทำตัวเองก็แล้วแต่ที่ต้องสูญเสียพรหมจรรย์ไป กลายเป็นผู้หญิงที่ถูกตัดสินทันทีเลยว่าคุณค่าเป็นผู้หญิงไม่ดี แล้ว Once คือ พูดย่อยๆว่าครั้งหนึ่งเมื่อคุณถูกเรียกว่าเป็นผู้หญิงไม่ดีไปแล้วเนี่ย กระบวนการช่วยเหลือต่างๆ อาจจะไม่เร่งรีบหรือไม่ใส่ใจเท่ากับผู้หญิงที่ถูกบอกว่า คนนี้คือผู้หญิงดี ต่างกันนะคะ

มี Case ที่เคยได้ยินและได้เจอมากก็คือ ผู้หญิงบริการที่ถูกข่มขืน แล้วพอไปแจ้งความ ก็คือ คำพูดที่ว่าแล้วจะเสียค่ายไปทำไม ชายตัวอยู่แล้วไม่ใช่หรือ จะมาดัดจริตร้องเรียนไปทำไม นี่คือวิธีคิดที่คิดกันบอกเลยว่า หากเรา เริ่มกะเทาะแล้วร่อนความคิดที่แต่ละคนมีและฝังอยู่ข้างในเนี่ย เราจะเห็นเลยว่า ระบบคิดที่เราถืออยู่มันเป็นอุปสรรคที่เราจะมองปัญหาความรุนแรงของผู้หญิงเยอะมากๆ แม้แต่เราๆ ที่เราบอกว่าเราทำงานเรื่องยุติความรุนแรงต่อผู้หญิง แต่ทุกคนก็จะมือคดมีฐานคิดเยอะ หรือจะมีอีกไม่น้อยที่ไม่สามารถยอมรับเรื่องรักเพศเดียวกันไม่ได้เลย พอมี Case ผู้หญิงที่มีลักษณะรักเพศเดียวกันขึ้นมา อย่างเร็วๆนี้ ก็คือ ผู้หญิง(ทอม) ยิงคู่ของตัวเองและยิงน้องชายของอีกฝ่าย สังเกตไหมคะว่าเมื่อไรมีข่าวความรุนแรงที่เกิดขึ้นโดยกลุ่มคนรักเพศเดียวกันไม่ว่าจะเป็นทอมเป็นดีหรือเป็นเกย์ โห มันเป็นข่าวพาดหัวใหญ่มาก แล้วก็เล่น โดยที่ไฮไลท์ประเด็นว่าเป็นคนรักเพศเดียวกันของเขามากกว่าจะไปเน้นประเด็นปัญหาว่าแล้วทำไมเขาถึงออกมายิงกัน มันมีเงื่อน ไชอะไร มีอุปสรรคอะไร มันมีคนรอบข้างตัวเขาที่เป็นตัวปัญหาหรือช่วยสร้างปัญหาอย่างไรบ้าง สิ่งเหล่านี้ไม่ค่อยถูกพูดถึง แต่จะไปไฮไลท์ว่าคนกลุ่มนี้เป็นกลุ่มคนที่ผิดปกติ

ณ วินาทีที่เด็กคลอดออกมา วัฒนธรรมทำงานทันที ด้วยการเข้าไปบอกว่า คนรอบข้างจะคิดอย่างไรที่ได้ถูกผู้ชายหรือผู้หญิง การที่บอกว่าวัฒนธรรมทำงานทันที ไม่ได้เกี่ยวกับการที่มีสรีระโดยธรรมชาติว่าเป็นหญิงหรือเป็นชายเลย แต่มันคือกระบวนการ Gender หรือ เพศสภาพ เขาบอกว่า ณ วินาทีที่เด็กคนนั้นหลุดออกมาจากท้องแม่ Sex เพศสรีระ ไม่ได้มีความหมายใดๆอีกแล้ว แต่ Gender เพศสภาพ มันเข้าไปทำงานให้กับเด็กผู้หญิงและเด็กผู้ชายคนนั้นทันทีว่า เมื่อดึงออกมาจากท้องแม่ว่าเป็นเด็กผู้ชายปั๊บ Gender เข้าไปมีบทบาทเลยว่า โชคดีแล้วได้ถูกผู้ชาย เช่นเดียวกัน หากเด็กที่คลอดออกมาเป็นเด็กผู้หญิง อาจจะไม่สามารถสร้างความปรีดาได้เท่ากับเด็กผู้ชาย บางความเชื่อหรือบางวัฒนธรรมอาจต้องเอาไปทิ้ง

เคยได้ยินเพื่อนที่มีลูกกำลังเข้าสู่วัยรุ่น พวกกันบอยๆว่า "ถือเป็นเรื่องโชคดียิ่งจริงๆที่ไม่มีลูกสาว" เพราะว่าทุกคนมองสถานการณ์ว่าการมีลูกสาวกลายเป็นทุกข์ เพราะลูกสาวมีโอกาสที่จะเสียผู้เสียคนในเรื่องเพศเยอะ วิธีคิดเหล่านี้มันคืออะไร ถ้าไม่ใช่คำพูดที่บอกว่า Gender ทำงานทันทีที่เด็กผู้หญิงคนนั้นเกิดออกมาจากท้องแม่ จริงๆแล้ว สิ่งที่เราบอกว่าผู้หญิงแตกต่างจากผู้ชายมันไม่ได้อธิบายกันได้ด้วยเรื่องความแตกต่างในเชิงของสรีระเท่านั้น เพราะในทางธรรมชาติ เราถูกทำให้ต่างกันโดยสรีระ แต่ที่มันมีปัญหา ก็เพราะว่า ทุกวันนี้สังคมเราเอาความแตกต่างทางสรีระมาใช้อธิบายความเหนือกว่าและค้อยกว่าของคน อันนี้ใช้แม้กระทั่งเรื่องของสัตว์ ทั้งที่สิ่งที่ถูกทำให้แตกต่างโดยธรรมชาติมันไม่ได้มีความหมายอะไรเลย ไม่ได้มีคุณค่าอะไรเลย แต่มันถูกใส่รหัส คุณค่า และความหมายมาตั้งแต่ยุคดึกดำบรรพ์ ที่บอกว่าพอเกิดเป็นผู้หญิงปั๊บ มันมีสถานภาพแค่นี้ แบบนี้ แต่หากเป็นผู้ชายแล้วก็จะมีส่วนภาพและโอกาสมากขึ้นไปเรื่อยๆ เมื่อเด็กคนนั้นโตขึ้นเรื่อยๆ

แนวคิดของสตรีนิยม คือการอธิบายว่า ปัญหามาจาก Gender ปัญหาไม่ได้มาจาก Sex มันมาจาก Gender ซักๆเลย Gender ในที่นี้ ถ้าจะอธิบายก็คือ ความเป็นเพศที่สังคมและวัฒนธรรมเป็นตัวกำหนด แล้ว Gender มันยังไปกำหนดอื่นๆอีกมากมาย เช่น เมื่อเป็นผู้หญิงแล้วจะถูกเลี้ยงดูอย่างไร ถูกกำหนดให้มีชีวิตอย่างไร ควรจะเรียนหนังสือแบบไหน ควรจะเลือกเรียนอะไร ควรจะประกอบอาชีพอะไร เมื่อถึงวัยเจริญพันธุ์ต้องเป็นอย่างไร ควรจะมีคู่อย่างไร สิ่งเหล่านี้ถูกจัดวางไปหมดเลย แล้วทั้งหมดนี้คือกรอบที่สังคมและวัฒนธรรมเข้าไปกำหนด ในขณะที่เป็นเด็กผู้ชายปั๊บ สังคมก็กำหนดอีกนะ ต้องบอกว่า Gender เนี่ยสังคมวัฒนธรรม ทำทั้งกับผู้หญิงและผู้ชาย แต่อาจจะทำคนละแง่มุมคนละแบบ ผู้ชายเองก็ถูกสังคมเข้าไปกำหนดวิถีชีวิตไม่น้อยเหมือนกัน เช่น ต้องเติบโตมาเข้มแข็ง แข็งแรงอดทน ต้องเป็นผู้นำครอบครัว จะต้องอะไรอีกสารพัด เพราะฉะนั้นจริงๆแล้วปัญหาเรื่องความรุนแรงทางเพศ ต้องบอกเลยว่า รากเหง้าสำคัญมันมาจากกระบวนการแบบ Gender นี้แหละ ยิ่งถ้าในบางครอบครัวหรือสังคมที่บอกว่า ความเป็นผู้ชาย ก็คือ ความมีอำนาจเหนือกว่าในทุกๆเรื่อง มันก็อาจจะยิ่ง

ไปมีผลให้ครอบครัวนั้นเลี้ยงลูกผู้ชายของตัวเองออกมาให้มีลักษณะของการใช้อำนาจกับคนที่ด้อยกว่า โดยเฉพาะผู้หญิง เด็กผู้ชายบางคนชินกับการใช้อำนาจข่มขู่พี่สาวหรือน้องสาวและแม่มาตลอด จนกระทั่งเมื่อถึงเวลาที่ตัวเองมีภรรยา ก็ใช้อำนาจของตัวเองกับภรรยาทุกรูปแบบ อันนี้คือ รากเหง้าของความรุนแรง เพราะฉะนั้นหากเราจะวิเคราะห์ว่าความรุนแรงในครอบครัว หรือความรุนแรงระหว่างเพศ เกิดขึ้นได้อย่างไร เราต้องเข้าไปดูของ Gender แทนที่เลยว่า เพราะ โครงสร้างสังคมวัฒนธรรมเนี่ยเราวางคุณค่าความหมาย Gender ไว้แบบนี้ และถ้าเกิดผู้หญิงคนไหน เกิดลุกขึ้นมาแล้ว ไปข่มขืนผู้ชาย นี่ยิ่งผิดธรรมชาติ ผิดปกติอีกมากมาย เวลาถูกพิจารณาคดีก็จะโดนมากกว่า เพราะว่าอะไรกันคุณเป็นผู้หญิงแบบนี้ได้อย่างไร สถานภาพทางสังคมวัฒนธรรม ไม่ได้บอกให้ผู้หญิงออกไปล่าผู้ชาย เพราะฉะนั้น วิธีคิดแบบนี้ บอกเลขว่า sex หรือ เพศสตรีระ ไม่ได้มีส่วนเลยนะ แต่ Gender ทั้งสิ้น ที่เข้ามาทำงาน

ที่นั่นนอกจาก Sex และ Gender แล้ว ยังมี Keyword อีกคำ ก็คือ Sexuality ซึ่งศัพท์วิชาการเรียกว่า เพศวิถี หรือ เพศธรรม แต่ส่วนใหญ่เราจะเห็นคำว่า เพศวิถี

Sexuality ก็คืออีกประเด็นหนึ่งที่มีันทำให้ความเป็นหญิงความเป็นชายมันซับซ้อนมากขึ้นไปอีก

หากอธิบายง่ายๆ Sexuality หรือเพศวิถี ก็คือ ระบบวิถีคิด วิธีปฏิบัติในเรื่องเพศ พูดย่างๆเลยในเรื่องที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างหญิงชายหรือความสัมพันธ์ทั้งหมดทั้งปวงที่เกี่ยวกับเพศ เช่น กำหนดว่า ถ้าเกิดเรามีสตรีระเป็นผู้ชาย Gender ของผู้ชายก็คือ คุณต้องมีสถานภาพแบบนี้ คุณต้องเรียนหนังสือแบบนี้ ไต่ขึ้นมาต้องเป็นพ่อ Sexuality ของผู้ชายคืออะไร Sexuality ของผู้ชาย ก็คือ คุณต้องเป็นฝ่ายเลือกผู้หญิงก่อน คุณต้องสามารถมีบุตรไว้สืบทอดได้ คุณต้องมีประสบการณ์หรือความสามารถทางเพศ ถึงจะเป็นที่ยอมรับว่า คนนี้เป็นผู้ชาย อันนี้สมมติว่าเป็นความเชื่อหนึ่งของสังคมที่มีมานาน หรือถ้าคุณจะมีประสบการณ์ซ้ำของมากมายก็ไม่ใช้เรื่องเสียหายอะไร อย่างนี้เป็นต้น นี่คือการเชื่อเรื่อง Sexuality ที่ใช้อธิบายความเป็นผู้ชาย

Sexuality ที่ใช้อธิบายความเป็นผู้หญิง ยิ่งผู้หญิงอย่างในวัฒนธรรมไทย จะบอกชัดเลยว่า ความเป็นผู้หญิงไทยต้องรักนวลสงวนตัว ต้องรักษาพรหมจรรย์ของเราเอาไว้จนกว่าจะถึงวันแต่งงาน เพื่อที่จะพิสูจน์ให้ผู้ชายของเราเห็นว่าเราเป็นผู้หญิงดี การสูญเสียพรหมจรรย์ทำให้ความเป็นผู้หญิงดีของเราสูญเสียไป เราต้องวางตัวอย่างไรในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างเพศ เหล่านี้เป็นต้น

Sexuality มันเข้าไปกำกับและทำงานอยู่บนฐานของสถานภาพแบบหญิงแบบชายในรูปแบบของ Gender ที่พูดไปแล้ว ยิ่งกว่านั้น Sexuality ยังไปกำหนดครสนิยมทางเพศทั้งของผู้หญิงและของผู้ชายด้วย ถ้าคุณเป็นผู้ชายคุณก็ต้องมีรสนิยมทางเพศแบบชอบผู้หญิง นี่คือการกำหนด ถ้าคุณเป็นผู้หญิงคุณก็ต้องมีรสนิยมทางเพศที่จะพึงใจผู้ชาย ก็คือ เป็นรสนิยมทางเพศแบบคู่ตรงข้าม ก็คือ รักต่าง

เพศ เกิดมีใครบอกว่ามีรสนิยมทางเพศที่ชอบเพศเดียวกัน อันนี้ยังหนัก เพราะอย่างที่คุณพูดกันไปแล้วมี Case มากมายเลย ของคนที่ถูกระทำความรุนแรงอันเนื่องมาจากการรักเพศเดียวกัน เราจะเห็นเลยว่า สังคมจะตัดสินแบบค่อนข้างลงโทษและประณามค่อนข้างมาก เพราะได้จัดวางคนกลุ่มนี้ไว้แล้วว่าเป็น พวกผิดปกติ เป็นต้น ดังนั้น Sexuality คือคำอธิบายที่พยายามจะบอกเราว่า เมื่อเรามี Gender แบบนี้ เราจะถูกสังคมกำหนดว่าเราควรจะมีรสนิยมทางเพศอย่างไร มีหลักปฏิบัติกรวางตัวในเรื่องเพศอย่างไร ควรจะดูแลตัวเองในเรื่องเพศอย่างไร ยิ่งกว่านั้น มันยังมีผลไปกำหนดนโยบายและกฎหมายทั้งหมดด้วย

การที่กฎหมายหลายฉบับไม่ออกสักที ไม่ว่าจะเป็น พ.ร.บ.ขจัดความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งใช้เวลา debate กันมานานมาก สิ่งหนึ่งที่ทำให้กฎหมายฉบับนี้ไม่ออกสักที เป็นเพราะว่าวิธีคิด ตอนที่เริ่มมีการพูดถึง พ.ร.บ.ขจัดความรุนแรงใหม่ๆ เริ่มมีคนค้านค่อนข้างเยอะ เขาบอกว่าหากออก พ.ร.บ.ฉบับนี้ อีกหน่อยครอบครัวจะล่มสลาย ผู้หญิงไม่จำเป็นต้องเชื่อฟังสามีอีกต่อไปแล้ว เกิดทะเลาะอะไรกันก็เลย ผู้หญิงก็ข่าห่มด ครอบครัวจะแตกแยก เด็กจะมีปัญหา สารพัดในการมองเรื่องนี้

หรือการพยายามจะขับเคลื่อนแก้ไขมาตรา 276 ในประมวลกฎหมายอาญา "ชายใดข่มขืน กระทำชำเราหญิงอื่นผู้ซึ่งมิใช่ภรรยาคน" ขบวนการขับเคลื่อนมาตรา 276 ก็คือให้ลบล้างว่า "ผู้หญิงซึ่ง มิใช่ภรรยา" ออก แต่พอบอกให้ลบล้างเท่านั้น เรื่องใหญ่มาก จนทุกวันนี้ มาตรา 276 ก็ยังไม่ถูกแก้ ตอนที่องค์กรผู้หญิงออกมารณรงค์เรื่องนี้ โคนสังคมว่ากันมากกว่า กำลังสนับสนุนผู้หญิงให้ไป blackmail ผู้ชาย คือประเภทไปหลอกแต่งงานกับผู้ชายแล้วก็ไปแจ้งความว่าถูกสามีข่มขืน เพื่อที่จะขอ หย่าแล้วเอาเงิน ก็คิดกันไปได้ต่างๆนาๆ แล้วทุกคนก็จะมองว่าไม่มีอะไรจะทำแล้วหรือถึงได้ออกมา เรียกร้องให้แก้ไขมาตรานี้

แต่ถ้าเรามองย้อนให้คิดนะ วิธีคิดเรื่องของการที่บอกว่า การข่มขืนผู้หญิงไม่ว่าจะรูปแบบไหน มันถือเป็นการกระทำความรุนแรงทั้งสิ้น อันนี้เป็นฐานคิดที่สำคัญมากๆ แล้วถ้าตราขโมยที่มาตรา 276 ยังไม่ถูกแก้ ก็เป็นตัวฟ้องเหมือนกันว่า ระบบคิดของบ้านเราก็คงมองเรื่องนี้ในฐานคิดที่ไม่ค่อยเข้าใจ เท่าไรนัก

โดยสรุปเมื่อ keyword ทั้ง 3 คำ ก็คือ Sex Gender Sexuality มันทำงาน อย่างที่เราเห็นว่ามัน ไปมีผลกำหนดสิ่งต่างๆมากมาย ไปกำหนดบุคลิกภาพ ความเป็นหญิง ความเป็นชาย บุคลิกที่แสดง ออกมา เช่น ที่พูดว่าถ้ามี Sex เป็นผู้หญิง Gender ก็คือผู้หญิงคนนั้นควรจะมีสถานภาพเป็นอย่างไร Sexuality ก็คือควรจะมีบุคลิกและวางตัวในเรื่องเพศอย่างไร คุณต้องเรียบร้อย ถ้าสมมติคุณออกมา แสดงท่าช่วยวนทางเพศ แสดงว่าคุณเป็นผู้หญิงไม่ดี มันมีคำอธิบายเยอะมากในเรื่องเหล่านี้

อัตลักษณ์ เรา ได้ยินคำนี้ชัดขึ้น ชัดขึ้นทุกที อัตลักษณ์ทางเพศเป็นอย่างไร ผู้หญิงก็ต้องแสดงอัตลักษณ์ทางเพศของความเป็นผู้หญิงอ่อนช้อย อ่อนหวาน มีความเป็น Feminine ถ้าคุณไม่ได้แสดงลักษณะ Feminine ก็ถือว่าผิดเพศเป็นต้น เยอะเยอะ ไปหมดเลยที่สังคมเข้าไปกำหนด

นี่คือการอธิบายให้เห็นโครงสร้างวัฒนธรรมและสังคมของไทยว่า ความรุนแรงทางเพศถ้าโยงทั้งหมดอย่างที่พูดไปแล้วมาให้เห็นภาพนี้ ก็ต้องการอธิบายว่า ความรุนแรงทางเพศทั้งหลายที่เกิดขึ้นมาจากการที่โครงสร้างสังคมวัฒนธรรมมันมีระบบคิดอยู่ 3 ระบบคิดที่ฝังรากลึกใหญ่มากๆ

ระบบคิดที่ 1 คือ ปิตาธิปไตย คือ ระบบคิดที่เราเชื่อหรือยอมรับการมีอำนาจเหนือกว่าของเพศชาย ระบบคิดนี้ทำให้มีการใช้อำนาจและความรุนแรงต่อกันแบบชอบธรรมมากขึ้น อันนี้เห็นได้ชัดจากการที่เมื่อกฎหมายต่างๆยังไม่ค่อยได้ถูกแก้ไขอะไร มันสะท้อนมาจากโครงสร้างความคิดตัวนี้

ระบบคิดที่ 2 คือ ทุนนิยม ทุนนิยมเข้าไปทำงานกำกับและตอกย้ำให้เกิดความรุนแรงต่อผู้หญิงหรือแม้แต่ผู้ชายเองเนี่ย เยอะมากๆ ทุนนิยมที่เห็นชัดที่สุดก็คือ เรื่องของความเชื่อที่ว่า การเป็นผู้หญิงต้องลงทุนกับความสวยความงามของตัวเอง ต้องให้ความสนใจกับผลิตภัณฑ์ความงามต่างๆ และทั้งหมดนี้ ก็เกิดคำถามว่า เราจะสวยจะงามไปเพื่ออะไร คือจริงๆ เราต้องบอกว่าผู้หญิงสวยผู้หญิงงามเป็นสิ่งที่ดี หรือการดูแลสุขภาพเนื้อตัวร่างกายของตัวเองเป็นสิ่งดีทั้งสิ้น แต่ถ้าไปถามจริงๆหลายคนพอถามว่า แล้วคุณต้องการมีสุขภาพดี ต้องการผอมเพรียว หุ่นดี ไปเพื่ออะไร พอซักเข้าจริงๆ มันก็ไม่พ้นว่าเพื่อให้เป็นที่สนใจ เพื่อที่จะได้มีแฟนกับเขาสักคน เพื่อที่จะได้แต่งงานสักที ตอนนี่ก็ 30 กว่าแล้ว ไข่ความเชื่อหลายๆอย่างว่า จะขึ้นคานหรือเปล่าเนี่ย อันนี้คือวิถีคิดที่ทุนนิยมมันเข้าไปกำกับและทำงาน ยิ่งปัจจุบัน กระแสสื่อกระแสโฆษณามันโหมหนักมากในเรื่องของการที่ทำให้ผู้หญิงเราต้องลงทุนกับเนื้อตัวร่างกายของตัวเองมากเหลือเกิน สังเกตโฆษณา นักร้องมาเนี่ย Billboard เกี่ยวกับเรื่องนี้ทั้งนั้น หรือโฆษณาทั้งหลายในทีวี มันเป็นเรื่องเกี่ยวกับการลงทุนไปกับเรื่องของความงามในร่างกายตัวเองทั้งสิ้น อันนี้สะท้อนชัดเจนมากนะคะว่า ระบบคิดแบบทุนนิยมที่เชื่อในเรื่องการบริโภค และการสะสมทุนต่างๆ พอมันไปจับมือกับระบบคิดเรื่องปิตาธิปไตยว่าเราลงทุนเกี่ยวกับตัวเราไปเพื่อตอบสนองกับการที่เราเชื่อว่าจะมีผู้ชายสักคน มันก็ยิ่งทำให้การใช้อำนาจและการใช้ความรุนแรงต่อกันมันเกิดขึ้นได้ง่ายขึ้นง่ายกว่ามีระบบคิดใดระบบคิดหนึ่งเท่านั้น

ระบบคิดที่ 3 คือ การยอมรับความเป็นทาสของอาณานิคม เป็นชื่อในเชิงวิชาการ คำว่า "อาณานิคม" ในที่นี้คือ การที่เราเชื่อว่าตะวันตกเหนือกว่าตะวันออก เพราะฉะนั้น มันสะท้อนออกมาชัดมากกว่า ทำไมเราถึงเชื่อว่าความขาวเป็นสิ่งที่ดี เคยมีคนวิเคราะห์ว่า ค่านิยมเรื่องความขาวมาได้อย่างไร ทำไมเราซึ่งเป็นคนไทย ในภูมิภาคตะวันออกอย่างพวกเรา ไม่เห็นจำเป็นจะต้องขาวมากขนาดฝรั่งขนาดนั้น แต่มันเป็นความเชื่อที่ฝังมานานว่าความมีอารยธรรมก็คือตะวันตก ตะวันตกก็เท่ากับความขาว เป็นต้น แล้วยัง

มีอะไรที่ตามมาอีกมากมาย ไข่ความเชื่อตรงนี้ ทำให้ผู้หญิงที่ถูกสอนอยู่ภายใต้โครงสร้างที่ว่าเกิดมาต้องมีคู่ ต้องมีสามี ต้องมีคนเลี้ยงดู ถ้าได้มีสามีดี ก็ถือว่าประสบผลสำเร็จ ก็ยังคงเข้าไปอยู่ในความคิดความเชื่อในระบบเรื่องเหล่านี้มากขึ้น

เพราะฉะนั้นความคิดทั้ง 3 อันนี้ Patriarchy Capitalism Colonialism มันก็คือตัวที่ผูกมัดโครงสร้างสังคมวัฒนธรรมไทยเอาไว้ ทำให้เรามักจะเดินไม่ค่อยหลุดจากโครงสร้างแบบนี้ และมันก็ถูกกระทำความรุนแรงซ้ำแล้วซ้ำอีกในทุกรูปแบบ คำว่าความรุนแรงในที่นี้ มันมีทั้งผู้ชายกระทำกับผู้หญิง ผู้หญิงกระทำกับผู้ชาย และผู้หญิงทำตัวเอง เช่น การที่เราขอมเจ็บตัว ขอมไปคุดใจมัน ขอมทำสารพัดกับเนื้อตัวร่างกายของเราก็ถือเป็นความรุนแรงที่เรากระทำกับตัวเอง แล้วเป็นความรุนแรงในเชิงความคิดที่เราเชื่อฝังอกฝังใจว่าเราต้องสวยเราต้องมีรูปร่างเพอร์เฟ็ค เพราะว่าเราอยู่ไม่ได้ถ้ารูปร่างเราไม่เพอร์เฟ็ค อย่างนี้เป็นต้น สิ่งเหล่านี้เรียกว่าเป็นความรุนแรงที่เรากระทำกับตัวเองผ่านระบบความคิดทั้งหลาย

ปีศาจปไตย ฝังอยู่ในทุกๆสถาบันทางสังคม สถาบันหลักๆทั้งหลายหนีไม่พ้นการอยู่ภายใต้โครงสร้างของปีศาจปไตยทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นสถาบันครอบครัว อย่างที่บอกไปแล้วนะคะว่า เมื่อเด็กคนหนึ่งเกิดขึ้นมา กระบวนการเลี้ยงดูของครอบครัว ก็คือการปลูกฝังความเชื่อเรื่องความเหนือกว่าของอีกเพศหนึ่งเสมอและตอกย้ำอยู่เรื่อยๆ ไม่ว่าจะเป็นการเลี้ยงดูลูกผู้หญิงกับลูกผู้ชายที่แตกต่างกัน หรือแม้แต่การกีดกันลูกผู้ชายไม่ให้มาสัมผัสหรือรับรู้ความอ่อนโยน ความเป็นผู้หญิง คือการแบ่งแยกเลี้ยงดูความเป็นหญิงความเป็นชายที่ต่างกันอย่างสิ้นเชิงในครอบครัว มันมีผลทำให้ผู้ชายเองก็ไม่ค่อยเข้าใจผู้หญิง แล้วก็ทำให้ผู้ชายเองจะมองผู้หญิงในลักษณะที่ต่ำกว่า หรือคือยกว่า อันนี้เป็นผลมาจากการที่ครอบครัวพยายามสร้างเส้นแบ่งของความแตกต่างระหว่างหญิงชายอย่างชัดเจน ในกระบวนการเลี้ยงดูและอบรมด้วย อันนี้คือสิ่งที่บอกว่าปีศาจปไตยเข้าไปฝังอยู่ในสถาบันครอบครัวตั้งแต่แรก

สถาบันการศึกษา การสอนหนังสือ ตำรับตำราต่างๆที่ยังคงตอกย้ำเรื่องของความแตกต่าง กระบวนการสอนในห้องเรียนยังคงมีอยู่เยอะมาก ที่เรายังเชื่อว่าเด็กผู้ชายเรียนเก่งกว่าเด็กผู้หญิง สาขาวิชาต่างๆนี้เหมาะกับผู้ชายมากกว่าผู้หญิง เป็นต้น

สถาบันแรงงาน ก็คือ เรื่องอาชีพ ตอนนี้อาจจะน้อยลง แต่สมัยก่อนจะมีมากเลยที่บอกว่า อาชีพไหนที่ไม่เหมาะกับผู้หญิง

สถาบันสื่อมวลชน เป็นตัวการสำคัญที่ตอกย้ำค่านิยมนี้เอาไว้

สถาบันศาสนา ก็ชัด กระบวนการสอน อบรม ถ่ายทอด การตีความความเชื่อทางศาสนา มากมายว่า ศาสนาไม่ใช่พื้นที่ของผู้หญิง คือผู้หญิงเป็นได้แค่คนไปทำบุญเท่านั้นเอง แต่ถ้าเมื่อไรผู้หญิงลุกขึ้นมาเป็นสังฆนอภรม เผยแพร่ศาสนาเสียเอง ก็จะถูกโจมตีอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นการมีภิกษุณีก็ตี

นี่เป็นการสะท้อนชัดเจนมากเลยว่าสถาบันศาสนาเป็นสถาบันที่ยังคงไว้ซึ่งอำนาจแบบปิตาธิปไตยที่แรง
 มากๆ

สถาบันกฎหมายหรือสถาบันสาธารณสุข พวกหมอๆทั้งหลาย สถาบันทางการแพทย์และ
 สถาบันที่ผลิตแพทย์ทั้งหลาย เป็นสถาบันที่ตอกย้ำและถ่ายทอดความคิดแบบปิตาธิปไตยสูงมากๆ ลอง
 ถามผู้หญิงที่ถูก rape มา ต้องไปตรวจ ไปหาหมอ เขาเจอกับอะไร หมอพูดอย่างไร ไม่ต้องหมอหรือ
 ค่ะ บุคลากรทางสาธารณสุขทั้งหลาย treat เขาอย่างไร ให้ความละเอียดอ่อนเรื่องเหล่านี้มากน้อยแค่
 ไหน กระบวนการสอน กระบวนการอบรมคนให้มาเป็นหมอเนี่ย มันมีความเป็นปิตาธิปไตยสูงมากๆ

ความรุนแรงทางเพศ เวลาเราพูดถึงความรุนแรงทางเพศ มันมีเรื่องของมายาคติเยอะมาก หลาย
 คนคงทราบอยู่แล้วว่า มายาคติหรือความเชื่อที่ฝังลึกอยู่กับพวกเรากันมานาน มันทำให้ประเด็นเรื่อง
 ความรุนแรงทางเพศมัน ไม่ได้ถูกแก้ไขได้ง่ายนัก ไม่ว่าจะเป็นความเชื่อเรื่องการข่มขืน มักจะเกิดขึ้นเมื่อเรา
 ไปอยู่ที่เปลี่ยวเท่านั้น ทั้งที่ความเป็นจริงตัวเลขจำนวนมาก แสดงให้เห็นว่า การข่มขืนมันเกิดขึ้นกับ
 พื้นที่ที่ผู้หญิงให้ความไว้วางใจมากที่สุด ไม่ว่าจะเป็นในบ้าน ในที่ทำงาน หรือในสถานที่ที่เราคิดว่า
 เป็นที่ที่ปลอดภัยสำหรับเรา เพราะฉะนั้นตราบดีที่ความเชื่อที่ว่า ถูกข่มขืนเพราะไปเดินในที่เปลี่ยวยาม
 ดึก มันก็อาจจะทำให้เราไม่ใส่ใจกับปัญหาที่เท่าไรนัก หรือแม้แต่เป็นผลให้ผู้หญิงเองก็ไม่ค่อย
 ระวังตัวตัวเอง รวมทั้งความเชื่ออื่นๆ เช่น เชื่อว่าเป็นเรื่องในบ้าน เป็นเรื่องของคนอื่น เราไม่ควรเข้าไป
 เกี่ยวข้อง อันนี้เป็นมายาคติที่มีมานาน

ความรุนแรงทั้งต่อเด็กและสตรี ถ้าอธิบายความตามคำอธิบายของสหประชาชาติ เขาบอกว่า
 ความรุนแรงมี 3 ระดับด้วยกัน

1. ความรุนแรงที่เกิดชีวิตที่สุด คือ ความรุนแรงระดับส่วนบุคคล เป็น Interpersonal
 Relationship เช่น ความรุนแรงที่คู่รักกระทำต่อกัน สามีกบรยากระทำต่อกัน หรือพ่อกระทำกับลูก แม่
 กระทำกับลูก นี่ก็ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในระดับความสัมพันธ์ส่วนตัว ซึ่งถ้าเรารวบรวมข่าวหรือ Case
 ที่เราทำงาน จะมีเกิดขึ้นในสังคมไทยค่อนข้างเยอะ

2. ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในชุมชน ในสถานที่ทำงาน หรือที่สาธารณะต่างๆ อันนี้ก็จะ
 หมายถึงการข่มขืน การล่วงละเมิดทางเพศต่างๆ การคุกคามทางเพศในรูปแบบต่างๆ อันนี้ก็มีความ
 รุนแรงอีกระดับหนึ่งที่เกิดขึ้นกับพื้นที่ภายนอก แม้แต่การที่มี case ว่าผู้หญิงถูกข่มขู่จากนายจ้างของ
 ตัวเองให้ยินยอม หากไม่ยินยอมจะไล่ออกหรือตัดเงินเดือน ถือเป็นความรุนแรงที่เกิดขึ้นในระดับที่ 2
 คือความรุนแรงที่เกิดขึ้นในระดับสาธารณะทั้งสิ้น

3. ความรุนแรงที่เกิดในระดับนโยบาย เป็นความรุนแรงที่รัฐกระทำกับผู้หญิงและเด็ก เช่น การ
 ยกเว้นที่จะไม่ปรับแก้กฎหมายกฎระเบียบต่างๆ การที่ยังคงนำกฎหมายเดิมๆ ที่มันไปมีผลต่อการละเมิด

ผู้หญิงมาใช้ชอยู่ตลอดเวลา อันนี้ถือเป็นความรุนแรงระดับรัฐ หรือการที่รัฐเพิกเฉยที่จะไม่ให้บริการ หรือการที่ไม่กำหนดให้มีสถานบริการต่างๆที่ช่วยเหลือผู้หญิง อันนี้ถือเป็นความรุนแรงที่รัฐกระทำทั้งสิ้น

ปัญหาความรุนแรงเกิดขึ้นมาจากหลายประเด็นด้วยกัน สาเหตุหนึ่งที่ช่วยโหมกระพือให้ ความรุนแรงขยายมากขึ้นก็คือ การดื่มเหล้า และสังคมไทยมีความเชื่อและวัฒนธรรมว่า ผู้ชายต้องดื่มเหล้า เยอะมาก ยิ่งตอนนี้เบียร์ช้างจะเข้าตลาดหลักทรัพย์ ปัญหามันจะยิ่งแรกเข้าไปอีก

ยิ่งการเข้าตลาดหลักทรัพย์ แล้วทำให้ราคาจำหน่ายตกลงเท่าไร เราก็จะยิ่งเห็นคนดื่มเหล้าดื่ม เบียร์มากขึ้นเท่านั้น ซึ่งมันจะแก้ไขค่อนข้างยาก เพราะเรื่องนี้ถูกผูกไว้กับความเชื่อของความเป็นหญิง ความเป็นชายด้วย

การดื่มเหล้า กลายเป็นสิ่งที่มี สิ่งที่เกิดขึ้นในวงสังคม ทั้งผู้ชายและผู้หญิง ในปัจจุบันจะเห็น ว่า ผู้ผลิตกำลังจับตลาดกลุ่มใหม่ คือ ผู้หญิง โดยออกแคมเปญ ผลิตเหล้ารสอ่อนละมุนสำหรับรสนิยม ผู้หญิงมากขึ้น ข้อต่อรองที่เบียร์ช้างเสนอเข้ารัฐบาลก็คือ หากยอมให้เบียร์ช้างเข้าตลาดหลักทรัพย์ เขา จะแลกด้วยอะไร นั่นก็คือ ศูนย์บำบัดผู้ติดสุรา ถ้าสุดแลกแล้ว แล้วรัฐบาลยอมแลกแล้ว คิดว่าเบียร์ช้าง คงเข้าตลาดหลักทรัพย์แน่นอน

สิ่งหนึ่งที่เรา (สส.) เรียกร้องให้รัฐบาลทำก่อนที่จะให้เบียร์ช้างเข้าตลาดหลักทรัพย์ก็คือ ออก พ.ร.บ. ควบคุมการบริโภคและการจำหน่ายสุรา (แต่มีที่ท่าว่าเราจะแพ้) ให้เหมือนกับกรณีของบุหรี่ที่เรา ผู้กันแทบตาย แล้วก็ได้ พ.ร.บ. ตัวนี้ออกมา การที่เราไม่มี พ.ร.บ. เกี่ยวกับสุรา ทำให้การจำหน่ายเหล้า เบียร์มีเคลื่อนเต็มไปหมด แต่ถ้ามี พ.ร.บ. นี้ จะมีกฎหมายชัดเจน เช่น ห้ามจำหน่ายสุราตามสถานที่ต่างๆ เช่น บัม น้ำมัน สถานที่ใกล้สถานศึกษา ใกล้วัด หรือ ต้องไม่มีโฆษณาเกี่ยวกับเหล้าเบียร์เลย ดอนออกให้ หมด ทุกวันนี้ให้มีการโฆษณาได้หลัง 4 ทุ่ม

ในต่างประเทศเช่น ในอังกฤษ ที่เขาดื่มเหล้ากันเยอะ มีกฎหมายออกมาเลยว่า ห้ามดื่มเหล้าดื่ม เบียร์ในที่สาธารณะ จุดหลายๆจุด ติดป้ายตัวใหญ่เลย เป็นแก้วเบียร์แล้วมีกากบาท แต่ของไทยไม่มี หลายประเทศจำกัดอายุการซื้อ การดื่ม

อัตราการดื่มเหล้าของคนไทย ขึ้นเป็นอันดับ 5 ของโลก และกำลังจะขึ้นไปเรื่อยๆ กลุ่มนักดื่ม หน้าใหม่ คือ วัยรุ่นผู้หญิง

ศูนย์บำบัดผู้ติดสุรา ที่เบียร์ช้างเสนอเนี่ย มันเหมือนการเอา 100 มาแลก 1 เราในฐานะ คนทำงานด้านนี้ เราว่าการมีศูนย์บำบัดพวกนี้ เป็นการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุ เป็นอะไรที่เล็กมากๆ บทเรียนจากต่างประเทศจำนวนมาก อะไรก็ตามที่ภาคธุรกิจเสนอให้รัฐบาลทำ นั่นคือ อย่ารับ แต่ตอนนี้ ข้าววงในเราชัดเจนแล้วว่า รัฐบาลรับข้อเสนอนี้ ซึ่งมันแลกกันไม่ได้หรอก ศูนย์บำบัดในหลายๆประเทศ

สะท้อนให้เราเห็นว่า มันไม่ได้มีประสิทธิภาพที่แท้จริงในการแก้ปัญหาการค้ำเหล้า ประสิทธิภาพก็คือต้องมี พ.ร.บ. มีกฎหมายอย่างชัดเจน

ถ้ามันออกมาจริงๆ คือ ช้างเข้าตลาดหลักทรัพย์ได้ เราก็ต้องมารณรงค์ที่ประชาชนแล้วละ ว่าให้ลดเหล้า

การค้ำเหล้ามีการสำรวจของเอแบคโพล เมื่อปี 2547 ครอบครัวที่พ่อบ้านและแม่บ้านค้ำ สถิติความรุนแรงในครอบครัวปรากฏแล้วคือ ร้อยละ 50 เพราะฉะนั้นมันรุนแรงมากๆ

การค้ำเหล้าเป็นแค่ปัจจัยหนึ่งเท่านั้น ที่ไปโหมกระพือให้ความรุนแรงภายในบ้านมันมากขึ้น แต่หากเราไม่ยุติที่ประเด็นเหล่านี้ มันจะรุนแรงขึ้นเรื่อยๆ

ความรุนแรงมี 3 ระดับ คือ

1. ความรุนแรงทางตรง direct violence คือความรุนแรงทางร่างกาย ที่ตบกันตีกัน ทำความรุนแรงทางร่างกายทุกรูปแบบ แม้แต่การใช้วาจา เชือดเฉือน ข่มขู่ คำต่อ ถือเป็น direct violence หมด คือ มันเกิดขึ้นโดยตรง

2. ความรุนแรงเชิงโครงสร้าง Structural violence คือ ความรุนแรงที่ฝังอยู่ใน โครงสร้างสังคม เรา ฝังอยู่ในระบบกฎหมาย ระบบกฎเกณฑ์ในสถานที่ทำงานของเรา เช่น เกณฑ์ที่นำมาใช้ขึ้นเงินเดือนของคนไม่เท่ากัน ระหว่างผู้หญิง และผู้ชาย เป็นต้น อย่างแม่ลูกอ่อน เราน่าจะมีสถานที่เลี้ยงเด็กเอาไว้ในที่ทำงาน แต่เราก็ไม่ได้ provide ให้ความรุนแรงในระดับนี้ยิ่งแก้ยาก

3. ความรุนแรงเชิงวัฒนธรรม Cultural violence อันนี้แก้ยากมากๆ เป็นความรุนแรงที่ฝังอยู่ในระบบความคิดความเชื่อ ในฐานะที่เราอยู่ในวัฒนธรรมไทย เราก็จะยอมรับว่าการที่ภรรยาที่ถูกสามีทุบตีเป็นเรื่องธรรมดาปกติ เพราะสามีมีอำนาจเหนือกว่าเรา เขาจะสั่งสอนเราก็เป็นเรื่องธรรมดา อันนี้เป็นความเชื่อทางวัฒนธรรม หรือ การที่เรานิ่งเฉยกับความรุนแรง เราคุ้นเคยกับความรุนแรงที่เขากระทำกัน หรือการที่เราไม่มีวิธีคิดแบบความรุนแรงอยู่ในหัวของเรา จนกระทั่งเราให้บริการต่างๆแล้วมันหลุดออกมาโดยไม่รู้ตัว อันนี้เป็นความรุนแรงเชิงวัฒนธรรม

หากเราจะอธิบายความรุนแรงทางเพศ มันอธิบายได้ 3 ปัจจัยด้วยกัน ส่วนใหญ่แล้วเราจะถูกสอนมาด้วย 1. การอธิบายความรุนแรงในปัจจัยทางจิตวิทยาค่อนข้างมาก นั่นก็คือ เราเชื่อว่าที่ผู้ชายชอบทุบตีภรรยาก็เพราะว่าตอนเด็กๆ เขาถูกเลี้ยงมาในลักษณะที่ถูกพ่อแม่เขียนตีมาก่อนหรือถูกบีบบังคับจิตใจมาก ต้องไประบายออกกับเมียตัวเอง ต้องไประบายออกกับผู้หญิงคนอื่น เช่น ผู้ชายที่ไปข่มขืนผู้หญิงพวกนี้เป็นโรคจิต ถูกกดดัน นั่นเป็นคำอธิบายในมิติทางจิตวิทยา

ต้องบอกว่าหากเราสัมผัสกับ Case ต่างๆ อธิบายด้วยเรื่องจิตวิทยาอย่างเดียวไม่พอ เพราะถ้าอธิบายด้วยมิติทางจิตวิทยา เราก็จะไปแก้ปัญหาคำด้วยวิธีการว่า บำบัดทางจิต ส่งไปเข้าโรงซ่อมสามมี เข้าไปใช้กระบวนการ Counselling แล้วเราคิดว่าเขาจะหาย มันแก้ได้เหมือนกันแต่มันแก้ได้ในระดับพื้นผิวเท่านั้น เพราะฉะนั้นการยุติความรุนแรงไม่ได้มองประเด็นจิตวิทยาเท่านั้น

2. การอธิบายความรุนแรงด้วย External Factor คือ ปัจจัยภายนอก เช่น อธิบายว่าความรุนแรงเกิดขึ้นจากสถานะเศรษฐกิจตกต่ำ เกิดจากสภาพการเมือง สภาพแวดล้อม หรือบางคนเชื่อเลยว่า ความรุนแรงเกิดเยอะในชุมชนแออัด เช่น สลัม อันนี้คือความเชื่อในเรื่องปัจจัยภายนอก แต่อันนี้ต้องบอกว่ามันไม่ใช่ทั้งหมด ปัจจัยภายนอกเป็นแค่ตัวเร่งให้ความรุนแรงที่มันดำรงอยู่แล้วในวัฒนธรรมนั้นๆมันเกิดขึ้นได้ง่าย เช่น เหล้า

3. ปัจจัยในเรื่องของ Gender หากจะเข้าใจในเรื่องความรุนแรงต้องเข้าใจว่าโครงสร้างสังคม วัฒนธรรม เราวางสถานภาพ และคุณค่าของผู้หญิงผู้ชายต่างกันอย่างไร ก็คือ กลับไปดูที่ keyword 3 คำ นั่นคือ sex gender และ sexuality อีกทีหนึ่ง นั่นคือ ทั้งหมดที่จะอธิบายว่า ทั้งสามด้านคำอธิบายมันแยกจากกันไม่ได้โดยเด็ดขาด ต้องไปพร้อมกันหมด ในขณะที่เดียวกันอยากจะทำว่า หากเราเข้าใจเรื่อง Gender เราจะมองออกชัดเจน ว่าเราจะยุติความรุนแรงได้อย่างไร

สุขภาพผู้หญิง ในมุมมองของความรุนแรง

สตรีนิยม พยายามเข้าไปวิพากษ์ และกระตุ้นหรือ empowerment ให้ผู้หญิงลุกขึ้นมา มีความรู้ในเรื่องสุขภาพของตัวเอง และมีความสามารถที่จะจัดการกับสุขภาพของตัวเองได้ กระบวนการหนึ่งที่สตรีนิยมใช้มากๆเลย ก็คือ การให้ผู้หญิงจับกลุ่มกันเอง แลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกันเกี่ยวกับสุขภาพของตัวเอง ให้พูดถึงปัญหาสุขภาพของตัวเอง ด้วยเสียงของตัวเอง ให้ช่วยกันหาทางว่าเราจะมีสุขภาพดีได้อย่างไร เราจะดูแลกันและกันเองได้อย่างไร โดยไม่ต้องรอให้คนอื่นมาพูดถึงสุขภาพของเรา

ทำอย่างไรเราจะพูดถึงอวัยวะเพศของเราได้โดยไม่ต้องอายอีกต่อไป ทำอย่างไรเมื่อเรารู้สึกว่าเรามีปัญหาในระบบอนามัยการเจริญพันธุ์ของเรา เรากล้าที่จะพูดคุย หรือไปปรึกษาหมอ ทำอย่างไรเราจะมีคามมั่นใจมากกว่านี้ ที่สำคัญคือ ทำอย่างไรระบบบริการสาธารณสุข หรือสุขภาพของเรา มี Gender sensitivity คือมีความละเอียดอ่อนในเรื่องความเป็นหญิงความเป็นชาย และให้บริการชนิดที่เรียกว่าเข้าใจในเรื่องนี้มากขึ้น

เหตุผลที่ผู้หญิงไม่ค่อยกล้าไปตรวจภายใน เหตุผลหลักคือ ความอาย ไปแล้วสิ่งที่ได้รับกลับมาจากผู้ตรวจไม่ว่าจะเป็นกริยาท่าทางหรือคำพูดต่างๆก็ดี มันเป็นการผลักผู้หญิงออกไปจากการตรวจรับบริการของสิ่งเหล่านี้

บางคนอาจจะคิดว่า ที่พูดมาทั้งหมดนี้ไม่รับ ก็ไม่เป็นไรนะคะ เพราะการจะเข้าใจในเรื่องของสตรีนิยมน่ายายนัก แต่ว่าลองเอาสิ่งที่ฟังวันนี้ หรือตอนบ่ายที่จะได้ไปดูงาน หรือวันอื่นๆที่จะได้ทำ workshop ต่างๆ เราจะเข้าใจมันมากขึ้น

หากไม่มีคำถามนะคะ ต้องขอบคุณทุกคน ฝากความหวังไว้ว่า ในฐานะที่เราทำงานเกี่ยวข้องกับผู้ที่เดือดร้อนและตราบไคที่เราอยู่ในระบบ โครงสร้างสังคมวัฒนธรรมที่ยังเป็นแบบนี้ สิ่งที่เราทำได้ก็คือพยายามเปลี่ยนความคิดของตัวเองและเตือนตัวเองอยู่เสมอ นะคะว่า เรากำลังทำงานกับกลุ่มบุคคลที่เขาถูกระทำให้ด้อยกว่าโดยสังคม แล้วเราจะเปลี่ยนตรงนี้ได้อย่างไร เราจะทำให้เขามีความมั่นใจในตัวเองและเห็นคุณค่าของตัวเองให้มากขึ้นมาได้อย่างไร

ถอดคำบรรยาย หัวข้อ

ว่าด้วยเรื่อง "สุขภาพและความรุนแรง"

บรรยายโดย

ผศ.ดร. นันทพันธ์ ชินล้าประเสริฐ

กณบดีคณะพยาบาล มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ

เวลาที่เราทำงาน เราเกิดความขัดแย้งในใจไหมคะ เช่น รู้สึกว่าผู้ที่ประสบเหตุความรุนแรงยังคงอยู่ในสถานการณ์นั้น ไม่ออกมาสักที จริงๆแล้ว ความรุนแรงหากไปพูดเรื่องมิติหญิงชาย มันจะเป็นเรื่องทีละเอียดอ่อน เราถูกสังคมหล่อหลอมให้เกิดความเชื่อที่เราต้องปฏิบัติตัวอย่างโน้นอย่างนี้ สังคมชายเป็นใหญ่กำหนดไว้

สิ่งต่างๆที่เกิดขึ้น บางทีผู้ที่ประสบความรุนแรงเองก็ไม่ทราบทำไมถึงมีวิธีคิดอย่างนั้น ในฐานะที่เราเป็นผู้ช่วยเหลือ สิ่งหนึ่งที่เราต้องทำคือ ไม่ใช่ความเชื่อหรือความคิดของเราไปตัดสินสิ่งที่เขาประสบ

คนที่ต้องทำงานในลักษณะนี้ คือช่วยเหลือผู้กระทำความรุนแรง เป็นผู้ที่จริงจังดี เชื่อว่าอย่างนั้น เพราะไม่เช่นนั้นก็คงไปทำงานอย่างอื่น

ความรุนแรงทางเพศ เกิดขึ้นทั่วโลก หลายประเทศมีการศึกษาวิจัย ขนาดปัญหาค่อนข้างใหญ่ แต่การรายงานผลค่อนข้างน้อย เพราะผู้ที่ประสบความรุนแรงหรือถูกข่มขืนจะไม่กล้าออกมาร้องไว้วาย จากสถิติบอกไว้ว่า 1 ใน 4 ของผู้หญิงจะประสบกับปัญหาความรุนแรงทางเพศ โดยเฉพาะจากคนรักหรือคนใกล้ชิด

มากกว่า 1 ใน 3 ของวัยรุ่น มีการรายงานว่ามีประสบการณ์ความรุนแรงทางเพศมาก่อน ด้วยการบังคับให้มีเพศสัมพันธ์ จะด้วยวิธีการใช้ยาข่มขู่ หรือการตัดสัมพันธ์ภาพ หรืออุเคด ในสังคมเราเรายังไม่ยอมรับเลยว่าการที่มีเพศสัมพันธ์โดยบังคับจากฝ่ายชายที่เป็นเพื่อนถือว่าการข่มขืน เพราะเนื่องจากว่าคำจำกัดความของคำว่า ข่มขืน ในกฎหมายไม่ได้บอกไว้ เพราะฉะนั้น เราคงต้องพยายามสร้างทัศนคติและความเชื่ออันใหม่ ว่า ครอบครัใดก็ตามที่คนคนหนึ่งไม่ต้องการมีเพศสัมพันธ์แล้วถูกบังคับให้มีเพศสัมพันธ์ จะด้วยวิธีการใดก็ตาม ไม่จำเป็นต้องใช้กำลังทางร่างกายเสมอไป แม้กระทั่งการข่มขู่ทางด้านจิตใจ ความหวาดกลัวที่ต้องโอนอ่อนผ่อนตาม เพื่อความอยู่รอด สิ่งเหล่านี้ถือว่าการข่มขืนทั้งสิ้น

เป็นที่ทราบดีว่า ผู้ที่ถูกกระทำความรุนแรงทางเพศ จะมีผลต่อสุขภาพทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ

ทางด้านร่างกายเห็นชัด ส่วนทางด้านจิตใจนั้นมีมากมายเช่นกัน คำพูดที่ไม่ควรพูดกับผู้ที่ถูกระทำ ความรุนแรงคือ "เราเข้าใจคุณ" เพราะว่าผู้ที่ถูกระทำจะไม่เชื่อ และบอกกับเราว่า "คุณไม่มีวันเข้าใจหรอกว่า มันเจ็บปวดแค่ไหน เพราะเธอไม่เคยโดนแบบฉัน" – นี่คือนิสัยที่ละเอียดอ่อนในเรื่องของจิตใจ

นอกจากผลกระทบทางด้านร่างกายและจิตใจแล้ว ยังมีผลกระทบทางด้านสังคมอีกด้วย เช่น หากมีกรณีของคนถูกข่มขืน สังคมมักเกิดคำถามกับผู้ที่ถูกข่มขืนเอง คนในสังคมจะมองผู้หญิงคนนั้นว่าไม่ดีด้วย เช่น โอกาสที่จะได้แต่งงานกับผู้ชายดีๆ คงน้อย หลายคนอาจสงสัยว่าถูกข่มขืนจริงหรือไม่ หรือมาเรียกร้อง ในละครเวลานำเสนอการมีเพศสัมพันธ์ระหว่างพระเอกและนางเอก ก็คือ ผู้ชายต้องบังคับ ผู้หญิงต้องปกป้อง ซึ่งถือเป็นเรื่องธรรมดาที่ผู้ชายจะบังคับได้

Stigmatize ตราบาป ผู้หญิงที่ถูกระทำจะถูกตราบาป บางคนถูกขับออกจากสังคม (สังคมมองว่าเป็นความผิดของผู้หญิงที่ไม่ดูแลตัวเอง เพราะอยู่แล้วพ่อแม่พี่น้องชายหน้า)

รากเหง้าของปัญหาความรุนแรง เกิดจาก ความไม่สมดุลระหว่างอำนาจชายหญิง ความกลัว (ผู้ชายกลัวว่าผู้หญิงจะเป็นใหญ่ เพราะผู้หญิงอยู่ใกล้ชิดกับธรรมชาติ สามารถมีลูกได้ ผู้ชายมีไม่ได้ ผู้ชายกลัวว่าผู้หญิงจะเป็นใหญ่ในสังคม จึงต้องควบคุม) ความเชื่อเหล่านี้ มันฝังรากลึก อะไรก็ตามก็ให้ผู้ชายเป็นคนนำ เป็นคนควบคุม ผู้ชายก็จะควบคุมทุกอย่างเกี่ยวกับผู้หญิง ไม่ว่าจะป็นเนื้อตัวหรือร่างกาย หรือแม้แต่ในสื่อเองก็ตาม ก็ยังเอาเนื้อหนังมังสาของผู้หญิงมาขาย

พวกเราถูกสั่งสมมาจากการเลี้ยงดูอย่างนี้ แต่ไม่เป็นไรค่ะ ถึงแม้ว่าเราจะถูกหล่อหลอมมาแบบนี้ แต่เราไม่ต้องคล้อยตามก็ได้ หากเราได้รับความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหา มองปัญหาอย่างมีความเป็นธรรม ถูกวิธี ทำให้เราทำให้การดูแลกับผู้หญิงที่ถูกระทำ ก็จะมีการทำใจกว้างและมองอย่างเป็นธรรมมากขึ้น

การข่มขืนในหลายประเทศในหลายสังคม ถูกนำมาเป็นฐานสร้างอำนาจของผู้ชาย ไม่ว่าจะป็นการข่มขืนระหว่างสงคราม เพราะเขาเชื่อว่าการข่มขืนเป็นการละเมิดทรัพย์สินและสิ่งครอบครองของผู้ชาย ถ้าผู้ชายทะเลาะกัน และหากบุกเข้าไปในเมืองของใครได้ สิ่งแรกที่ต้องทำก็คือ ข่มขืนผู้หญิงเมืองนั้นๆ เพื่อต้องการทำให้รู้ว่าฉันได้ล่วงอำนาจของเธอแล้ว ฉันสามารถที่จะก้าวล้ำเข้าไปในสมบัติของพวกเขาได้

การข่มขืนก็เลยเป็นการถูกมองว่า เป็นการก้าวไปล่วงล้ำทรัพย์สินของผู้ชาย อันนี้เป็นความเชื่อในอดีต เป็นรากเหง้าของปัญหา และปัจจุบันก็ยังมีเชื่อนี้หลงเหลืออยู่ในหลายสังคม

จากการวิจัยหลายชิ้น มีการกล่าวถึงว่า คนยังรับรู้ในเรื่องของการข่มขืนเหมือนเดิม คือ ความรับผิดชอบเหตุการณ์ดังกล่าวเป็นของผู้หญิงแต่เพียงฝ่ายเดียว เมื่อเกิดปัญหาการข่มขืนขึ้น สังเกตไหมคะ ว่าหลายครอบครัวพยายามที่จะให้ผู้หญิงและผู้ชายแต่งงานกัน และเมื่อไรก็ตามที่ผู้หญิงได้แต่งงาน

กับผู้ชายคนนั้น เหมือนประหนึ่งว่าได้เข้าไปเป็นสมบัติและได้รับการยอมรับทันที – นี่เป็นระบบวิธีคิดว่าถ้าแก้ปัญหาการข่มขืนด้วยการแต่งงาน ผู้หญิงคนนี้ก็จะต้องยอมรับว่าเธอคือสมบัติของผู้ชาย สิ่งเหล่านี้ไม่ได้มองว่า การข่มขืน หรือ การบังคับจิตใจผู้หญิงคนหนึ่ง ในการก้าวเข้าไปในร่างกายของเธอ เป็นอาชญากรรม หลายๆประเทศตราเป็นกฎหมายเลยว่าเป็นอาชญากรรม สำหรับประเทศเราก็ตราเป็นกฎหมายเหมือนกัน “คือ ชายโคบังคับข่มขืนผู้หญิงอื่นที่มีใช้ภรรยาคน – มีความผิด” ก็แสดงว่า หากผู้หญิงนั้นเป็นภรรยาคนสามารถข่มขืนได้ใช่ไหม ตรงนี้มันก็ผิดแล้ว ตราบใดก็ตามที่ผู้หญิงไม่ยอมมีเพศสัมพันธ์ผู้ชายก็ไม่มีสิทธิ์

ในปัจจุบันนี้ แม้ว่าจะมีกฎหมายรองรับแล้วก็ตาม แต่ทางสังคมก็ไม่ได้ปฏิบัติกับผู้ถูกข่มขืนอย่างดี หลายคนมองผู้ที่ถูกข่มขืนว่ามีความผิด ผ่านคำพูดที่ว่า “โธ่ ไม่น่าเลย บอกแล้ว” แต่ไม่มีใครมองเลยว่า ผู้ที่มาข่มขืนนั้นมาก้าวล้ำสิทธิบนเนื้อตัวร่างกายของผู้หญิงคนนั้น หลายครั้งหลายคนที่สังคมไม่เชื่อว่าผู้หญิงถูกข่มขืน บางคนบอกว่า ไม่ใช่แล้วแต่งตัวช่วยวนไปหาเขาอะ กินข้าวเสร็จแล้วทำไมไม่กลับบ้าน กินเหล้าทำไม – คำพูดเหล่านี้ถูกกล่าวโทษแก่ผู้ที่ถูกข่มขืน ทั้งๆที่เธอถูกกระทำ สิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นตลอดเวลา ผู้หญิงหลายคนจึงไม่ยอมแจ้งความ สิ่งต่างๆเหล่านี้ เป็นเสมือนการข่มขืนครั้งที่สอง

ในฐานะผู้ช่วยเหลือ อย่าลืมว่าสิ่งต่างๆเหล่านี้เป็นสิ่งที่ผู้ถูกกระทำไม่ยอมเจอ แต่เขาคงไม่กล้าโต้ตอบเรา เพราะสังคมไทยยังเปิดโอกาสให้ผู้ช่วยเหลือยังมีอำนาจเหนืออยู่ ซึ่งในความเป็นจริงแล้ว ในฐานะผู้ช่วยเหลือ สิ่งต่างๆที่ต้องทำให้เกิดขึ้นก็คือ ความเท่าเทียมกันในเรื่องชนชั้น หากเราทำงานให้ความช่วยเหลือ ผู้ที่ถูกกระทำแล้วเรามีชนชั้นที่เหนือกว่า เราจะไม่สามารถเข้าถึงปัญหาได้อย่างแท้จริง เราจะต้องเป็นเพื่อน พร้อมทั้งจะรับฟังปัญหาของเขา ไม่ตัดสินเขาด้วยความเชื่อส่วนตัวของเรา

สังคมปฏิบัติต่อผู้ถูกข่มขืนแตกต่างกันไปตามชนชั้น ชูานะ หน้าตา เชื้อชาติ ในต่างประเทศมีการศึกษาเป็นระบบเลยว่า คนขาว กับ คนดำ เวลาถูกข่มขืน อัตราการรับแจ้งความและดูแลจากตำรวจต่างกันไหมระหว่างคนดำกับคนขาว หรือว่าคนที่เป็นผู้หญิงทำงานกับผู้หญิงขายบริการ ถูกข่มขืน จะได้รับการปฏิบัติเหมือนกันหรือต่างกันอย่างไร – สังคมปฏิบัติต่อชนชั้นต่างกันเสมอ

ผู้หญิงที่แต่งงานแล้ว กับผู้หญิงที่ยังไม่แต่งงานแค่ไปออก date คนในสังคมจะมองผู้หญิงที่แต่งงานแล้วแล้วถูกคนบุกเข้ามาข่มขืนด้วยความเห็นใจ แต่ผู้หญิงที่ไปออก date แล้วถูกข่มขืน สังคมก็จะตั้งคำถามกับผู้หญิงว่าเป็นเพราะผู้หญิงเองที่ทำให้เกิดเหตุการณ์นี้ ทำไมไม่อยู่บ้าน ออกไปเที่ยวทำไม – เมื่อเกิดปัญหาข่มขืนเกิดขึ้น ไม่ว่าจะป็นนายความหรือตำรวจก็จะตั้งข้อสังเกตกับผู้หญิงที่ไปเจอผู้ชายในบาร์ตลอดว่า แน่ใจหรือว่าเธอถูกข่มขืนจริง เธอต้องไปทำอะไรสักอย่างที่ไปยั่วยู่ให้เขาข่มขืนหรือเปล่า ถ้าเทียบผู้หญิงที่อยู่ในบ้าน แล้วถูกคนบุกรุกเข้ามาข่มขืนก็จะมองต่างกัน แต่ในความเป็นจริง

สังคมไม่ควรปฏิบัติต่อผู้หญิงต่างกัน ผู้หญิงที่ถูกข่มขืนก็คือคนที่ถูกข่มขืนไม่ว่าเขาจะเป็นใคร เราต้องมองใหม่ว่า คนผิดก็คือคนที่มาทำร้ายหรือมาข่มขืน

เหยื่อของการถูกข่มขืน ไม่จำเป็นต้องรับผิดชอบใดๆเกี่ยวกับอาชญากรรมที่เกิดขึ้น อาชญากรรมที่เกิดขึ้นต้องเป็นความรับผิดชอบของผู้กระทำเท่านั้น เพราะเราเชื่อว่าผู้กระทำต้องการที่จะใช้การข่มขืนมาควบคุมหรือต้องการที่จะทำให้ผู้หญิงคนนั้นได้อาย ไม่ใช่เกิดเพราะว่าเขาไม่สามารถระงับอารมณ์ทางเพศได้ ผู้ที่ให้ความช่วยเหลือต้องมองปัญหาการข่มขืนว่าเป็นปัญหาของผู้กระทำ ส่วนผู้ถูกกระทำนั้น คือ "เหยื่อ" และปัญหาการข่มขืนนี้สามารถเกิดขึ้นได้กับผู้หญิงทุกคนหากผู้กระทำมีโอกาส ไม่ได้หมายความว่าผู้ถูกกระทำเป็นคนทำผิด

ความเชื่อ และ ความเป็นจริง

การข่มขืน ความเชื่อ คือ เป็นเรื่องอาชญากรรมในเรื่องของความรัก ความปรารถนา ความต้องการทางเพศ แต่ในความเป็นจริง ก็คือ เป็นอาชญากรรมที่เกิดขึ้นจากการที่ผู้ชายต้องการ dominate

ความเป็นจริงเกี่ยวกับการข่มขืน คือ หลายคนไม่เชื่อว่าการข่มขืนจะเกิดขึ้นได้ นั่นหมายความว่าเราต้องต่อต้าน การถูกข่มขืน โดยคนรู้จัก (พ่อ แม่ พี่น้อง เพื่อน)

ความเชื่อเกี่ยวกับการข่มขืน คือ ผู้ที่ถูกข่มขืนต้องมีร่องรอยบาดเจ็บหรือการต่อสู้อย่างชัดเจน แต่ในความเป็นจริงแล้ว การถูกข่มขืนไม่จำเป็นต้องมีร่องรอยของการต่อสู้ก็ได้ อาจมาจากการถูกคุกคามทางด้านจิตใจหรือวาจาหรือเป็นผู้บริหารที่มีอำนาจเหนือกว่า การข่มขู่เหล่านี้ไม่ว่าจะด้วยวิธีการใดก็ตามก็ถือว่าเป็นการข่มขืนทั้งสิ้นคนที่ถูกข่มขืนอาจจะไม่มีบาดแผล ต้องขอมแค่โดยดี แต่เธอเจ็บปวดมากกับการที่ต้องมีเพศสัมพันธ์กับคนที่ไม่ต้องการมีด้วย

ความเชื่อที่ผิดอีกข้อหนึ่งก็คือว่า หากถูกข่มขืนแล้ว จะมีความรุนแรงทางด้านอารมณ์ด้านเพศ ซึ่งในความเป็นจริงแล้ว คนที่ถูกข่มขืน สามารถแสดงออกทางอารมณ์ได้หลายรูปแบบ บางคนอาจจะแสดงอารมณ์มากเกินไป บางคนอาจเก็บกด

การข่มขืนถือเป็นการกระทำที่รุนแรง 75% ของการข่มขืนมีการวางแผนล่วงหน้า ส่วนใหญ่หากมีผู้ร่วมกระทำการข่มขืนตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป 90% ถ้าผู้กระทำมี 2 คน กว่า 80% ที่วางแผน หากผู้กระทำมี 1 คน มากกว่าครึ่งที่วางแผนในใจ เพราะฉะนั้นจะบอกว่ามันเกิดมาจากสัญชาตญาณโหดของผู้ชายคงไม่ใช่แน่นอน ต้องบอกว่ามันเป็นอาชญากรรมที่มีการวางแผนล่วงหน้าแน่นอน ผู้ชายต้องควบคุมอารมณ์เพศของตัวเองให้ได้ นั่นคือสิ่งที่ถูกต้อง

ความเชื่อที่ผิดอีกอย่างหนึ่งก็คือ ผู้ที่กระทำผิดมักเป็นโรคจิต มีความต้องการทางเพศสูง กามวิปริต ซึ่งความจริงไม่ใช่เลย กว่า 80% ของผู้ที่ถูกข่มขืน ถูกข่มขืนจากผู้ที่มีปกติธรรมดาที่เราเห็นๆกัน และเป็นคนที่เรารู้จัก เช่น เพื่อนหรือแฟน

ความเชื่อที่ผิด คือ ผู้หญิงที่แต่งตัวโป๊ จะถูกข่มขืน แต่ในความเป็นจริงแล้ว ผู้หญิงทุกวัย ไม่ว่าจะสาวหรือจี๋เห่ มีสิทธิ์ที่จะถูกข่มขืนได้ทั้งสิ้น จากการรายงานบอกว่าอายุของผู้ถูกข่มขืน มีตั้งแต่อายุ 7 เดือน - 70 ปี เพราะการข่มขืนไม่ได้เกิดจากสัญชาตญาณ แต่เกิดจากการไม่สมดุลกันของอำนาจระหว่างชายหญิง

มีความเชื่อที่ผิดอย่างหนึ่งว่า ลึกๆแล้วผู้หญิงอยากถูกข่มขืน ซึ่งเป็นความเชื่อที่ผิด การข่มขืนเป็นการถูกล้ำล่วงเกินคนอีกคนหนึ่ง ทำให้คนคนนั้นรู้สึกไม่ปลอดภัยทางร่างกายและจิตใจ เกิดความเจ็บปวดจากการถูกข่มขืน

30% ของผู้หญิงในกรุงเทพฯ มีประสบการณ์ถูกข่มขืนจากคู่รักของตนเอง 29% คือตัวเลขจากต่างจังหวัด 1 ใน 3 ของคนกลุ่มนี้ ไม่ได้ไปแสวงหาความช่วยเหลือใดๆทั้งสิ้น ไม่ว่าจะผ่านทางด้านการแพทย์หรือทางด้านสังคม เพราะพวกเขากลัวว่าสังคมจะตำหนิผู้ที่ถูกข่มขืน

ผลกระทบของผู้ที่ถูกข่มขืน คือ ความเสี่ยงจากการตั้งครรภ์ เจ็บป่วยทางด้านนรีเวช ในเรื่องของภาวะแทรกซ้อนในอวัยวะเพศ 5 -18% พบว่ามีการตั้งครรภ์หลังจากการถูกข่มขืน บางคนมีเลือดออกทางช่องคลอดหรือติดเชื้อ มีความต้องการทางด้านเพศลดลง เนื่องจากมีปัญหาทางด้านจิตใจ เป็นความหวาดกลัว และตกย้ำความเจ็บปวด มีการเจ็บปวดตามอุ้งเชิงกราน การติดเชื้อทางเดินปัสสาวะ

33% ของผู้หญิงที่ถูกข่มขืน จะมีปัญหาทางด้านจิตใจ ซึมเศร้าถึงขั้นคิดฆ่าตัวตายหรือฆ่าตัวตาย PTSD (ภาวะการบาดเจ็บที่ต่อเนื่องยาวนานเป็นปี) มีอาการนอนไม่หลับ หรือนอนหลับแต่ฝันร้าย ฝันเรื่องเดิมๆซ้ำๆ ผู้หญิงเหล่านี้จะทุกข์ทรมานมาก มีอาการทางด้านร่างกายที่มีผลมาจากจิตใจ เช่น ปวดหัวเรื้อรัง ปวดท้องเรื้อรัง รู้สึกเจ็บหน้าอก แต่พอไปตรวจร่างกายแล้วไม่เจอความผิดปกติใดๆทั้งสิ้น บางคนคิดบุญหรือไปเลย บางคนนิสัยหรือบุคลิกภาพเปลี่ยนไปเลย จากสุขุมเยือกเย็นกลายเป็นคนที่ทำตัวประซัดชีวิต การถูกข่มขืนหรือถูกแยกจากสังคม ถูกรังเกียจจากคนที่อยู่ใกล้ชิด

สิทธิของผู้ที่ถูกข่มขืน (สิทธิมนุษยชน)

สิทธิในการรักษาพยาบาล - การข่มขืนเป็นรูปแบบหนึ่งของการใช้ความรุนแรงทางเพศ เป็นปัญหาทางด้านสาธารณสุข รวมถึงเป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล ทุกคนที่ถูกข่มขืน จะต้องได้รับการปกป้อง เพื่อไม่ให้ถูกละเมิดในสิทธิส่วนบุคคล ให้มีอิสระในการตัดสินใจ มีโอกาสที่จะได้รับการดูแล

โดยปราศจากการถูกเหยียดหยาม หรือว่าใช้ความรุนแรงอีก มีสิทธิที่จะได้รับการดูแลทางสุขภาพเท่าเทียมกับบุคคลทั่วไป ต้องได้รับการดูแลที่มีคุณภาพ ต้องไม่ใช่การดูแลแบบซ้ำซาก คือ การถามซ้ำและย้ำถึงความเจ็บปวด คุณถูก คุณคลน หรือทำให้ผู้ที่ถูกข่มขืนถูกละเมิดซ้ำซาก

สิทธิในการดูแลและรักษาให้สมศักดิ์ศรีกับความเป็นมนุษย์ และได้รับการยอมรับนับถือ เช่นเดียวกับคนปกติ สามารถเข้าถึงระบบบริการที่ดีและเท่าเทียมกับผู้อื่น

ดังนั้น จึงมีที่มาของการให้บริการแบบ One Stop เราต้องมั่นใจว่าเราจะเก็บรักษาความลับและความเป็นส่วนตัว สามารถให้การดูแลภายใต้สถานการณ์และสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัย บริการสุขภาพที่ให้ออกให้ด้วยภาษาถิ่น เช่น หากอยู่เมืองเหนือ อาจต้องรู้คำเมือง หากอยู่ใต้ ก็พูดได้กับเขาหากเราสามารถพูดได้ หากเป็นชาวต่างชาติ พูดภาษาต่างประเทศ การที่ใช้ภาษาแบบผ่านลำม ไม่ work มีสิทธิในการที่จะปราศจากการถูกเหยียดหรือแบ่งแยก ไม่ควรให้การดูแลที่ล่าช้า เช่น ในต่างประเทศผู้หญิงจำเป็นต้องรอนาน มีสิทธิที่จะตัดสินใจเลือกที่จะรักษาหรือไม่รักษาด้วยตัวเอง หรือเลือกคนที่ต้องมาอยู่เป็นเพื่อนขณะที่กำลังถูกตรวจร่างกาย การตัดสินใจว่าจะรับบริการแบบไหน จะตรวจภายในหรือเปล่า เป็นเรื่องที่เขามีสิทธิจะบอกว่าทำหรือไม่ทำ เป็นหน้าที่ของเราที่จะต้องอธิบายอย่างใจเย็น ชัดเจน และถูกต้อง เพื่อประกอบการตัดสินใจของเขาเอง

สิทธิของความเป็นส่วนตัว เวลาตรวจภายใน ห้ามผ้าให้เขาหน่อย เปรียบเสมือนว่าเขาเป็นน้องสาวเรา เป็นญาติพี่น้องของเรา เขาเจ็บมาพอแล้ว คุณดูแลเขาหน่อย การที่เราไม่ตระหนักว่าการข่มขืนเป็นปัญหาทางด้านสุขภาพ ทำให้ความพยายามผลักดันในเรื่องของความเท่าเทียมกันทางเพศมีน้อยลง

การให้บริการทางด้านการแพทย์ จะมีการเก็บหลักฐานต่างๆ มี Protocol คล้าย Guideline ว่าหากมีคนถูกข่มขืนมาต้องทำอะไร ในต่างประเทศจะมีกระดาษหนึ่งแผ่นปูเลย เวลาถอดเสื้อผ้าให้ถอดในกระดาษ เป็นวิธีการเก็บหลักฐานที่ดี สิ่งเหล่านี้จะสามารถช่วยพื้ทกษัสิทธิผู้ที่ถูกข่มขืนได้ด้วย มีการซักประวัติเกี่ยวกับการใช้ยาคุมกำเนิด ปัญหาทางด้านนรีเวชมีมาก่อนไหม เพื่อที่จะได้ Screen ว่าสิ่งที่เกิดขึ้นเกิดจากการข่มขืนหรือเกิดขึ้นมาก่อน

การดูแลเรื่องจิตใจและการส่งต่อ คือการส่งคนไข้ ไปอยู่ในความดูแลของมืออาชีพ บางคนที่เป็น PTSD Counselling อาจไม่พอ ต้องส่งต่อไปยังพยาบาลจิตเวชหรือจิตแพทย์

เรื่องของการฝึกบุคลากร และการสร้างความตระหนักและให้ความรู้เกี่ยวกับความรุนแรงทางเพศ รวมถึงการอบรม เป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับบุคลากร ทำให้ทราบถึง Gender bated violence คือทราบถึงปัญหารากเหง้าของปัญหาความรุนแรงว่าเกิดจากอะไร

การจัดตั้งศูนย์ OSCC ซึ่งการให้บริการ OSCC ที่ควรจะเป็นนั้นเป็นอย่างไร

- เปิดบริการ 24 ชั่วโมง (โรงพยาบาลหลายแห่งเปิดแค่เวลาราชการเท่านั้น)
- เป็นการทำงานร่วมสหวิชาชีพ ไม่ต้องให้ผู้หญิงที่ถูกกระทำต้องวิ่งไปทางโน้นหรือทางนี้
- มีการเตรียมคู่มือ ให้ความรู้
- มีการจัดระเบียบข้อมูลอย่างเป็นระบบ
- สามารถให้ข้อมูลที่ถูกต้องกับผู้ป่วยได้
- สามารถบ่งชี้คนที่จะเป็นเหยื่อของการถูกข่มขืนได้ เช่น หากมีคนมารับบริการในแผนกผู้ป่วยนอกหรือฉุกเฉิน แล้วเห็นรอยฟกช้ำก็ต้องพยายามสืบเสาะต่อว่าเป็นคนที่ถูกกระทำ ความรุนแรงหรือเปล่า หรือเห็นแผลฉีกขาดในเด็กซึมเศร้าอาจจะต้องซักประวัติต่อว่าเขาถูกกระทำ ความรุนแรงทางเพศมาหรือเปล่า อันนี้ก็เป็นสิ่งหนึ่งที่เป็นหน้าที่ของ OSCC
- การให้บริการนั้น ดูในเรื่องของความปลอดภัย สิ่งแวดล้อม มีบริเวณที่เฉพาะเจาะจง สร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้ที่รับบริการ และต้องคำนึงถึงจิตใจ การให้ข้อมูลที่ถูกต้อง เพื่อการประกอบข้อมูลให้เขาตัดสินใจด้วยตัวเอง มีการให้การช่วยเหลืออย่างทันทีทันใด
- การติดตามและประเมินผล
- ในชุมชน ควรมีส่วนร่วมในการป้องกันในเรื่องการถูกข่มขืน หรือความรุนแรงทางเพศ เป็นการสร้าง activist ในชุมชน (ถ้าให้คิดควรเป็นผู้ชายด้วย)

การข่มขืนเป็นประสบการณ์ทางเพศที่สร้างความบาดเจ็บทั้งทางร่างกายและจิตใจ การถูกข่มขืนอาจจะไม่ใช่จากคนแปลกหน้าเท่านั้น คนใกล้ชิดก็สามารถข่มขืนได้ ซึ่งคนที่ข่มขืนนี้อาจมีมากกว่า 1 คน อาจจะไม่ใช่แค่ครั้งเดียว เหยื่อของการข่มขืนเป็นได้ทั้งหญิงและชาย เด็กและผู้สูงอายุ ผู้ที่กระทำ ความรุนแรงทางเพศ ส่วนใหญ่เป็นผู้ชาย เหยื่อที่ถูกข่มขืนมักมีปัญหาสุขภาพตามมา

บุคลากรที่ทำงานเกี่ยวข้องกับผู้ที่ประสบความรุนแรง เพศภัย ต้องดูอาการบาดเจ็บ การเก็บหลักฐานทางคดี และการรักษา การป้องกันการติดเชื้อทางเพศสัมพันธ์ การดูแลด้านจิตใจ ติดตามและประเมินผล การดูแลด้านจิตใจ หากเริ่มต้นด้วยความเชื่อ และไม่ตัดสินใจว่าเขาผิดหรือถูก ก็เป็นการดูแลรักษาจิตใจขั้นต้นแล้ว ดูแลคนเหล่านี้ เปรียบเสมือนญาติของเรา

ถอดคำบรรยาย หัวข้อ

การวิจัย เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาความรุนแรง

บรรยายโดย น.พ. วิพุธ พูลเจริญ

ในปี 1997-1998 ในอเมริกา มีประเด็นเรื่องเด็กนักเรียนที่ใช้ปืนยิงเพื่อนนักเรียนและครู จากปรากฏการณ์นั้น มี 2 หน่วยงาน ที่ตั้งงบประมาณวิจัยขึ้นมา ใน CDC (ATLANDTA) ตั้งงบประมาณ 200 ล้านดอลลาร์ ต่อปี ใน MARYLAND ก็ตั้ง 200 ล้านดอลลาร์ ต่อปี เหมือนกัน เขาตั้งขึ้นมาเพื่อที่จะวิจัยการป้องกันกรณีความรุนแรงอย่างไรบ้าง

เมื่อเกิดปัญหา ต่างประเทศจะตั้งคำถามว่าป้องกันอย่างไร กลไกที่ใช้หาคำตอบคือ งานวิจัย แต่พอมานในบ้านเรา เช่น นักเรียนตีกัน ปัญหาครอบครัว เรื่องการทำร้ายร่างกาย เรามองวิธีการแก้ปัญหาโดยใช้ระบบการลงโทษ การจับไปอบรม คือ เราไปถึงทางแก้เลย เราไม่ได้คิดเรื่องเหตุและผลหรือเงื่อนไขที่เกิดขึ้นอย่างชัดเจน เพราะฉะนั้น กรอบการบรรยายที่เราจะคุยกันวันนี้คือ

- คำจำกัดความเรื่องความรุนแรง

ในเรื่องคำจำกัดความนี้เป็นประเด็นสำคัญในการทำงานวิจัย แต่ปัญหาใหญ่อย่างหนึ่งก็คือ การวางคำจำกัดความให้มันสอดคล้องกับรูปแบบอะไรสักอันหนึ่ง ซึ่งสังคมที่ต่างวัฒนธรรมอาจจะมี "นิยาม" ที่แตกต่างกัน เพราะฉะนั้น ในการบรรยายวันนี้ เราจะหยิบเฉพาะที่ว่าอเมริกาวางความหมายหรือคำจำกัดความไว้อย่างไร เขาจำแนกอย่างไร และเขาจัดกระบวนการศึกษาและเรียนรู้สิ่งเหล่านี้กันอย่างไร ซึ่งนั่นก็ไม่ได้หมายความว่า ประเทศไทยต้องวางกรอบหรือความหมายเหมือนกับเขา

กรอบลักษณะประเด็นเรื่องความรุนแรง เราจะเห็นได้ว่ามันจะมีความแตกต่างไปตามเงื่อนไขวัฒนธรรมประเพณี สิ่งซึ่งวัฒนธรรมหนึ่งหรือสังคมหนึ่งมองว่าอาจจะไม่ใช่ความรุนแรง ในอีกวัฒนธรรมหนึ่งก็อาจจะบอกว่าเป็นความรุนแรงเหมือนกัน

สิบกว่าปีก่อน การขลิบอวัยวะเพศหญิง คนในแอฟริกาตะวันออกทำกัน คนในประเทศเหล่านั้นไม่ได้รู้สึกว่ามันคือความรุนแรง แต่เหตุการณ์แบบนี้หากเกิดขึ้นในสังคมอีกสังคมหนึ่ง เช่น คนที่เป็นอิสลามแล้วย้ายไปอยู่ต่างประเทศ เช่น นอร์เวย์ สวีเดน รับเรื่องนี้ไม่ได้ ก่อให้เกิดการเคลื่อนไหวใหญ่ ตอนที่ประชุมโคโร ประเด็นนี้ถูกหยิบยกขึ้นมาถกเป็นประเด็นนานาชาติว่าควรจะมีการแก้ไขหรือไม่ แล้วมีการณรงค์ให้มีการปรับแก้ มันจะมีภาพยนตร์สารคดี ที่สะท้อนประเพณีเหล่านี้ เอาไปฉายทั่วโลกเลย ก็จะเกิดการต่อต้านขนานใหญ่ให้ปรับแก้ประเพณีอันนี้ ซึ่งก็ได้ผลนะ สิบปีต่อมาประเพณีแบบนี้ ประเทศในแอฟริกาตะวันออกก็หายไป จางลงไป ในระดับรัฐบาลก็ออกมาปราบหรือลดกรอบปฏิบัติทางด้านนี้มากขึ้น

ในปัจจุบันนี้ คนจำนวนมากมองงานวิจัยในลักษณะแยกส่วน เช่น บางกลุ่มจะมองว่าไม่ต้องทำวิจัยหรอก ลงมือปฏิบัติเลย กลุ่มนี้จะมองงานวิจัยในลักษณะแปลกแยกออกไปจากกระบวนการปฏิบัติ ซึ่งตรงนี้ไม่ใช่ความผิดของใคร แต่มันเป็นการสร้างคุณค่างานวิจัยในสังคมไทยที่ทำให้เกิดปัญหาความแปลกแยกหรือความแยกส่วน ระหว่างนักวิจัย นักวิชาการ และคนที่ทำงานในเชิงปฏิบัติการ

งานวิจัยที่อยู่ในรูปปฏิบัติการมันจำเป็นที่จะต้องเกิดขึ้นเป็นวงจรเหมือนกัน ผมพูดอยู่เสมอว่า บางครั้งเวลาที่เรารู้สึกถึงใครสักคนที่มีประสบการณ์ 20 ปี เราลองไปไล่เรียงดูดี สิ่งที่เขาทำในปีแรกๆคือ สิ่งที่เขาทำซ้ำๆ ถ้าประสบการณ์นั้นไม่ถูกสังเคราะห์ ไม่ถูกเรียนรู้ทบทวน และไม่ปรับ 20 ปีนั้น จะไม่ใช่ประสบการณ์แล้ว มันจะเป็นอะไรที่เราทำซ้ำโดยที่ไม่ได้พัฒนามันเลย

วิธีคิดในเรื่องสังคมหรือวิทยาศาสตร์กายภาพ ยอมรับกระบวนการวิจัยว่าเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้และปรับแต่งกระบวนการทำงานในสังคม

ในกรณีความรุนแรง ที่มีความแตกต่างกันในแง่คิดมุมมองกระบวนการทัศน์ของกลุ่มคนต่างๆที่มีต่อประเด็นความรุนแรงแตกต่างกัน ก็จำเป็นเป็นอย่างยิ่งที่ต้องใช้งานวิจัย ไม่ว่าจะเป็นงานวิจัยเชิงสังคมหรือเชิงมนุษยวิทยา จิตวิทยา เพื่อที่จะปรับแต่งความเข้าใจของผู้คนต่างกลุ่ม ต่างวิชาชีพ ให้สามารถที่จะปรับคิดวิธีคิดให้เหมือนกันได้

และตรงนั้นเราถึงจะมาถึงประเด็นที่ 3 ต่อมาก็คือ เราถึงสามารถที่จะสะท้อนภาพสถานการณ์ความรุนแรงในสังคมได้อย่างเป็นระบบ และสามารถแสวงหาทางออกได้ เพราะฉะนั้นกระบวนการที่อยากนำเสนอให้พวกเราช่วยกันคิดก็คือ ทำอย่างไรเราถึงจะมีกระบวนการวิจัยนโยบายเรื่องการควบคุมความรุนแรง

ในหลายประเทศการใช้ความรุนแรงเพื่อลงโทษแล้วสามารถที่จะกำราบและลดความรุนแรงลง กลายเป็นคำถามอยู่ตลอดเวลาว่าจริงหรือเปล่า

Corrective sign บ้านเราแปลว่า ราชทัณฑ์ (ความจริงราชทัณฑ์แปลว่า punishment หรือว่าการลงโทษ) Corrective แปลว่าการแก้ สองตัวนี้ไม่เหมือนกัน ในประเทศไทยมีกรมอยู่กรมหนึ่งชื่อว่า กรมราชทัณฑ์ แต่ชื่อภาษาอังกฤษเขาเรียกว่าเป็น Department of correction

ในประเทศอเมริกา ฝรั่งเศส เวลาที่มีประเด็นปัญหาแบบนี้ขึ้นมา ซึ่งยังไม่มีแนวทางแก้ไขที่เด่นชัด เขาจะลงทุนด้วยงบประมาณการวิจัย เช่น พอเจอเหตุการณ์นักเรียนเอาปืน ไปยิงครูและเพื่อน เขาลงทุนด้วยการวิจัย แต่ในบ้านเราจะลงทุนด้วยการตั้งค่ายหรือสถานที่ใดสถานที่หนึ่ง แล้วนำเด็กพวกนี้ไปกักขังอบรมเข้ม

ตัวนี้จะเห็นว่าเรามีแนวทางแก้ไขเรียบร้อยเบ็ดเสร็จอยู่ในตัวเอง แล้วไม่ได้ไปหาต่อด้วยว่าทำไปแล้วดีหรือไม่ดี ซึ่งการทำงานโดยที่เราดูแลตัว Process โดยที่ไม่ได้ดูส่วนที่มันสัมฤทธิ์ผลอย่างจริงจัง ที่เป็นระบบการเรียนรู้จริงจัง ก็ก่อให้เกิดประเด็นปัญหาแบบนี้เสมอมา

จากคำจำกัดความ “ความรุนแรง” ที่ USCDC (หน่วยงานควบคุมโรคและป้องกันสุขภาพของอเมริกา) คือ การคุกคามหรือการใช้กำลังกายหรืออำนาจกระทำต่อบุคคลอื่น หรือต่อตนเอง เพราะฉะนั้นในความรู้สึกของเขา range ของ ความรุนแรง มันมีตั้งแต่ การฆ่าตัวตาย ทำร้ายร่างกายตัวเอง ไปจนถึงทำร้ายร่างกายคนอื่น เป็นพิภคเรื่องความรุนแรง และที่มากไปกว่านั้น คือ ความรุนแรงที่กระทำต่อกลุ่มชน

วันนี้เราจะเห็นเรื่องของกรวางระเบิดและการทำร้ายคนเป็นกลุ่มด้วยความรู้สึกอหาคาแค้น ซึ่งทำให้เกิดการบาดเจ็บ เสียชีวิต และทรัพย์สิน ร่างกาย อวัยวะ ตรงนี้เป็น term ที่ใช้เป็นกรอบวางเอาไว้ (ซึ่งไทยก็ใช้แบบนี้ด้วย)

ความรุนแรง

1. ทำร้ายร่างกายตัวเอง ความพยายามในการฆ่าตัวตาย
2. ทำร้ายร่างกายคนอื่น เช่น ทำร้ายเด็ก ทำร้ายทางเพศ ทำร้ายผู้ใหญ่
3. ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในบ้าน เป็นสิ่งซึ่งต้องวางกรอบให้ดี แต่ละประเทศจะใช้ไม่เหมือนกัน Homicide จะเกิดขึ้นในกลุ่มคนที่อยู่ในสังคมและครอบครัวเดียวกัน เช่น คู่สมรส หรือ ทำร้ายเด็ก

ในบางประเทศเมื่อ 5-6 ปีที่แล้ว ผู้ว่าการนิวยอร์ก กำหนดนโยบายทางการเมืองของเขาเอง ที่จะลดความรุนแรงที่เกิดขึ้นในสังคมเขา โดยเฉพาะความรุนแรงที่เป็นลักษณะ assault การจู่โจมหรือทำร้ายบนท้องถนน

ในสก็อตแลนด์ใช้นักสังคมดูแลเรื่อง homicide คูณเรื่องนี้ตั้งแต่ก่อนที่จะมีความรุนแรงเกิดขึ้น คือ ถ้ามี trait ว่าบ้านนี้ถ้าจะมี child abuse เขาจะส่งนักสังคมสงเคราะห์เข้าไปสอบสวนแล้วแยกเด็กออกมา

ในบ้านเราตรงกันข้าม คือ เรารอให้เด็กโดนตีก่อน แล้วไปปรากฏตัวที่โรงพยาบาลหรือครูไปเจอโดนเมียนหลังลายไปเรียบร้อยแล้ว เราถึงไปแยกเด็กออกมา เราไม่มีกระบวนการแบบต่างประเทศที่จะมีกลไกของชุมชนที่จะปกป้องหรือว่าตรวจสอบปรากฏการณ์นี้ก่อน ซึ่งอาจเป็นเพราะว่าเรายังไม่ได้มองความสำคัญหรือความจำเป็นในแง่ของประเภทนี้มากนัก

ในอเมริกา เขามี list ความรุนแรงไว้ดังนี้

1. ความรุนแรงในผู้ใหญ่

2. ความรุนแรงในโรงเรียน school violence หรือ ครูทำร้ายเด็ก เด็กทำร้ายเด็ก ซึ่งในบ้านเรามีมากขึ้น แต่ก็ไม่ค่อยมีการเปิดเผยมากนัก เพราะครูก็มักจะปกปิดไม่อยากให้เรื่องเปิดเผยสู่สาธารณะ เพราะกลัวโรงเรียนจะเสียชื่อ

3. การฆ่าตัวตาย บางประเทศจะจับตาดูที่เด็กเลย เช่น ประเทศที่ stress สูงๆ เช่น ญี่ปุ่น มีการฆ่าตัวตายสูงสุด (เมื่อก่อนเด็กต้องแข่งขันกันมากในการเข้าเรียนมัธยมและมหาวิทยาลัย เพราะจะมีผลต่ออนาคต แต่ปัจจุบันเด็กลดความสนใจในเรื่องเรียนกัน ไปสนใจในเรื่องแฟชั่น การแต่งตัวมากขึ้น)

5. ความรุนแรงต่อสตรี ในอเมริกา จะแบ่งเป็น rape & sexual assault คือ การข่มขืนและความรุนแรงทางเพศ raping date การข่มขืนในคู่รักเที่ยว ซึ่งในอเมริกามีมาก การทำร้ายจิตใจ การบังคับให้ทำแท้ง

5. หากสามีตายต้องตายตาม ซึ่งประเพณีแบบนี้ยังมีอยู่จริงบนโลกนี้

อันนี้เป็นกรอบความคิด ซึ่งกรอบนี้ใช้ได้ในบ้านเรามากน้อยเพียงไร ผมคิดว่าบ้านเราในเรื่องการข่มขืนและความรุนแรงทางเพศ น่าจะต้องศึกษาอีกเยอะ เรื่อง raping date ก็เริ่มมีคนศึกษาแล้ว ส่วนการตบตีและการทำร้ายจิตใจ ความจริง range ของพวกนี้ควรจะต้องมีการศึกษาและทำความเข้าใจไปพร้อมๆกัน

COMPARATIVE RESEARCH การเปรียบเทียบการวิจัยในระดับนานาชาติที่มีอยู่

ไฮนซ์ รวบรวมข้อมูลในปี 1995 เป็นการ review การศึกษาใน 15 ประเทศ แล้วพบว่ามันมี range 1 ใน 4 ของสตรีถูกคุกคาม ซึ่งเป็นเบื้องต้นของ ความรุนแรง

องค์การอนามัยโลกในปี 1997 ก็ศึกษาคู่อีกทีหนึ่ง 60 % หรือมากกว่า ของผู้หญิงที่ถูกฆาตกรรมมีสาเหตุที่เชื่อมโยงจากความรุนแรงในครอบครัว

ในปี 1998 ตอนนั้นมีการทำภาวะโลก หรือ resispercent เพื่อที่จะมาดูว่า อะไรคือสาเหตุของภาวะโรค คือ ความเจ็บป่วยแล้วต้องดูแลกัน เขาก็แยกเรื่องนี้ออกมา เช่น บุหรี่ก่อให้เกิดภาวะโลกก็เปอร์เซ็นต์ เหล้าเท่าไร อุบัติเหตุเท่าไร

ส่วนปัญหาการข่มขืนและความรุนแรงในครอบครัว ก่อให้เกิดปัญหาภาวะโลกร้อยละ 5 (แยกในความเจ็บป่วยของผู้หญิง)

ตัวรอบการศึกษาลักษณะแบบนี้ มันช่วยอะไรเราได้บ้าง อย่างกรณีการศึกษาเรื่องภาวะโลกจะก่อให้เกิดความตระหนัก เพราะเวลาเราพูดถึงสุขภาพของผู้คน ในวันนี้เราจะมองไปที่ประเด็นและปัจจัยที่ว่า ประเด็นหรือปัจจัยอะไรที่จะก่อให้เกิดภาวะโลกยะ แล้วเราจะปรับแก้อย่างไร มันจะทำให้มองเห็นเงื่อนไขและสภาวะการณ์ที่แต่ละประเทศควรกลับไปดูสิว่า ถ้าเฉพาะของไทยมีเท่าไร ซึ่งเนื่องจากว่าเรายังไม่มีการเก็บข้อมูลด้านนี้ได้คือพอ มันคงจะอยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำมาก แต่ถ้าเราศึกษาเรื่องนี้ได้ชัดเจน เราก็อาจจะมองเห็นและวิเคราะห์ห้ดูทางในการปรับแก้ปัญหานี้ได้ชัดเจนมากขึ้น

ในอเมริกาและยุโรป มีการ review กัน จากหนังสือ textbook of oxford 2001 สรุปลงมาว่า ปัจจัยเสี่ยงสำคัญที่ก่อให้เกิดความรุนแรงขึ้น คือ

- สุรา ยาเสพติด เป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญที่นำไปสู่ความรุนแรง
- วัฒนธรรม วิถีชีวิต แบบอย่าง และการดำเนินชีวิตของคนแต่ละชุมชน เพราะฉะนั้นเราจะเห็นได้ว่า เด็กในโรงเรียนเทคโนโลยี การช่าง หรือก่อสร้าง อาจจะมีวิถีชีวิตหรือวัฒนธรรมบางอย่างที่ก่อให้เกิดความรุนแรง เช่น การยกพวกตีกัน – วัฒนธรรมแบบนี้ปรับแก้ได้ ถ้าเราเข้าใจเงื่อนไข และวิธีการ ในการจัดการกับวัฒนธรรมแต่ละกลุ่มแต่ละชุมชน
- ความคุ้นเคยกับความรุนแรงในครอบครัว จากการศึกษาเชิงลึก perspective study ในการทำ counselling เจาะลึกไปย้อนหลัง พบว่า หลายคนที่ชอบแสดงความรุนแรงออกไป เคยอยู่กับความรุนแรงในครอบครัวมาตลอด เห็นความรุนแรงหรือการคบตีมาตลอด ก็เข้าใจว่านี่คือวิถีของสังคม หรือเป็น socialization ปกติ - ถูกบ่มเพาะมาจากสิ่งเหล่านี้ตลอด ซึ่งแบบเดียวกันเลย ในเรื่องของครอบครัว และ sexual violence เราจะเจอเหมือนกันว่าในการศึกษาวิเคราะห์ทาง criminology (อาชญวิทยา) ของบุคคลที่มีความรุนแรงทางเพศแล้วไปก่อคดี ก็พบว่า ส่วนใหญ่เลยมาจากพื้นภูมิของการเติบโตขึ้นมาจากรอบครัว สภาพแวดล้อมที่เป็น domestic violence ที่เขาต้องเผชิญอยู่ตลอดเวลา เพราะฉะนั้น ให้ความปรับแก้หรือปกป้องเด็กเหล่านี้ก็จะกลายเป็นประเด็นปัญหาใหญ่ - การเรียนรู้ปัจจัยเสี่ยงเป็นหัวใจสำคัญในการปรับแก้ในการป้องกัน
- สื่อที่แสดงความรุนแรง เด็กสมัยนี้สามารถเปิดรับสื่อได้ง่าย เคสในอเมริกา เขาเป็นเขาไป 2-3 กระบอกแล้วยังเข้าไปในโรงเรียน ซึ่งทีมที่เขาไปวิเคราะห์เด็กคนนี้ สงสัยว่าทำไมเด็กคนนี้ ยิ่งแหม่นมาก ยิ่งแต่ละนัดจุดตายทั้งนั้นเลย ถ้าเด็กไม่ได้ฝึกมายากที่จะทำแบบนี้ได้ ผลก็คือ เด็กฝึกมาจากเกมคอมพิวเตอร์ เกมคอมพิวเตอร์ของเขาต้องยิ่งเข้าจุดถึงจะตาย ซึ่งในปัจจุบันนี้มีเกมพวกนี้เยอะมาก เกมคอมพิวเตอร์จะแตกต่างจากภาพยนตร์ ภาพยนตร์ยังมี rate จำกัดกลุ่มผู้ชม แต่บ้านเราก็ไม่ค่อยเข้มงวดกับสิ่งเหล่านี้เท่าไรนัก ซึ่งภาพยนตร์ก็เป็น

อีกระดับหนึ่ง แต่พอเป็นคอมพิวเตอร์มันสามารถเสริมสร้างจินตนาการที่ฝังลึกทางจิตใจให้กับเด็กมากขึ้น เพราะมันมีเกมแพ้และเกมชนะ หากเรายังไม่ทันเขาเราก็แพ้ เพราะฉะนั้นสิ่งเหล่านี้สร้างให้เด็กมีความรู้สึกแพ้หรือชนะเท่านั้น มันเป็นเกม เขาไม่ได้มองเห็นว่าความเจ็บปวดตัวนี้ เป็นความสูญเสียของญาติ ของพ่อแม่ พี่น้องของคนที่ได้รับผลจากความรุนแรงอันนั้น เขาไม่ได้มองเห็นคนที่เขาอ้างว่าเป็นคน มีเลือดเนื้อ มีชีวิต มีคนที่จะเสียใจจากความสูญเสียนี้ ซึ่งปัจจุบัน เรากำลังเผชิญสื่อในวัฒนธรรมใหม่ ที่สร้างความสนุกสนานความมันในรูปแบบหนึ่ง

กรอบหรือวิถีตัวนี้ ในต่างประเทศมีการศึกษามากขึ้นเรื่อยๆ หน่วยงานที่จะทำงานด้านการป้องกันความรุนแรง มีวิธิต่างๆ ที่จะสร้างสื่อให้เกิดความรู้สึกที่สื่อต่อชีวิตและจิตใจคน

- การบ่มเพาะในชุมชนที่มีความรุนแรงตลอดเวลา เราจะเห็นเด็กที่เติบโตมาจากสังคมที่มียาเสพติดเยอะ มีการต่อสู้ มีการฆ่าฟันตลอด เขาจะมีวิสัย หรือมองโลกว่า เขาต้องต่อสู้ดิ้นรน
- อารูชิบีน - ทำให้ความรุนแรงเกิดขึ้นง่ายและไปถึงความสูญเสียที่ร้ายแรงเกินกว่าที่เราจะคิดเห็น เพราะวิธีใช้ง่ายและเร็ว ความยับยั้งชั่งใจมันไม่ทันกับมือที่กำลังจะเหนียวไก การควบคุมอารูชิบีน แม้แต่ในประเทศที่เคยให้เสรีภาพกับอารูชิบีน ก็มีการพูดมากขึ้น ในบ้านเราพูดเรื่องนี้กันมานาน แต่ก็ยังเห็นว่า เด็กสามารถเอาปืนของพ่อแม่ไปใช้ได้

เวลาเรามองกรอบเหล่านี้ หรือปัจจัยเสี่ยงเหล่านี้ เราต้องมองอย่างคนที่จะศึกษาเพื่อที่จะดูว่า เราจะปรับลดหรือป้องกัน ไม่ให้เกิดปัจจัยเสี่ยง ได้อย่างไร

จำนวนการข่มขืน จาก 2546 - 2547 เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จาก 3,000 คู่ 5,000 แต่ในขณะที่การจับกุมลดน้อยลงเรื่อยๆ อันนี้มันน่าคิดว่าทำไม มีการศึกษาว่าอัตราการไปแจ้งความของผู้หญิงที่ถูกข่มขืนมีแค่ 5% เท่านั้น แสดงว่าในปี 2547 ที่แจ้งว่า 5,000 คน (5%) เราเอา 20 ไปดูณ จะตกเป็นแสนคน

จากงานวิจัยของคุณเพ็ญจันทร์ ประดับมุข ศึกษา Dating Violence การที่คู่รักหรือคู่กันกระทำความรุนแรงต่อกัน ศึกษาในโรงเรียนในกลุ่มกรุงเทพ 1. มัชฌิมปลาช 2. อาชีวะ 3. กศน. ดู

- Psychological aggression เรียกว่า ภาวะที่แสดงออกทางจิตใจว่าเริ่มจะมีความรุนแรงแล้ว โดยดูจาก 1. การกล่าวหาว่าไปมีแฟนใหม่ หรือเริ่มมีความไม่ไว้วางใจ ในระดับโรงเรียนมัธยมมี 16 % อาชีวะ 31 % กศน. 25 % - เมื่อเราเห็นตัวเลขแล้วจะพบว่าไม่น้อยเลย เราจะเตรียมตัวอย่างไร จะแก้ไขปัญหอย่างไร 2. มีการคุกคามว่าจะตีหรือต่บกัน ใน

กลุ่มร.มัธยมร้อยละ 7.9 อาชีวะร้อยละ 13 กศน.ร้อยละ 18.6 ตรงนี้ถือเป็นภาวะคุกคามที่ชี้ให้เห็นว่าอาจจะมี ความรุนแรงต่อไป

- Physical violence มีการตบตีกัน ใช้ความรุนแรงแล้ว ในร.มัธยมร้อยละ 4.9 อาชีวะร้อยละ 10 กศน. ร้อยละ 13 จะเห็นได้ว่า ในกลุ่มอาชีวะศึกษาและกศน. ค่อนข้างจะมีการใช้ความรุนแรงเพิ่มสูงขึ้นเท่าตัวของเด็กในโรงเรียนมัธยม
- ใช้มีดหรือปืน มัธยมร้อยละ 1 อาชีวะและกศน. ร้อยละ 5-6

กรอบตัวนี้ชี้ให้เห็นว่า ความสัมพันธ์ทางเพศหรือการจัดการให้เข้าใจ ที่เราเรียกว่า เพศวิถี ในโรงเรียน ไม่มีการจัดคิดหรือวางแผนเรื่องนี้เท่าไร ในกรณีที่ผ่านมาไปกว่านั้น เราลองมาดูถึงขั้นเรื่องของการล่วงล้ำทางเพศ โดยใช้การข่มขู่หรือการกดดัน

- ความรุนแรงทางเพศ

Sex Play (การลูบคลำ) มัธยมร้อยละ 22 อาชีวะร้อยละ 40 กศน.ร้อยละ 45

Sexual Intercourse เพราะการบังคับข่มขู่ มัธยมร้อยละ 6 อาชีวะร้อยละ 22 กศน.ร้อยละ 15

Sexual Intercourse เพราะเมาเหล้า มัธยมร้อยละ 3.4 อาชีวะร้อยละ 12.8 กศน.ร้อยละ 8.7 การข่มขืน 2.3 - 8.7%

เมื่อเรามองงานวิจัย เราต้องมองว่าจะป้องกันอย่างไร

การป้องกัน เกี่ยวกับความรุนแรงมี 3 ระดับ

1. Primary Prevention การป้องกันระดับปฐมภูมิ การป้องกันไม่ให้เกิดขึ้น ในอเมริกา จะหา indicator ที่จะ detect ว่า เด็กคนไหนที่มาโรงเรียนแล้วมีแนวโน้มว่าจะมาก่อความรุนแรงที่โรงเรียน - นักสังคมในประเทศอังกฤษ จะดูว่าครอบครัวไหนที่จะมีแนวโน้มที่จะก่อความรุนแรงกับลูก เขาจะแยกลูกออกมาก่อน - ตัวนี้เราเรียกว่า Primary Prevention ก็คือ ป้องกันก่อนเกิดความรุนแรง

2. Secondary Prevention การป้องกันระดับทุติยภูมิ ความรุนแรงเกิดขึ้นแล้ว แต่ต้องเข้าไปช่วยได้ทันท่วงที เช่น พอลงมือตีทีหนึ่ง สามารถเข้าแยกได้ หรือในโรงเรียนที่มีการจับคู่กันระหว่างเด็กแล้วหึงหวง ครูจะเข้ามาใหม่

3. Thirdery Prevention การป้องกันระดับตติยะภูมิ มันเกิดขึ้นแล้ว จะฟื้นฟูให้เขากลับมาอยู่ในสภาพที่ปกติได้อย่างไร

กรอบทั้ง 3 นี้ จะ ไปทำงานส่วนใดส่วนหนึ่งเฉพาะไม่ได้ เราต้องคิดให้ตลอด

การทำงานในเชิงสังคมเชื่อว่า หากเราสามารถป้องกันในระดับปฐมภูมิได้ มันทันทีสุด มันทลด
ความสูญเสีย มันทลดปัญหา

การป้องกันในระดับปฐมภูมิ มี

- ลด ละ เลิก การดื่มแอลกอฮอล์
- ควบคุมสื่อที่ผลิตเสนอความรุนแรง
- สร้างสื่อที่แสดงความสมานฉันท์เข้ามาใช้ทดแทน (เพราะวัยรุ่นเป็นวัยเสพติด เป็นวัยที่
อยากรู้อยากเห็น) หรือผลิตสื่อที่แก้ไขหรือชี้ให้เห็นถึงการจัดการกับอารมณ์ของตัวเอง
- การให้การศึกษาเกี่ยวกับการปรับพฤติกรรม การจัดการกับอารมณ์โกรธและความขัดแย้ง
อาจทำ Guidance ว่าเวลาโกรธ แล้วจะมีทางเลือกอย่างไรบ้าง ทางเลือกแต่ละทางให้ผล
อย่างไร ซึ่งงานวิจัยที่จะพัฒนาเครื่องมือเหล่านี้เป็นเรื่องใหญ่
บางคนอาจนึกถึงการใช้กฎหมายลงโทษเด็กที่ทำผิด เช่น กักขังที่สถานพินิจ หรือติดคุก
เหมือนกับเป็นการฝึกปรือเขาให้เป็นอาชญากรได้ดียิ่งขึ้น
- การให้การศึกษากับผู้ปกครองในเรื่องการดูแลเด็ก เกี่ยวกับจิตวิทยาเด็ก
- การสร้างความสำนึกปัญหาความรุนแรงแก่ชุมชน

การป้องกันในระดับทุติยภูมิ มี

- เครื่องมือสอดส่องค้นหาความรุนแรงที่เกิดขึ้นตั้งแต่แรก ไม่ใช่เกิดเหตุการณ์มานานแล้ว
ค่อยเข้าไปช่วย – การเฝ้าระวังของครูและชุมชน ที่เฝ้าดูคนในโรงเรียนและชุมชนนั้นๆ ดูว่า
ใครเริ่มที่จะกระทำความรุนแรง เพื่อรองรับเรื่องนี้แต่ต้นปี วิธีการปรับแก้พฤติกรรม คือ
การพัฒนาการวิจัยเกี่ยวกับกระบวนการให้การปรึกษา การปรับลดปัจจัยความรุนแรงต่างๆ
เป็นประเด็นที่เราต้องพัฒนาขึ้นมา

การป้องกันในระดับตติยภูมิ มี

- ความรุนแรงเกิดขึ้นแล้ว จะควบคุมกักขังอย่างไร วันนี้เรามีมาตรการทางสังคมใหม่ การ
จองจำในเรือนจำช่วยทำให้เขาดีขึ้นจริงหรือเปล่า หรือการจัดการฟื้นฟูพฤติกรรมและ
บุคลิกภาพ เราจะจัดให้เกิดขึ้นในชุมชนใหม่ มันเป็นเรื่องที่ต้องลงทุน เราอาจต้องสร้าง
เครื่องมือเฉพาะขึ้นมาในการรองรับประเด็นเหล่านี้

- ในโรงพยาบาลจะจัดกระบวนการดูแลอย่างไร ตั้งแต่มีกฎหมายเรื่องเด็กถูกร้ายแล้วต้องมีนักสังคมของโรงพยาบาลไปดูแล อันนี้เพิ่มภาระให้โรงพยาบาลเยอะนะ แล้วในหลายร.พ. ก็ยังไม่ได้เห็นโครงสร้างบุคลากรที่มีความชำนาญที่จะจัดการกับประเด็นเหล่านี้ได้

เราจะมองเห็นว่าเรายังขาดอะไรต่อมียะไรอีกเยอะ การวิจัยจะเข้ามาช่วยเรื่องนี้ได้อย่างไร เราอาจจะต้องมองวิจัยแบบวงจร

เราต้องดูว่าความรุนแรงดำรงสถานะอยู่ในโครงสร้างของเราอย่างไร – ทุกข์

มีปัจจัยในสังคมวัฒนธรรมไทยอะไรบ้าง – สมุทัย

เราจะละเลิกสิ่งเหล่านี้ได้อย่างไร – การมองเห็นหนทางที่จะจัดการได้ นิโรธ

นโยบาย – มรรค

เพราะฉะนั้น งานวิจัยจะต้องเป็น policy system research and management

เวลาเราดูกรอบบนสุดเลย เราจะวิจัยเพื่อนำเสนอปัญหา แน่นนอน ถ้าสิ่งเหล่านี้ไม่ถูกยอมรับว่าเป็นปัญหาในสังคมไทย ถ้างานวิจัย dating violence ที่พูดไว้ ไม่มีคนมองเห็นว่าเป็นปัญหาสังคม คนก็จะคิดว่ามันเป็นปัญหาของเด็ก แล้วเราก็ปล่อยมันไป ถ้าเราไม่ address ความชุก ปริมาณ ของปัญหาที่เกิดขึ้น สังคมก็อาจจะไม่สนใจเข้ามาแก้

ในขณะที่เดียวกันถ้าเราวิจัยเพื่อนำเสนอปัญหาและจบอยู่ตรงนั้น ไปไม่รอดหรอก สังคมเราไม่ดีขึ้น เราจะต้องวิจัยเพื่อชี้สาเหตุและปัจจัย ย้อนลงไปไกลกว่าตัวของปัญหาว่ามันเกิดขึ้นได้อย่างไร แล้วก็วิจัยเพื่อที่จะเสนอแนวทางและหลักคิดในเรื่องของปรัชญาและอุดมการณ์ เช่น กรอบวิธีคิดแบบหนึ่งที่เราเชื่อ ถ้าโทษมันหนักเนี่ยนะ เด็กจะกลัว แล้วเด็กจะไม่กระทำ นี่คือหลักคิดแบบหนึ่งคือปรัชญาแบบหนึ่ง เราต้องศึกษาวิจัยว่าปรัชญานี้มัน work หรือเปล่าในสังคมนี้ เด็กที่ยังไม่รู้จัก ไม่รู้ระเบียบหรือกฎหมายลงโทษเลย ทำไปแล้วละ ไปรู้ตอนขึ้นศาลแล้วว่าโทษนี้ติดคุกตลอดชีวิต อย่างนี้มีประโยชน์ไหม มันต้องมานั่งดูปรัชญาที่สังคมไทยยอมรับมันก่อน เข้าใจว่าในแต่ละประเทศเนี่ย ใช้ตัวหลักคิดหรือปรัชญาอุดมการณ์ทางสังคมเป็นเครื่องกำหนดวิถีการทำงานของเรา เป็นการกำหนดควินโยบาย เช่น ประเทศสวีเดนเฮลเลนค์ เขาจัดไซลิงค์เข็มเอาไว้ให้เด็กในชุมชนที่ติดยาเสพติด ถามว่าทำไมถึงทำแบบนี้ เขาบอกว่าเด็กที่ติดยาเพราะสังคมของเราผู้ใหญ่ของเราสร้างให้เขาเป็นแบบนี้ แล้วเราจะปล่อยให้เขาติดยาเสพติด แล้วไปติดเชื้อเอดส์ แล้วเสียชีวิตหรือ กรอบสังคมแบบนั้น เขามองลูกหลานของเขาแบบคน

ผมเคยถามนักการเมืองไทยว่า เราจะแก้ไขปัญหาคณิตศยา คณิตศาสตร์อย่างไร นักการเมืองท่านนั้นเป็น ศส. และเป็นระดับรัฐมนตรีด้วย บอกว่า มันก็ควรตายแล้วนี้ ไม่ต้องไปยุ่งกับมัน เห็นไหมครับว่า หากเรามีหลักคิดแบบนี้ นโยบายเราก็ต้องเป็นแบบนี้

เพราะฉะนั้น หลักคิดหรือปรัชญาอุดมการณ์ที่มีในสังคม มันกำหนดได้ และเปลี่ยนได้ งานวิจัย ในระดับของหลักคิดก็เป็นเรื่องใหญ่เหมือนกัน เพราะกุม policy

ในอดีตเรามีหลักคิดว่า หากเด็กมันเป็นอันตราย ต้องจับไปขังคุก แต่วันนี้ดีขึ้นแล้ว เรามีเรื่องของการบังคับคดี เรามีเรื่องของการที่จะให้เด็กเหล่านี้ไปปรับใช้สังคม ในตะวันตกมีแบบนี้มานานที่ให้ทำงานสาธารณะ แต่ของเราก็ยังมีความคิดแปลกๆอยู่ เช่น ขับรถเร็ว ให้ไปทำงานเก็บศพ ผมว่าวิธีคิดแบบนี้ก็มีอะไรแบบเอามันอยู่ในใจเหมือนกันนะ เพราะฉะนั้น การ clear เรื่องอุดมการณ์และปรัชญาของสังคมในเรื่องความรุนแรงมันต้องค่อยๆหา ประเด็นเรื่องความรุนแรง ไม่ใช่เป็นเรื่องแก้แค้นคืนกับมันนะ ถ้าเราสร้างสังคมที่มีหลักคิดว่าต้องแก้แค้นไปเรื่อยๆ แล้วจะให้มันพ้นเรื่องความรุนแรงได้อย่างไร

จากนั้นค่อยไปวิจัยเพื่อเสนอนโยบาย ยุทธศาสตร์ และกลไก และวิธีการ วงจรนี้ ถ้ามันจะให้ เป็นแบบพุทธะจริง มันจำเป็นต้องเข้าใจเหตุผลและมองปัจจัยทุกอย่างอย่างเป็นวงจร ในกรอบตัวนี้ ผม ยกตัวอย่าง ผมไปเปลี่ยนกรอบเขามา แต่เดิมมันเป็น model health promotion ซึ่งหลายกลไก ไม่ว่าจะ เป็นที่เงินิวาหรือออสเตอร์เลียเอามาปรับใช้ในการมองการวิจัยแบบ health promotion

แต่เหมือนกันเลยนะครับ หากเราใช้ model นี้ แล้วมองดูว่าสถานะและความรุนแรงใน ประชากรของเราปัจจุบันเป็นอย่างไรบ้าง อะไรที่จะจำกัดหรือก่อให้เกิดประเด็นความรุนแรงบ้าง –

สิ่งที่ใกล้ตัว ได้แก่ สภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เอื้อให้เกิดความรุนแรง, กลไกป้องกันไม่ให้ เกิดความรุนแรง, กลไกควบคุมบุคคลแต่ละบุคคล

สิ่งที่ห่างออกมาหน่อย ได้แก่ ระบบบริการทางสังคม กระบวนการนโยบายสาธารณะ commitment ทางสังคม สังคมเรามีนโยบายวิธีคิดอย่างไรต่อเรื่องความรุนแรง มีนโยบายวิธีคิดอย่างไรที่จะ แก้ไขความรุนแรงเหล่านี้

นอกจากนั้นคือ ทักษะของบุคคล ทักษะชีวิต

เวลาเราพูดถึงวิจัยเชิงระบบและนโยบาย เราอย่าคิดแค่ไปบอก policy maker เท่านั้น แต่เรา ต้องมามองในเรื่องของ system & operational ด้วย เพราะหลายครั้งระดับบนบอกว่าเราอยากจะทำแบบนี้ แต่ปัญหาของเขาก็คือ ไม่มีโครงสร้างการจัดการระบบ ไม่มีโครงสร้างการจัดการ operation ที่ จะทำได้เลย เพราะฉะนั้นพอไปถึงระดับนั้นไม่เกิด

ปัจจุบันนี้เวลาเรามองงานวิจัย เราต้องตั้งแต่ policy research ซึ่งไปมองถึงเงื่อนไขภายนอกที่ก่อให้เกิดโครงสร้าง กิจกรรม หรือภารกิจ มอง system research ที่ต้องมองถึงการบูรณาการของเงื่อนไขความเชื่อมโยงหน่วยงานต่างๆ เราอาจจะต้องเชื่อมโยงหน่วยงานยุติธรรมกับหน่วยงานของสังคม กับสาธารณสุขเข้าด้วยกันหรือเปล่า งานวิจัยที่จะทำให้เกิดการบูรณาการอย่างนี้ทำได้อย่างไร เพราะว่าเวลาเรามองงานแต่ละงานเราจะเห็นงานแต่ละงานที่แยกส่วนและไม่สามารถจะบูรณาการเข้ามาได้ จนกระทั่งไปถึงระดับล่างสุด การทำงานภายในของแต่ละหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ provider ,social service เข้าใจบทบาทหรือสร้างเครื่องมือสร้างวิธีการที่จะมาทำงาน ได้ดีพอหรือยัง กลุ่มของ social service มีการติดตามและประเมินผลที่ชัดเจนไหม

เราอาจจะเป็นผู้ให้บริการทางสังคมในเรื่องของสุขภาพที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรง แต่ถ้าเราจะมองการแก้ไขกรอบเหล่านี้ที่เป็นระบบ เราอาจจะต้องมองตั้งแต่กรอบปฏิบัติไปจนถึงกรอบนโยบาย

ปูจฉาววิสัยนา

ปูจฉา ในขณะที่มีการยกร่าง พ.ร.บ.ขจัดความรุนแรงในครอบครัวขึ้น และกลุ่มองค์กรต่างๆ พยายามเสนอมาตรการทางเลือกเพื่อที่จะใกล้เคียงข้อพิพาททางครอบครัว เหล่านี้เป็นหนทางที่จะเป็นที่คาดหวังได้ไหมว่าปัญหาความรุนแรงในครอบครัวของสังคมไทยได้หรือไม่

วิสัยนา ตัวกฎหมายเป็นเครื่องมือทางนโยบาย เป็นเครื่องมือระดับบน แต่ถ้าเครื่องมือระดับล่างลงมาคือ ระบบที่จะไปรองรับกฎหมายอันนั้น หรือวิธีการที่จะนำไปใช้กับกฎหมายอันนั้น ไม่มีเนื้อมันก็ไม่เกิดอะไรขึ้น ในบ้านเรามีกฎหมายหลายฉบับที่เก๋มาก แต่ไม่มีระบบมารองรับ เพราะเราไม่ได้เตรียมระบบมารองรับ เราไม่มีความรู้และการปฏิบัติที่จะจัดการกับมัน

การมีกฎหมายอันนั้นออกมาเป็นเบื้องต้น แต่พอมีกฎหมายอันนั้นออกมามันมีเรื่องที่ต้องทำอีกเยอะ แต่เรามักจะดูกฎหมายแบบละครน้ำเน่าคือ happy ending มันมีกฎหมายแล้วถือว่าจบ แต่ความเป็นจริงการปรับระบบ System และการปฏิบัติงาน Operation ที่มี ต้องปรับอีกนาน ดีไม่ดี มันต้อง feedback กลับไปแก้กฎหมายอีกนะ

ผมไม่ได้มองกฎหมายเป็นขั้นตอนสุดท้าย แต่ผมยังมองเครื่องมือกลางอันหนึ่งก็คือ เครื่องมือวิจัยที่จะต้องปรับแก้สิ่งเหล่านี้ให้ลงตัว แต่ปัญหาอย่างหนึ่งของบ้านเราก็คือ เราไม่ได้คิดว่ามันจำเป็นต้องวิจัย

กฎหมายนี้ดีในเชิงนโยบาย แต่กฎหมายจะดำเนินการต่อไปได้ยาก ถ้าไม่สามารถปรับตัวของกฎหมายให้รองรับกับเงื่อนไขทางสังคมได้

.....

ถอดคำบรรยาย หัวข้อ

กระบวนการทางกฎหมาย และกระบวนการดูแล Case หลังจากการแจ้งความ

บรรยายโดย คณะวิทยากรจากมูลนิธิเพื่อนหญิง

วันนี้ จะนำพาท่านทั้งหลายเข้าใจกระบวนการทำงานเรื่องการดูแลบริการผู้ประสบปัญหาความรุนแรง หยิบเฉพาะประเด็นผู้ประสบความรุนแรงทางเพศ ไม่ว่าจะเป็นพรากผู้เยาว์ รุมโทรม ข่มขืน คำประเวณี เพื่อให้ท่านทั้งหลายมีความเข้าใจมากขึ้นในการทำงาน

ผู้ที่มาร่วมพูดคุย เป็นผู้ทำงานโดยตรง และเป็นผู้ผ่านประสบการณ์ตรง เรามาวันนี้ เพื่อที่จะขอความเข้าใจ ก่อนอื่นขอแนะนำ

นักวิชาชีพก่อน คนซ้ายสุด จบนิตศาสตร์ เป็นทนายความ คดีค้างที่ทำอยู่ก็คือ คดีข่มขืนในห้องน้ำของรัฐวิสาหกิจ (กฟผ.) คุณเนติญา ยวงสะอาด

ขวามือสุด เป็นนักวิชาชีพเหมือนกัน จบสังคมสงเคราะห์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ คุณพัชรี จุลศิริ

คนที่มีความสำคัญมากๆ ที่จะทำให้พวกเราเข้าใจผู้หญิง โดยเฉพาะการที่จะนำไปสู่การสื่อสารที่มีความเข้าใจและเพราะอะไร ผู้หญิงที่ถูกกระทำทารุณกรรมทางเพศ ต้องบอกว่า 90 % ที่เจอมักจะอยู่ในกลุ่มอาการคล้ายๆเธอผู้นี้ แต่ในวันนี้เธอได้อาสาอยากจะทำให้ทุกคนที่นี่ มีความเข้าใจว่า สิ่งที่เกิดขึ้นในวันนั้น ฉันเป็นอะไร ฉันเป็นอย่างไร และเพราะอะไรทำให้ฉันต้องนั่ง มูลนิธิชื่นชมความสามารถของเธอ - คุณแมว

เรื่องราวจากประสบการณ์จริงของคุณแมว (นามสมมติ)

เหตุการณ์ครั้งแรกเกิดขึ้นเมื่อ 15 มีนาคม 2547 ตอนนั้นประมาณตีห้า วันนั้นบังเอิญเช้าวันนั้นจะไปหาหมอที่กรุงเทพ ก็ตื่นเช้าหน่อย ปกติที่ร้านขายอาหารตามสั่ง มีลูกค้าผู้ชายอยู่คนหนึ่ง เหมือนจะมาติดพันเรา พอตีเช้าวันนั้นเขาขับรถมาหลังบ้าน พูดยุติว่าเราจะให้เงินเรา เพราะรู้ว่าเราจะไปหาหมอ เราก็บอกว่าการขอเงินเราไม่มีแล้ว เขาก็พูดโน่นพูดนี้ บอกว่าเงินอยู่ที่รถ ก็ต้องทำให้เขาเห็นว่าเราไม่เอา เขาพยายามจะดึงแขนเรา เราก็พยายามต่อสู้ดิ้นรน รู้ว่าต้องจุดแน่ๆ จนสู้ไม่ไหว ก็ตะโกนเรียกลูกสาวที่อยู่ชั้น 2 ลูกก็ไม่ได้ยิน จนสุดท้ายเราล้มลง เขาก็เลยอุ้มและจูงไปที่รถ พอถึงรถแล้วถึงรู้ว่าเรามีคนขับรถมาอีกคนหนึ่ง พยายามดันเราเข้าไปในรถ เราพยายามร้องขอความช่วยเหลือ แต่ไม่มีใครได้ยิน เขาพาเราไปที่พักของเขา คนคนนี้มีอาชีพขายหมู เขานำหมูเอง หน้าตามองดู พอไปถึงห้องเขา พยายามจะข่มขืนเรา แต่ไม่สำเร็จ เราก็บอกเขาว่าเราเจ็บท้องนะ เราอยากกลับบ้าน จะไปหาหมอ

เขาพากลับบ้าน พอไปถึงบ้าน ลูกสาวก็ถามว่าไปไหนมา แต่เราก็ไม่ได้บอกใคร บอกว่าแม่ไปตลาดมา ตอนนั้นไม่กล้าพูด ไม่กล้าบอก กลัวลูกจะอาย เพราะลูกมีพ่อก็เหมือนไม่มี (พ่อเขาเป็นโรคทางสมองได้แต่นอนและกินยา ตื่นมาก็หัวเราะอย่างเดียว คือลูกเขาต้องรับกับสภาพนี้มาตั้งแต่เล็ก ตอนนี่คนโตอายุ 20 แล้ว) หลังจากนั้นก็แต่งตัวปกติ ไปหาหมอที่กรุงเทพฯ ตอนนั้นเขาเราเจ็บตอนที่กำลังต่อสู้กัน ไม่ได้บอกใคร จนกระทั่ง 27 มีนาคม 2547 ก็มาเกิดเรื่องอีกครั้ง

ครั้งที่ 2 ที่เกิดเหตุ เหตุการณ์เหมือนครั้งแรกคือมาคัดกรอ เขาพาไปแม่กลอง คอนฮอยหลอด ทางตรงนั้นมันจะเปลี่ยวมาก วันนั้นเราจะเดินไปตลาดเพื่อไปซื้อกับข้าวมาใส่บาตร เขาจอรถอยู่ถามว่าเราจะไปไหน เราบอกจะไปตลาด เขาบอกจะพาไปส่งที่ตลาด แต่เราบอกไม่ต้อง เขาบอกให้ขึ้นมา เราก็คงต้องขึ้นไป เพราะตอนครั้งแรกวันที่ 15 มีนาคม 2547 เขาจูไว้ว่า ถ้าไม่ไปจะทำร้าย เราก็กลัวว่าเราจะเป็นอย่างไรไป แล้วจะไม่มีคนดูแลลูก เพราะพ่อเขาก็พึ่งไม่ได้ ตอนนั้นก็คิดห่วงลูก ประกอบกับคิดว่าไปแค่ตรงนี้เอง ก็เลยไปกับเขา เส้นทางจากบ้านไปตลาดแค่ประมาณ 500 เมตร แต่พอเราขึ้นรถแล้ว มันไม่ใช่เส้นทางไปตลาด แต่เป็นเส้นทางใหม่ มันมืดแล้วก็เปลี่ยวด้วย

จนในที่สุด เขาพาไปมันจะเป็นบ้านพัก เหมือนเป็นโรงงานมันมืด ความรู้สึกตอนนั้นพูดไม่ออก มันเหมือนกับว่าทำไมเหตุการณ์ตรงนี้ต้องมาเกิดขึ้นกับเรา มันพูดอะไรไม่ออกเลย สั่งให้ลงก็ลง สั่งให้เข้าห้องก็เข้า มันเหมือนกับคนเบลออกไปเลย พอเข้าห้องปุ๊บก็ผลักรถบนเตียง เราขอร้องฮ้อนวอน เราพยายามบอกเขาว่าให้รีบถึงลูกนะ เพราะต่างคนต่างก็มีลูก ต่างคนต่างมีครอบครัวแล้ว แต่เขาก็ไม่ฟัง

เราพยายามพูดคุยกับเขา เพราะกลัวว่าจะถูกฆ่าตาย แล้วลูกจะไม่มีคนดูแล ในขณะที่เราพยายามต่อสู้ เขาก็ใช้กำลังข่มขืนจนสำเร็จ วันที่ 27 มีนาคม 2547 เราไม่ได้ติดต่อกับไปบ้านเลย จนวันที่ 28 มีนาคม 2547 เขาโทรศัพท์กลับบ้าน เขาบอกกับพี่สาวของสามีว่า เขากับเรารักกัน ต้องการจะอยู่กินด้วยกัน แต่พี่สาวของสามีเขาบอกว่าไม่ใช่ เพราะต่างคนต่างมีครอบครัวกันแล้ว พี่สาวเขาก็บอกให้มาส่งที่บ้านในวันที่ 28 มีนาคม 2547 ถ้ามาส่งวันนี้จะไม่เอาเรื่อง

แต่เขาไม่ยอมมาส่งในวันที่ 28 แต่มาส่งในตอนเช้าที่ 29 มีนาคม 2547 ก่อนมาส่งโทรมาบอกพี่สาวของสามีว่าห้ามโทรไปแจ้งความนะ ถ้ารับปากตรงนี้เขาจะพาไปส่ง ไปถึงบ้านประมาณ 6 โมงเช้าก็เจอลูก วินาทีแรกที่เจอลูกสาวมันบอกไม่ถูก เข้าไปกอดลูก มันเหมือนกับจิตใจที่ได้กลับมาบ้าน

พี่ชายของแฟนถามว่าจะเอาเรื่องใหม่ ตอนแรกเราก็ไม่อยากจะเอาเรื่อง เพราะกลัวเรื่องที่จะต้องตามมาอีกเยอะแยะ แต่พี่ชายบอกว่าควรเอาผิดเพราะทำกับเราถึงขนาดนี้ น้องชายสามีเขาพาทนายความที่เป็นผู้ชายมา แต่ทนายเขาก็ไม่ค่อยจะเก่งเรื่องแบบนี้ ทนายพาไปแจ้งความที่สถานีตำรวจบ้านแพ้ว ตำรวจไม่รับแจ้งเพราะเหตุการณ์ไม่ได้เกิดที่นี่ ตำรวจให้ไปแจ้งที่แม่กลองที่สมุทรสงคราม แต่ที่นั่นก็ไม่รับแจ้งอีก

ตอนนั้นพูดอะไรไม่ออกเลย ท้ายที่สุดทางทนายความและพี่สาวสามี ได้พูดคุยกับทางตำรวจ ซึ่งทั้งสองสถานีก็รับแจ้งความทั้งคู่ แต่เป็นคนละคดีกัน เป็นคดีอาชญากรรม และคดีข่มขืนกระทำชำเรา

หลังจากเกิดเหตุ 3 เดือน เก็บตัวอยู่แต่ในบ้านตลอดเลย ไม่ได้ขายของด้วย ไม่ได้ไปไหนเลย เพราะเขาขู่เอาไว้ว่าถ้าไปเจอที่ไหน จะจับไปไม่ปล่อยเลย เราก็ก้าว ไม่กล้าไปไหนคนเดียวเลย 3 เดือน นั้น เหมือนติดคุกเลย ได้ยินเสียงโทรศัพท์ หรือ มองเห็นรถสีแดงที่ใช้จับเราไป ยังกลัวเลย กลัวว่าจะจอดแล้วจะดึงขึ้นรถไปอีก

ได้คำแนะนำจากโรงพยาบาลแม่กลอง ว่าอยากมาคุยกับมูลนิธิต่างๆ ไหม เขาก็ให้รายชื่อมูลนิธิมา เราก็เลือกมาที่เพื่อนหญิง มากับพี่สาวและพี่ชายสามีด้วย แล้วก็มา ช่วงนั้นเรายังพูดไม่ค่อยดี ก็ได้พูดคุยกับทนายของมูลนิธิ ทนายก็แนะนำให้ไปพบกับจิตแพทย์ เราก็ไปพบกับจิตแพทย์ทุกอาทิตย์ ครั้งแรกที่เราไปก็มีแผนกคัดกรองก่อนถึงจะส่งไปหาหมอ เขาก็ถามว่ามีเรื่องอะไรมาถึงอยากจะพบหมอ ก็บอกเขาว่าเราถูกกระทำจากผู้ชายที่ไม่ใช่สามี เราอยากจะพูดนะ แต่ทำไมเราถึงพูดไม่ได้ พูดไม่ออกมา เป็นน้ำเสียง มันเป็นเพราะอะไร หมอก็อธิบายให้เราฟัง แต่เราก็ไม่ค่อยเข้าใจ หมอก็ให้ยามากิน 1 อาทิตย์ แล้วก็ไปคู่อการใหม่

ภายหลังการรักษา แพทย์ก็ใช้เวลาระยะหนึ่ง ก็รู้สึกดีขึ้น สามารถได้พูดคุยได้ รวมถึงกับการที่ได้มาที่มูลนิธิ ได้พูดคุยกับผู้หญิงที่ประสบปัญหาเหมือนกัน ซึ่งได้มีการให้กำลังใจกัน ก็สามารถสื่อสารได้มากขึ้น กล้าพูดขึ้น

นายไก่ คือคนที่ข่มขืนเรา พยายามที่จะโทรมาไกล่เกลี่ยให้ยอมความ ซึ่งหากเป็นครั้งแรกๆเราจะไม่กล้ารับโทรศัพท์เลย แต่ตอนหลังเราก็สามารถได้ตอบได้ จนเขาบอกว่ารู้สึกว่าคุณนี่จะเก่งขึ้นนะ น้ำเสียงคุณดีขึ้น เราตอบกลับไปว่าก็ใช่สิ ใครทำให้เป็นแบบนี้ละ ทำให้เราเข้มแข็งขึ้น

คุณสุเพ็ญศรี (มูลนิธิเพื่อนหญิง) – จากการที่คุณแม่ได้หาวิธีที่จะพัฒนาตัวเอง สร้างความเข้มแข็ง ใช้จ่ายในการฟื้นฟู ตลอดจนการดำเนินคดีในชั้นศาล ฟ้องทั้งสองศาล ทั้งสองคดี ปรากฏว่า คุณแม่ได้รับเกียรติมากจากท่านหัวหน้าคณะผู้พิพากษาจังหวัด เชิญเข้าพบ ซึ่งในรายละเอียดทางทนายจะได้พูดคุยให้ฟัง

ต้องถือว่า การที่คุณแม่ได้เข้าสู่กระบวนการพูดคุย ได้พยายามฝึกตนเอง จากเดิมที่ไม่ค่อยมีความมั่นใจในการพูดคุย อยากจะถามว่าแรงบันดาลใจจริงๆที่ทำให้คุณแม่มีความเข้มแข็งในปัจจุบัน และเสียสละอย่างมากในการมาพูดให้เราฟัง เพื่อให้เราเข้าใจมากขึ้น อยากให้คุณแม่แสดงความรู้สึกหรือพูดเพื่อที่จะให้พวกเราทุกคนทำหน้าที่นี้ ได้ทำความเข้าใจต่อคดีประเภทนี้ อ่อนไหวต่อคดีประเภทนี้ เชิญค่ะ

คุณแมว - ที่ต่อสู้ทุกวันนี้ก็เพื่อลูก และศักดิ์ศรีของตัวเองด้วย เพราะถ้าเราไม่สู้ครั้งนี้ ลูกเราเป็นสาวขึ้นทุกวัน อีกหน่อยก็มีการครบวไป ถ้าเกิดมีคนรู้ว่าแม่ถูกระทำแบบนี้ เดียวเขาจะรังเกียจลูกเราด้วย ก็เลยต้องสู้

หากมีลูกมีหลาน ให้สอนให้เขาเข้มแข็ง ช่วยเหลือตัวเองได้ กล้าแสดงออก ไม่ใช่เลี้ยงแบบคุณหนู แบบนั้นไม่ถูกต้อง

คุณสุเพ็ญศรี - ขอบคุณคุณแมวมามากค่ะ คุณแมวเข้มแข็งมากค่ะ เมื่อมาใหม่ๆ ทุกคนจะปฏิบัติเหมือนกันหมด ไม่ว่าจะจบการศึกษาชั้นไหน ทุกคนเหมือนกันหมด คือ นั่งเงียบ ไม่กล้าพูดคุย ไม่กล้าสื่อสาร เจ้าหน้าที่ทั้งหลายที่ทำงาน ไม่ว่าจะทานจะเป็นนักสังคม อัยการ ทนายความ ตำรวจ แพทย์ สิ่งที่คุณแมวได้พูด อยากจะให้ท่านทำความเข้าใจนะค่ะว่า การที่จะพูดออกมามันยากขนาดไหน เขาจะเรียกว่า โรคที่สื่อสารไม่ได้ ไม่เคยถูกฝึกให้ตัดสินใจเอง อยู่ในกรอบ ใครที่เลี้ยงลูกแบบในกรอบ เลี้ยงลูกแบบกำหนดและคิดให้ทุกอย่าง เป็นสัญญาณอันตรายที่จะสร้างวงจรความรุนแรง ถ้าหากลูกหลานของท่านโตขึ้น

จากเดิมที่คุณแมวได้พูดสะท้อนความรู้สึกออกให้พวกเราเข้าใจแล้วนะค่ะ คนที่จะทำหน้าที่ด้านแรกในการทำงานว่าในฐานะนักสังคม เมื่อเขามีความรุนแรงมาหา อยากจัดการ อยากแจ้งความ ดำเนินคดี โดยหน้าที่นักสังคมต้องทำหน้าที่ อยากจะให้คุณพัชรีหรือคุณออย ช่วยเล่าให้ฟังถึงการฟื้นฟูและลดระดับความรุนแรงของผู้หญิงที่ประสบปัญหากรณีทางเพศ ว่ามีกระบวนการดูแลอย่างไร

คุณพัชรี - นักสังคมสงเคราะห์

ผู้หญิงที่มาที่เพื่อนหญิง ส่วนใหญ่จะเป็นกรณีที่ไม่แจ้งความแล้วไม่รับแจ้ง หรือว่าไปตรวจร่างกายแล้วไม่ได้รับการดูแลที่ดีหรือว่าได้รับผลกระทบจากญาติ จากเพื่อน ทุกคนอาจจะเข้าใจว่าผู้หญิงที่ถูกกระทำ ความรุนแรงทางร่างกายมีในระดับหนึ่งอยู่แล้ว

เกือบ 100% ที่มาคุยกับเรา ก็คือ อยากฆ่าตัวตาย แล้วก็ส่วนใหญ่โทรมาบอกว่า ไปแจ้งความแล้วตำรวจไม่รับแจ้งความ เหมือนกรณีของพี่แมว คือ ไม่ได้เกิดเหตุทันทีแล้วไปแจ้ง หรือไม่ใช่ได้เห็นผลบาดเจ็บรุนแรง จึงทำให้สันนิษฐานไปต่างๆนาๆ เช่น ทำไมไม่ร้อง ทำไมถึงไม่ต่อสู้ หรือแม้แต่ผู้หญิงเองเขาก็จะมีความคิดว่า การที่เขาไปบ้านผู้ชายนั้นเขาผิดหรือเปล่า เขาจะลงโทษตัวเองอยู่แล้ว

จากการพูดคุยกับผู้หญิง บาดแผลทางร่างกายสามารถรักษาให้หายได้ แต่สิ่งที่เกิดหลังจากนั้นมันหนักหนาสาหัส เช่น ผู้หญิงคนหนึ่งอายุ 54 ปี เป็นอดีตข้าราชการครู ถูกกระทำในบ้านจากชายที่มาเก็บค่าน้ำ ใช้เวลาตัดสินใจในการไปแจ้งความ 2 เดือน

อยากจะบอกระบบของโรงพยาบาล คือว่า ไม่ว่าจะ เป็นเอกชนหรือของรัฐ ถึงแม้ตอนแรก ผู้หญิงไม่ประสงค์ที่จะแจ้งความดำเนินคดี แต่ก็อยากให้เกิดหลักฐานไว้

ผลกระทบหลังจากนั้น มันเป็นเรื่องของกระบวนการการดูแลที่เราต้องตามติดไปตลอด เพราะแต่ละ case ก็ค่อนข้างจะ sensitive จากตัวอย่าง อคติเคยเป็นข้าราชการครู เชื่อมมันในศักยภาพตัวเอง มีความมั่นใจ ต้องลาออก มีอาการซึมเศร้า ไม่กล้าสบตาผู้คน กลัวคนอื่นว่าจะรู้ตัวเองถูกข่มขืน กลายเป็นว่า ผู้หญิงที่ถูกข่มขืนกลายเป็นภาพลบที่ติดตัวไปกับผู้หญิง รวมถึงประสบการณ์ทางสังคมที่พวกเราได้เรียนรู้มาว่าจะมีคำพูดของคนในสังคมหรือชุมชนพูดวิจารณ์ต่างๆนาๆ ทำให้พวกเธอคิดว่าหากใครรู้เรื่องของฉันอาจจะวิจารณ์ไปอีกแนวทางหนึ่ง ซึ่งสิ่งนั้นผู้หญิงหลายคนกลัวและไม่กล้าตัดสินใจ อย่างกรณีตัวอย่างคุณป้า โทรมาปรึกษาที่เพื่อนหญิง เราก็บอกว่าคุณป้ายังมีสิทธิ์อยู่นะ คุณป้าตัดสินใจที่จะมาแจ้งความเลย เพราะคุณป้าเคยโทรไปที่องค์กรองค์กรหนึ่งทางโน้นบอกว่า จำชื่อไม่ได้ ไม่รู้หน้า แล้วอย่างนี้จะไปแจ้งความได้อย่างไร ให้กลับบ้านไป ไปพูดให้ใครฟังมาก็ครั้งแล้ว น่าอายไหม คำพูดเหล่านี้ก็ตอกย้ำผู้ถูกกระทำ

กรณีนี้ผู้กระทำได้ใช้ไฟฉายส่องตาคุณป้า ผลกระทบที่ตามมาก็คือ ทุกครั้งที่เห็นไฟฉายหรือเสียงดังก็กักกๆหรือเวลามีตะแคงจะมีอาการกลัวเป็นไข้จับสั่น จะกลัวผู้ชายลักษณะเดียวกันที่กระทำ ไม่กล้าไปไหน จากคนที่กล้าไปไหนมาไหนคนเดียวก็ไม่กล้าไปไหน

เมื่อเราได้รับทราบอาการคุณป้าแล้ว เราก็อาศัยการฟื้นฟู ตอนแรกยังไม่มีผู้หญิงที่ผ่านพ้นกรณีความรุนแรงทางเพศมาประจำที่เพื่อนหญิง นักสังคมก็ต้องพูดคุยก่อนเป็นลำดับแรก เพื่อประเมินความรู้สึกสภาวะจิตใจที่เขาได้รับ ไปเป็นเพื่อนเขาที่สถานีตำรวจ ทำไมตำรวจไม่รับแจ้งความ เราก็ต้องอธิบายให้เขาเข้าใจ ทำไมโรงพยาบาลต้องพูดแบบนั้น เขาก็มีคำถามตลอดเวลา เรามีหน้าที่ที่จะต้องอธิบาย เพื่อเสริมสร้างความมั่นใจให้กับเขาตลอดขั้นตอน เพื่อให้เขามั่นใจและสามารถเป็นพยานผู้หญิงคนอื่นได้ นี่คือการกระบวนการของเรา ที่จะทำให้ผู้หญิงคนหนึ่งมีความมั่นใจในการดำเนินคดี เมื่อผู้หญิงมีความมั่นใจเราจะเริ่มปล่อย มีการสร้างเวทีการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้หญิงที่ผ่านพ้นกับผู้หญิงที่กำลังประสบปัญหาอยู่เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และความรู้สึกซึ่งกันและกัน

พี่แมวได้ฟังเรื่องของคุณป้า ก็เลยคิดว่าทำไมคุณป้าถึงพูดได้ ทำไมคุณป้าถึงมีความมั่นใจ แค่คำว่า "ทำไมไม่หนี" ภาพเหตุการณ์จะย้อนกลับมาทำให้ผู้หญิงไม่กล้าพูดเรื่องนั้น เคยดูแลผู้หญิงคนหนึ่งแล้วพูดคำว่า "ดาว" ซึ่งคำนี้เราพูดอีกเนื้อหาหนึ่ง แต่เขาจะคิดว่ากลับไปถึงเหตุการณ์ครั้งนั้น เราต้องระวังคำพูดของเราให้มาก บางคนมีอาการจิตเภท - พยายามฆ่าตัวตาย บางคนไม่สามารถเชื่อมโยงเหตุการณ์ความเป็นจริงกับเหตุการณ์ในอนาคตได้ เช่น การที่ตำรวจสอบสวนเขาแล้วตำรวจเอาเป็นมา

วางไว้ข้างๆตัว เขาตีความในแง่ลบ เช่น ตำรวจไม่ไว้ใจ ตำรวจมองว่าเธอเป็นผู้หญิงไม่ดี เป็นการมองว่าตัวเองต่ำเสมอ ซึ่งตรงจุดนี้เราต้องทำความเข้าใจตลอดเวลา

คุณสุเพ็ญศรี - คุณออกตอนที่เข้ามาทำงานที่มูลนิธิก็ยังไม่เท่าไร แต่ต้องดูแล case หนักๆ ทั้งนั้นเลย กรณีแรกก็คือ ผู้หญิงเกษียณอายุ ถูกผู้ชายข้างบ้านข่มขืน จำได้ว่าผู้ชายคนนี้เคยมาเก็บค่าน้ำ คุณป้าไปมาแล้วหลายสมาคม ทั้งสมาคมทางจิตวิทยา สมาคมนิติศาสตร์ สมาคมนักสังคม บางทีบอกแค่นี้พอแล้ว บางทีบอกไม่รู้ชื่อ ไม่รู้นามสกุล อย่าไปแจ้งความเลย แต่สำหรับที่เพื่อนหญิง เราบอกถึงได้ ข้อมูลแค่นี้ ก็ให้มา

คุณพัชรีย์ก็ใช้ความสามารถคุยกับพนักงานสอบสวน คุยกับสารวัตรเจ้าของคดี จนสารวัตรเจ้าของคดีเกิดความเข้าใจและส่งไปสเก็ทซ์ภาพ หุคสอบปากคำเลย ตอนแรกรับแจ้งและขอสอบปากคำ แต่ว่าพอบอกว่าเดี๋ยวก่อนเดี๋ยวก่อน ไปสเก็ทซ์ภาพก่อน เพื่อให้เกิดความมั่นใจแน่นอน แล้วค่อยสอบทีหลัง สารวัตรก็บอกว่าได้เลย ให้ลูกน้องพาไปส่งด้วย ตอนนี้นำเรื่องกับป้าเป็นเพื่อนกันแล้ว

อีกคดีหนึ่งที่ลูกจ้างถูกนายจ้างฝรั่งเศสข่มขืน เนื่องจากชั้นตอนกว่าจะตัดคดีใจ กว่าจะสอบปากคำ กว่าจะออกหมายจับได้ ฝรั่งเศสบินออกนอกประเทศไปแล้ว หมายจับไม่มีประโยชน์ และเราก็ไม่มีสิทธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดน อันนี้ก็เป็นปัญหาที่อยากจะทำความเข้าใจกับพนักงานสอบสวนเพิ่มเติมว่าตอนนี้รูปแบบของการข่มขืนไม่จำเป็นจะต้องถอดกางเกงใน

มีคดีที่อยุธยา ข่มขืนโดยไม่ถอดกางเกงใน ข่มขืนโดยตัวผู้หญิงอยู่ข้างบน ซึ่งเวลาตัวผู้หญิงอยู่ข้างบนพนักงานสอบสวนก็จะรู้สึกว้าว! มันข่มขืนจริงหรือเปล่า มันถูกบังคับหรือเปล่า จะบอกว่าทำข่มขืนมีทั้งทำอน ทำนัง ทำฮีน ทำตะแคง เพราะฉะนั้น ไม่จำเป็นต้องมีแค่ทำปกติเท่านั้น

คุณเนตินาฏ - ทนายความ

จะเข้าไปดูแลตั้งแต่ชั้นพนักงานสอบสวน ชั้นศาล

หลังจากที่มูลนิธิบำบัดฟื้นฟูจิตใจไปแล้ว ก็จะส่งมาให้ทนายความดำเนินการต่อ ชักถาม ทนายความทุกท่านที่มูลนิธิมีประมาณ 10 คน จะถูกปลุกฝังในเรื่องหญิงชายเท่าเทียมกัน และการชักถาม เราจะค่อยเรียบเรียงคำถาม

จากองค์ประกอบของการข่มขืนกระทำชำเรา เราก็จะชักถามให้ได้ว่า มีการสอดใส่อวัยวะเพศหรือไม่อย่างไร กอดจูบ ดูปกติไหม คือ จะค่อยๆถามเขา ไม่เร่งเวลาเหมือนกับที่พนักงานสอบสวนต้องรีบกระทำการ จนเราแน่ใจเราจึงพาไปแจ้งความ

ปัญหาที่ติดขัดก็คือ เช่น อย่างคุณแมว เขาไปแจ้งความก่อน แล้วพนักงานสอบสวนก็เร่งดำเนินการ จนขาดรายละเอียดสำคัญไป เราก็ไม่ได้ตรวจสอบตรงจุดนั้น เช่น ทำไมจึงไม่ร้อง ทำไมจึงไม่จัดขึ้น เราก็พยายามบอกว่าเขามีปิ่น แต่มันเป็นคำพูดสั้นๆ ไม่ได้ให้เขามีการพยายามอธิบาย ซึ่งหากมีการอธิบายตรงจุดนี้มากกว่านี้ ศาลท่านก็จะฟังเรามากกว่านี้ แล้วเราก็จะสามารถ โยงไปถึงแพทย์ได้ นะคะ คือ ตรงนี้เราต้องร่วมมือกันทั้งกระบวนการ จะให้การสอบสวนมีประสิทธิภาพ อัยการ ทนายความ ศาล เอาผู้กระทำความผิดมาลงโทษ แต่น่าเสียดาย ที่ศาลตัดสินว่าเรื่องนี้ไม่มีมูล ไม่รับฟ้อง เพราะศาลไม่เชื่อว่าผู้หญิงจัดขึ้น แต่ทนายความมั่นใจว่าเขาถูกกระทำจริง แต่ด้วยสถานะและสภาพจิตใจของเขาที่ไม่สามารถบรรยายศาลหรือพนักงานสอบสวนเข้าใจได้ทันที แต่ว่าต้องมีผู้เชี่ยวชาญมาอธิบายอีกชั้นหนึ่ง ก็คือ นักจิตวิทยา หรือแพทย์ ที่มีความรู้ทางด้านนี้มาอธิบายว่า ทำไมผู้หญิงที่ผ่านการเลี้ยงดูมาอย่างที่คุณแมวถูกเลี้ยงดู ทำไม ไม่คิดหาหนทางต่อสู้ หาหนทางอื่นได้หรือไม่ ทางเราก็เลยต้องอุทธรณ์ และเมื่อเราฟ้องต่อ ทางจำเลย ก็พยายามมาไกล่เกลี่ยเรา ถามหน่อยว่า คนเราหากไม่กระทำความผิดจะคิดมาไกล่เกลี่ยหรือไม่ และได้บอกจำเลยไปว่า หากคุณเบิกความเท็จ เราจะฟ้องคุณกลับอีกคดีหนึ่ง คือ พுகความเท็จ

คดีล่าสุด คือ คดีแท็กซี่ ผู้ชายที่ขับแท็กซี่พาผู้หญิงที่เป็นนักศึกษาไปข่มขืน คือ คดีนี้ตอนแรกก็หวังใจว่าศาลจะยกฟ้อง แต่พนักงานสอบสวนท่านก็ช่วย คือ ผู้หญิงหมดสติไป และเราไม่สามารถตรวจพบว่ามีสารระเหยในรถยนต์ แต่ว่าสิ่งที่มัดตัวผู้ชายคือ การที่ผู้ชายยอมรับว่าเขากระทำชำเราผู้หญิง คนนี้จริง แต่สิ่งที่เขาโกหกและเบิกความต่อศาลก็คือ ผู้หญิงยินยอม และเห็นผู้หญิงจะหมดสติ เลยพาไปเข้าโรงแรม ทางเราก็ถามกลับว่า บนถนนวิภาวดี มีโรงพยาบาลไซหรือไหม เขาบอกว่าเขาไม่ทราบ เราก็บอกไปว่าในความเป็นจริงมันจะเป็นไปได้หรือ ที่ถนนเส้นนั้น จะไม่มีโรงพยาบาลอยู่เลย ซึ่งตรงนี้ศาลท่านก็จ้องลงไว้ให้ แล้วผู้ชายก็ร้องให้ต่อหน้าศาลว่าผมไม่ได้กระทำ แล้วอีกอย่างหนึ่งก็คือ เราพบโทรศัพท์มือถือและเงิน 5,000 บาทอยู่ที่ผู้ชาย ซึ่งตอนแรกผู้ชายบอกศาลว่าผมไม่ได้เอาโทรศัพท์ไป เขาโกหกศาล บอกว่าเจอโทรศัพท์ตกอยู่ในรถ ตกเป็นชิ้นๆ ซึ่งผู้หญิงก็ให้การว่า ตัวเธอนั้นรูคชิบกระเป๋ารียบร้อยแล้ว ซึ่งเราก็เบิกความและมีพยานเห็นก็คือ เพื่อนของผู้เสียหาย ชี้ตัวได้ถูกว่าคนขับแท็กซี่เป็นคนนี้ ผู้ชายก็ร้องให้ ขอความเมตตาต่อศาล ศาลก็ใจดี ถามว่า คุณจะสารภาพไหมเนี่ย ศาลก็ให้ออกสเป็นครั้งสุดท้าย ตุลาทัยศาลตัดสินจำคุก 12 ปี 9 เดือน

คุณพัชรี (นักสังคม) - สำหรับคดีนี้ อยากเพิ่มผลกระทบที่เกิดขึ้น เนื่องจากผู้หญิงอยู่ในฐานะที่ ร่ำรวย ความรู้สึกที่เกิดขึ้นและผลกระทบที่เกิดขึ้น จะมีกับแม่ รู้สึกว่าเราเลี้ยงดูถูกอย่างดี ทำไมถึงต้องถูกกระทำแบบนี้ แม่พูดตลอดเวลาว่า หากศาลไม่ลงโทษจำคุก จะฆ่าแน่นอน เราพยายามจะลดระดับอารมณ์

คุณเนตินากฎ (ทนายความ) - การที่เราเป็นผู้เสียหาย เรามีสิทธิที่จะฟ้องคดีเอง หรือเข้าร่วมเป็นโจทก์กับพนักงานอัยการหลังจากที่พนักงานสอบสวนทำนสอบสวนแล้ว

ทางมูลนิธิฯ ประสานงาน เช่น พาไปแจ้งความ หรือแจ้งความเพิ่มหรือบันทึกสอบสวนเพิ่มเติม หลังจากที่เราฟังจากผู้เสียหายว่ามีการสอบปากคำและบันทึกไปแบบนี้ ซึ่งเราเห็นว่ายังขาดรายละเอียดบางประเด็นไป ก็ไปขอให้มีการบันทึกสอบสวนเพิ่มเติม

ทางเรารู้สึกคิดค้นคดีหนึ่ง ก็คือ เราไม่ได้ข้อมูลจากบันทึกการสอบสวน ทำให้เราไม่สามารถจะมา screen ได้ว่า สิ่งที่เขาเล่าไปมันครบถ้วนไหม เพราะว่า ในชั้นศาลเนี่ย ศาลจะดูชั้นสอบสวนเป็นหลัก เพราะฉะนั้นคดีประเภทนี้ ต้องขอร้องให้พนักงานสอบสวนทุกท่านใจเย็นๆคดีหนึ่ง ค่อยสอบถาม และค่อยพูดคุย เพื่อให้เวลาเขาพูดออกมา

พนักงานสอบสวนคือ คืบทางแห่งความยุติธรรม ถ้าเราใจเย็น ไม่มองอคติ ตั้งแต่เขาเริ่มเดินเข้ามาหาท่าน เราก็จะ ได้ความจริงจากผู้หญิงเหล่านั้น

เมื่อพนักงานสอบสวนสั่งฟ้อง อัยการสั่งฟ้อง เราต้องรักษาสีทริ คือขอเข้าเป็นโจทก์ร่วม เพื่อว่าเมื่ออัยการรู้เห็นเป็นใจกับผู้เสียหาย เราจะได้อุทธรณ์ไป เพราะเราไม่สามารถแต่งตั้งทนายตรงชั้นอุทธรณ์ได้ ตรงนี้เป็นจุดเสีย ซึ่งต้องขอให้พนักงานสอบสวนช่วยบอกกับผู้เสียหายด้วย แต่ถ้าคดีมีหลักฐานแน่นชัดเจน ไม่จำเป็นต้องมีทนายก็ได้ คือ ตรงนี้ถ้าเราช่วยกัน สังคมก็จะสามารถนำตัวผู้กระทำมาลงโทษได้

คดีอีกคดีหนึ่งก็คือ คดีรัฐวิสาหกิจ คดีนี้เครียดมาก ขนาดเรามีหลักฐานชัดเจน มีเช็้อสูจิอยู่ในกระดาษทิชชูที่เก็บไว้ในแผ่นซีดี ผู้หญิงเก็บไว้เพื่อที่จะเอาผู้กระทำผิดมาลงโทษ แต่ในขณะนั้น เขาไต่ตรองอยู่เพราะอะไร ตรงจุดนี้พนักงานสอบสวนท่านก็ไม่ได้บันทึกเอาไว้

ตรงจุดนี้เรามีหลักฐาน มีเช็้อสูจิ และคัตเตอร์ที่ผู้ชายกระทำความผิดใช้ เอาไปให้พนักงานสอบสวนพร้อมมูล พนักงานสอบสวนท่านก็สั่งฟ้องให้ แต่อัยการก็ยังรีๆรอๆอยู่ จะปีกว่าแล้ว ซึ่งไม่เข้าใจว่าพนักงานอัยการจะดูว่าเราแบล็คเมลล์หรือยัง ไม่ทราบ ทั้งๆที่ฐานะทางการเงินของผู้หญิงก็ดีสามีเขาก็เป็นวิศวกร อยากรถามหน่อยว่า คนที่มีสามีแล้วจะอยากถูกผู้ชายอื่นข่มขืนหรือคะ

คุณสุเพ็ญศรี - วันนั้นไปหาท่านอธิบดีเขตและท่านรองอธิบดี ท่านก็ไม่เชื่อว่าข่มขืนในห้องน้ำ ทำอย่างไร แล้วยังข่มขืนบนโถส้วมเนี่ยท่านนึกไม่ออก แล้วท่านหลุดคำพูดมาว่า "หนูทำไมไม่ร้อง" "ทำไมไปแจ้งความช้า" น้ำตาร่วงเลย

พนักงานสอบสวนและอัยการและศาลเอง จะไม่เข้าใจว่า ทำไมผมไม่ยุ่ง เสื้อผ้าไม่ยับ แล้วทำไมไม่ร้องในทันทีที่เจอคนที่สามารถร้องขอความช่วยเหลือได้ อาจเป็นเพราะว่าพวกเขาไม่ได้ถูกฝึกอบรมมาอย่างนี้ เพราะฉะนั้นคดีประเภทนี้เขายังไม่เชี่ยวชาญพอ เพราะฉะนั้นคดีประเภทนี้จะทำให้ผู้กระทำความผิดลอยนวลอยู่เพิ่มมากขึ้น แล้วผู้หญิงเราที่ไม่ไปแจ้งความ ก็คือ ความอาย แล้วปัญหา

สภาพแวดล้อมและครอบครัวเขาจะต้องถูกกดดันมากเพียงไร พนักงานสอบสวนท่านก็ไม่ได้บันทึกไว้ อัยการท่านก็ไม่รู้ แต่ที่เราใกล้ชิดเราจึงเข้าใจว่า ผู้ชายกระทำความผิดจริง แต่เราจะช่วยเหลือ case ได้ มากน้อยเพียงไรเราก็จะพยายามสุดความสามารถ

คุณสุเพ็ญศรี - (สรุป) คุณเนตินาฏ (ทนาย) ก็พยายามจะให้บทเรียนประสบการณ์ที่คุณเนติ นาฏได้รับ ทั้งทนายในชั้นพนักงานสอบสวน ทนายในฐานะโจทก์ร่วมในการดำเนินคดี มันมีปัญหา และอุปสรรคอย่างไร

ที่พบก็คือ ต้องไปทำความเข้าใจกับพนักงานสอบสวน บางทีต้องขอต่อรองขอไปเป็นเพื่อน หรือบางทีก็ต้องบอกว่ามันจำเป็นอยากจะทำให้ผู้เสียหาย ได้บอกให้อัยการเข้าใจว่าขณะนั้นเขาเป็น อย่างไร เขาคิดอย่างไร ซึ่งหลายคดีได้รับความร่วมมือจากพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการ แต่ เนื่องจากว่า ข้ออ่อนและอุปสรรคก็คือ ในชั้นพนักงานสอบสวน บางคนก็เป็นนักเรียนนายร้อยจบใหม่ ทำงานยังไม่ถึง 3 ปี อันนี้ต้องยอมรับว่าประสบการณ์ในการถาม แม้แต่นักเรียนนายร้อยที่มาฝึกงานที่ มูลนิธิก็เหมือนกัน ยังมีความอ่อนด้อยในเชิงการตั้งคำถาม และเนื่องจากว่า เขาถูกข่มขืนมาโดยผู้ชาย แล้วถ้าหากพนักงานสอบสวนลักษณะใกล้เคียง เช่น ผิวคล้า ความหวาดกลัวความหวาดระแวง ทำให้ ผู้หญิงซื่อซื่อซื่อ แล้วก็พูดไม่ออก ประกอบกับ แวบแรกของผู้หญิงที่คิดว่าหากฉันนำเรื่องนี้ไปบอก กับใคร ใครจะเชื่อฉันบ้าง อย่างกรณีรัฐวิสาหกิจ ต้องบอกว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นรวดเร็วมาก ข่มขืนใช้ เวลา 2 นาที เราเคยเจออดีต ส.ว. 3 นาที แล้วพนักงานสอบสวนเปลี่ยนมา 3 คน คิดความผิดที่เกี่ยวกับ เพศ คนมักจะตั้งข้อคำถามกับผู้เสียหาย ถ้าแจ้งความไปแล้ว แล้วขอมความ รับค่าเสียหาย ท่านต้องเข้าใจ ว่าสิ่งนี้คือสิทธิของเขา ที่เขาจะสามารถขอมความในชั้นพนักงานสอบสวน แต่เราจะแนะนำว่า ถ้าในชั้น พนักงานสอบสวนอย่าขอมเลย หากจะขอมไปขอมที่ชั้นศาล เพราะเราพบว่าการขอมในชั้นพนักงาน สอบสวนเนี่ย ผู้กระทำจะกลับไปกระทำซ้ำ

ความรู้สึของผู้หญิงที่ถูกกระทำทางเพศ จะเหมือนกันหมด 90% คิดจะฆ่าตัวตาย บางคนฆ่า ตัวตายแล้ว แต่ไม่ตาย สิ่งหนึ่งที่มูลนิธิถือเป็นนโยบายในเรื่องนี้คือ ไม่ว่าเขาจะแจ้งความหรือไม่แจ้ง ความ ให้คุยกับเขาก่อน ฟันฟูกับเขาก่อน ในขณะเดียวกันเมื่อพ่อแม่ผู้เสียหายหรือผู้เสียหายมาที่มูลนิธิ ต้องการทนายเก่ง เรบอกว่าเราไม่มีทนายเก่ง เรามีอย่างเดียวคือ มหาวิทยาลัยแห่งชีวิต - ทนายความ นักสังคม และผู้เสียหาย มาเข้าโรงเรียนด้วยกัน หากมีผู้ผ่านประสบการณ์จริงเคยขึ้นศาลมาแล้ว เราก็จะ เชิญเขามาเป็นครูใหญ่ หากไม่มีก็จะใช้แผ่นซีดีที่บันทึกภาพเขาไว้ ที่เราใช้มากที่สุดคือ กรณีคุณขวัญ ข่มขืนบนรถไฟ ให้อูเพื่อให้เกิดกำลังใจและแนวทางการต่อสู้ นักเรียนของเรามีทั้งครู ทั้งหมด ทั้ง นักศึกษา หรือเด็กตัวเล็กๆที่ถูกคนข้างบ้านอนาจาร หรือผู้หญิงที่ถูกกรุมโทรม เราก็จะมาจับกลุ่มพูดคุย กัน

การไปแจ้งความช้า อาจเป็นเพราะผู้เสียหายไม่กล้า อายุ และถูกเลี้ยงดูมาแบบไม่มีความเชื่อมั่นในการตัดสินใจ ส่วนมากที่มามูลนิธิคือ ไปแจ้งความกับพนักงานสอบสวนก่อน ถ้าเป็นพนักงานสอบสวนที่ผ่านการฝึกงานนักเรียนนายร้อยสัปดาห์ชุมชน ก็ค่อนข้างดีหน่อย กับเป็นพนักงานสอบสวนที่ได้รับการ refer จาก oscc จะได้รับการความร่วมมือที่ดีจากพนักงานสอบสวน

ในการจัดกลุ่มพูดคุย บางทีสิ่งที่ต้องเตรียมมากๆ คือ ผู้เสียหาย เพราะผลกระทบทางจิตใจมีสูง อันดับแรกคือการจัดกลุ่มลดระดับอารมณ์ คู่มืออย่างจากรุ่นที่ผู้ผ่านประสบการณ์ ทำความเข้าใจ และการสื่อสารอารมณ์ ฝึกความกล้า และหลังจากนั้น เราก็พบว่าญาติพี่น้องก็ได้รับความเสียหาย คุณลองสมมติตัวคุณเป็นแม่หรือสามีที่ภรรยาถูกข่มขืน จะมีความเจ็บปวดรวดร้าวอย่างไร หรือว่าพี่สาวที่คุณเล็งน้องสาวมาเหมือนลูกคนหนึ่ง ช่วงหลังๆ เราจะจัดกลุ่มทั้งกลุ่มผู้เสียหายและกลุ่มญาติ แล้วก็เอาทั้งสองกลุ่มนี้มารวมกัน เพื่อที่จะสะท้อนความรู้สึกหรือความเข้าใจ เพราะบางทีพี่สาวก็จะตำหนิว่าเธอไปกับเขาทำไม เธอไม่น่าไปเลย ผู้เสียหายก็จะคิดอีกแล้ว ว่าฉันผิดเอง ผู้เสียหายทุกคนจะมีความรู้สึกที่ว่าฉันเป็นคนผิดอีกแล้วหรือ ทำไมมีคนไม่เข้าใจฉัน แล้วทำไมมันยากนักเวลาที่ฉันจะสื่อสารให้คนเข้าใจ แม้แต่จะบอกพ่อกับแม่ก็ไม่กล้า แต่ว่าเมื่อมาเข้าโรงเรียน และที่เราจะติวเข้มมากๆ ก็คือ ก่อนขึ้นศาล เราจะต้องมีทั้งทนายความที่เป็นใจทักร่วม และทนายความที่เคยขึ้นศาลคดีแบบนี้มาแล้วมาช่วยแนะนำว่าศาลจะถามอย่างไร ทนายจำเลยจะถามอย่างไร เราจะต้องเตรียมทางหนีทีไล่อย่างไร การจะแต่งเนื้อแต่งตัวจะต้องทำอย่างไร แล้วเราจะสร้างแรงบันดาลใจ ที่จะทำอย่างไรเมื่อเราพูดแล้วจะเกิดความเข้าใจ บางคดีเราใช้ตัวเตอร์ 7 คน (ทนาย 3 คน ผู้ผ่านประสบการณ์ขึ้นศาล 2 คน นักสังคม 2 คน) เราใช้คนขนาดนั้นเพื่อเตรียมความพร้อม เพราะแค่เห็นชื่อกับเห็นหน้า เหตุการณ์มันจะเหมือนเพิ่งเกิดขึ้นเลย และเนื่องจากวิธีพิจารณาคดีอาญา โดยเฉพาะความผิดเกี่ยวกับเพศ ถึงแม้จะให้มีการพิจารณาคดีลับ อยู่กันระหว่างผู้เสียหาย พยาน และจำเลย อันนี้ตัวคณิกแล คนอื่นไม่อยู่ สมัยก่อนมีญาติพี่น้องของจำเลยเข้าไป ก็จะหันมามองผู้เสียหายเป็นจุดเดียว

อันนี้เคยเสนอให้มีการแก้ไข แต่ก็ยังไม่มีการแก้ แต่ว่าเราจะรอกฎหมายอย่างเดียวไม่ได้ เราจะฝากความหวังไว้ที่พนักงานสอบสวนก็ไม่ได้ ฝากความหวังไว้ที่อัยการก็ไม่ได้ ฝากความหวังไว้ที่นักสังคมสงเคราะห์ก็ไม่ได้ หรือทนายความก็ไม่ได้ สิ่งที่เราต้องทำก็คือว่า กระตุ้นพลังศักยภาพที่มันมีอยู่ในตัวของผู้หญิงกลับคืนมาให้ได้ วิธีการที่เราทำง่ายนิดเดียวค่ะ คือ พูดคุย ทำกิจกรรม และที่สำคัญหากเป็นกรณีที่ถูกกระทำซ้ำเรา หากได้มีโอกาสพูดคุยกับผู้หญิงคนอื่นที่เข้ามาใหม่และกำลังประสบปัญหาแบบเดียวกับเขา เขาจะเข้าไปคุยกันแบบเดียว จากเดิมที่ขึ้นไปร้องให้ กลับลงมายิ้มได้แล้ว มันก็น่าแปลก

เวลาไปศาลเราขึ้นไปเยอะ ผู้พิพากษาก็จะสงสัย เอ๊ะ ผู้เสียหายร้องขอพิจารณาคดีลับ แต่ทำไมไม่มีเป็นสิบเลย ที่เป็นสิบก็เพราะว่า ผู้เสียหาย หรือพยานกรณีคดีอื่น จะต้องไปคู่ด้วยว่า วิธีการเบิกความในศาล การที่จะตั้งคำถามที่จะตอบคำถามศาลและทนายจำเลย เราบอกกับผู้เสียหาย ไปว่า ถ้าคำถามไหน ไม่ชัดเจนแล้วให้ตอบว่า ใช่หรือไม่ใช่ แกลงศาลไปเลยว่า ขออนุญาตค่ะ ท่านผู้พิพากษาที่เคารพ คำถามนี้พยานไม่สามารถตอบว่าใช่หรือไม่ใช่ได้ ขออนุญาตอธิบายเพิ่มเติม

เราใส่ความคิดแห่งพลัง ความคิดแห่งสิทธิตามหลักการรัฐธรรมนูญ และที่สำคัญเราใส่ยาที่ดีเลิศ การที่เราบอกเขาว่า เราไม่ผิด เขาคือคนผิด เพราะฉะนั้นถ้าจะให้คนผิดได้รับการลงโทษ คนที่ต้องพูดคือ "เรา"

ทุกคนที่มามูลนิธิ เราจะมีบริการแถมพก คือ บริการ ไปเป็นเพื่อนที่สถานีตำรวจ ที่อัยการ ที่ศาล สิ่งหนึ่งที่อยากจะทำให้ทุกท่านมีโอกาสทำได้แบบพวกเราก็คือว่า สิ่งที่เราได้นำประสบการณ์ของมูลนิธิมาแลกเปลี่ยนก็เพราะว่า เห็นว่าความชั่วร้ายที่ผู้หญิงที่ถูกข่มขืนมันแย่มากๆ ช่วง 3 เดือนแรก จะเป็นช่วงที่เขาปฏิเสธความจริงที่เกิดขึ้นกับเขา เขาจะพยายามปรับตัว แต่ปรับยาก เพราะผลกระทบที่ได้รับจากการถูกดำเนินคดีต่างๆ เราทั้งหลาย ในฐานะผู้อาจจะมีส่วนได้พบเขา จะฟื้นฟู จะให้สติ จะให้พลังเขาอย่างไร ในการที่เขาจะกลับคืนมาสู่ปกติ และที่สำคัญสิ่งที่จะทำให้เขาดีขึ้น ก็คือว่า เราไม่ใช่คนผิดนะ ถ้าคนทำหน้าทีมีความเข้าใจ ความเข้าใจจะเป็นกุญแจสมองกลและสติทั้งปวงในการที่จะทำงาน การที่เราพยายามยกตัวอย่างที่ดี และไม่ดีของเจ้าหน้าที่มาให้ฟัง มันจะนำไปสู่ความเข้าใจ คดีที่พนักงานสอบสวนและอัยการเข้าใจ ผู้พิพากษาเห็นใจ ศาลเอาแค่เห็นใจ เวลาทนายจำเลยซัก ทนายจำเลยจะซักแบบอ้อมค้อม บางคดีตั้งแต่สิบโมงเช้า จนถึงสองทุ่มครึ่ง ผู้เสียหายร้องไปสี่รอบแล้ว อันนั้นก็โหดเกินไป บางคดีศาลเห็นใจผู้เสียหาย ทนายจำเลยจะถามแบบที่ก้าวก่ายหรือหมิ่นเหม่ ศาลก็จะปรามๆ

พนักงานสอบสวนเป็นต้นทางแห่งความยุติธรรม ผู้กระทำจะกลัวพนักงานสอบสวน เราไม่ถึงขนาดจะให้พนักงานสอบสวนข่มขู่หรือกัก เพียงแค่สอบปากคำไปตามระบบ ทำอย่างไรเราจะส่งเสริมสัมพันธภาพระหว่างคนรับบริการและผู้ให้บริการ หรือว่าพ่อแม่ผู้เสียหายเขา

การทำงานของมูลนิธิ แม้จะมีประสบการณ์การทำงานมาอย่างโชกโชน กรณีไหนที่ติดขัด ก็จะโทรศัพท์หาคนรู้จักที่เป็นอัยการ ที่เป็นพนักงานสอบสวน หรือว่าบางคดี เราไม่ได้รับความร่วมมือทั้งจากพนักงานสอบสวนและอัยการ เราก็ต้องมีสายตรงไปยังผู้ว่าราชการจังหวัด หรือบางทีอาจจะต้องมีการร้องขอความเป็นธรรมไปยังอัยการสูงสุด หรือว่ารัฐมนตรี แล้วแต่ละกรณี หรือการเข้าไปพบหน่วยงานของคู่อริ เราก็ทำ บางเรื่องเราก็ได้รับความเข้าใจ บางเรื่องไม่ได้รับความร่วมมือ

แต่ท้ายที่สุด ในฐานะองค์กรที่ทำหน้าที่ให้ความคุ้มครองพิทักษ์สิทธิ มันก็ต้องเป็นภาระกิจที่จะต้องทำต่อไป และความไม่เข้าใจกันในการดำเนินการ ถ้าหากมันเกิด ขอให้ช่วยกันหาวิธีคลี่คลาย

แลกเปลี่ยนความคิดเห็น

ร.ต.อ. อุดมศักดิ์ - เรื่องที่เราคุยกันวันนี้ จะสัมฤทธิ์ผลหรือไม่ ขึ้นอยู่กับวิชาชีพ แต่เรื่องการประชุมสัมพันธก็เป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้บุคคลภายนอกรับรู้ ถามว่าเราจะรอให้ผู้เสียหายเขาประสบวิกฤตแล้วมาเราคงไม่เพียงพอ ดังนั้นผมเสนอแนะว่าน่าจะมีการทำสื่อโฆษณาประชาสัมพันธ์ให้กับสังคมรู้ว่า สำหรับคนที่ประสบกับปัญหาและยังไม่ได้รับการแก้ไขหรือยังไม่กล้าพอ ทำให้เขารู้ว่าตรงนี้เรามีบริการให้ เพื่อที่จะให้คนอื่นเขารู้ว่าเรายินดีที่จะช่วย ให้รู้ว่าเราอยู่ตรงนี้

..... - เท่าที่ทราบจากประสบการณ์ ซึ่งเป็นปัญหาเกี่ยวกับครอบครัว ผู้ประสบปัญหาจะติดกับโครงสร้างเดิมๆ ที่ต้องพึ่งพิงสามี และติดอยู่ที่ลูก เคยมีกรณีตัวอย่างที่เราพยายามสร้างศักยภาพให้แก่เขา แต่เขาก็เหมือนกับว่าจะปกป้องฝ่ายสามีเขา กลัวว่าเราจะเอาสามีเข้าคุก เมื่อผ่าตัดเอาเหล็กใส่แขนที่หักจากการถูกทำร้ายมาแล้ว เขาก็หนีไปเลย

คุณสุเพ็ญศรี - ถ้าเคสไหนจะถูกกระทำซ้ำหรือไม่ได้รับการแก้ไข คือปัญหาเศรษฐกิจและปัญหาเรื่องถูกเป็นปัญหาที่หนักสำหรับผู้หญิง เราต้องเข้าใจด้วยว่า กว่าที่ผู้หญิงจะตัดสินใจมันยากมาก เธอยอมทนที่จะถูกทุบตี ขอเพียงหลังคา มุ้ง ลูกได้มีที่กินอิ่มนอนหลับ ถึงแม้สามีจะมาทำร้าย เธอก็ยังได้กินจากเขา เพราะฉะนั้นเรื่องที่เราจะต้องทำก็คือว่า เรื่องของการดำเนินคดีเอาไว้ที่หลัง ให้เขามีช่องทางที่จะช่วยให้ไม่ถูกทำร้ายซ้ำ คือเอามาเข้ากระบวนการกลุ่ม เรามีตัวอย่างผู้หญิงที่ถูกทำร้ายจากสามี ไปเข้ากระบวนการกลุ่ม ผู้หญิงจะเห็นช่องทาง แล้วเราก็เสนอขายตรงเลยล่ะ คือว่า บ้านพักฉุกเฉินมีที่ฝึกอาชีพ มีที่เรียนสำหรับลูก มีค่าค่าหนึ่งทีก็มาก "ผู้หญิงมีความกลัวและความกังวล ทุกคนนั่งกอดอยู่กับปัญหา เราเพียงแต่เตือนเขาว่า ลองลุกออกมาดูสิคะ" ลองเปลี่ยนที่เอาใหม่ ไปดูผู้หญิงคนอื่นบ้าง ไม่ต้องมีค่าใช้จ่ายใดๆเลย หากไปอยู่แล้วไม่ถูกใจ จะพากลับไปส่งถึงบ้าน ผู้หญิงต้องการเห็นประสบการณ์ตรง ประสบการณ์จริงที่สามารถแก้ปัญหาได้ หรือว่าหากเขาไปหาตำรวจ แล้วตำรวจเปลี่ยนคำพูดใหม่ว่าเรื่องผัวเมียให้กลับไปคุยกัน เปลี่ยนใหม่ซะ หรือโรงพยาบาลก็ทำได้ โรงพยาบาลไหนดี OSCC เจริญสามีมาพูดคุย แล้วบอกว่าเราเข้าใจคุณนะ เราไม่อยากจะให้คุณทำร้ายภรรยา คุณยังรักภรรยา รักลูกคุณอยู่ใช่ไหม วิธีการนี้มันจะทำให้แยลงนะ ไม่ต้องทำร้ายกันก็ได้ มีเรื่องอะไรกันก็พูดกัน คนที่ทำงานด้านนี้ ต้องรู้จักกับหน่วยงานพมจ. หน่วยงานของกรมพัฒนาสังคม รู้จักมูลนิธิครูหุຍให้เยอะๆ เพราะเขามีทุนการศึกษา รู้จักสหทัยมูลนิธิ เพราะเขามีเรื่องนม เราต้องเป็นนักการขาย ที่ขายสังคมที่ติงามให้กับผู้หญิงที่ขาดข้อมูล

การดูแลผู้หญิงมันจะต้องเร็วพ่วง ตำรวจต้องเป็นนักวิทยาศาสตร์ให้ได้ เป็นนักพัฒนาชุมชนให้ได้ นักจิตวิทยาให้ได้ หากตำรวจทำได้ นักสังคมทำได้ ปัญหาเหล่านี้จะถูกคลี่คลาย ถ้าเราบอกเขาว่าให้กลับบ้าน ไปคุยกันอีก มันจะจบลงที่การฆ่ากันทั้งนั้น

พ.ต.ต. วิสาศิริ – มันมีปัญหาเรื่องการซักถามของพนักงานสอบสวนในกรณีนี้ เช่น ทำไมถึงมาแจ้งความช้า ทำไมไม่ร้อง สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่เราจำเป็นต้องถาม เราถามไม่ได้ เพราะบางทีในพฤติการณ์บางอย่างเราก็ไม่แน่ใจ พนักงานสอบสวนต้องฟังความทั้งสองฝ่าย เราต้องฟังแล้วเอามาคิดและเอามาตั้ง เพราะตอนนี้ ป.วิอาญา ใหม่เขาบอกว่า ไม่ใช่แค่ระบบกล่าวหาแบบสมัยเคิมๆ ที่ว่าคุณมาแจ้งจับก็ฟ้องไป แต่เราต้องมาตั้งน้ำหนักของพยานหลักฐานด้วย ต้องช่วยกันคิดว่าจะทำอย่างไรต่อไป

คุณสุเพ็ญศรี – มีตัวอย่างอยู่ตัวอย่างหนึ่ง พี่ทิดขาไปเป็นนักสังคมร่วมสอบ เด็กอายุ 15 ถูกข่มขืน หมายจำเลยถามเด็กผู้หญิงตรงๆ ถามว่า "เนื่องจากพยานบอกว่าพยานถูกข่มขืนครั้งแรก พยานทราบได้อย่างไรว่าจำเลยใช้วิธีข่มขืนเพศชายของตัวเองสอดใส่ไปในช่องคลอดของพยาน" หากพี่ทิดขาในฐานะนักสังคม ถามตรงๆ แบบนี้ เด็กอายุ 15 จะตกใจไหม พี่ทิดขาที่เลขทวนคำถามกลับ แกก้นึกว่าแกก้อยู่มาจนโต พ่อแม่ก็ไม่เคยซื้อของเล่น ไอ้เจ๊ยวให้ แล้วตัวแกแต่งงานก็ไม่เคยไปขอดูอวัยวะเพศของสามีก่อนแต่ง แต่ผู้หญิงทุกคนที่แต่งงาน การมีเพศสัมพันธ์มันก็ต้องมีการสอดใส่อวัยวะเพศ แกก็เลยแปลงคำถาม และแกเปลี่ยนคำพูดใหม่ว่า "ท่านผู้พิพากษาจะ คำถามที่นายจำเลยถาม คิดว่าในฐานะนักสังคมไม่เข้าใจ ขอให้นายจำเลยใช้คำถามสุภาพ" ศาลก็หันมาบอกนายว่า นายจำเลย ใช้คำถามสุภาพด้วย นายก็เลยเปลี่ยนคำถามง

ต่อปัญหาที่สารวัตรถามมา ว่าทำไมไม่ร้องหรือทำไมมาแจ้งความช้า เราก็ถามเหมือนกัน แต่เราไม่ใช่คำถามตรง มันแปลงคำถามได้ เช่น เหตุการณ์ในวันนั้นเราทำอะไรบ้างในขณะที่เขาออกปล้ำเรา ร้องได้ไหมหรืออย่างคดีรัฐวิสาหกิจ ที่ร้องออกมาแล้ว ประตุเป็นพนันงกันเสียง เพราะเขาทดสอบเรื่องพี่ฆ่า เราไปที่เกิดเหตุ แล้วให้คนเขาไปตะ โจน แล้วเอาหูไปแนบ ก็ไม่ได้ยิน ทางคดีนี้เราไปเดินเผชิญสืบ พวกเรารักในวิชาชีพเหมือนกัน เพราะเราก็ถูกบอกถูกสอนมาเหมือนกันว่า การทำงานเกี่ยวกับกฎหมายใช้ความรู้สึกไม่ได้ อาจจะใช้ได้บ้าง แต่ให้มันเข้าองค์ประกอบของกฎหมาย เพราะฉะนั้นขอความกรุณาทุกท่านที่มาให้ระมัดระวังเกี่ยวกับการใช้คำถามกับผู้หญิงและเด็กที่ถูกกระทำ

พ.ต.ต. ปวีณา – ในการสอบปากคำในเรื่องการถูกล่วงละเมิดทางเพศ ก่อนอื่นเราต้องไปตรวจดูที่เกิดเหตุก่อน เพราะว่าการตรวจดูที่เกิดเหตุก่อน เราจะสามารถประเมินสถานการณ์ได้ว่า ขณะที่เกิดเหตุเป็นไปได้อย่างไรใหม่ว่าจะมีการสมยอมหรือไม่มีการสมยอม แล้วก็คำถามที่เราจะใช้กับผู้ที่ถูกกระทำ เราจะใช้คำถามปลายเปิด ให้เขาเล่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งหมดให้เราฟัง และหากเราคิดว่าประเด็นไหนไม่น่าเชื่อเราจะเข้าไปที่ประเด็นนั้น เช่น ขณะที่เกิดเหตุมีใครอยู่ในที่เกิดเหตุบ้างไหม หรืออย่างไรที่เกิดเหตุเป็นห้องเช่า เป็นลักษณะห้องแม่เช่า ข้างๆห้องมีใครอยู่หรือเปล่า มีเพื่อนบ้านไหม น้อยอยู่กับใคร เวลาเกิดเหตุเป็นเวลาเท่าไร ผู้ต้องหาเรารู้จักคุ้นเคยกับเขามานานขนาดไหน ช่วงระยะเวลาเกิดเหตุกี่โมง หากเขาบอกว่าเขาร้องแล้วแต่ไม่ได้ยิน ให้ถามว่าที่บอกว่าร้องไม่ได้ยินเนี่ยหมายถึงอะไร ให้น้องอธิบายให้ฟัง

หน้อย เราจะไม่ไปตามตรงๆว่าทำไมไม่ร้อง เพราะว่าคำว่า "ทำไมไม่ร้อง" ก็เป็นเหมือนกับเขาไม่ช่วยเหลือตัวเอง พอถามคำถามนี้ไปเสร็จแล้ว เหมือนกับเขาจะอึ้งๆไป

คุณสุเพ็ญศรี - ขอบพระคุณมากค่ะ ขอบคุณที่ให้โอกาสพวกเราค่ะ

.....

การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างวิชาชีพ

คุณสุเพ็ญศรี พึ่งโลกสูง (Moderator)

มูลนิธิเพื่อนหญิง

เราไปดูงานกัน 3 ที่นะคะ

1. มูลนิธิเพื่อนหญิง
2. วชิรพยาบาล
3. สน.บางซื่อ

กลุ่มที่ไปดูงานที่ศูนย์ OSCC วชิรพยาบาล

อัยการอุทธรณ์ แจ่มสุวี ตัวแทนกลุ่ม

ให้บริการผู้หญิงที่ได้รับความเสียหายจากความรุนแรง เป็นเหยื่อจากความรุนแรงในครอบครัว สามารถมาขอรับบริการที่ศูนย์ OSCC วชิรพยาบาล ได้ที่จุดบริการเพียงจุดเดียว (OSCC ทำมาตั้งแต่ ปี 2542)

ศูนย์ฯ นี้ดำเนินงานโดย ฝ่ายสังคมสงเคราะห์ฝ่ายโรงพยาบาลเป็นหลัก ไปดูงาน รองผอ. (หัวหน้าศูนย์ฯตามตำแหน่ง) กล่าวเปิดต้อนรับและบรรยายสรุปถึง โครงสร้างการบริหารงานของ โรงพยาบาล ซึ่งจะมีแพทย์ หัวหน้าภาควิชา เป็นคณะกรรมการ

ศูนย์ฯ นี้ผู้ดำเนินงานหลักคือ ฝ่ายสังคมของโรงพยาบาล การมาขอรับบริการ เจ้าหน้าที่ที่ให้บริการชั้นแรกคือ ER พยาบาลหน่วยแรกรับ จะรับผู้เสียหายที่มาพบ (ถูกล่วงละเมิดทางเพศ หรือถูกทำร้ายร่างกาย) จะมีการบันทึกรายละเอียดลักษณะบาดแผล และอาการที่มาขอพบ และหากเป็นคดีที่เป็นการล่วงละเมิดทางเพศก็จะมีสูติแพทย์มาตรวจ

หลังจากนั้นจะมีบุคลากรวิชาชีพอื่นๆเข้ามาดูแล และตรวจ บันทึกรายงานเหตุไว้ เช่น นิติแพทย์ นักจิตวิทยา จิตแพทย์ แล้วก็มีกรบันทึกรายละเอียดของแต่ละหน่วยไว้เป็นหลักฐาน

OSCC มีห้องที่เป็นสัดส่วนเฉพาะ ไม่ปะปนกับหน่วยบริการอื่น ผู้เสียหายสามารถบอกเล่าเรื่องราวกับเจ้าหน้าที่ที่ให้บริการได้โดยสะดวกใจ จะได้รับการบันทึกรายละเอียดที่เกิดขึ้น ไม่ต้องถูกซักถามซ้ำๆ พยาบาลในหน่วยแรกรับผู้ป่วยนั้น จะบันทึก แล้วส่งต่อแพทย์ แพทย์จะอ่านบันทึกที่เกิดขึ้นจากรายงานของพยาบาล แล้วจะซักถามข้อมูลที่ขาดไป ไม่ซักถามซ้ำ

ในหน่วยนี้ นอกจากวิชาชีพด้านสาธารณสุขแล้ว จะมีการให้บริการด้านกฎหมายด้วย หากความรุนแรงที่ได้รับนั้นเป็นความผิดด้านอาญา ก็จะจัดให้มีพนักงานสอบสวนเข้ามาสอบสวน เนื่องจากสถานที่ตั้งของโรงพยาบาลนั้นอยู่ตรงข้ามกับสน.สามเสน จะมีการให้บริการทางกฎหมาย คาดว่าในอนาคตจะปรับปรุงพื้นที่ในนั้นเป็นห้องสอบปากคำได้ เพราะว่าพื้นที่ในนั้นมีห้องที่มีกระจกที่สามารถมองเห็นด้านเดียวกันอยู่ อาจจะใช้เป็นห้องชี้ตัว หรือห้องสอบปากคำ หรือห้องที่นักศึกษาแพทย์ใช้ศึกษาข้อมูลแล้วนำไปวิเคราะห์เพื่อประโยชน์ในการศึกษาได้ นอกจากนั้นมีห้องตรวจภายในเฉพาะ มีอุปกรณ์พร้อม ไม่ต้องไปที่แผนกสูติเวช

นอกจากนั้น ศูนย์ OSCC ก็ได้บอกเล่าถึงโครงการครอบครัวสมานฉันท์ เป็นโครงการที่จะระงับเหตุความรุนแรงในครอบครัวด้วยวิธีการที่จะให้มีการไกล่เกลี่ยระหว่างคู่กรณี

ครอบครัวสมานฉันท์ เป็นครอบครัวที่สหวิชาชีพสาขาต่างๆ มารวมกันเพื่อที่จะให้ข้อมูลกับผู้เสียหาย โดยเริ่มจากพนักงานสอบสวน อาจจะไปสอบถามคู่กรณีก่อนว่าจะไกล่เกลี่ยหรือดำเนินคดี คือเป็นทางเลือกให้กับผู้เสียหาย ว่าผู้เสียหายนั้นจะต้องการให้พนักงานเจ้าหน้าที่เข้าไปปรามหรือไปคัดเตือนคู่กรณีที่ก่อเหตุความรุนแรง หากฝ่ายผู้เสียหายจะใช้วิธีการไกล่เกลี่ย พนักงานสอบสวนจะลงบันทึกว่าต้องการไกล่เกลี่ย และพนักงานสอบสวนจะส่งเรื่องไปที่พนักงานคุมประพฤติของกรมคุมประพฤติ แล้วก็ให้ OSCC ให้คำแนะนำและให้คำปรึกษาแก่คู่กรณี และนัดหมายให้ผู้กระทำผิดมารับฟังคำแนะนำปรึกษา ถ้าทุกฝ่ายตกลงตามนี้ ก็จะมีการทำบันทึกตกลง ให้ทุกฝ่ายลงนาม

แต่เท่าที่ถามดู ยังไม่มีการศึกษาใดที่ตกลงทำบันทึกได้สำเร็จ ของวชิระพยาบาลมีคดีเข้ามาแล้วก็ประสงค์จะเข้าโครงการครอบครัวสมานฉันท์ แต่พอถึงเวลาต้องลงชื่อให้บันทึกข้อตกลง คู่กรณียังไม่กล้ามาลงชื่อในบันทึกนั้น ซึ่งอันนี้ยังเป็นปัญหา ต้องศึกษาต่อไปว่าการเข้ามาใช้ระบบครอบครัวสมานฉันท์ คู่กรณีอาจจะยังไม่วางใจว่าเป็นการผูกมัดมากไปหรือเปล่า เพราะหากมาลงชื่อในบันทึกข้อตกลง ก็เหมือนกับยอมรับว่ามีเหตุความรุนแรงเกิดขึ้น แล้วตนเองเป็นผู้กระทำ ในท้ายที่สุดก็จะเป็นหลักฐานผูกมัดในฝ่ายผู้กระทำผิดก็ได้ หากว่าต่อไปมีการฟ้องร้องคดี

คือทราบฝ่ายจากสังคมสงเคราะห์ว่า พอเชิญคู่กรณีฝ่ายชายมาลงชื่อ ก็จะเพิกเฉยแล้วก็ไม่มาลงชื่อ แล้วก็กลัวว่าทำไมจึงตกลงชื่อหลายครั้ง เพราะตอนเริ่มเข้าโครงการก็ลงชื่อยินยอมกับพนักงานสอบสวนมาครั้งหนึ่งแล้ว พอรับคำแนะนำในสหวิชาชีพแล้ว ยังต้องมาลงนามในบันทึกข้อตกลงอีก ก็เลยจนกระทั่งบัดนี้ยังไม่มีการติดต่ออย่างรายไหนที่มาลงนามในบันทึกข้อตกลง

ยังไม่ชัดเจนว่า แนวความคิดในเรื่องการทำบันทึกข้อตกลงนั้น จะมีเงื่อนไขกำหนดระยะเวลาสักเท่าไร แล้วท้ายที่สุดของเงื่อนไขนั้นจะทำให้การดำเนินคดีระงับหรือไม่ ก็มีเงื่อนไขทางกฎหมายอยู่ที่ผู้ให้บริการต้องอธิบายแนะนำผู้มาขอเข้าร่วมในโครงการ ว่าสิทธิประโยชน์ในกฎหมายของเขามีลักษณะ

เป็นอย่างไร ถ้ายอมรับเงื่อนไขของโครงการ และถ้าไม่ยอมรับ จะดำเนินคดีนั้น สิทธิเงื่อนไขจะเป็นอย่างไร ซึ่งในข้อนี้ผู้เสียหายควรได้รับข้อมูลที่กระจ่างชัดและเข้าใจ เพื่อให้สามารถตัดสินใจได้บนพื้นฐานข้อมูลที่ครบถ้วน

นอกจากนั้น ศูนย์ OSCC ก็พาไปดูสถานที่ และคาดว่าในอนาคตก็จะปรับปรุงบริการให้เพิ่มมากขึ้น

ค่าใช้จ่ายในการให้บริการของ OSCC ปีละประมาณ 300,000 – 400,000 บาท ตั้งแต่เปิดศูนย์ มามีคดีประมาณ 3,000 กว่าคดี คดีที่มาส่วนใหญ่เป็นคดีความรุนแรงและการล่วงละเมิดทางเพศ คือกลุ่มคดีครอบครัว ซึ่งผู้กระทำส่วนใหญ่ก็จะเป็นคนที่คุ้นเคยหรือคนในครอบครัว มากกว่าคนแปลกหน้า เพราะว่าคนแปลกหน้าโดยสัญชาตญาณ ผู้เสียหายก็จะระวังตัวอยู่แล้ว แต่เราจะไม่ระวังตัวเมื่อเป็นคนคุ้นเคยหรือคนในครอบครัว

ข้อแตกต่างของวชิระพยาบาล OSCC กับโรงพยาบาลอื่นๆ หรือโรงพยาบาลในเครือกทม. อาจจะมาจากการที่วชิระพยาบาลเริ่มมาจากฝ่ายสังคมสงเคราะห์ที่มีการทำงานที่เข้มงวดแต่เดิม เมื่อได้รับการมอบหมายนโยบายจากผู้บังคับบัญชา ก็สามารถจับกลุ่ม และสามารถทำตามหลักการและเป้าหมายที่วางไว้ โดยมีบุคลากรวิชาชีพและผู้บริหารระดับสูงให้การสนับสนุน ผู้อำนวยการฝ่ายการแพทย์ ก็ให้นโยบายแก่แพทย์ผู้ที่จะมาสนับสนุนช่วยเหลือ เพราะว่าเป็นกำลังหลักสำคัญ เพราะสูติแพทย์ นิตินิติแพทย์ จิตแพทย์ พยาบาล นักจิต หากพวกเขาเหล่านี้ไม่ลงมาร่วมมือร่วมใจก็ยากที่จะดำเนินการศูนย์นี้ได้สำเร็จ

นอกจากนั้น การประสานงานกับวิชาชีพกฎหมายภายนอกโรงพยาบาล ก็เป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่ง ถ้าหากว่าหน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายร่วมมือและเข้าร่วมให้บริการ การดำเนินงานของศูนย์จึงเป็นการให้บริการอย่างครบวงจร แล้วก็ราบรื่น

ผู้อำนวยการโรงพยาบาล (วชิระ) และผู้กำกับ สน. สามเสน จะมีการทำ MOU ที่จะส่งพนักงานสอบสวนไปสอบปากคำและรับแจ้งความ ถ้าเป็นกรณีที่ผู้หญิงไม่สามารถจะเคลื่อนย้ายตัวไป

และที่ต่างจากที่อื่นๆอีกประการหนึ่ง ก็คือ ที่วชิระมีพยาบาลประจำ 24 ชั่วโมง โดยใช้อัตราจ้างที่ได้รับทุนจาก UNICEF เป็นอัตราจ้างชั่วคราว

แลกเปลี่ยนความคิดเห็น

พ.ศ.ต. วิสาสิริ – อยากได้นักสังคมสงเคราะห์ มาประจำที่ศูนย์ฯ

- ในช่วงกลางคืนที่วชิระ นักสังคมจะอยู่ตรงห้องพัก OPD เล็กๆ ถ้า Case มาจะรับตรง ER แล้วก็มีห้อง 5 ชั้นประวัติ Case พยาบาลจะคัดกรองแล้วว่าเป็น Case

- หากเป็น Case มากก็ให้ไปติดต่อกับ ER ฉุกเฉิน (ตึกเพชรรัตน์ ตึกใหม่) ทำบัตรใหม่ ถ้าเป็นผู้ป่วยใหม่ หากเป็นผู้ป่วยเก่าก็เช็คประวัติ พยาบาลจะคัดกรอง ชักประวัติ เป็นอะไรมา หากถูกสามีทำร้าย ก็จะส่งเข้าไปพบแพทย์ แพทย์ตรวจเสร็จ พยาบาลก็จะโทรมาบอกที่ส่งคมว่ามี case

Case แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ อายุ 0-18 ปี และ อายุ 19 ปีขึ้นไป

หากโดนข่มขืนมา จะซักพร้อมกัน คือ แพทย์ พยาบาล และนักสังคม ซึ่งเหมือนว่าป้องกันไม่ให้คนไข้ถูกกระทำซ้ำอีกครั้ง

กลุ่มที่ไปดูงานที่สถานีตำรวจนครบาลบางซื่อ

ตัวแทนกลุ่มบรรยายสรุปการศึกษาดูงานที่สถานีตำรวจนครบาลบางซื่อ

สน.บางซื่อ เป็นสน. ที่มีเจ้าหน้าที่พนักงานสอบสวนหญิง 3 คน

ได้เป็นคู่มือสืบสวนคดี คือ มีอุปกรณ์ โทรศัพท์วงจรปิด

การสอบสวนคดีจะทำได้ก็ต่อเมื่อครบสหวิชาชีพ ถึงจะมีการบันทึกเทป แต่ก่อนหน้านั้นก็มี การคุยกับแอสลวงหน้าก่อน ซึ่งจะมีอัยการและนักสังคมสงเคราะห์มาร่วมด้วย รวมถึงบุคคลที่เด็กขอให้เข้าไปร่วมด้วย (กรณีของเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี ทั้งหญิงและชาย)

จากนั้นไปที่ห้องประชุม ผู้กำกับมาอธิบายให้ฟัง ว่าทำไมถึงต้องมีพนักงานสอบสวนบรรยายกาศในห้องประชุม จะเป็นการซักถามจะมากกว่าในประเด็นของการทำงานสหวิชาชีพ เช่น บางกรณีญาติบางคนอยากให้สอบสวนภายใน 24 ชั่วโมง แต่ว่าสหวิชาชีพมีมาไม่พร้อม อัยการต้องนัดล่วงหน้า นักสังคมก็ต้องนัดล่วงหน้า ซึ่งนักสังคมตอนนี้ต้องจบ ป.วិอาญา เท่านั้น

มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ระหว่างพนักงานสอบสวน และทีมที่ไปศึกษาดูงานด้วย เช่น พนักงานสอบสวนถามว่าเรื่องของการเก็บสวจที่อยู่ที่อยู่ในช่องคลอด เก็บได้กี่ชั่วโมง ตัวอสุจิถึงยังมีชีวิตอยู่ พยาบาลที่ไปดูงานด้วยก็บอกว่า เก็บได้ภายใน 48 ชั่วโมง (2 วัน)

ถามเรื่องคดีต่างๆ เช่น การสเก็ตซ์ภาพ หากสน. ไม่มีเจ้าหน้าที่สเก็ตซ์ภาพโดยตรง ก็จะส่งไปที่กองทะเบียน สำนักงานตำรวจแห่งชาติ พอตีมีกรณีว่า Case ของตัวเอง (ผู้หญิงอายุ 20 ถูกข่มขืน) ได้รับหนังสือจากสน.ตรงข้ามโรงพยาบาล (วชิระ) ให้ผู้เสียหายไปที่กองทะเบียน สำนักงานตำรวจแห่งชาติ เพื่อ ไปขอกรุปพรรณสัจฐานของผู้ต้องหา หลังจากนั้นผู้เสียหายต้องถือภาพสเก็ตซ์ของคนร้ายมาเอง แล้วนำมาให้สน.สามเสน ด้วยตนเอง ก็เลยสอบถามที่สน.บางซื่อว่า ขั้นตอนตอนนี้เป็นอย่างไรร ซึ่งก็ได้คำตอบมาว่าปกติแล้ว เจ้าหน้าที่ตำรวจนำผู้เสียหายไป และก็เป็นคนนำหลักฐานกลับมาเอง

นอกจากนี้ได้มีการแลกเปลี่ยนกับพี่ๆพนักงานสอบสวนหญิงว่า เมื่อรับ Case ใหม่ๆ แล้วมีความกดดันตรงไหนบ้างหรือเปล่า พี่เขาพูดคินะคะ พี่เขาพูดว่า มันเหมือนการแบ่ง เหมือนกับที่เราทำหน้าที่ตรงนี้ก็จบตรงนี้ หลังจากนั้นกลับไปทำหน้าที่แม่ ก็ทำหน้าที่แม่ได้อย่างสมบูรณ์แบบ คือเรื่องงานต้องเก็บไว้ที่ทำงาน มาถึงที่บ้านคุณมีอีก part หนึ่ง อีกวงกลมหนึ่งมีอีกหน้าที่หนึ่งคือ ความเป็นแม่ คุณต้องพยายามสลับบทบาทให้ได้ ภาษาทางจิตวิทยา คือ empathy คือการร่วมรู้สึก เวลาเราคุยกับใครคนหนึ่ง การที่เราเข้าถึงสิ่งที่เขาถูกกระทำมา มันทำให้เราเข้าใจเขาได้มากขึ้น รูปแบบการช่วยเหลือ คำพูดจะถ่ายทอดได้นุ่มนวลเข้าถึงมากขึ้น

ทั้งนี้ทั้งนั้น empathy หรือร่วมรู้สึกจะมีขอบเขต ซึ่งถ้าคนหนึ่งสามารถจัดการกับความรู้สึกยังได้ เราก็ร่วมในระดับหนึ่ง คือไม่ร่วมทั้งหมด ต้องมีทักษะและรู้จักยับยั้ง คือไม่เส้ำซึมร่วมกับเขา

พ.ต.ต. ปวีณา - พยายามจัดเวลาให้กับตัวเอง ไม่พยายามไปอินกับใน case มาก เพราะถ้าอินมาก เราก็คงไม่ไหวเหมือนกัน แต่ว่าเวลาทำงานเราก็ให้เต็มที่ ตอนเย็นเราก็ไปออกกำลังกายก่อน เราจะไม่เอางานกลับบ้าน การทำงานต้องแบ่งเวลาระหว่างงานกับบ้าน ถ้าเราเอางานกลับมาทำที่บ้าน เราจะรู้สึกเครียด และคนในครอบครัวก็เครียด แต่ไม่ใช่ว่าเราจะไม่เอาใจใส่กับการทำงาน คือมีการแบ่งเวลา ได้ไปออกกำลังกายตอนเย็นก่อนกลับบ้าน ตอนเช้าก็วางแผนก่อนว่าควรจะทำอะไรก่อนทำอะไร หลัง สามารถวางแผนการทำงานของเราได้ หากมี case ฉุกเฉินเข้ามา เราก็จัดลำดับความสำคัญของ case ไว้ก่อน อันไหนรอได้ ก็จะประณีประยอมค่อยๆ คุยกับเขา ให้ case เห็นว่าเรามีความจริงใจในการช่วยเหลือเขาจริงๆ ไม่ใช่จะปิดให้พ้นตัวไป แต่เราจะจัดลำดับความสำคัญของปัญหา อันไหนก่อนอันไหนหลัง

พ.ต.ต. ปวีณา จบพยาบาลมาด้วย จะเข้าใจดี เพราะจบทั้งพยาบาลและเป็นพนักงานสอบสวนด้วย ก็จะเข้าใจดี

อยากฟังความคิดเห็นของพนักงานสอบสวนที่ไม่ได้จบพยาบาล

พ.ต.ต. วิสาสิริ - เห็นด้วยกับสารวัตรปวีณาแต่จะขอเพิ่มอีกนิดหนึ่งว่าเราต้องใช้สติแก้ปัญหาด้วย

พ.ต.ต. บำรุงรัตน์ - ด้วยความที่พี่มีครอบครัว จึงเหมือนว่าเวลาของพี่ 24 ชั่วโมงเต็มไปหมดเลย ช่วงเวลาทำงาน 8.30 - 15.00 น. คือเวลาทำงาน (ก่อนนั้นและหลังจากนั้นต้องดูแลลูกที่ยังเล็ก) ช่วงเวลาทำงานต้องกำหนดให้ได้ว่า ต้องทำคดีไหนให้เสร็จ นัดสอบพยานให้เสร็จ ทุกอย่างต้องลงท้ายว่า "เสร็จ" มันอาจจะเครียดช่วงนั้น เพราะหลังจากนั้น เราไปปรับลูก เราก็ต้องทำหน้าที่แม่ เพราะฉะนั้นเวลาที่มีข้อจำกัด ก็ค่อนข้างเครียด ที่สำคัญต้องมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีด้วย เพราะบางอย่างเราก็ต้องขอความช่วยเหลือจากเพื่อนร่วมงาน เช่น สอบปากคำ สภาพจิตใจต้องพึงพระระด้วยส่วนหนึ่ง เพราะเราเป็น

ตำรวจ ยังมีหน้าที่การงานมากขึ้น ความรับผิดชอบมากขึ้น ต้องทำงานให้ดีขึ้น ต้องมีสติและมีกรวางแผนการทำงาน

- แรกๆก็รู้สึกเครียดกับปัญหาที่มีคนมาแจ้ง ถูกข่มขืน ถูกพรากผู้เยาว์ รู้สึกว่าหนักใจเหมือนกัน มี case หนึ่ง คือ คุณประสพพร จะไม่เข้าใจการทำงานของพนักงานสอบสวน แล้วก็การจับผู้ต้องหา ก็ไม่ใช่ปกติ คือผู้เสียหายเกิดอารมณ์แค้นที่ถูกสาวถูกกระทำชำเรา แล้วก็ไปชกผู้เสียหาย ทางผู้บังคับบัญชาที่ให้ประกันตัวไป เนื่องจากว่าเขามีบาดแผล ก็เลยต้องให้ประกันตัวเนื่องจากเขามีบาดแผลต้องให้เขาไปรักษา ทางคุณประสพพร จะไม่ยอมให้ประกันตัว ซึ่งไม่ได้เลย เพราะผู้ต้องหาจุกคั่งหัก คุณประสพพรก็ไม่ยอม มีเรื่องฟ้องร้องไปถึง บชน. ก็ได้แก้เรื่องแก้ราวผ่านกรรมการมาด้วยดี อันนี้ก็เป็นเรื่องที่หนักใจเพราะถูกร้องเรียน

การที่พนักงานสอบสวนรับเรื่องต่างๆที่หนักมากๆ จะทำใจอย่างไร พี่จะช่วยเหลือ คือพี่จะพูดอะไรก็ได้ที่ให้ความสบายใจแก่ผู้หญิงว่า การสูญเสียตรงนี้บางทีมันเรียกกลับคืนมาไม่ได้ ดังนั้น สิ่งที่เราจะทำได้ก็คือทำใจของเราให้มีความสุข เพื่อที่จะเดินต่อไปข้างหน้า พยายามอย่าคิดว่าตรงนี้เป็นปมค้อย

กลุ่มที่ไปดูงานที่มูลนิธิเพื่อนหญิง

อัยการจันทิมา ธนาสว่างกุล ตัวแทนกลุ่ม

สถานที่ที่เราไปดู มีความเป็นกันเอง ไม่มีพิธีการอะไรมาก ก็ดี ข้างล่างเป็นห้องรับแขก เป็นตึกทาวน์เฮ้าส์ มีห้องประชุม โชนด้านหลังเป็นครัว และมีสวนหย่อม ด้านหลังชั้นบนเป็นห้องพัก จะมีห้องสำหรับผู้เสียหายหรือผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนกระทำชำเรา เข้าไปพักผ่อน ฟังฟูจิตใจ ซึ่งบรรยากาศก็มีความเป็นกันเอง เจ้าหน้าที่ถูก train ด้วยความรู้สึกที่ดี เขาจะแสดงอาการความเป็นกันเองมาก

ในสถานที่ตรงนั้น ขึ้นไปมีห้องเสริมสวยหรือ salon ผู้ที่มาพักอาจจะต้องการผ่อนคลาย มีกิจกรรมเสริมสวยให้ทำ หรือจะไปทำครัวก็ได้ สถานที่ที่มีสถานที่พัก

ห้องที่เข้าไปประชุม เป็นห้องใหญ่ อยู่ชั้นบนสุด มีประตูเปิด 2 ข้าง ในกรณีที่มีการพบปะกันระหว่างสามีภรรยา คู่กันคนละรอบ ออกคนละทาง

ในเรื่องของกระบวนการตรงนี้ คือ ผู้ที่ได้รับความเดือดร้อน โทรเข้าไป การให้การปรึกษาที่ผ่าน

ทางโทรศัพท์ การหาข้อมูล และสอบถามทางโทรศัพท์ หากเคสจริง ๆ เจ้าหน้าที่จะคุยกับเขาให้เข้ามาได้รับการช่วยเหลือ หรือคุยประเด็นต่างๆ ก็จะมีนักสังคมเป็นคนรับเรื่อง และจะให้คำปรึกษาแก่คนที่โทรเข้ามา

นอกจาก Case ที่ส่งเข้าไป ก็จะมี Case ที่ส่งต่อมาจากโรงพยาบาล เนื่องจากว่าระบบของโรงพยาบาลเองจะไม่มีความรู้ในเรื่องกฎหมาย แต่ทางมูลนิธิเพื่อนหญิงจะมีนักกฎหมายที่จะส่งต่อในกระบวนการครั้งนี้ให้ สิ่งที่คิดครั้งนี้ คือ ความร่วมมือ

มี Case บาง Case ที่มาจากต่างจังหวัด เช่น ขอนแก่น ก็ส่งต่อมาจากโรงพยาบาลต่างจังหวัดเข้ามาแล้วดำเนินกระบวนการต่างๆ พอ Case มาจากต่างจังหวัด เจ้าหน้าที่ก็ต้องพยายามประสานกับตำรวจในท้องที่ ก็ทำงานหนักมาก ในการที่พูดคุยถึงกระบวนการ ทางมูลนิธิได้นำผู้ที่ประสบปัญหามาพูดคุยตรงนั้นด้วย ได้ฟังตัวจริงเสียงจริงมาพูดคุย พวกเราได้เห็นสภาพการพูดคุยตรงนั้นด้วย

กรณีที่เราใช้ผู้ผ่านพ้น มาเป็นวิทยากรพิเศษที่จะให้ผู้หญิงที่ประสบปัญหาที่เผชิญปัญหาใหม่ๆ ได้คุยกัน มันจะทำให้อารมณ์ความรู้สึกถูกถ่ายทอด เขาจะสามารถรับรู้อารมณ์ได้ดีมาก

.....

สรุปวิธีการฝึกการให้การปรึกษาเบื้องต้น

โดย อ.อวยพร เจ็อนแก้ว

- ให้ฝึกลมหายใจเข้าออก มีการเคลื่อนไหว

กรอบความคิด โครงสร้าง

เราจะต้องเข้าใจ โครงสร้างสังคม เพราะเราจะไม่คิดว่ามันเป็นปัญหาส่วนตัว เราต้องมีกรอบแนวคิดใหม่

กิจกรรม

แบ่งกลุ่มออกเป็น 6 กลุ่ม แต่ละกลุ่มแทนสถาบันดังต่อไปนี้

- ครอบครัว
- เพื่อนบ้าน
- พยาบาล
- ตำรวจ
- ศาล
- นักสังคมสงเคราะห์

เกิดกรณีผู้หญิงถูกข่มขืน

- ให้เขียนคำพูดที่กคชี่เขา (เป็นตัวแทนสถาบันต่างๆในสังคม)
- เปลี่ยนคำพูดเหล่านั้นให้เป็นบวก

Socialization กระบวนการชักเลาทางสังคม เราถูกบอก ถูกสอนมาตลอด

Construction การประกอบสร้าง กระบวนการสร้าง ความเชื่อผิดๆ

Myth มายาคติ

Construction การรื้อถอน สลายความเชื่อผิดๆ

AT NIGHT

กิจกรรม นั้งล้อมวง หันหน้าเข้าหากันเป็นคู่ๆ (ฝึกหัวข้อจากชีวิตเรา) ให้คนหนึ่งฝึกฟัง อีกคนหนึ่งฝึกพูด ทุกครั้งที่เปลี่ยนคนพูด จะตีระฆัง - เพื่อฝึกสติ ให้อยู่กับความว่าง เพราะเวลาเราช่วยเหลือ Case ต้องมีสติ

หัวข้อเรื่องที่ฝึกพูด

1. ความทรงจำที่ดีมากในวัยเด็ก อายุเท่าไร สถานที่ไหน และทำอะไร

- ทำไมมีความสุขจังเลย
- ใครอยู่ในกิจกรรมนั้นบ้าง
- เราทำกิจกรรมอะไร

* ทำตัวให้สบาย ให้โล่ง ทำให้เรามีที่ว่าง - การมีที่ว่างจะทำให้เราฟังได้เต็มที่ เพราะเราจะตั้งใจฟัง ไม่ตัดสิน

2. ความภูมิใจในตัวเอง ตัวของเราภูมิใจอะไรบ้าง

3. แรงบันดาลใจในชีวิต อะไรที่ทำให้เรามีพลัง
สิ่งที่ทำให้เรามุ่งมั่น และไม่ยอมจำนน

2. ความหวังในชีวิต

จะทำอะไรให้ความหวังเป็นจริง

การฝึกฟังอย่างมีสติ

- ตั้งใจฟังอย่างเต็มที่ ตอนนี้ Case สำคัญที่สุด การตั้งใจฟัง จะทำให้เขารู้สึกมีค่า ซึ่งการตั้งใจฟังอย่างดีที่สุด ถือว่าเราได้ช่วยเขาแล้ว
- จับประเด็น (ใช้หัว) / จับความรู้สึก (ใช้ใจ)
- กริยาท่าทางของเขา
- การแสดงถึงความรู้สึก
- การทวนคำพูด + ความรู้สึก
- ภาษากายต้องบอกว่า ออกรับฟัง อบอุ่น นำไว้วางใจ ผ่อนคลาย เปิดกว้าง
- ข้างในต้องว่าง
- พักหน้า / เสียงอิม
- ไม่ตัดสิน *หยุดอคติตัวเอง (สังคมที่เราโตมา ทำให้เราตัดสินผู้ถูกกระทำ หากเรามีสติ เราจะไม่ตัดสินเขา)
- รักษาความลับ
- การฟังอย่างมีสติ ➔ จะทำให้เกิดความเข้าใจ (ปัญญา) ความเมตตา ความเห็นใจ ➔ ความให้อภัย ก่อให้เกิดสันติได้ในที่สุด

4 กันยายน 2548

คนเรารักตัวเอง แต่ไม่ค่อยอยู่กับตัวเอง
การอยู่กับตัวเอง คือ กายกับใจ อยู่ด้วยกัน

เราต้องอยู่กับปัจจุบัน มีสติ อยู่กับปัจจุบัน เพราะ Case มักจมอยู่กับอดีต การที่เราจะช่วยให้เขาได้ เราต้องมีสติ อยู่กับปัจจุบัน

ถ้า Case หนึ่งไม่พูด ให้ทวนสิ่งที่เขาพูด การสะท้อนกลับช่วยได้มาก เราจะสะท้อนกลับ โดยการตั้งคำถามที่ไม่ไปกดขี่เขา เราต้องมีสติ

การฟังจะทำให้ข้างใน Case มีที่ว่าง เมื่อ Case มีที่ว่าง เขาจะอยู่กับปัจจุบัน เขาจะมีสติ

การที่เราจะฟื้นอำนาจของ Case เราต้องเข้าใจเรื่องอำนาจก่อน ว่าอำนาจเกิดขึ้นได้อย่างไร และเราจะฟื้นอำนาจเขาได้อย่างไร

อำนาจ - อะไรทำให้คนมีอำนาจ แหล่งอำนาจ

- อายุคน / รุ่นที่ อายุงาน
- ฐานะเงินทอง
- เพศ
- เชื้อชาติ / เผ่าพันธุ์
- การศึกษา
- อารูธ สุขภาพทางใจ
- พรรคพวก
- ชื่อเสียง วงศ์ตระกูล ความแข็งแกร่งทางร่างกาย
- ความรู้ความสามารถ ทักษะ ความชำนาญ
- ความเชื่อ (ความเชื่อ ตรงข้ามกับ ปรัชญา)
- สื่อ (คนคุมข้อมูลข่าวสาร – ข่าวสารทำให้คนมีอำนาจ)
- เทคโนโลยี
- ประสบการณ์
- สีมิว
- ภูมิภาค / พื้นที่ (คนชนบท ห่างไกลน โยบาย ห่างไกลจากทรัพยากร)

กิจกรรม

ให้จับคู่ 2 คน คนหนึ่งยืน อีกคนหนึ่งนั่ง

- "ถามความรู้สักคนนั่ง" - มีอำนาจน้อยลง
- อึดอัด
 - กลัว
 - อยากจะยืน เพราะไม่พอใจ ไม่สบาย
 - โกรธ

- "ตามความรู้สึกคนอื่น" - สบาย
- ง่ายๆ ทำอะไรได้ง่าย สะดวก
 - เกรงใจคนนั่ง สงสารคนนั่ง
 - มีอำนาจเหนือกว่า
 - มีช่องว่าง

หลังจากนั้น ให้สลับกัน แล้วถามความรู้สึก

- "นั่ง"
- ไม่ยุติธรรม
 - ไม่เท่าเทียม
- "ยืน"
- มีอิสระ
 - รู้สึกมีอำนาจ

- ยืนขึ้นด้วยกัน
- เท่าเทียมกัน
 - โล่งใจ
 - รู้สึกดี
 - พากเดียวกัน
 - เป็นมิตร

อำนาจ

I. อำนาจเหนือกว่า

องค์กร สถาบัน บุคคล ใช้อำนาจที่ตนมีอยู่ เพื่อแสวงหาประโยชน์ ตัดสินใจแทน หรือ ให้ความหมาย ประสิทธิภาพ กับอีกบุคคลหนึ่ง จากกรณีตัวอย่างของคุณแมว ผู้กระทำ ใช้

ความเป็นเพศ	]	เป็นอำนาจ
ความแข็งแรง		
อายุ		

โครงสร้างราชการ มีโครงสร้างวัฒนธรรมแบบ "ชายเป็นใหญ่" ถึงแม้เปลี่ยนเพศ ก็ใช้วัฒนธรรมแบบเดิม คือ "วัฒนธรรมแบบสังการ"

การที่คนเราไม่เหมือนกัน การที่เรามองแบบนี้ จะทำให้เราเรียนรู้ได้มากขึ้น
 การที่คนเราไม่เหมือนกัน เสน่ห์มันอยู่ตรงนี้แหละ
 แต่ถ้าเรามองว่าไม่เหมือนกัน แล้วรู้สึกว่ามีอำนาจเหนือเขา – สิ่งนี้คือใช้ไม่ได้

II. อำนาจร่วม

การที่บุคคลใช้ทรัพยากร ใช้อะไรต่างๆเพื่อร่วมกับอีกคนหนึ่ง คัดสินใจร่วมกับอีกคน คนจะรู้สึก (เหมือนตอนทำกิจกรรม ขึ้นร่วมกัน)

ประสบการณ์ การใช้อำนาจร่วม

ในระบบสหวิชาชีพ แต่ก่อนใช้ ตำรวจ ผู้พิพากษา แต่ปัจจุบัน ใช้นักสังคม อยากร่วมด้วย
 เกิดการ Sharing

คนที่เกิดมาในครอบครัวแบบ "อำนาจร่วม" – เป็นคนจิตใจดี เป็นคนที่เต็ม

การใช้อำนาจร่วม – ต้องฝึกฟัง (การฟัง → นำไปสู่ "ความเข้าใจ")

มีกรณีที่ต้องคัดกร สถาบัน ใช้อำนาจร่วม ?

เด็ก / ผู้หญิงที่ถูกทำร้าย ถูกใช้อำนาจที่ 1 มา เราต้องฟังเขาอย่างมีสติ เราต้องไม่ตัดสินแทน
 เขา เราต้องให้เขาตัดสินใจเอง

III. อำนาจภายใน

สิ่งที่บุคคลหรือกลุ่มคน มีในตัวเอง หาก ไม่มีก็สร้างขึ้นได้ ซึ่งหากมีแล้ว จะไม่มีใครแย่งเราได้
 เช่น ความเข้มแข็ง ความอดทน ความรัก ความเมตตา ความมีสติ

หากเป็นองค์กร ก็คือ ความสามัคคี

สรุป

หากเราจะทำงานกับ Case เราควรใช้อำนาจร่วม แล้วก็ฟื้นฟูอำนาจภายในของเขา คนทุกคนมี
 อำนาจภายใน

เราไม่สามารถใช้อำนาจ I ฟื้นฟูอำนาจ II ได้

แต่เราใช้อำนาจ II ฟื้นฟูอำนาจ III ได้

หากสังคมหรือครอบครัวใดที่ใช้แต่อำนาจที่ I อำนาจที่ III ในตัวคนยิ่งหาย จะมีแต่ความกลัว
 อำนาจที่ I ไม่ได้หมายความว่าเราจะไม่ใช่เลย แต่เราต้องรู้ว่าเจตนาเพื่อใคร เช่น ทำไมตำรวจ
 ต้องใช้กฎหมาย ใช้อาวุธ (เป็นอำนาจที่ I) ใช้เพื่อให้เกิดความยุติธรรม แต่ไม่ได้ใช้ให้ไปทำลายใคร

ถ้าเรามีลูก ลูกยังเล็ก เราจะใช้อำนาจเหนือกว่า เพื่อความปลอดภัย เติบโตในทางที่ดี เมื่อลูกโตขึ้น เราจะคุยกับลูก เพื่อตัดสินใจร่วมกัน

อำนาจของผู้ช่วยเหลือผู้ที่ประสบความรุนแรง – รอบแรก เราจะมีอำนาจเยอะ (เพราะว่ามีตำแหน่ง มีสติ) เราฟัง ตั้งคำถาม ถามเขา แต่เวลาทำงานร่วมกันไป อำนาจเขาต้องเยอะขึ้น อำนาจเราต้องลดลง – เป็นเหมือนกับการเลี้ยงลูก

หากจำเป็นที่ต้องใช้อำนาจที่ 1 ให้ถามว่าเจตนาคืออะไร เช่น ผู้หญิงมาหาเรา มีปัญหามากมาย เช่น ถูกทำร้าย ลูกยังเล็ก ไม่มีงานทำ และเมื่อผู้หญิงคนนี้ตัดสินใจจะออกจากบ้าน เราใช้อำนาจที่ 1 ในการบอกเขาว่า ถ้าเขาตัดสินใจแบบนั้น เขาต้องมีอะไรมารองรับบ้าง ให้เขาเห็นข้อจำกัด และข้อเสีย

กิจกรรม

1. เขียนประวัติตัวเอง
2. เขียนอีกว่า อีก 3 เดือนข้างหน้า เราจะทำอะไร ที่จะพัฒนาอำนาจภายในของเราให้เข้มแข็ง
3. เขียนว่า เราชอบทำอะไร ที่ทำให้เรารู้สึกดี มีอำนาจภายในมากขึ้น เช่น
 - เขียนหนังสือ
 - อ่านหนังสือ
 - คุยกับแม่
 - ดูหนัง
 - ไปเที่ยว
 - คุยกับเพื่อน
 - ฟีกสมาธิ
 - เจริญสติ

สิ่งเหล่านี้ที่เราทำ จะทำให้เรารู้สึกดีขึ้น

* แต่ผู้หญิงที่เป็น Case ณ ขณะนั้นเขาจะไม่ได้ทำสิ่งเหล่านี้ที่เขาเคยทำ ยิ่งทำให้อำนาจภายในของเขายังไม่มี ทางแก้ก็คือว่า เราอาจจะถามว่า ก่อนหน้านี้ทำอะไร เพื่อให้เขาบอกแล้วเราก็สนับสนุนให้เขาทำสิ่งนั้น เพื่อที่เขาจะได้อยู่กับปัจจุบัน ไม่จมอยู่กับอดีต

ภาคผนวก ข : รายละเอียดของการจัดการประชุมระดมสมอง

รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมระดมสมอง

ลำดับ	คำนำหน้า	ชื่อ	สกุล	หน่วยงาน
1.	นางสาว	กาญจนา	สินเหลือ	โรงพยาบาลเจริญกรุงประชารักษ์
2.	พ.ต.อ.	จันทนา	วิธวาศิริ	โรงพยาบาลตำรวจ
3.	นางสาว	จันทิมา	ธนาสว่างกุล	สำนักงานอัยการสูงสุด
4.	พ.ต.ท.	ชุติมา	พันธุ	โรงพยาบาลตำรวจ
5.	นาย	คณ	บุญนาค	สำนักงานศาลยุติธรรม
6.	พ.ต.ท.	นิตยา	สง่าวงษ์	โรงพยาบาลตำรวจ
7.	นาง	นิตากร	คันทนาการ	โรงพยาบาลรามาริบัติ
8.	นางสาว	นัยนา	รัตนมาศทิพย์	โรงพยาบาลกลาง
9.	นาง	บุญพลอย	ตุลาพันธุ์	กระทรวงสาธารณสุข
10.	นางสาว	พรรณพิศ	โคปาละสุด	โรงพยาบาลลาดกระบัง
11.	นางสาว	พิมลพรรณ	ทองแก้ว	โรงพยาบาลราชพิพัฒน์
12.	นาง	เพ็ญชัช	สุวรรณวงศ์	วชิรพยาบาล
13.	นาง	พุดศรี	ไชยประสิทธิ์	กระทรวงสาธารณสุข
14.	นางสาว	มะลิ	มีสุข	โรงพยาบาลกลาง
15.	นาง	รวีวรรณ	ไสยสุวรรณ	โรงพยาบาลตากสิน
16.	น.พ.	รังสิมา	แต่ไพบุลย์	โรงพยาบาลกลาง
17.	นางสาว	ศศิเมษ	มีศิริ	วชิรพยาบาล
18.	นาย	ศิริ	เฉนิยีนอง	โรงพยาบาลหลวงพ่อกวีศักดิ์
19.	นางสาว	ศิริรัฐ	จุณศาสตร์	สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว
20.	นางสาว	สายทิพย์	โตวัฒน์	โรงพยาบาลรามาริบัติ
21.	นาง	สิริพร	เจียนประเสริฐ	วชิรพยาบาล
22.	นางสาว	สุชาดา	เย็นทรง	โรงพยาบาลหลวงพ่อกวีศักดิ์

ลำดับ	คำนำหน้า	ชื่อ	สกุล	หน่วยงาน
23.	นาง	สุภาณี	กฤษณจินดา	สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว
24.	นาง	อมรา	รังสิกุล	โรงพยาบาลสิรินธร
25.	นาง	อรอนงค์	คำขอด	โรงพยาบาลสิรินธร
26.	ร.ค.ท.	อุดมศักดิ์	สุวรรณแสง	สถานีตำรวจนครบาลดุมพินี
27.	นางสาว	อุทัยวรรณ	แจ่มสุธี	สำนักงานอัยการสูงสุด
28.	นางสาว	อุไร	อุดมสุวรรณกิจ	โรงพยาบาลรามาริบดี
29.	นาง	สุวิพร	มายอด	สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี
30.	นาง	จรรยา	สำลีอ่อน	สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี
31.	นาง	สว่าง	วงษ์เกิดศรี	มูลนิธิเพื่อนหญิง
32.	พ.ค.ค.	ธนิศ	รัตโนภาส	สถานีตำรวจนครบาลดุมพินี
33.	นางสาว	ชื่นสุข	อาศัยธรรมกุล	คณะทำงานส่งเสริมมีดิหญิงชาย
34.	นางสาว	วไลพร	วรสุข	บ้านพักฉุกเฉิน
35.	นางสาว	นิภรณ์	สัมหจรรยา	มหาวิทยาลัยมหิดล
36.	นาย	พิศิษฐ์	ส่องพระ	TV 9 อ.ส.ม.ท.
37.	นาย	อัชวี	จิตสง่าเลิศ	TV 9 อ.ส.ม.ท.
38.	ศ.น.พ.	นิกร	คูตติสิน	สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์การแพทย์ จุฬาฯ
39.	คร.	รัตนา	สินธุภัค	สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์การแพทย์ จุฬาฯ
40.	นาง	ไพลิน	ศรีสุขใจ	สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์การแพทย์ จุฬาฯ
41.	นาง	จงกล	ตั้งอุสาหะ	สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์การแพทย์ จุฬาฯ
42.	นางสาว	อรอุมา	ซองรัมย์	สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์การแพทย์ จุฬาฯ
43.	นางสาว	ศิริยุพา	นันทนันท	สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์การแพทย์ จุฬาฯ
44.	นางสาว	ณัฐชยานี	ศรีบางจาด	สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์การแพทย์ จุฬาฯ
45.	นาง	ระวีวรรณ	คณัญญ์ภูกุล	สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์การแพทย์ จุฬาฯ
46.	นางสาว	จิตรภรณ์	บุญถนอม	สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์การแพทย์ จุฬาฯ

กำหนดการประชุมระดมสมอง

เรื่อง “กระบวนการสหสาขาวิชาชีพกับการทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาความรุนแรงต่อสตรี”

จัดโดย ศูนย์วิจัยและพัฒนาแพศศาสตร์ศึกษา สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์การแพทย์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วันจันทร์ที่ 28 กุมภาพันธ์ 2548 เวลา 07.30 – 17.30 น.

ณ ห้องประชุม 222 ชั้น 2 อาคารสถาบัน 2 สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์การแพทย์ จุฬาฯ

07.30 – 07.45 น. ลงทะเบียน

07.45 – 08.00 น. กล่าวเปิดโดย ศ.นพ.จิตร ลิทธิธรรม

ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์การแพทย์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

08.00 – 09.00 น. เพศสภาพ/บทบาทหญิงชาย และแนวคิดเกี่ยวกับปัญหาความรุนแรงทางเพศ

โดย ผศ.ดร.วิลาสินี พิพิธกุล

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คำบอกเล่าของคนทำงาน : สถานการณ์ปัญหาความรุนแรงต่อผู้หญิง

09.00 – 10.00 น. ระบบบริการทางการแพทย์ต่อผู้หญิงที่ประสบความรุนแรงทางเพศ

โดย ศ.เกียรติคุณ พ.ญ.เพ็ญศรี พิชัยสนิธ

รองผู้อำนวยการกรุงเทพมหานคร ฝ่ายสาธารณสุขและสังคม

10.00 – 11.00 น. ระบบการสอบสวนเพื่ออำนวยความสะดวก

โดย พล.ต.ต. ชัชวาลย์ สุขสมจิตร

รองผู้บัญชาการตำรวจนครบาล งานพิทักษ์เด็กเยาวชนและสตรี

11.00 – 12.00 น. ประสบการณ์การทำงานช่วยเหลือผู้หญิงที่ประสบปัญหาความรุนแรงทางเพศ

โดย คุณสุเพ็ญศรี ทุ่งโลกสูง

หัวหน้าศูนย์พิทักษ์สิทธิสตรี มูลนิธิเพื่อนหญิง

12.00 – 13.00 น. พักรับประทานอาหารกลางวัน

13.00 – 14.00 น. ข้อเสนอจากคัมภีร์เสียงจริงของผู้หญิงที่ประสบปัญหา

โดย คุณนิค (นามสมมติ)

14.00 – 17.00 น. แบ่งกลุ่มระดมสมอง (คณะวิชาชีพ)

- ปัญหาในการทำงานของแต่ละวิชาชีพ
- สาเหตุของปัญหา
- ข้อเสนอแนะ และแนวทางในการแก้ไขปัญหา

17.00 – 17.30 น. - แต่ละกลุ่มนำเสนอผลการระดมสมอง

- สรุปผลการประชุม

คำกล่าวเปิดการประชุมระดมสมอง

เรื่อง “กระบวนการสหสาขาวิชาชีพกับการทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาความรุนแรงต่อสตรี”

โดย ศ.น.พ. จิตร สิริธอมร ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์การแพทย์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กระผมขอต้อนรับนักวิชาการ นักปกครอง ท่านรองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ตำรวจที่เป็นตัวแทนเข้ามา ผู้พิพากษา องค์กร NGO และผู้ได้รับผลกระทบจากความรุนแรง

หลายๆท่านเข้ามาด้วยวัตถุประสงค์ที่ดี ที่จะมาทำอะไรบางอย่างที่ดีให้กับ “เหยื่อ” จะเรียกว่า “เหยื่อ” ของความรุนแรงก็ได้เนะครับ เราจะพบว่าปัญหานี้ ถ้ามองว่าเยอะหรือน้อย จริงๆที่เราเห็นคงจะเป็นส่วนที่อยู่เหนือน้ำเท่านั้นเอง ส่วนที่อยู่ใต้น้ำยังมีอีกเยอะที่เราไม่รู้ แต่ขณะที่อยู่เหนือน้ำก็ยังมีรายงานว่า มีผู้ที่ประสบความรุนแรงอย่างน้อยที่สุดชั่วโมงละ 2 คน

จากรายงานของกองระบาดวิทยา ซึ่งอันนี้ Underestimate มาก แล้วก็ในการวิจัยของทางมหิตล ก็จะพบว่าผู้หญิงอย่างน้อย 1 ใน 3 ถึง 1 ใน 4 ได้พบกับความรุนแรงพอสมควร เพราะฉะนั้นรายงานอันนั้นคงจะ Underestimate เหมือนกัน ทั้งนี้ทั้งนั้นเพราะว่า สาเหตุหลักของความรุนแรง นั้นเป็นเรื่องของ “วัฒนธรรมอำนาจ” ผู้หญิงจะกลัวอำนาจของผู้ชาย กลัวสามี กลัวญาติสามี แล้วเวลาไปฟ้องร้องใคร คนส่วนใหญ่มักคิดว่าเป็นเรื่องของครอบครัว เช่น หญิงชายคู่หนึ่งคบตีกันข้างรถเมล์ แล้วผู้ชายบอกว่าผู้หญิงคนนั้นคือภรรยาของเขา อย่ามายุ่งกับเรื่องครอบครัวเขา คนอื่นๆก็จะไม่กล้าเข้าไปยุ่ง นอกจากนี้จะมีอำนาจของสังคมที่บอกว่า ผู้หญิงจะอยู่ในฝ่ายที่ด้อยกว่า Inferior กว่าเสมอ เพราะฉะนั้น “วัฒนธรรมอำนาจ” จึงเป็นวัฒนธรรมที่ค่อนข้างรุนแรง แล้วก็ทำให้ผู้หญิงหลายคนเวลาที่มีปัญหาจะไม่ยอมบอกกับคนอื่น เพราะฉะนั้นอันนี้ก็คือสิ่งที่เราเรียกว่า ตัวเลขที่เราได้มามักจะเป็นการประเมินขั้นต่ำ ไม่ใช่เป็นการประเมินขั้นสูง ตัวเลขจริงๆคงมีมากกว่านั้นเยอะ

คราวนี้เนี่ย คำถามบอกว่า แค่ความรุนแรงแค่นั้น คบตีแค่นั้น เป็นปัญหาหรือ ความจริงผลกระทบตรงนี้อาจจะมาก ในต่างประเทศพบว่า ผลกระทบอันนี้เนี่ยมันกระทบเข้าไปลึกๆในจิตใจ ลึกๆนี้หมายความว่า ไม่ได้แค่เจ็บกายอย่างเดียว แต่เจ็บใจ แล้วอยู่ข้างในด้วย แล้วไม่รู้ว่าจะไปออกที่ไหน ในต่างประเทศพบว่าอย่างนี้ค่อนข้างเยอะ เขาเรียกว่าเป็น Internalizing disorder คือ เจ็บใจ เจ็บเข้าไปข้างใน แล้วก็เก็บเอาไปเป็นบุคลิกของตัวเองระยะยาวเลย ซึ่งบุคลิกระยะยาวอันนี้เราก็พบว่า มันทำให้เกิดพฤติกรรมเบี่ยงเบน ในเรื่องของการเป็นโสมมณีด้วย การใช้ยาเสพติดด้วย การใช้ยาบ้า และมีปัญหาของ HIV เพราะฉะนั้น HIV เยอะๆที่เกิดขึ้นมาในระยะหนึ่ง ส่วนหนึ่งเป็นผลกระทบมาจากความรุนแรงด้วย เพราะฉะนั้น ผลกระทบมันระยะยาว ไม่ใช่แค่เจ็บกาย หรือ เจ็บใจอย่างเดียว มันมีผลกระทบระยะยาวด้วย

ประมาณครึ่งหนึ่งของผู้หญิงที่ถูกกระทำความรุนแรง พบว่า อยากฆ่าตัวตาย อย่างไรก็ตามแล้วแต่ปัญหาค่อนข้างเยอะ ถึงแม้เรารู้ส่วนหนึ่งแต่เรายังรู้ไม่ชัดว่ามันแค่ไหนแล้ว และปัญหาเหล่านี้มันส่งผลกระทบต่อรุนแรงเกินกว่าที่เราจะเข้าใจได้

อีกประเด็นที่ผมอยากเรียนให้ทราบก็คือ หลายคนจะคิดว่าปัญหานี้เป็นปัญหาเฉพาะในผู้หญิงผู้ชายก็โดนเยอะนะ ผู้ชายที่โดนความรุนแรงก็มาก เราอาจจะไม่รู้ พวกเกย์ควีนทั้งหลาย เพราะฉะนั้นมันเป็นเรื่องของวัฒนธรรมอำนาจ ไม่ใช่เรื่องของผู้หญิงผู้ชาย ขอให้มันมีอำนาจฝ่ายหนึ่งเหนืออีกฝ่ายหนึ่ง ฝ่ายที่ด้อยกว่าก็จะถูก abuse

ในต่างประเทศจะพบว่า ผู้หญิงที่ถูกกระทำความรุนแรงทางกายและทางเพศมีมากกว่าผู้ชาย ประมาณ 5-8 เท่า แต่ 5-8 เท่านี้ ก็หมายความว่าผู้ชายก็โดนไม่น้อยเช่นเดียวกัน ตัวอย่างที่ชัดเจนคือ โมเดิล แจ็คสัน ที่เราได้ยินข่าวกันบ่อยๆว่า เขาถูกละเมิดทางเพศเด็ก แม้แต่ในผู้ใหญ่ ผู้ชายก็ถูกกระทำความรุนแรงไม่น้อย

ผมว่าเป็นเรื่องที่น่ายินดี ที่เราจะมานั่งคุยกัน เพื่อที่จะรู้ว่าขนาดของปัญหาเป็นอย่างไร แลกเปลี่ยนประสบการณ์ของขนาดของปัญหา เกี่ยวกับสาเหตุของปัญหา เกี่ยวกับวิธีแก้ เพื่อที่จะจัดหาวิธีแก้ เมื่อกี้ฝ่ายรายงานเขาบอกว่า วิธีแก้อันหนึ่งคือ ทำหลักสูตร ผมว่า หลักสูตรก็ดีแหละมหาวิทยาลัยชอบหลักสูตร แต่เราต้องทำมากกว่าหลักสูตรเยอะเลย หมายความว่าทำอะไรที่จะทำให้แก้ไขวัฒนธรรมอำนาจ แก้ไขวัฒนธรรมอำนาจเพื่อไปสู่วัฒนธรรมอีกวัฒนธรรมหนึ่ง ซึ่งผมคิดว่าเป็นวัฒนธรรมที่สำคัญ ก็คือ "วัฒนธรรมของการเจรจาโดยพื้นฐาน" หรือว่าโดยวิธีการซึ่งเป็นที่ยอมรับกันในชนชั้นที่เป็นประชาธิปไตย หมายความว่าเราต้องเปลี่ยนจากวัฒนธรรมอำนาจมาเป็นวัฒนธรรมของการเจรจา คราวนี้หากจะเปลี่ยนจากวัฒนธรรมอำนาจมาเป็นวัฒนธรรมเจรจານี้ ก็หมายความว่าสิ่งแรกที่เราจะเริ่มเจรจากัน ได้ก็คือ การให้ความเคารพซึ่งกันและกัน

การเคารพซึ่งกันและกันเป็นพื้นฐานสำคัญของการเกิดสันติภาพ เพราะฉะนั้นเราต้องเข้าใจ เพราะฉะนั้นหน้าที่ที่ต้องให้ความรู้ แต่ในที่สุด สิ่งที่ทำร้ายของพวกเราคือ เปลี่ยนวัฒนธรรมของอำนาจมาเป็นวัฒนธรรมของการเจรจากบนพื้นฐานของการให้ความเคารพซึ่งกันและกันอย่างไร อันนั้นคงจะเป็นจุดที่ผมคิดว่าน่าจะเป็นส่วนที่เราจะคุยกันวันนี้ มิฉะนั้น จะคุยกันไปเรื่อยๆแล้วก็บอกว่าปัญหามันเยอะ แก้ไม่ได้ มันต้องเปลี่ยน concept ตรงนี้ เพราะฉะนั้น หากเราเปลี่ยน concept ตรงนี้ ให้มันมีการเจรจามากขึ้น เราจะเปลี่ยนจากสิ่งที่สตรีที่เขาจะต้องยอมรับโดยจำยอม โดยภาวะจำยอมเนี่ย ให้มาเป็นวิสัยทัศน์ของการกล้าพูด เพื่อที่จะเป็นการแก้ conflict ด้วยวิธีการเจรจามากขึ้น ให้เขามีปัญญาที่เขาจะกล้าพูดหรือกล้าที่จะแสดงความคิดเห็นแล้วก็โดยที่ฝ่ายต่างๆให้ความเคารพซึ่งกันและกัน แล้วก็แก้ไขโดยวิธีการเจรจามากขึ้นบนพื้นฐานของการเคารพซึ่งกันและกัน เราต้องเปลี่ยนตรงนั้น เปลี่ยนจาก

วัฒนธรรมของการยอมรับในอำนาจ เพราะวันนี้เป็น Culture ของสังคม มาเป็นว่าเราจะต้องพูดคุยกันนะ เราจะต้องแก้ไขปัญหา และทุกคนก็มีสิทธิ มีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ เราก็ต้องเคารพในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์นั้น แล้วก็เปลี่ยนวัฒนธรรมอำนาจมาเป็นวัฒนธรรมของการเจรจาบนพื้นฐานของการเคารพในศักดิ์ศรีของกันและกัน

เพราะฉะนั้นผมหวังว่าเรื่องนี้คงไม่ยากนัก 5 วันคงไม่สามารถปิดการประชุมแน่นอน มันจะต้องเปิดไปเรื่อยๆ จะปิดก็ต่อเมื่อเราแก้ไขปัญหาเสร็จ การประชุมวันนี้ ผมขอเปิดการประชุม ซึ่งจะไม่มีการปิดนะ หากกระยะยาวแก้ไขปัญหาได้แล้ว อาจจะค่อยปิดทีหลัง วันนี้ก็ขอเริ่มเปิดการประชุมก่อนครับ ขอขอบคุณครับ

ถอดคำบรรยาย หัวข้อ

เพศสภาพ/บทบาทหญิงชาย และแนวคิดเกี่ยวกับปัญหาความรุนแรงทางเพศ

บรรยายโดย ผศ.ดร. วิลาสินี พิพิธกุล คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สวัสดีทุกท่านนะคะ เนื่องจากเวลาค่อนข้างจำกัด ก็คงจะคุยไปถึงประเด็นไปเลยนะคะว่า ในการมองเรื่องความรุนแรงทางเพศเชื่อมโยงมาถึงเรื่องเพศสภาพ หรือว่าหัวข้อตั้งเอาไว้ว่า บทบาทหรือมิติหญิงชาย เราจะมองอย่างไรได้บ้าง

เมื่อสักครู่ จะเห็นว่า ท่านผู้อำนวยการท่านก็ได้พูดเอาไว้ชัดเจนว่า เรื่องของความรุนแรงทางเพศเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมแบบอำนาจนิยมโดยตรง ในภาวะปัจจุบันสิ่งที่เรียกว่า "อำนาจนิยม" ไม่ได้มีเฉพาะจากเพศชายสู่เพศหญิงเท่านั้น

"อำนาจนิยม" เราใช้มองระหว่างคนที่คือยกว่า แล้วถูกกระทำจากคนที่มีอำนาจเหนือกว่าเสมอ ไม่ว่าจะในเรื่องใดๆก็ตาม สิ่งที่เราเห็นชัดก็คือว่า แม้แต่ในคู่รักเพศเดียวกัน ใครก็ตามที่ตกอยู่ในฐานะคือยกกว่าก็จะถูกกระทำ ความรุนแรง หมายถึงว่า มีโอกาสที่จะถูกกระทำ ความรุนแรงเสมอ เพราะฉะนั้นประเด็นที่อยากจะชวนให้พวกเราคิดก็คือ เราคงไม่ได้เจาะจงพูดเฉพาะมิติระหว่างหญิงชายเท่านั้น แต่ในปัจจุบันเวลาเราพูดถึงความรุนแรงมันเกี่ยวข้องกับอำนาจ เพราะว่าขณะนี้คิดว่าเรื่องอำนาจมันทับซ้อนไปกับประเด็นต่างๆมากมาย แต่โดยภาพรวมแล้วก็จะเป็นเรื่องของผู้ที่ต้องการแสดงออกซึ่งความเหนือกว่า ผ่านเรื่องของการใช้ความรุนแรงทางเพศอยู่เสมอ

ในการที่เราจะเข้าใจความรุนแรงทางเพศมันมาได้อย่างไร อยากจะชวนทุกๆท่านช่วยกันคิดตาม ส่วนใหญ่แล้วเวลาเราพูดถึงเรื่องความรุนแรงทางเพศ เรามักจะนึกถึงแต่มิติทางจิตวิทยา หรือมิติทางร่างกาย รวมทั้งมิติทางสังคมก็แล้วแต่ แต่ในวันนี้สิ่งที่คิดฉันอยากจะนำเสนอก็คือ ความรุนแรงทางเพศ มันมีรากเหง้าปัญหาจากมิติที่เราเรียกว่า "โครงสร้างความสัมพันธ์เชิงอำนาจ"

คำว่า "อำนาจ" อีกแล้ว แต่คราวนี้เจาะจงลงไปที "ความสัมพันธ์เชิงอำนาจ" ระหว่างคนระหว่างกลุ่มคน ซึ่งเมื่อพูดถึงโครงสร้างความสัมพันธ์ทางอำนาจ สิ่งที่เราต้องสร้างความเข้าใจ คือ คำหลัก 3 คำ

1. Sex
2. Gender
3. Sexuality

เป็นคำหลักสำคัญในการศึกษาเรื่องความรุนแรงทางเพศ อีกทั้งเป็นคำหลักพื้นฐานของการศึกษาแบบสตรีนิยม

ในประเด็นของ Sex Gender Sexuality มันเชื่อมโยงกันอย่างไร

Sex เรานิยามกัน "เรา" ในที่นี้ก็คือบรรดากลุ่มนักวิชาการที่ศึกษาด้านสตรีนิยม เรานิยาม

คำว่า sex ว่า เพศสรีระ เพื่อที่จะให้คำว่า Sex มีความหมายที่แยกขาดจากคำว่า Gender เพราะว่าก่อนหน้านี้ ก่อนที่จะมีความรู้แบบสตรีนิยม เรามักจะเหมารวมเรียกค่านิยมทางเพศ เรื่องของสถานภาพทางเพศ รวมๆ ไปกับเรื่องของคำว่า เพศหญิง เพศชาย ซึ่งตรงนี้อาจทำให้การทำความเข้าใจปัญหาที่เป็นจริงของเรื่องเพศอาจสับสน

ดังนั้น ก็เลยมีการแยกให้เห็นอย่างชัดเจนว่า เมื่อไรที่เราเอ่ยคำว่า Sex เราหมายถึงเฉพาะสรีระเท่านั้น ก็คือ ถ้าเกิดเรามีสรีระที่เป็นหญิงหรือเป็นชายก็อธิบายได้ง่ายๆว่า เป็น Sex ในเชิงชีววิทยา ถ้าปกติในโลกนี้มันมีแค่ความเป็นหญิงความเป็นชายในเชิงสรีระ มันก็ไม่มีปัญหา แต่อย่างที่บอกว่าการพัฒนาของสังคมที่มันเคลื่อนตัวจากความเป็นธรรมชาติทางเพศอย่างเดียวเนี่ย มันเคลื่อนไปสู่คำที่เรียกว่า "วัฒนธรรม" เพราะฉะนั้นทุกวันนี้เรื่องเพศเป็นเรื่องของวัฒนธรรมทั้งสิ้น เรื่องความเป็นหญิง ความเป็นชาย ความเป็นเพศอื่นๆ ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์มันเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับมิติทางวัฒนธรรมทั้งนั้น เพราะฉะนั้นอะไรก็ตามที่อยู่ในสิ่งที่เรียกว่า วัฒนธรรม มันมีเรื่องของ การให้ความหมาย การให้คุณค่า การประกอบสร้าง การผลิตซ้ำมากมาย ตรงนี้ทำให้เรื่องที่เราเรียกว่า Sex มันเคลื่อนตัวไปแล้ว คือมันไม่ได้หยุดอยู่แค่เพศสรีระ อันนี้จะเป็นจุดที่เป็นปัญหาเพราะว่า ต้องบอกว่าคุณค่าความรู้แบบเดิมๆเวลาเรามองปัญหาเพศเนี่ย เราจะเจาะจงไปแค่เรื่อง sex อย่างเดียว เช่น ถ้าพบว่ามีปัญหาถูกทำร้ายทางร่างกาย ก็จะมุ่งแก้ไขแต่เรื่องของการแก้ไขในเชิงร่างกาย การแก้ไขในเชิงร่องรอยทางเพศที่ถูกทำร้าย โดยที่ไม่ได้มองว่าการที่ผู้หญิงหรือผู้ชาย หรือกลุ่มคนด้อยโอกาสถูกทำร้ายทางร่างกาย มันมีส่วนอย่างยิ่งจากความเป็น "เพศสภาพ" หรือ "Gender" ของเขาหรือเธอเหล่านั้น เพราะฉะนั้นตรงนี้ก็เลยเกิดคำหลักอีกคำหนึ่ง ที่ภาษาอังกฤษเรียกว่า "Gender"

ทุกวันนี้หลายท่านคงคุ้นกับคำนี้มากๆ เพราะมันมีทั้งนโยบายของรัฐบาลเอง ที่พยายามจะทำให้หน่วยงานราชการทั้งหลายเป็น Gender mainstreaming หรือที่เราเรียกว่ามี GCEO ไม่แน่ว่าถ้าใช้คำผิด ก็คือการพยายามที่จะให้หน่วยงานทั้งหลายนำเอาเรื่องการให้ความสำคัญกับหลักการแบบ Gender เข้าไปอยู่ในนโยบาย อยู่ในหลักปฏิบัติในแนวคิด

Gender มีคำบัญญัติจากหลายๆกลุ่ม ทั้งเพศสภาพ เพศสภาวะ มิติหญิงชาย หรือบทบาทหญิงชาย ตัวดิฉันเองเรียกว่า เพศสภาพ เพราะใช้คำนี้มา

Gender หมายถึงอะไร Gender หมายถึงความเป็นเพศ ที่ถูกกำหนดโดยสังคมและวัฒนธรรม นั่นหมายความว่า ถึงแม้เราจะเกิดมาที่มีสรีระทางเพศที่บ่งบอกว่าเป็นหญิงหรือเป็นชายอย่างไรก็ตาม แต่เมื่อเติบโตขึ้นตามลำดับ สถานภาพที่บ่งบอกว่าอยู่ในสถานะอย่างไร สมควรจะแสดงบทบาท อย่างไร

ควรจะวางชีวิตไว้อย่างไร ควรจะมีความคิดความอ่านอย่างไร สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่สังคมและวัฒนธรรมนั้นๆกำหนด ตรงนี้ล่ะค่ะที่เราเรียกว่า Gender

ยกตัวอย่างเช่น ในห้องคลอดเด็กผู้หญิงกับเด็กผู้ชายเกิดมาพร้อมๆกัน ในเวลาใกล้เคียงกันต้องบอกว่า พอพยาบาลพบว่าเด็กที่คลอดออกมานั้นมีอวัยวะเพศเป็นผู้หญิง มีสรีระเป็นผู้หญิง ก็ต้องถามลละค่ะว่าสิ่งแรกที่คนในห้องคลอดนั้น แสดงอาการออกมาทันทีนั้นเป็นอย่างไร โดยเฉพาะถ้าในบางสังคม เช่น สังคมในบางวัฒนธรรมที่จะให้ค่ากับเด็กผู้หญิงน้อยกว่าเด็กผู้ชาย เชื่อได้เลยว่าสีหน้าท่าทาง อากัปกริยาต่างๆก็คงจะเป็น ผิดหวัง สลดใจ บางแห่งถึงกับขนาครีบอุ้มเด็กผู้หญิงออกไปเลย อากัปกริยาและความคิดที่แสดงออกเหล่านี้ ตรงกับคำพูดที่เขาบอกว่า Gender ทำงานตั้งแต่วันที่แรกที่เด็กคนนั้นๆเกิดขึ้นมา

ถามว่าเด็กผู้หญิงแต่ละคนที่คลอดออกมาจากท้องแม่ เขาบอกใหม่ว่าคิดฉันเป็นเด็กผู้หญิง คิดฉันคือยกว่าเสมอ... ไม่มี ไม่มีแน่นอน...สังคมต่างหาก ความคิดจากคนรอบข้างต่างหากที่ใส่คุณค่าลงไป แล้วเรียบริบร้อย ตรงนี้ต้องบอกว่า เรื่องของความเป็นเพศที่ติดตัวมากับสรีระความเป็นหญิงความเป็นชาย มันไม่ได้มีความหมายมากมายไปกว่าสรีระของคนๆนั้น แต่สิ่งที่มีมีความหมายกำหนดชะตาชีวิตของคนมันคือ เพศในเชิงสังคมวัฒนธรรมที่เรียกว่า "เพศสภาพ"

เพราะฉะนั้นในสถานการณ์เดียวกันถ้าเรากลับมาที่ห้องคลอดที่คลอดออกมาเป็นเด็กผู้ชายบ้าง ลองคิดดูแล้วกันนะค่ะว่า ในสภาวะเดียวกันที่พยาบาลบอกว่า อู๊ย! คุณได้ลูกผู้ชาย คิดว่าสีหน้าท่าทางคนรอบข้างจะเป็นอย่างไร ความตื่นเต้นยินดี ความดีใจทั้งหลายจะมาหมดเลย อันนี้เป็นในบางสังคม ค่านิยมเหล่านั้นที่บ่งบอกถึงการให้คุณค่าระหว่างเพศใดมากกว่าเพศใด ตรงนี้ล่ะค่ะที่บอกว่า Gender มันทำงานแล้ว แล้วยิ่งเด็กเติบโตมากขึ้นไปในแต่ละวัน ในแต่ละปี Gender ทำงานตลอด ผ่านสถาบันหลักๆด้วยกัน

ทุกวันนี้ไม่ว่าท่านจะทำงานอยู่หน่วยใดก็ตาม ท่านทำงานกับ Gender ท่านไม่ได้ทำงานกับเรื่อง Sex เท่าไรนัก ถ้าการทำงานของท่านเป็นไปเพื่อการแก้ไขปัญหา ไปยุติความรุนแรงในสังคม ท่านต้องมุ่งทำงานกับเรื่อง Gender นั่นก็คือจะทำยังไงที่จะให้สังคมนี้เปลี่ยนทัศนคติ เปลี่ยนค่านิยม เปลี่ยนการให้คุณค่าและความหมายที่มีต่อผู้หญิง ผู้ชายและคนเพศอื่นๆ ในลักษณะที่ต้องบอกว่าปีกรงล้อมกรอบลงไปชัดเจนว่าใครมีคุณค่ากว่าใคร

คำหลักอีกคำหนึ่งที่สำคัญพอๆกันก็คือ คำว่า Sexuality หรือเพศวิถี บางคำราแปลว่า เพศธรรม บางคำราแปลตรงๆไปเลยว่าเป็น วิถีทางเพศ คำๆนี้เข้ามาเกี่ยวข้องกับคำว่า Gender ตรงที่ว่า Sexuality จะเป็นแนวคิดที่พูดถึงเกี่ยวกับวิถีปฏิบัติในเรื่องเพศโดยตรง มันหมายถึง การที่จะบอกว่า ยกตัวอย่าง ถ้าคุณเกิดมามีเพศสรีระเป็นผู้หญิง ดังนั้นเพศสภาพ หรือ Gender ของผู้หญิงต้องเป็น อย่างไร เช่น เพศ

สภาพของผู้หญิงถูกกำหนดไว้ชัดเจนว่าโตขึ้นต้องมีสถานภาพเป็นเมีย เป็นแม่ เป็นลูกสาว มีบทบาทในสังคมอย่างไร อันนี้คือเรื่องของ Gender ที่มากำหนด จากนั้น Sexuality หรือเพศวิถีจะมากำหนดความเป็นผู้หญิงคนนั้นให้ตกลงไปอีกว่า เมื่อคุณมีสถานภาพแบบผู้หญิงที่สังคมคาดหวังว่าจะต้องไปเป็นเมีย และเป็นแม่ที่ดีในอนาคต ดังนั้นรสนิยมทางเพศของผู้หญิงต้องเป็นอย่างไร ซึ่งเน้นอนรสนิยมทางเพศทั้งของผู้หญิงและผู้ชายที่สังคมยอมรับได้ในบรรทัดฐานก็คือ รสนิยมแบบรักต่างเพศ

ดังนั้นหากผู้หญิงคนนั้นเกิดมีรสนิยมทางเพศที่ชอบบอกรักใคร่เพศเดียวกัน เน้นอนเลสค์จะสังคมก็อาจจะรับไม่ได้ และจะนิยามผู้หญิงที่มีรสนิยมทางเพศเหล่านั้นว่าเป็นคนผิดปกติ เพราะว่าค่านิยมในเรื่อง Sexuality หรือเพศวิถีของสังคมนั้น ยอมรับแล้วก็ให้ความชอบธรรมกับเพศวิถีแบบรักต่างเพศเท่านั้น อันนี้เราจะเห็นความเชื่อมโยงคำอธิบายซึ่งกันและกัน

ดังนั้น Sexuality มันไม่ได้เป็นแค่การบ่งบอกถึงรสนิยมทางเพศเท่านั้น แต่มันยังมีผลกำหนดในเรื่องของประเพณี กฎระเบียบต่างๆที่เกี่ยวกับเรื่องเพศ ไม่ว่าจะเป็นกฎหมาย หรือพระราชบัญญัติ วัฒนธรรมแรงต่างๆที่พยายามจะปรับแก้กันก็ตาม เราเคยตั้งคำถามไหมคะว่า ทำไมมันแก๊ยาก ทั้งนี้ก็เพราะว่าค่านิยมต่างๆ ความเชื่อ ยกตัวอย่างเช่น ความพยายามการเคลื่อนไหวให้มีการออกกฎหมายการทำแท้งอย่างถูกต้องตามกฎหมาย ทุกครั้งที่มีการพูดเรื่องนี้ที่ไร ก็จะมีกระแสได้กลับจากสังคมว่า ถ้าให้ผู้หญิงทำแท้งได้ถูกต้องตามกฎหมาย ผู้หญิงก็แห่ไปทำแท้งหมดสิ คิดกันที่มานั่งคิด เอ มันไม่สนุกนะที่จะท้องแล้วไปทำแท้งเนี่ย มันไม่สนุกที่จะมีใครอยากทำแท้ง การที่จะผ่านสิ่งเหล่านี้ในชีวิตไปเนี่ย มันเป็นเรื่องความทรมานของชีวิต (trauma) แต่สังเกตได้เลยว่า ทุกครั้งที่มีการพูดเรื่องนี้ที่ไร กระแสได้กลับจะออกมาในแง่ลบนี้ตลอด ตรงนี้มีมันสะท้อนว่า ค่านิยมในเรื่องเพศวิถีของสังคม ยังคงมองว่าเพศของผู้หญิงเป็นสิ่งที่ถูกควบคุม ถูกจัดระเบียบ ถูกเก็บเอาไว้ เพราะถ้าปล่อยเมื่อไร จะมีปฏิบัติการเรียกว่าปฏิบัติการแบบเสรี จะมีการแห่ไปทำแท้ง จะมีการแห่ไปขายบริการ อะไรต่างๆที่ถ้ามองก็คือ ออกนอกเหนือจากการถูกควบคุม และมันก็ตั้งคำถามว่าเอ Sexuality ของผู้ชายไม่ต้องถูกควบคุมหรือทำไมสังคมเราก่อนข้างจะให้ความผ่อนคลายเป็นวิถีปฏิบัติของผู้ชายมากกว่าผู้หญิง มันมีคำถามมากมายเวลาเราพูดเรื่อง Sexuality ซึ่งทั้งหลายทั้งปวงนี้มันก็ไปมีผลต่อกฎระเบียบอย่างที่ดีฉันบอกไปแล้วว่าระเบียบหลายอย่างแก๊ยาก กฎระเบียบหลายอย่างไม่สามารถผลักดันให้เกิดขึ้นได้ง่ายๆ มันไม่ใช่แค่กฎระเบียบในตัวเนื้อหาอย่างเดียว แต่มันเป็นเรื่องของการใช้ความคิดต่างๆของผู้ร่างกฎหมายเหล่านั้นของผู้ถือปฏิบัติกฎหมายเหล่านั้น ตรงนี้ก็เลยเป็นสิ่งที่โยงมาในเรื่องของความรุนแรงทางเพศ ถ้าเราไม่สามารถที่จะทำความเข้าใจ แล้วก็ปรับแก้ค่านิยมในเรื่องของ Gender Sexuality ได้ เราก็ปลดล็อกตัวเองไม่ได้ จากปมปัญหาต่างๆในเรื่องของการใช้ความรุนแรงผ่านโครงสร้างความสัมพันธ์เหล่านี้ต้องบอกว่า Sexuality มันยังอีกไกลมากๆ มันยังเกี่ยวข้องกับเรื่องของแม่แต่ ความเชื่อในเรื่องของ

ทัศนคติการแต่งกาย การวางตัว การแสดงออกในเรื่องเพศของผู้หญิงกับผู้ชาย ซึ่งสังคมก็ต้องบอกว่า มีกฎเกณฑ์ต่างกัน เช่น แน่นนอนเลยว่าถ้าผู้หญิงคนไหนลุกขึ้นมาแสดงออกเรื่องเพศ ถูกมองว่าเป็นคน ก้าวร้าว เป็นคนที่มีความประพฤติไม่ดี หรือแม้แต่คำนิยามทางสังคมที่บอกว่า ลักษณะของผู้หญิงและผู้ชายในการมีคู่ ควรจะมีคู่ได้ทีละคนเดียว หรือหลายคน หรืออะไรก็แล้วแต่ ตรงนี้เป็นเรื่อง Sexuality ทั้งสิ้น

แต่ทั้งนี้และทั้งนั้นต้องบอกว่า Sexuality มันก็จะเป็นส่วนหนึ่งที่ถูกติดอยู่กับประเด็นของ สังคมและวัฒนธรรม ประเด็นนี้ก็คือถ้าเราจะแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งต่างๆทางเพศ อยากฝากให้แต่ละ ท่านพยายามมองเรื่องเพศวิถีอย่างทำความเข้าใจ อย่างมอง โดยที่เราไม่กรอบของเราชัดเจน ว่าถ้าเมื่อไรเกิด ปัญหาทางเพศ เช่น เด็กผู้หญิงที่ไปยุติการตั้งครรภ์ อย่างมองง่ายขึ้น ว่าเป็นเด็กผู้หญิงคนนี้เป็นคนใจแตก เป็นพวกรักสนุก เพราะอันนี้เป็นกรอบมองในกรอบของ Gender Sexuality ที่ต้องบอกว่า มันตีกรอบ ประทับตรา ตัดสิน ลงโทษ บุคคลบางกลุ่มมากเกินไป

แต่ถ้าเรามองมุมใหม่ ว่าเรื่องทั้งหมดนี้มันเกี่ยวข้องกับโครงสร้างความสัมพันธ์เรื่องของอำนาจ นิยมในวัฒนธรรมของสังคมนั้น เราอาจจะมองเห็น เราอาจจะทำใจยอมรับ แล้วก็เข้าใจวิธีการที่จะ สื่อสาร ที่จะพูดคุยและแก้ปัญหาเกี่ยวกับกลุ่มคนเหล่านี้ได้ง่ายขึ้น

โดยสรุปในประเด็นที่กล่าวไปเมื่อสักครู่ ว่าเมื่อคำ 3 คำ มันมาจับมือกัน เราจะทำความเข้าใจ โครงสร้างวัฒนธรรมและสังคมที่เกี่ยวกับเรื่องเพศได้ เราต้องมอง 3 สิ่งนี้ไปพร้อมกัน ก็คือ Sex Gender Sexuality เพราะว่า ไม่มีเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่แยกอยู่อย่างโดดเดี่ยว หรือว่าไม่มีประเด็นใด ประเด็นหนึ่งที่มีผลต่อปัญหาความสัมพันธ์ทางเพศได้โดยตรง เพราะฉะนั้นเราต้องเข้าใจที่จะว่า เวลาเรา พูดถึงว่าปัญหาทางเพศ มันรวมทั้งเพศในเชิงสรีระว่าคุณเป็นเพศหญิงหรือชาย เพศในเชิงสังคม วัฒนธรรมว่า สังคมและวัฒนธรรมนั้นให้คุณค่าให้ค่านิยมให้สถานภาพในเรื่องเพศกับคนกลุ่มต่างๆ อย่างไร และสังคมนั้นมีการปิกปายและการตีกรอบให้กับวิธีการปฏิบัติทางเพศให้กับคนกลุ่มต่างๆ อย่างไร เป็นต้น

หากเราเข้าใจ 3 สิ่งนี้ เราจะเข้าใจว่าทำไมสังคมถึงกำหนดบุคลิกภาพ ให้กับความเป็นหญิง ความเป็นชาย รวมทั้งคนเพศอื่นๆ รวมทั้งคนด้อยโอกาสด้วย ในลักษณะที่เฉพาะเจาะจงอย่างที่พูดไป แล้ว รวมถึงเรื่องอัตลักษณ์ ซึ่งเรื่องนี้จะเป็อีกปัญหาใหญ่มากๆ เช่น ถ้าเมื่อไรเราพูดถึงเกย์ พูดถึงกลุ่ม คนรักเพศเดียวกัน มันก็จะมีภาพของอัตลักษณ์ในเชิงลบผุดขึ้นมาตลอดเวลา แล้วเราก็เกิดคำถามขึ้นว่า แล้วถ้าคนเหล่านี้เขาถูกทำร้ายทางเพศแล้วไปแจ้งความเขาจะได้รับการปฏิบัติตอบอย่างไร มันเป็นสิ่ง ที่ตั้งคำถามได้ทั้งสิ้น

เรื่องของบทบาท สถานภาพ กฎเกณฑ์ คุณค่า ความหมาย ความเชื่อเหล่านี้อย่างที่พูดไปแล้วนะคะ อยากจะพูดประเด็นเรื่องความเชื่อ และมายาคติอีกนิดหนึ่ง ล่าสุดทุกท่านคงอ่านข่าว เรื่องของ "ครีမ်เสริมหน้าอก" อันนี้มันสะท้อน 3 ตัวนี้ชัดเจนมากๆ คำถามก็คือว่า ทำไมต้องมีการผลิตครีมตัวนี้มากมาย กระทรวงสาธารณสุขเองก็ผลิต บริษัทร้านค้าต่างๆผลิตกันเต็มไปหมด มีวางขายเกลื่อน ทั้งบนดินทั้งใต้ดิน ทำไม ถ้าไม่ใช่ในเรื่องของสรีระ หรือเรื่อง Sex มันถูกทำให้เน้นจุดเด่นเฉพาะบางจุด เพราะเชื่อว่าสรีระบางส่วนเหล่านั้น มันสามารถสร้างความพึงพอใจให้กับทั้งเจ้าของและเพศตรงข้ามได้ เพราะฉะนั้นมันก็ไม่พ้นในเรื่องของเพศสรีระแน่นอน

แต่สิ่งที่ทำให้ผลิตภัณฑ์เสริมขนาดเหล่านี้มันขายได้ดีเป็นที่นิยม ก็เพราะว่า Gender ก็เพราะค่านิยมของสังคมที่บอกว่า หญิงต้องคู่กับชาย ผู้หญิงเมื่อถึงขั้นหนึ่งต้องมีแฟนมีคู่รัก เป็นที่พอกพอใจอะไรต่างๆเหล่านี้ รวมถึงเรื่องของ Sexuality ที่สังคมกำหนดในเรื่องเพศว่า เราจะทำอย่างไรให้เป็นที่ถูกอกถูกใจหรือพึงพอใจในเรื่องเพศ สิ่งเหล่านี้เป็นความเชื่อและมายาคติที่ฝังอยู่ยาวนานในเรื่องของการบอกว่าเรือนร่างผู้หญิงมีไว้เพื่ออะไร คุณค่าและความสวยงามของผู้หญิงอยู่ตรงไหนเป็นต้น สิ่งเหล่านี้ อาจทำให้ครีมหรือผลิตภัณฑ์เหล่านี้สามารถผลิตออกมาและจกจกขายผลประโยชน์ต่อทั้งผู้หญิงและผู้ชายมากยิ่งขึ้น และที่น่าเป็นห่วงก็คือ มันทำให้เรื่องเพศ กลายเป็นสิ่งที่บริโภคได้ ซื้อหาได้ หยอดเงินไปได้ และยังสำคัญก็คือ หากเราถามกลับว่าเราบริโภคสิ่งเหล่านี้ไปเพื่ออะไร ถ้าสำหรับผู้หญิงก็คือ เราหยอดเงินกับสิ่งเหล่านี้ก็เพียงเพื่อให้เราเป็นที่ถูกอกถูกใจ ยอมรับ อยู่ในความสัมพันธ์ที่เราคิดว่าอยู่ตรงนั้นมันดีแล้ว ยังทำให้ผู้หญิง subordinate หรือยอมจำนนต่อสิ่งต่างๆมากขึ้นหรือเปล่า รวมทั้งผู้ชายเองก็ถูกทำให้มีค่านิยมหรือเชื่อว่าความสวยงามของผู้หญิงวัดได้ด้วยสิ่งเหล่านี้ มันผูกโยงทับซ้อนกันไปหมด จนทำให้หลายๆเรื่องมันแก้ปัญหาไม่ได้ขายนักด้วยการเพียงแค่ว่าผลิตภัณฑ์นั้นๆให้หมดไปจากตลาด หรือการขึ้นราคาให้มากขึ้น หรืออะไรก็แล้วแต่ มันแก้ไม่ถายนัก หากเราไม่แก้ที่โครงสร้างความคิด

สรุปอย่างรวดเร็ว โยงจากเรื่องของ Sex Gender Sexuality เมื่อสักครู่มาให้เห็นว่า เมื่อเราจะทำความเข้าใจเรื่อง เพศ หรือ ความรุนแรงทางเพศที่เกิดขึ้นอยู่ในสังคมไทย เราเข้าใจมันได้ เราต้องมองว่ามันเป็นเรื่องที่ฝังรากลึกอยู่ในสิ่งที่เรียกว่า Power Relation ที่ดิฉันพูดไปทั้งหมดเมื่อสักครู่ก็คือ ความสัมพันธ์เชิงอำนาจนั่นเอง และความสัมพันธ์เชิงอำนาจเหล่านี้ มันถูกหล่อเลี้ยงไว้ด้วยระบบคิดอะไรบ้าง มันถึงได้ฝังรากลึกเหลือเกิน จนกระทั่งกะเทาะกันมากี่สิบปีแล้ว มันก็ยังกะเทาะไม่ออกสักที ทั้งนี้ก็เพราะว่าความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่วางนี้ มันฝังรากลึกอยู่ในแนวคิดที่เรียกว่าปิตาธิปไตย หรือ Patriarchy หรือแปลให้ง่ายหน่อยก็คือ ในระบบความคิดแบบชายเป็นใหญ่ ซึ่งคำว่า "ชายเป็นใหญ่" ไม่ได้หมายความว่า "ผู้ชาย" หรือ "เพศชาย" แต่หมายถึง ระบบคิดที่ไม่ว่าคุณเป็นผู้หญิงหรือผู้ชาย ถ้าคุณยอมรับ ยอมจำนนและเชื่อในความเหนือกว่าของเพศหนึ่งเสมอ เราก็บอกว่าได้ว่านี่คือ ระบบคิด

แบบปีศาจไปเลย ถ้าเราสำรวจดูค่านิยมทั้งหลายในสังคม หลักปฏิบัติต่างๆ เราจะเห็นชัดเจนว่า มันจะมีการเลือกปฏิบัติระหว่างเพศอยู่มากมาย ที่สังคมนี้อาจจะเอื้อให้เกิดการกระทำความรุนแรงกันได้ง่ายก็เพราะว่าสังคมนั้นยอมรับในความเหนือกว่าของผู้ชาย ยกตัวอย่างง่ายๆ นะคะ เช่น ความเชื่อที่ยังคงมีอยู่ว่าผู้หญิงเมื่อแต่งงานไปแล้วก็ต้องเป็นสมบัติของผู้ชาย ต้องยอมมอคนไม่ว่าจะถูกทุบตีอย่างไร เพราะถือว่าเราเป็นของเขาแล้ว อันนี้เรามองได้ง่ายๆ เลยว่ามันเป็นระบบคิดแบบปีศาจไปเลย ซึ่งมันยังมีระบบคิดนี้อีกมากที่กระจายตัวอยู่มากในแนวคิดหรือสถาบันความคิดต่างๆ

อีกระบบหนึ่งที่ฝังลึกอยู่ไม่แพ้ปีศาจไปเลย คือ Capitalism หรือทุนนิยม ซึ่งทุนนิยมตัวนี้ ยังมีมากเท่าไรก็ยิ่งทำให้เกิดการบริโภคนิยมมากยิ่งขึ้นเท่านั้น และเมื่อมันไปจับมือกัน กลายเป็น ทุนนิยมปีศาจไปเลย มันก็ยิ่งทำให้เกิดความต้องการที่จะบริโภคเพื่อนำไปสู่การสนองตอบอำนาจในเชิงความสัมพันธ์มากขึ้น

เรื่องของคริมเสริมหน้าอกเมื่อสักครู่นี้ชัดเจนมาก เพราะมันทำให้เรื่องเพศ เรื่องความสัมพันธ์มันบริโภคได้ผ่านการใช้ทุนทางเรือนร่างมากเท่าไร การใช้อำนาจของฝ่ายหนึ่งเหนือกว่าฝ่ายหนึ่งมันก็มากขึ้นทวีคูณ

อีกแนวคิดหนึ่งที่เราเรียกว่า Colonialism หรือ อาณานิคม อาจจะฟังดูชื่อยากนิดหนึ่ง แนวคิดนี้คือ การที่เราบังคับว่ายอมรับในความเหนือกว่าของความคิดแบบตะวันตกเสมอ เพราะเราคิดว่าเป็นคือสิ่งที่บ่งบอกความมีอารยธรรม และนี่ก็คือสิ่งที่เราพูดกันมาตลอดว่า บางครั้งปัญหาเรื่องเพศทั้งหลายมันก็มาจากการที่เราล้มรากเหง้าวัฒนธรรมตะวันตกของเราเอง และเราก็รับเอาวัฒนธรรมที่เน้นการแบ่งแยกทางเพศ เน้นมิติทางวัตถุนิยมมากกว่ามิติทางจิตวิญญาณ (แบบตะวันตก) เข้ามามีอำนาจในระบบความสัมพันธ์ของเรา ซึ่งตรงนี้แนวคิด 3 สิ่งนี้เมื่อมันจับมือกันอย่างแน่นหนามันก็ฝังรากลึกอยู่ในโครงสร้างสังคมวัฒนธรรมไทย แล้วทำให้เกิดการใช้ความสัมพันธ์เชิงอำนาจได้มากขึ้น เกิดกับทุกๆ กลุ่มคน ไม่ว่าจะเป็นคนรักเพศเดียวกัน หรือต่างเพศ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของ Class เรื่องของ Race เรื่องของคนต่างอายุ หรือคนพิการ นี่คือปัญหาทับซ้อนที่ต้องแก้ไปพร้อมๆ กัน

ทุกสถาบัน และหลายท่านที่เป็นตัวแทนของสถาบันเหล่านั้นที่มานั่งอยู่ในวันนี้ ก็ล้วนมีส่วนอย่างยิ่งที่ช่วยทำให้ปีศาจไปเลยมันถูกผลิตซ้ำแล้วซ้ำเล่าอีกอยู่ในสังคม แล้วเราจะมาแก้ไขแนวคิดนี้ในสถาบันที่เราั่งอยู่ได้อย่างไร

เวลาเราพูดถึงความรุนแรงต่อเด็กและสตรีนั้น ถ้าโดยนิยามปญญาสากลที่ว่าด้วยการยุติความรุนแรงได้พูดไว้ก็คือว่า ความรุนแรงต่อเด็กและสตรีมันมองได้ 3 ระดับด้วยกัน

1. ระดับความสัมพันธ์ส่วนบุคคล ที่เกิดขึ้นในชีวิตสมรส ชีวิตคู่ หรือเรื่องภายในบ้าน รวมไปถึงความเชื่อในครอบครัว ไม่ว่าจะเป็นการบังคับ การแต่งงาน การจัดหาคู่ให้ลูกสาวลูกชาย

2. ระดับชุมชน ที่ทำงาน ที่สาธารณะ เช่น การข่มขืน การล่วงละเมิดทางเพศ รวมถึงการเอารัดเอาเปรียบในที่ทำงาน ความไม่ปลอดภัย แม้แต่ประเพณีปฏิบัติต่างๆที่เกิดขึ้นในชุมชน เช่น การขลิบอวัยวะเพศผู้หญิง

3. ระดับรัฐ ระดับนโยบาย เช่น การที่รัฐนิ่งเฉย ละเลย ที่จะไม่แก้ไขหรือออกกฎหมายใดๆที่จะเอื้อให้จัดอุปสรรคต่างๆที่เป็นปัญหาต่อผู้หญิง ตรงนี้ยังรวมถึงการใช้กำลัง เช่นสงคราม ที่นำผู้หญิงมาเป็นเครื่องมือต่อรองทางสงคราม การข่มขืนหมู่

เวลาเราพูดถึงความรุนแรง มันมีอยู่ 3 ระดับ ด้วยกัน คือ

1. Direct Violence ที่เราท่านเห็นกันอยู่ คือความรุนแรงทางตรง คือ ความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับร่างกายและจิตใจ

2. Structural Violence ความรุนแรงเชิงโครงสร้าง อันนี้ทำให้ความรุนแรงทางเพศแก่ยากขึ้น เพราะว่าความรุนแรงเชิงโครงสร้างมันจะฝังลึกอยู่ในทุกระดับ โครงสร้างของสังคม เช่น ในสถาบันครอบครัว ที่เราเห็นพ่อปฏิบัติกับแม่อย่างนี้มาตลอด หรือความเชื่อที่เราเชื่อว่าพ่อมีอำนาจเหนือกว่าเสมอในบ้าน รวมทั้งความรุนแรงเชิงโครงสร้างที่อยู่ในรูปของกฎหมาย กฎระเบียบต่างๆ รวมทั้งเรื่องของเศรษฐกิจด้วย นโยบายการพัฒนาต่างๆที่กีดกันหรือผลักไสผู้หญิงหรือคนที่ด้อยกว่าให้ได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนาน้อยกว่า

3. Cultural Violence ความรุนแรงทางวัฒนธรรม เป็นความรุนแรงที่มากที่สุด หากการแก้ปัญหาความรุนแรงเราไปไม่ถึงระดับที่ 3 นี้ แก้เท่าไรก็แก้ไม่หมด เพราะว่าความรุนแรงในระดัวัฒนธรรม มันได้แก่ความรุนแรงที่ฝังลึกลงไปถึงแนวคิด ความเชื่อ ค่านิยม วิถีปฏิบัติต่างๆที่ทำให้ผู้คนยอมรับว่าความรุนแรงเป็นเรื่องปกติธรรมดา เช่น ยอมรับว่า ยังไงซะสามีภรรยา มันก็ต้องคบตีทะเลาะกัน เป็นเรื่องลึ้นกับพื้น อย่างนี้เรียกว่าเป็นความรุนแรงที่ฝังลึกอยู่ในระดับความคิด เกิดสิ่งๆเมื่อที่ท่านผู้อ่านเคยพูดว่า Intemalize มันรับเอาเข้ามาข้างในทุกคน จนกระทั่งเรานิ่งดูตาย และยอมจำนนกับการแก้ปัญหา ตรงนี้นำไปสู่วัฒนธรรมของการใช้อำนาจทุกๆเรื่อง

ความรุนแรงทางเพศ ไม่สามารถอธิบายเหตุผลได้ด้วยปัจจัยด้านใดด้านหนึ่งเท่านั้น มันต้องประกอบไปด้วยคำอธิบาย 3 ส่วนพร้อมๆกัน ไม่ว่าจะอธิบายว่าความรุนแรงเกิดจากปัจจัยทางจิตวิทยา ซึ่งหลายคนชอบอธิบายแบบนี้ด้านเดียว เช่น อธิบายว่าเด็กคนไหนที่เติบโตมาจากครอบครัวที่พ่อแม่คบตีกันทุกวันมีแนวโน้มว่าโตขึ้นจะเป็นคนที่ใช้ความรุนแรงกับคนอื่น อันนี้ก็มีส่วนถูกแต่ไม่ใช่ทั้งหมด เพราะว่ามันมีงานศึกษามากมายทั้งในระดับประเทศและต่างประเทศที่พบว่า บางทีเด็กบางคน โดยเฉพาะเด็กผู้หญิงที่เติบโตมาจากครอบครัวที่เห็นการกระทำความรุนแรงเมื่อ โตขึ้นก็ไม่ได้เป็นบุคคลที่ใช้ความรุนแรงกลับเสมอไป

การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ การตกงาน การถูกไล่ออก ค่าเงินตกต่ำ การเปลี่ยนแปลงในเชิงการเมืองอย่างรวดเร็วเกินไป การเปลี่ยนแปลงในเชิงอุบัติเหตุ เช่น สึนามิ ถือเป็นปัจจัยภายนอกที่อาจเป็นตัวเร่งให้ความรุนแรงที่มันมีอยู่แล้วในโครงสร้างสังคมวัฒนธรรมนั้นมันเกิดเร็วขึ้น หลายท่านคงทราบว่าการชุมนุมของผู้ประสบภัยสึนามิที่ภาคใต้ ก็เกิดการชุมนุมขึ้นกันแล้วในศูนย์พักพิงหลายต่อหลายกรณีด้วยกัน ตรงนี้มันอธิบายได้ค่ะว่า เมื่อสภาพจิตใจถูกกดดัน มันเกิดการเปลี่ยนแปลงในสภาพแวดล้อมความเป็นอยู่ มันก็ทำให้มีการใช้ความรุนแรงต่อกันได้ง่าย แต่ความรุนแรงทั้งสองประการนี้ มันเกิดได้ง่าย หรือเกิดได้บ่อย หรือเกิดได้รุนแรง มันเป็นผลมาจากปัจจัยทางด้านเพศสภาพนั่นเอง ที่มันฝังรากอยู่ในระบบคิด ระบบความเชื่อของสังคมที่เชื่อว่าเพศหนึ่งมีอำนาจเหนือกว่าเพศหนึ่งเสมอ ตรงนี้ล่ะค่ะคือสิ่งที่อยากฝากทิ้งไว้ว่า เราจะตีโจทย์ถึงความรุนแรงทางเพศได้ มันต้องอาศัยคำอธิบายทั้ง 3 ปัจจัยนี้พร้อมๆกัน โดยเฉพาะปัจจัยสุดท้ายในเรื่องของ Gender คือเรื่องใหญ่ที่อยากให้เราเรามองเป็นฐานคิด

การยุติความรุนแรงคงมองได้หลายแนวคิด หลายประสบการณ์ แต่ถ้ามองจากแนวคิดอย่างคิดฉัน คือแนวคิดแบบสตรีนิยม เวลาเราจะยุติความรุนแรงเราจะแก้จากภายในของผู้ถูกระทำออกไปเสมอ เพราะเราเชื่อว่า ผู้หญิงที่ถูกกระทำความรุนแรงหรือผู้ชายก็แล้วแต่ สิ่งที่เขาสูญเสียก็คือ พลังภายใน ความเชื่อมั่นในตัวเอง เพราะฉะนั้นสิ่งที่จะแก้ได้ก็คือ คืนกลับเอาความมั่นใจ คืนกลับคุณค่ามันให้กลับตัวเขาให้ได้ หรือที่เราเรียกว่า empowerment หรือ กระบวนการเสริมพลังให้กับผู้ถูกระทำเหล่านั้น ซึ่งถ้าเป็น concept ของสตรีนิยมเราจะถือเสมอว่าเราต้องทำให้เรื่องปัญหาส่วนตัว ปัญหาที่ดูมองว่าเป็นเรื่องของคนคู่ใครหนึ่งหรือเป็นเรื่องภายในบ้าน ให้มันกลายเป็นเรื่องการเมือง เรื่องการเมืองในที่นี้คือ เรื่องที่ต่อสู้ได้ เรื่องที่สามารถสรรหากลยุทธศาสตร์มาได้ เป็นเรื่องที่ต้องทำให้สำเร็จ ถ้าเราเชื่อในประโยคนี้ที่ว่า The Personal is Political ก็คือ เรื่องส่วนตัวต้องทำให้เป็นเรื่องการต่อสู้และเรื่องการเมืองนั้น เราจะมองเห็นหนทางของการแก้ปัญหาทั้งหมด ทำให้เห็นว่าสิทธิของผู้หญิงนั้น เป็นสิทธิมนุษยชนด้วยเราก็จะเห็นทางออก

สุดท้ายที่คิดฉันอยากฝากไว้ ก็คล้ายๆกับที่ท่านผู้อำนวยการได้พูดไว้ ซึ่งคิดฉันชอบมาก ประเด็นสำคัญที่สุด นอกจากการคืนกลับพลังให้กับผู้หญิงแล้ว ทำอย่างไรที่จะให้ทั้งผู้หญิงและผู้ชายที่ถูกกระทำความรุนแรงรวมทั้งเด็กด้วย ได้มีเสียงของตัวเองในการพูด ในการบอกเล่า ในการรายงานเรื่องราวความเจ็บปวดของเขาโดยที่ไม่มีคนอื่นพูดแทน หรือว่าไม่มีกรอบคิดในเชิงระบบระเบียบอะไรทั้งหลายมาตัดสินใจให้เขา ทำอย่างไรจะทำให้เรื่องของ การสื่อสารเหล่านี้มันมันไป โดยที่ไม่ใช้ความรุนแรง อย่างที่ท่านผู้อำนวยการพูด รวมทั้งเราตีเปลี่ยนค่านิยม ความคิดในเชิงวัฒนธรรม และเชิงอำนาจที่ฝังอยู่ในสถาบันทั้งหลายต่างๆให้หมดสิ้น ไปให้ได้

ถอดคำบรรยาย หัวข้อ

ระบบบริการทางการแพทย์ต่อผู้หญิงที่ประสบความรุนแรงทางเพศ

บรรยายโดย

ศ.เกียรติคุณ พ.ญ.เพ็ญศรี พิษฐ์สนธิ์

รองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ฝ่ายสาธารณสุขและสังคม

สวัสดิ์ผู้เข้าร่วมประชุมทุกท่านนะคะ ความรุนแรงต่อสตรีและเด็กเป็นปัญหาที่ดิฉันสนใจมาก ทำงานเรื่องนี้มาหลายปี และเมื่อมาอยู่กรุงเทพมหานคร ก็พยายามจัดระบบบริการทางการแพทย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง โรงพยาบาลในกรุงเทพมหานครให้มีรูปธรรมมากขึ้น ในแง่ของการช่วยเหลือ

ท่านผู้เข้าร่วมประชุมคงชัดเจนแล้วในเรื่องของการทำงานของทีมสหวิชาชีพช่วยเหลือผู้หญิง และเด็กที่ถูกกระทำ ความรุนแรง คือ จริงๆแล้วก็ไม่ใช้บริการทางการแพทย์อย่างเดียว ยังมีสังคม สงเคราะห์ และบริการ ในเรื่องของตัวบทกฎหมาย

ขั้นตอนการประสานสหวิชาชีพทั้งภายในและภายนอกโรงพยาบาลมันจะมีลักษณะ เช่น คนไข้ ถูกทำร้ายมาก็จะมาที่ห้องฉุกเฉินของโรงพยาบาล ก็จะมีพยาบาลอยู่ตรงนั้น เพราะฉะนั้นพยาบาลจะเห็น เป็นเบื้องต้น ก็จะมีการประเมินและรักษาเบื้องต้นไป แล้วก็ส่งต่อให้แพทย์ที่จะตรวจวินิจฉัยละเอียดอีกทีหนึ่ง แล้วก็ให้การบำบัดรักษาที่สมบูรณ์ครบถ้วน หลังจากนั้นก็จะมีการส่งต่อ คือเวลาที่แพทย์ตรวจรักษา แพทย์จะถามประวัติคนไหนๆ ถามเพียงสั้นๆ แต่พอรู้ว่าเป็นกรณีความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็กก็จะส่งต่อให้นักสังคมสงเคราะห์ของโรงพยาบาล เพื่อที่จะค้นหาข้อเท็จจริงเพิ่มขึ้นในรายละเอียด ซึ่งมีความจำเป็น เพราะประเด็นแวดล้อมหลายอย่างเกี่ยวกับพฤติกรรม คือ เรามองการป้องกันข้างหน้าด้วยว่าไม่อยากให้การกระทำเกิดซ้ำซ้อนซ้ำซาก เพราะฉะนั้นก็จะต้องมีการสืบค้นข้อเท็จจริงประเด็นแวดล้อมหลายอย่าง เช่น เหตุจูงใจที่ทำให้เกิด หรือประวัติที่เคยเกิดขึ้นมาแล้วครั้งก่อนๆ

หลังจากนั้นพอได้ข้อมูลครบถ้วนก็จะมีการประชุมทีมงานทั้งหมด ซึ่งจะมีทั้งแพทย์ พยาบาล นักสังคมสงเคราะห์ หรือแพทย์สาขาอื่น ที่จำเป็น เช่น จิตแพทย์

สมมติเป็นกรณีเด็ก เป็นการทารุณกรรมใช้หรือปล้ำก็มาลงมดกัน (ถ้าไม่ใช่ก็จะมีการดูแล ตรวจสอบสุขภาพทั่วไป) แล้วก็ส่งปรึกษาองค์กรเอกชนหรือสังคมสงเคราะห์ ถ้ามีปัญหาแวดล้อมในประเด็นของเรื่องครอบครัว เพราะเราจะต้องมีการคุ้มครองเด็กระยะยาวและมีการฟื้นฟู ถ้าเชื่อว่าเป็นเรื่องทารุณกรรม ก็ต้องมีการพบผู้ปกครอง และ work out ตรงนั้นด้วย คือจริงๆแล้วการทำร้ายร่างกายต่างๆนั้นเป็นคดีอาญา ซึ่งจะต้องมีการแจ้งความตำรวจแล้วดำเนินคดีไม่ว่าผู้ทำร้ายจะเป็นใครก็ตาม

ถ้าสมมติว่าเป็นประเด็นการดูแล คือคนไข้อาจจะมาที่ ER หรือ OPD ผู้ป่วยนอก IPD ผู้ป่วยใน ทุกอันนี้ถ้าเชื่อว่ามีอาการสงสัยว่าจะมีการทำร้ายทารุณกันอยู่ก็ต้องมีการประเมินเบื้องต้น รวมถึงการเสี่ยงต่อการทำร้ายซ้ำซาก เพราะมันจะเกี่ยวกับการตัดสินใจของเราว่าเราจะช่วยเหลือดูแลอย่างไร เพราะว่า

การกระทำร้ายซ้ำซากเนี่ย การทำร้ายครั้งหลัง จะมีความรุนแรงมากขึ้น อาจถึงขั้นเสียชีวิตในที่สุด เพราะฉะนั้นเรามีความเสี่ยงต่อการทำร้ายซ้ำซากใหม่และมีแนวทางอย่างไรที่จะแก้ไขตรงนี้

ที่สำคัญที่สุดคือ การประเมินความต้องการของผู้ถูกกระทำ คือเราจะต้องดูแลเขาในเรื่องอะไรบ้าง จริงๆแล้วถึงแม้จะเป็นการทำร้ายร่างกายแต่ผลทางใจก็มีควบคู่ไปเสมอ แล้วก็ถ้าเป็นการทำร้ายทางเพศ ก็จะเป็นประเด็นปลีกย่อยต่างหากที่จะมีการดูแลเป็นพิเศษ

ทางด้านจิตใจจะมีการปรึกษาจิตแพทย์ การทำร้ายโดยเฉพาะการทำร้ายซ้ำซากหลายครั้ง หรือทำร้ายที่รุนแรงถึงแม้แค่ครั้งเดียว เช่น ข่มขืน ข่มขืนจะมี Trauma ทางจิตใจสูง โดยมากจะมีการดูแลทางด้านจิตควบคู่ไปด้วย

หมายความว่าเมื่อเราประเมินสถานการณ์ครบถ้วนแล้ว ก็จะรักษาไปตามประเด็นปัญหา แล้วนักสังคมสงเคราะห์จะเป็นผู้ติดตาม Case เป็นเหมือนเจ้าของ Case ติดตามประเมินทุกอย่างทุกขั้นตอนที่มีการรักษา แล้วก็ประเมินความพร้อมที่จะกลับสู่ครอบครัวด้วย เพราะบางคนถูกทำร้ายแล้วกลับครอบครัวไม่ได้ในวันนั้น อาจต้องไปอยู่บ้านพักฉุกเฉิน

การประเมินความพร้อมที่จะกลับสู่ครอบครัวเป็นเรื่องสำคัญมาก ต้องมีการเตรียมตัวทั้งทางด้านครอบครัวเอง ผู้ที่ถูกทำร้ายด้วย ดังนั้นต้องมีการประสานหน่วยงานในหลายๆเรื่อง ถึงจะมีการส่งกลับบ้านได้ คือ เราต้องระมัดระวังในการส่งผู้ป่วยกลับบ้าน ต้องมั่นใจว่าเขาจะต้องปลอดภัยไม่อย่างนั้นจะไม่มี discharge หรือส่งกลับบ้าน ต้องมีการดูแลให้รอบด้านและมั่นใจว่าเขาปลอดภัย เพราะการคุ้มครองผู้เสียหายเป็นหน้าที่ที่สำคัญมากของทางด้านการแพทย์ด้วยเหมือนกัน

OSCC – One Stop Crisis Centre ก็เป็นศูนย์กลางการทำงานที่เราจัดทำขึ้นในโรงพยาบาล ความจริงคนที่จะมาที่ OSCC ได้เนี่ยอาจจะมาด้วยตัวเองหรือส่งต่อมาก็ได้ อย่างระบบของกทม. เรามีอาสาสมัครชุมชนที่เฝ้าระวังเรื่องความรุนแรงในครอบครัว เขาอาจจะส่งต่อมาที่โรงพยาบาลถ้าเขาเป็นผู้พบ หรือว่าครูที่เราอบรมไว้ เรื่องการทำร้ายเด็ก หรือเด็กถูกทารุณกรรม ครูที่พบปัญหาก็สามารถส่งมาให้เราช่วยดูแลได้หรือว่า พยาบาลสาธารณสุขที่เยี่ยมบ้านอยู่ทุกวัน ถ้าหากพบครอบครัวที่มีการทำร้ายกัน ก็สามารถส่งมาตรงนี้ได้ หรือว่าอาจจะมาจากตำรวจก็ได้ เช่นผู้เสียหายไปแจ้งตำรวจก่อน แล้วตำรวจส่งมาก็ได้

OSCC ของโรงพยาบาล เป็นการทำงานของเจ้าหน้าที่ 3 ฝ่ายที่สำคัญ คือ นักสังคมสงเคราะห์ แพทย์ และพยาบาล อย่างที่เรียนไว้เมื่อสักครู่ว่า หากมาที่ ER ก็จะเจอพยาบาลก่อน แต่หากส่งต่อมาจากชุมชน อาจจะมาที่ OSCC เลย ก็จะพบนักสังคมสงเคราะห์ที่ประจำอยู่ที่นั่น เจ้าหน้าที่ที่อยู่ OSCC ประจำ คือนักสังคมสงเคราะห์ ถ้าเผื่อว่ามาตรงนี้ก็จะมีการสัมภาษณ์ บันทึกประวัติ รายละเอียดต่างๆ แล้วก็ส่งต่อปรึกษาแพทย์ หรือส่งต่อแพทย์เฉพาะสาขา รวมทั้งค่าใช้จ่ายการปรึกษาต่างๆด้วย ส่วนใหญ่คน

ที่ถูกทำร้ายหรือมีปัญหาเรื่องความรุนแรงในครอบครัว สาเหตุของปัญหาหรือประเด็นปัญหามันซับซ้อน มันจะเป็นทุกด้านเลย ไม่ว่าจะเป็นเศรษฐกิจ ความสัมพันธ์ โครงสร้างอำนาจ ดังนั้นในการปรึกษาแนะแนว จะช่วยให้ผู้ที่ถูกทำร้าย มีความสามารถในการวิเคราะห์ปัญหาของตัวเองได้ แนวทางในการแก้ปัญหาอะไรบ้าง

การประสานกับตำรวจอัยการ หรือวิชาชีพอื่น หรือว่าองค์กรเอกชนที่ทำงานร่วมกันอยู่ อย่างมูลนิธิเพื่อนหญิง มูลนิธิผู้หญิง สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี การติดตามผลการรักษาและการดูแลต่อเนื่องก็เป็นสิ่งสำคัญ เพราะเราต้องการดูแลจนกว่าผู้หญิงจะแข็งแรงทั้งทางด้านร่างกายจิตใจ และความคิดเห็นที่จะดำรงชีวิตอยู่ต่อไปข้างหน้า แผนชีวิตในวันข้างหน้า จะพึ่งพาตัวเองได้อย่างไร ให้ยั่งยืนเป็นสิ่งจำเป็นที่เราต้องดูแลให้ครบวงจร

ถ้าเจอเป็นแพทย์ หน้าที่ของแพทย์ มีเรื่องสอบถาม บันทึกประวัติ และเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการรักษา คือจะไม่ละเอียดเหมือนกับนักสังคมฯ วิชาชีพประวัติ เช่น ถ้าถูกข่มขืนมา แพทย์อาจจะถามว่า เหตุเกิดเมื่อไร วันเวลา เพราะตรงนี้มีผลต่อการตัดสินใจการรักษาดูแล เกิดที่ไหน เกิดอย่างไร ถูกข่มขืนโดยใคร ก็คน มีการใช้อาวุธหรือเปล่า ตอนเหตุเกิดได้รับบาดเจ็บตรงไหนบ้าง เพราะบางครั้งการที่เรามาหาเรา อาจจะไม่ใช้ทันที อาจจะเป็นวันหลังจากนั้นมาแล้ว ก็จะถามสั้นๆ เพื่อเข้าใจถึงเหตุการณ์ที่เกิดเพื่อประกอบการตรวจและการดูแลรักษาเท่านั้น ยังไม่ซักในรายละเอียด

เสร็จแล้วก็มีการตรวจร่างกายและบันทึกร่องรอยของการบาดเจ็บต่างๆ ส่วนมากก็จะมี diagram รูปคนให้บันทึก การประเมินและบันทึกความเสียหายทางด้านจิตใจด้วย การตรวจภายในกรณีที่เป็นการข่มขืนและเก็บวัตถุพยานต่างๆ การให้การรักษาและป้องกันโรครวมทั้งการตั้งครรภ์ด้วย การส่งปรึกษาตามที่เห็นสมควร การให้คำปรึกษาและบำบัดฟื้นฟู บันทึกการรักษา บันทึกการสอบถาม รวมทั้งการตรวจร่างกายที่ละเอียดมีความจำเป็นนะคะ เพราะว่าอาจจะใช้เป็นหลักฐานทางศาลได้ด้วย บันทึกของแพทย์ การตรวจร่างกายของแพทย์

สำหรับพยาบาล หน้าที่ส่วนใหญ่ก็คือเป็นผู้ช่วยแพทย์ในการให้การรักษาและให้คำปรึกษา แล้วก็สอบถามประวัติและบันทึกข้อมูลรายละเอียดแทนนักสังคม ถ้าถือว่าบางทีกลางคืนนักสังคมไม่ได้อยู่เวรกลางคืน คือเวลาถึงแม้เราจะพยายามจะทำให้มีตำแหน่งประจำใน OSCC คือมีนักสังคมประจำ แต่บางครั้งบางโรงพยาบาลอาจไม่ได้ครบ 24 ชั่วโมง กลางคืนอาจจะไม่มี ถ้า Case มากกลางคืน พยาบาลก็จะเป็นคนสอบถามประวัติ จะมีแบบฟอร์ม ดังนั้นจะรู้ว่าจะสอบถามอะไรบ้าง เรื่องการสอบถามไว้เบื้องต้นก็เป็นเรื่องสำคัญเหมือนกัน เพราะว่าบางทีกลางคืน พยาบาลไม่ได้ซักถามอะไรมา พยาบาลอาจคิดว่าประวัติอย่างละเอียดให้นักสังคมสอบถามในวันรุ่งขึ้น ก็จะมีการนัดแนะให้กลับมาอีก แต่เราพบว่า

บ่อยครั้งไม่กลับมา เพราะว่าเราก็ทราบธรรมชาติของความรุนแรงต่อผู้หญิง เพราะบางครั้งผู้หญิงก็รู้สึกอาย ไม่อยากพบหน้าคนแปลกหน้า ตรงนี้ก็เป็นงานหลักๆที่ทาง OSCC ทำอยู่

ขอลงรายละเอียดในด้านการแพทย์นิดหนึ่ง การปฏิบัติงานของแพทย์ใน OSCC คือ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากเป็น Case การข่มขืน เราจะให้ความสำคัญเรื่องความพร้อมของผู้เสียหายมากที่สุด เพราะว่าถึงแม้เรารู้ว่าการเก็บวัตถุพยาน การตรวจให้เร็วที่สุดมันให้ผลดีอย่างไร ในการที่จะให้มีหลักฐานพยานสำหรับการขึ้นศาล แต่ถ้าหากผู้เสียหายยังไม่มีความพร้อมที่จะรับการตรวจ หรือพูดคุย ก็เป็นเรื่องที่เราให้ความเคารพ เราจะไม่บังคับให้ต้องทำอย่างนั้นอย่างนี้

ดังนั้น การประเมินสภาพผู้เสียหาย โดยสังเกตสีหน้าท่าทางอาการปฏิกิริยาหรือคำพูด เพราะจริงๆ แล้วเราต้องบอกเขาว่าเราจะทำอะไร แล้วเขาต้องให้ความยินยอม การสร้างความสัมพันธ์กับผู้เสียหายเบื้องต้นเป็นสิ่งสำคัญมาก แล้วส่วนใหญ่แล้วตามมารยาทแพทย์ผู้พบผู้เสียหายต้องแนะนำตัวว่าเราเป็นใคร เราจะมาทำอะไรกับเขา หรือว่าเราจะมาช่วยอะไรเขา ในเบื้องต้นนี้จะถามประวัติที่สำคัญและจำเป็นเท่านั้น เช่น ประวัติการเกิดเหตุ ประวัติการปฏิบัติตัวก่อนมา แล้วก็ประวัติการมีประจำเดือน หรือประวัติการมีเพศสัมพันธ์ สำหรับการตัดสินใจว่าจะดูแลการป้องกันการตั้งครรภ์อย่างไร

อธิบายถึงขั้นตอนการเก็บวัตถุพยานและความพร้อมของผู้เสียหาย และการยินยอมด้วย เพราะว่าเรารู้ว่าบางทีผู้ที่ถูกข่มขืนมาใหม่ๆ และการตรวจภายในก็เป็นการล่วงล้ำเข้าไปภายในช่องคลอดของเขาอีก มันก็จะเป็นความรู้สึกที่ไม่ดีของผู้เสียหาย เพราะฉะนั้นกระบวนการตรงนี้ก็เป็นเรื่องละเอียดอ่อนที่จะต้องมีการพูดคุยและทำเท่าที่จำเป็น เพื่อให้ได้หลักฐานพยานเท่านั้นเอง

การตรวจร่างกาย การบันทึกรายงาน พร้อมกับการวินิจฉัยสาเหตุที่เกิดต่างๆก็เป็นเรื่องจำเป็นอย่างที่ได้ออกแล้ว ต้องทำให้ครบถ้วน และก็มี การตรวจเก็บวัตถุพยาน การให้การรักษาเพื่อลดความเสี่ยงของผู้ป่วย ไม่ว่าจะเป็นการตั้งครรภ์ การติดเชื้อทางเพศสัมพันธ์ หรือแม้กระทั่งยาต้านไวรัสเอดส์ การส่งปรึกษาหรือตรวจพิเศษที่พิจารณาว่ามีความเหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งกระบวนการเรื่องจิตใจ การฟื้นฟู การประสานงานกับพนักงานสอบสวนแล้วก็อัยการต่างๆ

การประเมินจิตใจของผู้ถูกข่มขืนเป็นเรื่องจำเป็นมาก คือ การเจ็บป่วยทั่วไปจะไม่โหดร้ายทารุณเท่าการข่มขืน การถูกข่มขืนเป็นเรื่องโหดร้ายทารุณมาก ผู้ที่เป็นผู้เสียหายในเรื่องนี้ จะมีปฏิกิริยาแตกต่างกันมากทีเดียว เช่น ตอนที่ถูกข่มขืน บางคนตกใจกลัว บางคนหมดสติ เพราะว่าอาการรับสภาพทางจิตใจจะแตกต่างกันออกไป หรือบางคนกลัวจนตัวแข็งเคลื่อนไหวไม่ได้ ตรงนี้เป็นประเด็นนะว่าในเรื่องของการสอบสวนในส่วนของกฎหมายอาจจะถามว่าทำไมไม่ต่อสู้ดิ้นรน ไม่ช่วยตัวเอง จะโน้มเอียงไปว่าจะยินยอมหรือเปล่า แต่บางทีการซื้อคทาประสาทของผู้ถูกข่มขืนบางทีมันก็ตัวแข็งไปเลย

เคลื่อนไหวอะไรไม่ได้จริงๆแล้วใจอยากต่อสู้ แต่มันทำอะไรไม่ได้ ตรงนี้เป็นปฏิกิริยาที่เราควรทำความเข้าใจ ทั้งเจ้าหน้าที่ทางด้านกฎหมาย เจ้าหน้าที่ทางการแพทย์ และเจ้าหน้าที่ทางด้านอื่นๆ

อาการหลังการข่มขืน ระยะช็อคประสาท อาจจะนานต่อไปอีก อาจเป็นชั่วโมง เป็นวันได้ นิ่งงัน ซาไป ไม่สามารถบรรยายความรู้สึกได้ สับสนไปหมด ไม่สามารถใช้เหตุใช้ผลอะไรทั้งนั้น เพราะฉะนั้นถ้าอยู่ตรงระยะนี้ จะทำอะไรกับเขาไม่ได้ ต้องให้เขาพักผ่อนและดูแลให้เขาอยู่ในที่ที่ปลอดภัยจนกว่าที่จะฟื้นมาจากอาการช็อคประสาท แต่ถึงแม้จะฟื้นจากอาการช็อคประสาทแล้ว หลากๆคนก็จะตกอยู่ในช่วงปฏิเสธความจริง คือ จะไม่เชื่อว่าตัวเองถูกข่มขืนจริงๆ จะถามตัวเองอยู่เรื่อยๆว่าใช่หรือเปล่า ทำไมต้องเป็นเรา เราไปทำอะไรให้เขา ทำไมมันถึงเกิดกับเรา จะคิดสับสนวนไปวนมา บางคนจะแสวงหาเป็นปกติ เพื่อที่จะปิดบัง ไม่บอกใคร

ถ้าสมมติว่าพ้นระยะปฏิเสธไปแล้ว จะเกิดอะไรขึ้นกับผู้ที่ถูกข่มขืน ส่วนใหญ่เลยเกือบทั้งหมดหรือทั้งหมดก็ได้ ก็จะรู้สึกถึงความอับอาย รู้สึกถึงความไร้ค่า รู้สึกว่าตัวเองสกปรกมีมลทิน ความรู้สึกเหล่านี้สำคัญมาก เช่น ความรู้สึกที่ไร้ค่าเนี่ย ถ้าเป็นความรู้สึกที่ยืนยาวไปตลอด ต้องการการบำบัดฟื้นฟูทำให้เขารู้สึกกลับมามีคุณค่า เห็นคุณค่าของตัวเองอีกครั้งหนึ่ง เกิดความเชื่อมั่นในตัวเองอีกครั้งหนึ่งพร้อมที่จะมีชีวิตใหม่ ต่อสู้ เป็นเรื่องสำคัญมาก ตรงนี้มีมันอยู่ในระบบการทำ Counselling ที่ว่า บางทีก็นานมากเป็นแรมเดือนแรมปี แต่ถึงแม้จะฟื้นคืนมามันก็ไม่ร้อยเปอร์เซ็นต์ สูญเสียความมั่นใจในตัวเองเป็นเรื่องสำคัญมาก เพราะเรารู้ว่าคนที่ไม่มั่นใจในตัวเองก็คงอยู่ในโลกนี้ได้ลำบาก ความไม่สามารถดำเนินชีวิตตามปกติได้ ไม่สามารถตัดสินใจแม้แต่เรื่องเล็กๆน้อยๆ อันนี้เป็นเรื่องจิตวิทยาการเปลี่ยนแปลงของผู้ที่ถูกข่มขืน ที่อยากให้เราเข้าใจเพื่อที่จะได้ดูแลช่วยเหลือเขาอย่างถูกต้อง หลากคนเก็บกดความโกรธเอาไว้ ความโกรธต่อผู้กระทำ หรือว่าผู้ที่ควรปกป้องดูแลเขา เช่น เด็ก หากเด็กถูกข่มขืน บางทีก็พาลโกรธพ่อแม่หรือว่าคนอื่นไปด้วยว่าน่าที่จะปกป้องดูแลเขา คนเราบางทีเก็บกดความรู้สึกตรงนี้ พฤติกรรมก็จะเปลี่ยนแปลง ถ้าเผื่อว่าเป็นเด็กก็อาจจะทำร้ายตัวเองบ่อยๆ คือไม่รู้จะไปทำร้ายคนที่โกรธได้อย่างไรก็ทำร้ายตัวเอง กลายเป็นคนก้าวร้าว คือร้อน เหมือนขาดเหตุผลขาดสมาธิ เรียนไม่รู้เรื่อง ไม่สามารถสร้างความสัมพันธ์ใดๆอีก อันนี้เป็นความสำคัญมากเพราะมันเป็นความบาดเจ็บที่บาดลึกในใจแล้วพวกนี้ส่วนมากก็จะอยู่ในระยะเวลาหนึ่งเลยถ้าไม่ได้รับการดูแลรักษาฟื้นฟูที่ถูกต้อง ก็จะเป็นเรื่องที่เสียหายมาก

ภาวะที่ 4 เป็นภาวะที่รุนแรงที่สุด ภาวะความผิดปกติหลังความเครียดจากการถูกข่มขืน ที่เรียกว่า Post Traumatic Stress Disorder (PTSD) มันเป็นเรื่อง Trauma ทางจิตใจที่รุนแรงที่เกิดกับวิกฤตของชีวิต อย่างคนที่ผ่านสึนามิมา ก็มีหลายคนที่เป็น PTSD อยู่ตอนนี้ ที่ทางด้านสุขภาพจิตต้องเข้าไปดูแล อันนี้ถือเป็นการบาดเจ็บทางจิตที่รุนแรงมากและต้องการกระบวนการที่จะช่วยเหลือดูแล คือจาก

ระยะช็อคทางประสาทแล้ว บางคนอาจเสียชีวิตได้เลยได้ คล้ายๆเหมือนเป็นชั้วระยะหนึ่ง และถ้าเกิดช่วยเหลือทัน ฟันฟูก็อาจจะกลับมาได้บางส่วน อาจมีการฝันร้ายถึงเหตุที่เกิดขึ้นอยู่ตลอด ชีวิตไม่เป็นปกติสุข

บางคนไม่กิน ไม่ทำกิจกรรมใดๆ ตัดขาดตัวเองจากสิ่งแวดล้อม ก็ลักษณะคนเสียสติ Out of mind ไม่หลับนอน หวาดผวาเมื่อมีคนเข้าใกล้ ซึมเศร้า หมกมุ่นในชีวิต อยากฆ่าตัวตาย ถ้าเมื่อที่เราผู้กระบวนกรว่ามันจะดำเนินไปอย่างนี้ เราก็ดูแล ป้องกัน ได้ อันนี้ก็เป็นส่วนใหญ่ของทางด้านการแพทย์ที่เราพยายามทำอยู่

จริงๆแล้วผู้ที่ถูกกระทำ ความรุนแรงก็ต้องการความช่วยเหลือทั้ง 3 ด้าน ทั้งทางด้านการแพทย์ ทางด้านสังคมสงเคราะห์ และทางด้านกฎหมาย

ปัจจุบันนี้กระบวนกรทางกฎหมายนี้ สำหรับกรุงเทพมหานครเอง ก็ได้มีการพยายามทดลองใช้ เพิ่งเริ่มเมื่อเดือนมกราคม 2548 ร่วมกับกรมคุมประพฤติ ทำเรื่อง "กระบวนกรยุติธรรมสมานฉันท์" คือเราทำงานเรื่องความรุนแรงในครอบครัวมานะนี้ เราก็รู้ว่าจริงๆแล้ว ภรรยาที่ถูกทำร้ายก็ไม่ได้อยากให้สามีไปติดคุก เพราะฉะนั้นเวลาที่ถูกทำร้าย ไปแจ้งความกับตำรวจไว้ บ่อยครั้งตำรวจจะพบว่าเขามาตอนแจ้งความ แล้วก็ไม่ได้เรื่อง เขาไม่ได้อยากให้สามีติดคุก เขาเพียงแต่อยากให้สามีเลิกทำร้ายเขา แต่ที่นี้เหตุที่สามีทำร้ายเขามันก็มีหลายเรื่อง เหตุแม้กระทั่งเรื่องเมาเหล้า สมมติว่าเมาเหล้า เราก็ต้องดูว่ากินเหล้าประจำหรือเปล่า ดื่มเหล้าไปแล้วหรือยัง ถ้าเขากินเหล้าประจำเลิกไม่ได้ก็ต้องส่งไปรักษา ตรงนี้ก็เหมือนกับว่าเราต้องดูแลผู้กระทำด้วย ไม่ใช่ผู้ถูกกระทำอย่างเดียว ที่แล้วๆมาเราพยายามดูแลผู้ถูกกระทำ ให้ได้รับความคุ้มครอง ให้ได้รับความปลอดภัย ฟันฟูสภาพ ช่วยเหลือให้ขึ้นได้อีกครั้ง แต่เราทำน้อยในผู้กระทำ ณ จุดนี้ควรจะทำให้มากขึ้นต่อผู้กระทำ เพราะว่าถ้าเราหยุดผู้กระทำไม่ได้ เหตุการณ์ก็อาจดำเนินไปได้เรื่อยๆ

ในด้านของผู้กระทำก็มีหลายอย่าง รวมทั้งกระบวนกรยุติธรรมสมานฉันท์ด้วย ที่หนังสือพิมพ์เรียกว่า "โรงซ่อมสามี" แต่ความจริงก็คือ ผู้กระทำมีอะไรที่บกพร่อง มีอะไรที่ขาด อย่างขาดทักษะชีวิต เช่น โกรธแล้วโกรธรุนแรงมาก ระวังความโกรธไม่อยู่ ต้องทำร้าย หมอเคยไปเห็น Case ที่ระยอง เขา น้ำกรดสาดหน้าภรรยา ซึ่งสาวกว่าตัวเองหลายปี คิดว่าภรรยาไปมีอะไรกับหนุ่มข้างบ้าน ภรรยาเห็นว่าภรรยาไปขึ้นคอกับหนุ่มข้างบ้าน ด้วยความหึงหวงเอน้ำกรดสาด โคนไปครึ่งหน้า หน้าอกก็โดน พอสาดไปแล้ว ก็รีบอุ้มภรรยาไปโรงพยาบาล ร้องให้ บอกจะทำอะไรผมผมก็ยอมทั้งนั้น ช่วยแม่ผมด้วย นี่ก็คือลักษณะของคนทีเวลาโกรธ โกรธรุนแรง บางทีขาดเหตุผล ระวังความโกรธไม่ได้ ทำร้ายเขาไปแล้วมาเสียใจ ดังนั้นตรงนี้ผู้ทำร้ายก็ต้องการความช่วยเหลือเหมือนกัน เขาต้องการการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

กรรมบางอย่าง การฝึกทักษะชีวิตบางเรื่อง เครียดแล้วต้องระบายความเครียดอย่างไร โกรธแล้วต้องระบายความโกรธอย่างไร

กระบวนการยุติธรรมสมานฉันท์เกิดขึ้นเพื่อที่ว่า ให้เวลามันเหมือนคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรมโดยกรมคุมประพฤติ จะเอาเจ้าหน้าที่คุมประพฤติเนี่ยไปทำงานร่วมกับอาสาสมัครเผื่อหวังในชุมชน ถ้ามีความรุนแรงเกิดขึ้น ก็จะมีการตรวจสอบว่านี่เกิดเป็นครั้งที่เท่าไร บาดเจ็บมากน้อยแค่ไหน และทีมสหวิชาชีพจะทำงานร่วมกัน ก็จะมีการตกลงกันว่าเราจะมีการคุมประพฤตินะ และปัญหาของเขาคืออะไร ถ้าติดเหล้า ส่งไปรักษาการติดเหล้า ไม่มีทักษะชีวิต ส่งไปฝึก เพื่อที่ว่าเขาจะได้กลับมาเป็นคนที่ดีดูแลตัวเองได้ และมาดูแลครอบครัวได้ โดยครอบครัวได้รับความปลอดภัย คือเราก็ยังมองเห็นความสำคัญของครอบครัวอยู่เสมอ ว่าเป็นสถาบันที่สำคัญ หากสามารถจะรักษาได้ก็อยากรักษาไว้แต่ระหว่างคุมประพฤติ หากเขาไม่ทำตามข้อกำหนด ผิดสัญญา การฟ้องร้องเกิดขึ้นได้ตลอด ก็เป็นการร่วมกันระหว่างโรงพยาบาล(ใน ก.ท.ม.) โรงพัก และกรมคุมประพฤติ จะทำโครงการปีหนึ่ง เพื่อศึกษารูปแบบด้วย และศึกษาด้วยว่าลักษณะของการทำร้ายร่างกายจริงๆแล้ว ความเสียหายที่เกิดมันเป็นลักษณะไหนบ้าง รวมทั้งทุกขั้นตอน (ตั้งแต่ป้องกันเหตุ จนฟื้นฟูจนเขากลับมา) ศึกษาว่าแต่ละขั้นตอนมีการปฏิบัติที่ถูกต้องแค่ไหน และผู้ปฏิบัติมีความมั่นใจแค่ไหน อยากได้อะไรเพิ่มเติม ทั้งในแง่ความรู้และการสนับสนุนอื่นๆ อันนี้ก็จะเป็นการศึกษาวิจัยรูปแบบ 1 ปี เพื่อที่จะมาปรับรูปแบบที่เหมาะสม

กรุงเทพมหานครเองที่หมอบอยู่ตอนนี้เราก็ทำโครงการ "ครอบครัวเป็นสุข ชุมชนเข้มแข็ง" ก็จะมีการป้องกันความรุนแรงทั้ง 3 ระดับ primary secondary thirdthery อย่างครบวงจร รวมทั้งการทำงานในเชิงสหวิชาชีพที่กำลังเป็นลักษณะ operational research ควบกับกรมคุมประพฤติในปี 2548 นี้

คำถามจากผู้เข้าร่วมประชุม

คำถาม : มี Case ผู้หญิงถูกข่มขืน กลางคืนนอนไม่หลับเลย

คำตอบ : กลางวันหลับไหมคะ (ตอบว่า "หลับ") อันนี้สะท้อนได้ว่าเขาจะฝันเห็น คือประสบการณ์ของเขาเหตุเกิดกลางคืน คือเขาจะไม่ไว้ใจตอนกลางคืน พอกลางคืนจะระแวงระวังตัวเองเป็นพิเศษ จะไม่ไว้ใจเวลาตอนกลางคืน เพราะจะต้องตื่นไว้เพื่อดูแลตัวเอง เพราะเหตุเกิดกลางคืน ไม่สามารถล้มตรงนั้นได้ PTSD เนี่ยรุนแรงมาก หลายคนเป็นแรมปี แต่หากเขายังมองชีวิตมีความหวังไม่เป็นไร อย่าให้เกิดภาวะซึมเศร้า ถ้าเมื่อไรเขาอยู่ตรงนี้อยู่แล้วเกิดภาวะตื่นหวัง เขารู้สึกว่าตัวเองผิดปกติ อาจจะไปฆ่าตัวตายได้ เพราะฉะนั้นตรงนี้ถ้าหลับกลางวันได้ ไม่เป็นไร เพราะการหลับคือการพักผ่อน

คนบางอาชีพเขาก็ไม่นอนกลางคืน คือ ตรงนี้อ่าไปชี้แนะเขาว่าเขาฝึกปกติ ให้เขายอมรับไป คือ นอนกลางวันก็ได้เหมือนกัน ร่างกายก็ได้การพักผ่อน สามารถมีร่างกายที่สมบูรณ์ อย่าพยายามไปหวนคิดถึงที่เคียดขึ้น อย่าไปอ้างว่า เอ! มันควรจะนอนกลางคืนได้แล้วนะ ไม่ควรจะนอนกลางวัน ไม่ควรไปตอกย้ำตรงนั้น บางครั้งเขายังไปถึงตรงนั้นไม่ได้ เต็มว่าเขาจะรู้สึกว่าเขาฝึกปกติ อาจจะเกิดภาวะตื่นหวังได้ การฟื้นฟูจิตใจต้องกระทำโดยคนที่รู้จริงเรื่องกระบวนการว่าจะให้เขาคืนสู่สภาพได้อย่างไร แต่อย่าลืมว่าบุคคลแวดล้อมก็สำคัญ เช่น ครอบครัว พ่อแม่ พี่น้อง คือให้คนรอบข้างเขามีแนวคิดการดูแลเหมือนเรา อย่าให้ขัดแย้งกัน คนเหล่านั้นจะเป็นแนวร่วมเราได้อย่างไร แนะนำเขาด้วย เพราะตรงนี้จะทำให้ผลการดูแลดีขึ้น เพราะเราในฐานะนักวิชาชีพ เราไม่ได้เห็นเขาตลอดเวลา คนใกล้ชิดต่างหากที่จะอยู่กับเขามากกว่าเรา เพราะฉะนั้นทำให้คนใกล้ชิดได้เข้าใจ และมีแนวคิดเดียวกับเรา จะช่วย case ได้มาก

ถอดคำบรรยาย หัวข้อ

ระบบการสอบสวนเพื่ออำนวยความสะดวก

บรรยายโดย พล.ต.ต. ชัชวาลย์ สุขสมจิตร

รองผู้บัญชาการตำรวจนครบาล งานพิทักษ์เด็กเยาวชนและสตรี

สวัสดีผู้เข้าร่วมประชุมระดมสมองทุกท่านนะครับ สำหรับงานของตำรวจที่เกี่ยวข้องกับการยุติความรุนแรงในครอบครัว มีแนวคิดและที่มาจากกรมตำรวจในอดีตหรือสำนักงานตำรวจแห่งชาติอย่างไร

เราคิดว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องสำคัญ ไม่ใช่เป็นเรื่องการทำร้ายธรรมดาทั่วไป แต่หากพูดถึงทางกฎหมายแล้ว การทำร้ายแบบนี้เป็นความผิดที่ยอมความไม่ได้ ถึงแม้ว่าตอนแรกบอกเขาเรื่อง แล้วตอนหลังจะมาถอนเรื่องก็ถอนไม่ได้

หากบาดเจ็บไม่เกิน 7 วัน ไม่มีเลือดคอกยางออก ไม่มีบาดแผล ไม่มีการใช้อาวุธ เรียกว่า ได้รับบาดเจ็บที่ไม่ถึงอันตรายแก่กาย (โทษน้อย คือลหุโทษ ถ้ามองในแง่การดำเนินคดีแล้ว ไม่สามารถจับกุมผู้ที่ทำให้ จดชื่อที่อยู่แล้วก็กลับไป ตำรวจทำได้แค่นั้น) -- ตรงนี้มาจากคำพิพากษาฎีกา

หากมีบาดแผลที่เกิน 7 วัน มีเลือดคอกยางออก จะมองว่าเป็นการบาดเจ็บ เรียกว่า ได้รับบาดเจ็บที่ถึงอันตรายแก่กาย

นอกจากนี้จะมีที่หนักกว่านั้น คือ สาหัส เช่น เสียแขนขา ขาหัก แขนหัก เราเรียกกันว่า ไม่สามารถประกอบกรณียกิจได้เกิน 20 วัน โทษก็หนักขึ้นมาอีกหน่อย

ที่หนักที่สุดเลย คือ ถึงแก่ชีวิต กฎหมายเรียกว่า "ฆ่าคนตายโดยไม่เจตนา" "ทำร้ายร่างกายเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย"

จะเห็นว่า ทั้งหมดนี้ คือ 1. ทำร้ายร่างกายแต่ไม่ถึงอันตรายแก่กาย 2. ทำร้ายร่างกายจนได้รับบาดเจ็บที่ถึงอันตรายแก่กาย 3. ทำร้ายร่างกายจนได้รับบาดเจ็บสาหัส 4. ทำร้ายร่างกายจนถึงแก่ชีวิต

ทั้งหมดนี้เป็นความผิดทางอาญาที่ไม่สามารถจะยอมความกันได้ ถึงแม้เล็กน้อยก็ยอมความไม่ได้ กฎหมายไม่เปิดช่องให้ยอมความกันได้ ถึงแม้ว่าจะเป็นเรื่องระหว่างสามีภรรยา เป็นเรื่องระหว่างพ่อแม่กับลูก ระหว่างคนในครอบครัว (ซึ่งต่างจากการลักทรัพย์ ในกรณีลักทรัพย์ (จริงๆก็ยอมความไม่ได้) แต่ในกรณีที่ถูกไปขโมยของพ่อ กฎหมายให้ถือว่ายอมความได้ สามารถถอนแจ้งความได้ กรณีสามีภรรยาขโมยของกัน กฎหมายก็ให้ถือว่ายอมความได้เช่นกัน) แต่ในกรณีทำร้ายร่างกาย ไม่มีเลย

เพราะฉะนั้น ในข้อจำกัดของกฎหมายในกรณีของการทำร้ายร่างกาย ไม่ว่าจะบาดเจ็บเล็กน้อย หรือมากมายขนาดไหน ทั้งหมดนี้ย่อมความไม่ได้เลย หากเรื่องมาถึงโรงพัก บอกให้ดำเนินคดีกับ ผู้กระทำ ตำรวจต้องสอบสวนจนเสร็จสิ้น ถึงแม้ว่าคนที่ถูกทำร้ายจะมาบอกตอนหลังว่าไม่เอาเรื่อง ตำรวจก็หยุดไม่ได้ คือ หยุดสอบสวนไม่ได้ อัยการจะหยุดไม่ฟ้องก็ไม่ได้

ในกรณีที่มาแจ้งความว่าถูกทำร้าย แล้วก็มาบอกว่าขอถอนแจ้งความไม่เอาเรื่องแล้ว กรณี กฎหมายบอกว่าถอนได้ แต่มันมีข้อยกเว้นไว้ คือ "ถอนได้แต่ไม่ตัดสิทธิพนักงานสอบสวนที่จะ สอบสวน ไม่ตัดสิทธิอัยการที่จะฟ้อง" เพราะฉะนั้นพอพูดถึงคำว่า "ไม่ตัดสิทธิ" เนี่ย ในทางปฏิบัติก็ไม่ เคยมีพนักงานสอบสวนคนไหนใช้สิทธิไม่สอบสวน ไม่มีอัยการคนไหนใช้สิทธิไม่ฟ้อง ส่วนใหญ่ก็มีการ สอบสวนหรือการฟ้อง เพราะเราถือว่าการทำร้าย เป็นการกระทำที่ก่อให้เกิดการเสียหายไม่ใช่แต่ เฉพาะตัวคนเท่านั้น แต่มันกระทบไปถึงสังคมด้วย แต่การที่ไปถอนเรื่องนั้น จะมีผลขอเหตุบรรเทาโทษ ต่อศาล ว่าคนทำเขาสำนึกผิดแล้ว เพื่อให้ศาลใช้ดุลพินิจที่จะลงโทษ ดังนั้น การถอนแจ้งความในที่นี้ เป็นเหตุบรรเทาโทษเท่านั้น แต่ไม่ได้ทำให้เรื่องนั้นยุติหรือเลิกไป

ดังนั้น ข้อจำกัดจากกรณีนี้ เมื่อเรื่องการทำร้ายร่างกาย ทำถึงตำรวจ ตำรวจก็จะสอบสวน และถ้า หากมีคนทำ ก็จะดำเนินคดีกับคนทำ

ทางสำนักงานตำรวจแห่งชาติหรือกรมตำรวจในอดีตก็มองว่า เรื่องสามีภรรยาเนี่ยเป็นเรื่องใน ครอบครัว ถ้าเราจะใช้หลักกฎหมายที่พูดมาเมื่อกี้ทั้งหมด คือ มาแจ้งความก็รับแจ้งความแล้วดำเนินคดี เลย ก็กลัวว่ามันอาจจะส่งผลกระทบต่อครอบครัว หากมีการไกล่เกลี่ยกันได้ก็ดี ก็เลยมีการออกมาเป็น ระเบียบ

ระเบียบของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ปี 2543 "ในกรณีที่สามีภรรยากล่าวหาอีกฝ่ายหนึ่งทำ ร้ายร่างกาย หากมิได้ใช้อาวุธหรือบาดเจ็บไม่ถึงสาหัส หรือมิได้เกิดบนถนนหลวง ประกอบกับการ กระทำนั้นมิได้มาจากเจตนาชั่วร้าย เช่น ทำเพื่อการตักเตือนสั่งสอน เป็นต้น" - กรณีเมื่ออ่านแล้ว ผู้หญิงหลายท่านอ่านแล้วทำใจไม่ได้ เหมือนกับว่าให้ผู้ชายทำร้ายผู้หญิงได้ ถือเป็นการสั่งสอน แต่หาก พิจารณาจากเจตนากรณีนี้ ตำรวจเองไม่อยากจะให้มีการดำเนินคดี เรามองตัวนั้นเป็นเป้าก่อน แต่การมา อย่างแบบนี้คงใช้ไม่ได้ คงต้องมีการปรับปรุงแก้ไข - จริงๆแล้วการเขียนแบบนี้เป็นการเขียนให้มี ทางออกเพื่อให้ออกตัวได้ว่า หากมีการแจ้งความแล้วเนี่ย แทนที่จะดำเนินคดีทำเฉยๆ ก็อย่าไปทำ คือ จุดหมายมีอยู่กรณีนี้คิดเฉยๆครับ "...ให้พนักงานสอบสวนพยายามชี้แจง ให้เรื่องยุติกันเสีย..." นี่คือ เป้าของมัน คือ ไม่อยากให้มีการดำเนินคดี (แต่ต่อไปคงต้องมีการปรับปรุงถ้อยคำแน่นอน)

การให้พยายามชี้แจง - - พอในภาคปฏิบัติ พนักงานสอบสวนจำนวนหนึ่งจะเห็นว่าเป็นเรื่อง ภายในครอบครัว แทนที่จะทำให้สงบเรียบร้อย ก็เป็นในทางที่ไม่ยอมทำอะไรเลย คือ ไกล่เกลี่ยถูกเฉยๆ

แล้วให้กลับบ้านไป อีกอย่างหนึ่งก็คือ ถึงแม้ว่าจะพยายามทำอะไรมากกว่านั้น ก็ไม่มีกระบวนการหรือ กลไกมารองรับ จะให้ร้อยเวรแค่คนเดียวมาใกล้เกลี่ยแล้วดูแลต่อให้เรียบร้อย ไม่มีทางหροกครับ เพราะ ร้อยเวรเขาเข้าเวร เขาไม่ได้มีงานเรื่องนี้เรื่องเดียว มีงานตั้งร้อยแปดพันประการ เช่น ระหว่างใกล้เกลี่ย คดีนี้อยู่ ปราบกว่าของก็หาย ไฟก็ไหม้ รถก็ชนกัน ร้อยเวรก็เลยเอาง่ายๆก็คือ ถามว่าจะดีกันไหม ถ้าดีก็ดี กัน กลับบ้านไป แต่ถ้าไม่ดีกัน ผมจะดำเนินคดี หน้าที่เขาหมดแล้ว

ถ้าบอกว่าดีกัน ลงบันทึกประจำวันข้อหนึ่งว่าไม่ติดใจเอาเรื่องแล้ว กลับบ้านไป มีกระบวนการ โดมาดูแลคนคู่นี้ต่ออีกไหม ไม่มี ในสังคมไม่เคยมีใครกลับมาดูแลคนคู่นี้ต่อ ก็คือกลับไปอยู่ตาม ขตากรรม สุดท้ายก็ตีกันมาอีก บางทีหนักกว่าเดิม

ปัญหานี้จึงต้องทำงานแบบสหวิชาชีพ คนแต่ละกลุ่มแต่ละคณะมาทำงานร่วมกัน ร่วม รับผิดชอบแต่ละช่วง แต่ละตอน ตอนของตำรวจแคไหนด ตอนของการแพทย์แคไหนด ตอนของสถาน สงเคราะห์แคไหนด องค์กรเอกชนแคไหนด นี่คือหลายภาคหลายส่วนมาช่วยกันมันถึงจะสำเร็จ ให้มี กฎหมายให้มีระเบียบ เท่าที่เป็นอยู่ทุกวันนี้ไม่มีทาง มันก็จะเป็นไปได้ด้วยความง่ายที่อยากจะให้เรื่องจบ หากไม่จบก็มีการฟ้องร้องไป ซึ่งก็ไม่มีอะไรดีขึ้นในครอบครัว พ่ออาจตีลูก แม่กับลูกอยู่ด้วยกันไม่มี คนดูแล จึงกลายเป็นกรณีที่หลากหลายแม่ก็เลยบอกว่าอย่าเอาเรื่องพ่อเลย เพราะไม่มีคนดูแล ปัญหาที่เลย ไม่ได้รับการแก้ไข เดียวก็ตีกันอีกแล้ว

หากจะมองในแง่ของตำรวจ โดยพื้นฐานของตำรวจไม่ยอกดำเนินคดีอยู่แล้ว แต่จะเอาอะไรมา สนับสนุน สิ่งที่ตำรวจกลัวที่สุดคือเรื่อง "ละเว้น" ถ้าเมื่อละเว้นไม่ทำก็ผิดกฎหมาย ป.อาญา 157 อีก ประการหนึ่งคือ ผิดวินัย ในส่วนของวินัยชี้เลยว่า ในกรณีที่ไม่รับคำร้องทุกข์หรือไม่ดำเนินคดี ให้ถือว่า ผิดวินัยร้ายแรง เมื่อกล่าวละเว้น และวินัยร้ายแรง แล้วไม่มีช่องกฎหมายให้เขา เขาก็จะเลือกที่จะรับทำ หมด หมายความว่า เมื่อมีคนมาแจ้งความ เขาจะรับไว้ทำการสอบสวน

ผมได้ไปคุยกับ ดร.กิตติพงษ์ อธิบดีกรมคุมประพฤติ ว่ามีกฎหมายอีกมาตราหนึ่ง เขียนไว้ว่า จะทำก็ได้ ไม่ทำก็ได้ แต่ว่าในภาคปฏิบัติที่ทำมาไม่ค่อยมีที่จะไม่ทำ ก็คือ จะเลือกทำ หมายความว่า มี ผู้เสียหายขอความช่วยเหลือ แต่ไม่ขอมาร้องทุกข์ หลักกฎหมายบอกอย่างนี้ครับ บอกว่า "พนักงาน สอบสวนจะไม่ทำการสอบสวนในกรณีต่อไปนี้ได้ - ถ้ามี "ก็ได้" แปลว่าให้ใช้ดุลยพินิจ คือ ทำก็ได้ ไม่ ทำก็ได้ แต่ในการใช้ดุลยพินิจ ในกรณีที่ผู้เสียหายขอความช่วยเหลือ (ในกรณีที่ขอมความไม่ได้) เช่น เรื่องทำร้ายร่างกาย ในภาคปฏิบัติของตำรวจ มาตรา 121 (1) ในกรณีที่ผู้เสียหายมาขอความช่วยเหลือ พนักงานสอบสวนไม่ต้องสอบสวนก็ได้ มาขอความช่วยเหลือ ต่างจากมาร้องทุกข์ มาร้องทุกข์ คือ มี เจตนาที่จะให้คนที่ทำผิดได้รับโทษ ถ้าผู้เสียหายต้องการแบบนี้ จบเลขครับไม่ต้องไปพูดเรื่องอื่นเลย เพราะต้องดำเนินคดีอย่างเดียว ต้องสู่กระบวนการสอบสวนดำเนินคดีตามกฎหมาย แต่จะไม่สอบสวนก็

ได้ ในความหมายนี้ คือ ผู้เสียหายไม่ประสงค์จะร้องทุกข์ แต่มาบอกแล้วว่าถูกสามีทำร้ายร่างกาย ไม่ต้องการเอาเรื่อง แต่มาขอความช่วยเหลือ ว่าทำอย่างไรจะ ไม่ให้สามีมาทำร้ายเขาอีก อยากช่วยเรียกสามี มาไกล่เกลี่ย – แบบนี้อยู่ในความหมายว่า ไม่มีเจตนาที่จะเอาโทษกับผู้ทำผิด

ในกรณีที่เขาขอความช่วยเหลือแต่ไม่ร้องทุกข์ กฎหมายเปิดว่า จะสอบสวนหรือไม่ก็ได้ ในทางตำรวจ หากไม่ใช่เรื่องในครอบครัว ตำรวจจะยึดแนวสอบสวนทั้งหมด ในกรณีที่ไม่ใช่เรื่องขอม ความได้เนี่ย หลักปฏิบัติของตำรวจแล้ว จะสอบสวนทั้งหมด แต่เรื่องของความรุนแรงในครอบครัว จะ เป็นข้อยกเว้น คือ ให้สามารถใช้วิธีการไม่สอบสวน ถ้าเขาเพียงแต่มาขอความช่วยเหลือ แต่หากเขา ไม่ได้มาขอความช่วยเหลือ เขายืนยันมาร้องทุกข์ ทุกอย่างจบ ต้องดำเนินคดีทางกฎหมาย เพราะฉะนั้น การที่มีทางออกของกฎหมายมาแบบนี้ะ มันจึงมาสู่เรื่องครอบครัวสมานฉันท์

ครอบครัวสมานฉันท์ ต้องเริ่มต้นจากคนที่ถูกทำร้ายไม่ประสงค์จะร้องทุกข์ เข้ามาใน ความหมายของการขอความช่วยเหลือ ตำรวจจะได้เอาข้อนี้มาเป็นเหตุผลในการไม่สอบสวน (จะได้ไม่ โคนเรื่อง "ละเว้น")

ในมาตรา 125 ในกรณีที่มีคนมาขอความช่วยเหลือ เราก็ต้องทำตามที่เขาขอความช่วยเหลือ แต่ ถ้าหากทำไปตามที่ขอความช่วยเหลือแล้ว จำเป็นต้องไปสู่กระบวนการสอบสวนดำเนินคดีกับคนที่ กระทำ ก็เอาเรื่องที่มาขอความช่วยเหลือ เข้าไปสู่กระบวนการร้องทุกข์กล่าวโทษ ให้มีการดำเนินตาม กฎหมายต่อไป

ครอบครัวสมานฉันท์ เราต้องการที่จะทำในกรณีที่คนในครอบครัวนั้น ไม่ประสงค์จะให้ มี การดำเนินคดี เริ่มจากตัวผู้ถูกกระทำก่อน ผู้ถูกกระทำไม่ประสงค์จะเอาเรื่องกับผู้กระทำ คนที่กระทำ สมัครงใจที่จะเข้ามาสู่การแก้ไขปรับปรุงพฤติกรรมที่จะไม่ทำเขาอีก คน 2 กลุ่มนี้ เมื่อหันหน้าเข้ามาและ ทำไปตามความช่วยเหลือ ก็ไม่ต้องดำเนินคดีตามกฎหมาย แต่เรื่องยังไม่จบ 2 คนนี้ ต้องได้รับการดูแล เช่น แพทย์เข้าดูแล นักจิต นักสังคมเข้ามาดูแล การปฏิบัติตัวของเขาต้องทำอะไร ต้องทำตาม โปรแกรมอย่างไร ถ้าคนที่กระทำ ยอมทำตามโปรแกรม คนที่ถูกกระทำ พอใจแล้ว ก็จบกันไป

ที่บอกว่า ครอบครัวสมานฉันท์ เป็นกระบวนการยุติธรรมทางเลือก ไม่ใช่เป็นเรื่องที่ตำรวจ เลือกลง เป็นเรื่องที่คนถูกทำเลือกแต่ต้นก่อน ก็คือ ขอความช่วยเหลือโดยไม่ร้องทุกข์ คนที่ทำก็เลือกที่จะ ออกจากโปรแกรมด้วย แต่หากเจอคนที่ทำบอกว่า เฮ้ย! ยังไงก็ได้ อยากจะทำอะไรก็ทำไปเถอะ ให้ติด คุกติดตะรางก็ยังดี – เรื่องนี้ก็ต้องว่าไปตามกระบวนการของกฎหมาย เพราะครอบครัวสมานฉันท์จะ เกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อ ทั้งสองฝ่ายยินยอมและสมัครงใจเข้ากระบวนการ

ตอนนี้โครงการครอบครัวสมานฉันท์ เป็นโครงการนำร่อง ให้ทำอยู่ในนครบาล ทั้งหมด 30 สถานีตำรวจ 3 บกน. คือ บกน. 2 , 4 และ 7

นอกจากนี้ มีอีกประเด็นที่สำคัญ คือ เรื่องของอายุความ ในกรณีทำร้ายร่างกายไม่ถึงอันตรายแก่กาย อายุความ 1 ปี สมมติมีผู้หนึ่งมาขอเข้าโปรแกรม ทุกอย่างไม่มีอะไรเกิดขึ้นใน 1 ปี พอเกินปีหนึ่งแล้ว จะไปดำเนินคดีกับผู้กระทำไม่ได้ เพราะเกินอายุความไปแล้ว แต่หากเป็นเรื่องบาดเจ็บ อายุความจะ 5 ปี หมายความว่า หากมีคนหนึ่งมาขอความช่วยเหลือ เข้าโครงการสมานฉันท์ ก็ต้องอยู่กันไปให้ได้ 5 ปี แต่หากภายใน 5 ปี เกิดมีเรื่องกัน สามารถฟ้องร้องได้ แต่ถ้า 5 ปีที่อยู่ในโปรแกรมดีทุกอย่าง มาตีกันปีที่ 6 ก็เริ่มนับกันใหม่ เรื่อง 5 ปีที่แล้วไม่เอามาพูด แต่ถ้าสาหัสอายุความ 15 ปี - เรื่องอายุความจะเป็นคล้ายๆ ไม้เรียว คอยกำชับ ให้อยู่ในกรอบ คนจะเกรงกลัว

ในการแก้ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ในส่วนของตำรวจนั้น จิตใจของตำรวจแต่เดิมนั้นไม่ประสงค์จะดำเนินคดีอยู่แล้ว เพียงแต่ว่ามันไม่มีกระบวนการไต่ถามรองรับ พอไม่มีกระบวนการมารองรับ ก็เอาง่ายเข้าว่า แต่หากมีกระบวนการมารองรับ เขาก็รู้สึกว่าจะเอ้อ อยากที่จะทำ เพราะทำแล้วปลอดภัย

ตอนที่ทำโครงการนี้ ผมพูดไปว่า ตำรวจของผมมี 2 ส่วน 1. รับแจ้ง แล้วบอกเขาว่ามีโปรแกรมแบบนี้อยู่นะ สนใจไหม 2. สอบสวน หากผู้เสียหายยืนยันว่า เขาเรื่องแต่ต้น ก็สอบสวนเลย ตำรวจที่สอบสวนเนี่ย เพื่อที่จะให้มันรองรับกันต่อว่า หากเกิดภายใน 1 ปี 5 ปี 10 ปี เกิดมีเรื่องกันขึ้นมา เรื่องที่เกิดขึ้นใน Case นั้นสามารถดำเนินการได้ต่อ ตำรวจที่สอบสวนก็จะเก็บรวบรวมหลักฐานไว้เบื้องต้นก่อน เช่น ในกรณีบาดเจ็บต้องไปให้แพทย์ตรวจ ก็เก็บใบรับรองแพทย์ไว้ คือทุกอย่างที่เกี่ยวข้องจะเก็บไว้ แต่ยังไม่ถึงขั้นสอบสวน เพราะอยู่ในกระบวนการที่จะขอความช่วยเหลือ คือ เก็บหลักฐานไว้สอบสวนเบื้องต้น พยาน แต่เก็บเรื่องไว้เฉยๆ เมื่อผู้เสียหายต้องการจะฟ้องร้องทีหลัง

ตอบคำถามจากผู้เข้าร่วมประชุม

ในกรณีที่เขามาขอความช่วยเหลือ โดยหน้าที่ของตำรวจเอง มีหน้าที่ที่จะทำตามคำขอความช่วยเหลือ การทำตามคำขอความช่วยเหลือ ในคำถามบอกว่า เมื่อเขามาขอความช่วยเหลือ แล้วตำรวจบอกว่า เรื่องของหัวเมียไม่สนใจ ตำรวจจะโดนเรื่องละเว้นไหม

ตามกฎหมายที่พูดไปเมื่อสักครู่นี้ เมื่อมีคนมาขอความช่วยเหลือ ตำรวจจะไม่สอบสวนก็ได้ ไปมองในแง่ของการสอบสวน แต่ในกรณีที่ไม่ได้พูดเรื่องสอบสวนก็เป็นหน้าที่ของตำรวจที่ต้องดูแลแก้ไข เพราะเขามาขอความช่วยเหลือ ถ้ากรณีที่ตำรวจ ไม่ทำอะไรเลย จะถือว่าเป็นการละเว้นไหม ถ้ามองของในแง่การละเว้น องค์ประกอบของเรื่องละเว้น ไม่ใช่แค่ไม่ทำแล้วก็ละเว้น มันจะต้องบอกว่า ต้องทำอะไรบ้าง แล้วก็ไม่ได้ทำ แล้วก็ให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด ถ้าเกิดเข้าลักษณะนั้นทั้งหมดตรง

ความหมายนี้ ก็เป็นการละเว้น เพราะฉะนั้นคนที่มาขอความช่วยเหลือ ถ้าบอกว่าตัวเองนั้น ไม่ได้รับการปฏิบัติ รู้สึกเสียหายก็อาจจะมองว่าเป็นการละเว้นการปฏิบัติได้

ถ้าพูดถึงการดำเนินการในคดีละเว้น มันก็จะไปผิดกฎหมายอีกบทหนึ่ง ที่เรียกว่า ความผิดตามกฎหมายอาญาในเรื่องของการละเว้นการปฏิบัติงานตามหน้าที่ เช่นเดียวกับกรณีที่เรามาร้องทุกข์แล้ว ไม่ยอมรับเรื่องไว้สอบสวน เขาก็มองว่านั่นคือการละเว้น เพราะคุณมีหน้าที่ต้องรับไว้ทำการสอบสวน แต่ที่คุณไม่รับ ก็มองในเรื่องของการละเว้นได้ เช่นเดียวกันหากมาขอความช่วยเหลือ แต่ไม่ช่วยก็อาจถูกมองในแง่ของการละเว้นได้ แต่ทั้งหมดนี้ต้องมีเจตนาพิเศษที่บอกว่า ต้องก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด เป็นการจงใจที่ก่อให้เกิดความเสียหาย แต่ถ้าเกิดทำไปเพราะใจเกิน มองว่าเป็นปัญหาเล็กน้อยไม่ทำ อันนี้ก็ต้องมาเถียงกัน ก็ต้องเป็นเรื่องของข้อกฎหมาย ในตัวคนที่เสียหาย สามารถป้องกันสิทธิของตัวเองได้ ถ้ามองว่าตัวเองเสียหาย ตัวเองก็ต้องไปสู้ดำเนินการที่จะแจ้งความให้ดำเนินคดีกับคนที่ละเว้นแล้วเมื่อดำเนินการคดีกับคนที่ละเว้นแล้วเนี่ย ตำรวจก็ไม่ได้สอบสวนแล้ว เพราะเรื่องนี้ถือเป็นความคิดต่อตำแหน่งหน้าที่ข้าราชการ เขาจะส่งเรื่องให้ ปปช. ปปช.ก็จะไปไต่สวน ตำรวจผู้ปฏิบัติก็ต้องไปแก้ตัวกับ ปปช. ว่าเพราะอะไรอย่างไร แล้วให้ปปช. ชี้มูลว่าผิดละเว้นไหม ถ้าผิดเขาก็ส่งอัยการฟ้องศาล ถ้าไม่ผิดเรื่องก็ตกไป

ถ้าตอบก็คือว่า คนที่เสียหายป้องกันสิทธิของตัวเองได้ด้วย การแจ้งความให้ดำเนินคดีกับคนที่ละเว้น แต่ผลจะเป็นอย่างไรนั้น ก็ต้องอยู่ที่ผลของการดำเนินการในเบื้องต้นและก็ของปปช.

ตอบคำถามจากผู้เข้าร่วมประชุม

ถ้าเกิดว่าเขาประสงค์ที่จะเข้ากระบวนการครอบครัวสามานฉันท์ เรียกว่า เขาขอความช่วยเหลือ เพราะไม่ต้องการที่จะเอาเรื่องคนที่ทำ การดูแลตรงนี้ดูแลทั้งสองส่วน ส่วนหนึ่งดูแลคนที่ถูกทำ ก็คือคนที่เป็นผู้ถูกทำร้ายก็จะมีกระบวนการดูแลรักษา ในขณะที่เดียวกัน คนที่ทำก็ต้องเข้ากระบวนการด้วย ผมถึงได้บอกว่ากระบวนการแบบนี้จะเกิดขึ้น มันต้องเกิดจากการสมัครใจของคนสองคน

ส่วนการดูแลคนสองกลุ่มนี้ จะดูแลอย่างไร กระบวนการจะมีครบ จะมีด้านการแพทย์ ด้านจิต ด้านสังคม

จากที่แรกจะมีการประชุมก่อนว่า Case นี้มันเข้าข่ายที่เราจะทำได้แล้ว คนที่เสียหายประสงค์อยากให้อภัย คนที่ทำยอมเข้าสู่กระบวนการนี้ ก็คือ ทุกคนเข้ามาอยู่ในกลุ่มก้อนที่จะแก้ปัญหาเรื่องนี้ กระบวนการที่ทำต่อ ก็จะมี สหวิชาชีพในแต่ละสาขาเข้ามาดูแล แล้วก็มีการทำรายงาน ก็คือ ว่าเมื่อมีการกำหนดเงื่อนไขว่าคุณต้องทำอย่างนี้นะ ก็จะมีคนไปติดตามผล เช่น อยู่ในชุมชน ก็จะมีอาสาสมัครของ

กรมคุมประพฤติ หรือเจ้าหน้าที่ของกรมคุมประพฤติคอยสอดส่องดูว่าคนนี้ทำตามเงื่อนไขไหม หากทำจนจบโปรแกรม ครอบครัวนี้เสมือนจันท์แล้ว จะมีการสรุปว่าเรื่องนี้เข้าโปรแกรมแล้วทุกอย่างเรียบร้อย เรื่องก็จะจบอยู่แค่นั้น แต่ผมบอกว่าเรื่องที่ยังอยู่ตอนนี้มันมีอายุความกำกับไว้ เช่น ภายใน 1 ปี (กรณีเล็กน้อย) 5 ปี (กรณีบาดเจ็บ) 10 ปี (กรณีสาหัส) ในช่วงระยะเวลาเหล่านี้คุณอย่ามาทำอะไรเขาอีกนะ หากทำอีกไฮ้เรื่องที่ยังจบไว้เมื่อก็สามารถหยิบขึ้นมาได้ใหม่

เรื่องนี้ต้องเกิดจากความสมัครใจทั้งหมด เป็นกระบวนการยุติธรรมทางเลือก คือมาจากการเลือกของคู่กรณี ไม่มีกฎระเบียบอะไรมาบังคับ หากเทียบกับยาเสพติด ก็คือ การสมัครใจเข้ามาบำบัด ไม่ใช่บังคับเข้ามาบำบัด ต่อไปมันจะมีกฎหมายออกมาก็คือ พ.ร.บ.บุคลิกภาพรุนแรงในครอบครัว ถ้ามีกฎหมายฉบับนั้นออกมา กฎหมายฉบับนั้นอาจจะเป็นการบังคับบำบัดได้บางส่วน แต่วันนี้ยังไม่มี

ผู้เข้าร่วมประชุมแสดงความคิดเห็น

(พ.ต.อ.หญิงจันทนา วิทวัสสิริ - แพทย์โรงพยาบาลตำรวจ)

ปัญหามันไม่ได้มีอยู่ว่า ความรุนแรงในครอบครัว เมื่อถึงตำรวจ ตำรวจก็ได้บริหารจัดการอย่างที่ท่านได้เรียนให้ทราบแล้ว แต่ปัญหาอีกส่วนหนึ่งที่มันจมน้ำอยู่ และมันยังไม่โผล่ขึ้นมาเลย ก็คือ ความรุนแรงในครอบครัวที่ไม่ได้รายงานให้ตำรวจทราบ หลายส่วนที่มีบาดเจ็บ แล้วไปโรงพยาบาล แต่ไม่ได้มีการ early detection ได้เข้าระบบการดำเนินการอะไรแบบนี้ ซึ่งกำลังคิดว่า พวกเราทุกคนต้องคำนึงถึงส่วนที่จมน้ำ ไม่ใช่ในส่วนที่ตำรวจได้รับแจ้งแล้วทำหรือไม่ทำอย่างเดียว อันนั้นเป็นส่วนน้อย แต่ส่วนใหญ่แล้วจริงๆ ความรุนแรงในครอบครัว อย่างที่ท่านว่า ช้างบ้านไต่ยัน เเถยกันทั้งวันเลย แต่เรื่องมันไม่เคยมาถึงตำรวจ อันนั้นมากกว่านะคะ คือการทำงานในเชิงรุกของกลุ่มพวกเรามากกว่านะคะ ขอบคุณค่ะ

ผู้เข้าร่วมประชุมแสดงความคิดเห็น

(คุณสุเพ็ญศรี พึ่งโชคสูง – มูลนิธิเพื่อนหญิง)

เมื่อเราส่ง Case ไปที่โรงพยาบาล สถานีตำรวจ หรือกรมคุมประพฤติ ตรงส่วนเรานี่ต้องเป็นแกนกลาง สมมติเราส่งไปที่สถานีตำรวจ ก พร้อมกับทนายความ พอส่งไปปรับดำเนินการเสร็จ พนักงานสอบสวนก็เชิญสามีมา ก็มีการพูดคุยกันจนทั้งสองคนเข้าไปที่กระบวนการที่โรงพยาบาล แล้วกรมคุมประพฤติก็มาพูดคุยกับนักสังคมสงเคราะห์ในโรงพยาบาล

แต่ที่นี้ปัญหามันมีปัญหาการประสานงาน ว่าใครจะเป็นคนประสาน จากการทดลองในโรงพัก ในส่วนของ 3 บกน. พบว่า ร้อยเวรบางสถานีก็ไม่ทราบเรื่อง จะทราบเฉพาะคนที่ไป Workshop เท่านั้นที่จะทราบว่ามันมีขั้นตอนอย่างไร ซึ่งก็อยากจะฝากกับท่านรองชัชวาลย์นะคะว่า น่าจะมีการประชุมเป็นระยะทุก 2 หรือ 3 เดือน เพราะยังมีเจ้าหน้าที่บางคนที่ยังปฏิบัติงานแบบเดิมอยู่ ทั้งๆที่มีระเบียบใหม่ ตรงนี้จะแก้ไขอย่างไร วิธีที่แก้ อาจจะทำ conference case เป็นระยะๆ ทำงานแบบการประสานบูรณาการมากยิ่งขึ้น แล้วก็การพูดคุย เจ้าภาพหลักน่าจะเป็นทั้งสำนักงานตำรวจแห่งชาติและกรมคุมประพฤติ เพราะถ้าจะหวังโรงพยาบาล โรงพยาบาลจะรับ Case เยอะ แต่ตำรวจจะเป็นจุดระงับเหตุเบื้องต้น เป็นคั่นทางของความยุติธรรม แต่คั่นทางของความยุติธรรมทำไม่ได้ เพราะไม่ทราบเรื่องว่าจะทำอย่างไร

จากประสบการณ์ที่รับ Case ผู้หญิงที่ถูกสามีกระทำความรุนแรงเป็นข้าราชการก็เยอะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งตำรวจ แล้วเราก็พยายามจะบอกว่า เชิญนอกรอบมาคุยกับท่านผู้กำกับ เขาก็บอกว่า กลัวสามีจะถูกลดขั้นเงินเดือน กลัวสามีจะถูกลงโทษ หรือบางคนกำลังสอบเนติฯ ได้อยู่แล้วว่าจะไปสอบอัยการ ไปสอบผู้พิพากษา เธอมาทำให้ฉันต้องเป็นแบบนี้ เลยกลับมากระต๊อบอีก อันนี้เป็นปัญหาอยู่ ว่า case นี้จะดำเนินการอย่างไร

ถอดคำบรรยาย หัวข้อ

ข้อเสนอจากตัวจริงเสียงจริงของผู้หญิงที่ประสบปัญหา

บรรยาย โดย คุณนิศ (นามสมมติ)

ดิฉันคือผู้ที่ประสบเหตุการณ์ร้ายมาโดยตรง ประสบมาเต็มที่เลย โดยที่ไม่มีวันแหว่มาก่อน เหมือนกับกะทันหันทันที เป็นผู้ที่โดนมาเต็มๆเลย

ที่จะมาเล่าให้ฟังในวันนี้ ก็หวังว่าเรื่องราวของตัวเองจะเป็นประโยชน์กับผู้ประสบแบบเดียวกัน ในวันที่ไม่ได้มาว่าใคร หรือวิจารณ์ใครทั้งสิ้นนะ

เรื่องก็มีอยู่ว่า เดือนเมษายน 2546 ในขณะที่พักอยู่ที่บ้านพักคนเดียว มันเป็นเวลาตีสอง เราหลับสนิท คนร้ายพังประตูเข้ามา และบุกเข้ามาในห้องนอน ใช้ไฟดวงเล็กๆที่ดูตกตา เหมือนกับไฟของวิทยากร (Pointer – ผู้เขียน) แล้วสภาพตอนนั้นก็ตกใจมาก เอ๊ะ ! ไฟอะไรมาที่ดูตกตา คนร้ายได้เอามือมากดที่หน้าอกไว้ แล้วบอกให้อยู่เฉยๆ อากาวันนั้น มันเหมือนคนจะช็อค แล้วในท้องไม่มีแรง ไม่มีแล้ว ก็รวบรวมพลังตัวเองคืนตัวเองลุกขึ้นยืน แล้วตะโกนว่าช่วยด้วยสุดเสียงของตัวเอง ช่วยด้วย ช่วยด้วย พุดได้ 2 ครั้งเท่านั้น คนร้ายก็ต่อที่ไต่คางที่ขากรรไกร แล้วได้ใช้มีดจี้ที่คอ อย่าร้องนะ ร้องแล้วจะตาย อันนี้คือนาทีที่วิกฤตมากๆ ร้องไม่ได้ ก็พยายามจะตั้งสติว่าร้องไปก็ตายเปล่า แล้วในวินาทีนั้นขากรรไกรมันชาแล้ว มันอ้าไม่ขึ้น ทีนี้พอหลังจากนั้นก็ถามคนร้ายว่าเข้ามาได้อย่างไร คนร้ายบอกจะเอาเงิน เราก็ไปหลบตัวเองในห้องน้ำ ห้องน้ำอยู่ติดกับห้องนอน คนร้ายก็ใช้มีดกระชากลากแขนออกมาจากห้องน้ำ ก็ถูกลากออกมาที่ห้องโถง ก็พอมองแสงไฟจากถนนเข้ามาข้าง ใช้เวลาอันยาวนานคนร้ายอยู่นานมาก รู้สึกว่าเราต้องพูดกับคนร้ายเพื่อที่จะลดความรุนแรงลง ก็คิดว่ารอดตายออกมาด้วยคำพูดที่ว่า เธอก็เป็นคนดีคนหนึ่ง ที่เธอมาทำเรา เพราะเธอจนใช้ไหม เธอก็จน เราก็จนเหมือนกัน ไว้ชีวิตกันเถอะ เธอออกไปเถอะ ก็พยายามพูดดี คนร้ายก็ลดอารมณ์ลง ยืนฝั่งแบบขวางประตูไว้ ก็เป็นเวลานานมากไม่ยอมออกไป ขณะนั้นเราพูดไม่ออกแล้ว ขากรรไกรเราแข็ง มันเจ็บ คนร้ายก็เลยได้โอกาสเดินเข้าประชิดตัว แล้วผลักเข้าห้องนอน เราก็พยายามที่จะสู้ ใช้วิธีการตัวแข็งแต่ก็ไม่สำเร็จ คนร้ายก็ทำการที่รุนแรงมาก แล้วก็ถูกหนีไป คนร้ายก็สำเร็จทำทุกอย่าง

ในวินาทีนั้นกลัวจะตาย ก็บอกว่า อย่าฆ่าเรานะ อย่าฆ่าเรานะ แล้วสติเหลือน้อยเต็มที พอคนร้ายลุกไปก็รู้สึกที่เราไม่ตาย ก็พยายามพุงตัวเองลุกขึ้น เพื่อไปขอความช่วยเหลือ พอตีข้างๆบ้านเขาเคยเป็นอดีตสาววัดร ก็จะไปบอกเขา ไปเรียกเขามาดูที่เกิดเหตุ แต่ยังไม่กล้าบอกเขาว่าเราโดนข่มขืนเพราะเราอาย บอกเขาว่าถูกทำร้ายร่างกาย เขาก็มาดูสภาพ มาเห็นร่องรอยหมดแล้วทุกอย่าง ในขณะที่นั้นเขาดูเสร็จ เขากลับไปบ้าน เราก็อยู่ไม่ได้แล้ว เพราะช่วงนั้นในสมองเราสับสน การที่จะก้าวขาที่ไม่ไหวแล้ว

ก็พยายามรวบรวมพลัง อาการเหมือนกับที่แพทย์หญิงเพ็ญศรีพูดทุกอย่างเลย คือ เดินไม่ไหวก็เดินตามไป ก็ไปกระซิบบอกภรรยาสารวัตรว่า กลัวเป็นเอดส์ ขอล้าง ภรรยาสารวัตรก็ให้เข้าไปล้าง ภรรยาสารวัตรก็บอกว่า ไม่เป็นไร เคี้ยวออกสารวัตรให้ เพราะฉัน ไม่กล้าบอกสารวัตรว่าฉัน โคนข่มขืน

เสร็จแล้วในเวลานั้น จะไปแจ้งความ จะไปอย่างไรล่ะ 1. ไปไม่ไหว 2. ใครจะพาเราไป ช่วงวินาทีนั้นสับสนมาก เพราะไปไม่ไหวด้วย แล้วเด็กที่จะมาเรียนพิเศษก็จะมาด้วย แล้วความวุ่นวายอาจจะเกิดขึ้น ใจอยากจะหาหมอ เพราะกลัวเรื่องเอดส์ ส่วนในเรื่องของกฎหมาย เนี่ยต้องยอมรับว่า ถึงแม้จะเป็นครู เป็นข้าราชการก็จริง ไม่รู้เรื่องกฎหมายเลย ไม่กล้าที่จะไปทันที ก็สับสนมาก แต่ในระหว่างก็จะกลับบ้านทันทีไม่ได้ เพราะบ้านอยู่ต่างจังหวัด ก็ไปหาบ้านขายที่เราเคยซื้อข้าวเขากินประจำ ขายถามว่าครูนอนที่นี่ไหม ก็เลยได้พักที่บ้านขาย นอนที่บ้านขาย 2 คืน เพื่อที่จะรอให้น้องมารับกลับ ซึ่งในตอนนั้นเราอยากจะไปหาหมอ อยากจะไปแจ้งความ ก็ไม่มีใครจะช่วยเราได้ เพราะว่าคนร้ายที่ทำนั้นที่อยู่บริเวณนั้น แล้วเพื่อนบ้านแถวนั้นก็คนของเขาทั้งนั้นเลย

โทรหาน้องสาว ก็ยังไม่กล้าบอกทันทีว่าพี่ โคนข่มขืน เพราะกลัวน้องจะช็อค เพราะรู้ใจกันอยู่ ว่าน้องเป็นห่วง ก็บอกน้องว่า พี่ถูกทำร้ายร่างกาย ใจจะว่าเจอหน้ากันแล้วจะบอก แต่น้องติดอบรมอยู่ บอกให้พี่รอที่บ้านผู้ปกครองที่ไว้ใจได้ แล้วหนูจะไปรับ พอตกเย็นในวันรุ่งขึ้น ถึงจะกล้าบอกน้องว่า พี่ โคนข่มขืนด้วย น้องก็เลยร้องไห้ในโทรศัพท์ ในช่วงนั้นความสับสนมีมากมาย ไม่กล้าตัดสินใจอะไรทั้งสิ้น พออีก 2 วันน้องมารับ ก็กลับไปที่บ้านเกิด พอถึงบ้านก็เข้าโรงพยาบาลก่อน หมอก็ตรวจ ในช่วงที่ไปอยู่ที่บ้าน พอหลังจากนั้นแล้ว จะมีอาการข้างเคียงมากมาย จะสั่นตลอด เช่น เห็นแสงไฟ ได้ยินเสียงแก็กก็สั่น คือ สวา เหมือนจะเป็นไข้ตลอดเวลา นอนไม่ค่อยได้ พอจะหลับตาลงมันจะสั่น แล้วก็ไม่มีแรง นอนทั้งวัน ใจอยากจะไปทำงานตรงนั้น แต่ไปไม่ไหว อีกกรณีหนึ่งคือยายคน น้องพาไปซื้อข้าวไม่กล้าแยงหน้า กลัวคนโน้นจะรู้ กลัวคนนี้จะรู้ แล้วพี่น้องมีเยอะมาก 7 คน เป็นข้าราชการทั้งหมด ไม่กล้าบอกคนอื่น น้องสาวรู้คนเดียว เหตุที่ไม่กล้าบอกเพราะว่าพี่น้องอยู่ในวงข้าราชการกลัวเขากระทบ กลัวความเคียดแค้นแตกไปต่างจนาๆ ตัดสินใจไม่บอกพี่น้องทั้ง 7 คน ทุกวันนี้ถึงตรงนี้ทรมาณใจมากที่เราไม่รู้เรื่องอะไรแล้วเราบอกพี่น้องเราไม่ได้ เป็นคนไม่ชอบโกหก แต่ก็เหมือนโกหก บอกว่ามาทำงานในกรุงเทพฯ

หลังจากนั้นพอพักฟื้นสักพัก ก็คิดได้ว่า เราจะมานอนอยู่อย่างนี้ไม่ได้แล้ว เราคงต้องหาใครมาช่วย เราต้องแจ้งความแล้ว เราขอมไม่ได้ ก็ได้ดูในทีวี เห็นเบอร์มูลนิธิต่างๆมากมาย ก็ลองโทรดูไปหลายที บางทีก็ได้คำตอบที่ใช่ บางทีก็ไม่ใช่ มีที่แรกบอกว่า พี่อยู่บ้านสบายดี พี่ไม่ต้องไปแจ้งความหรอก อีกที่หนึ่งไปเล่าให้ฟังโดยตรงเลย ยิ่งเล่าไม่ทันจบ เขาให้กลับบ้านไปทำงาน คุณไม่เคียดแค้นตั้งแต่ตอนแรก ไม่เข้มแข็งตั้งแต่ตอนแรก หลังจากนั้นก็กลับไปบ้าน คิดด้วยตัวเองว่าเราคงยอมให้ผ่านไป

ไม่ได้เพราะเราไม่ยอมให้ปัญหามันเกิดกับคนอื่น ก็เลยโทรมาคุยที่มูลนิธิเพื่อนหญิง มูลนิธิเพื่อนหญิง บอกว่าที่นี่ไม่มีที่พัก ให้ไปพักที่บ้านพักฉุกเฉิน พักที่บ้านพักฉุกเฉิน 3 อาทิตย์ ไปพักที่นั่นก็เป็นจุดที่ทำให้เรามีแรงที่จะเดินหน้าต่อ ก็กลับไปบ้าน แล้วโทรมาที่มูลนิธิเพื่อนหญิงอีก

มูลนิธิเพื่อนหญิงก็แนะนำว่า อาศัยความเรายังไม่หมด และคนร้ายก็มีอาวุธด้วย ไปแจ้งความได้ ตรงนี้ทำให้เรามีแรงลุกขึ้นมา กลับมาอีกครั้งที่มูลนิธิเพื่อนหญิง มูลนิธิก็ให้กำลังใจ ได้พูดคุยกับผู้ที่ประสบปัญหาเหมือนกับเรา

พอหลังจากนั้นก็ไปแจ้งความ ไปพบตำรวจ ตำรวจคุมากเลย ท่านร่างใหญ่และเสียงดังมาก โดยเฉพาะเครื่องแบบท่านก็ดูน่ากลัวอยู่แล้ว แต่ตอนหลังก็เข้าใจกันดี ท่านดูว่าทำไมงานปานนี้ คือท่านไม่เข้าใจว่าสภาพของคนที่ไม่ดี แล้วไม่มีแรงที่จะไป แล้วตัวคนเดียว เขาไม่เข้าใจ เขาดูเอา ก็เลยบอกท่านไปว่า ให้ท่านฟังเรื่องหน่อยได้ไหม ขอพูดหน่อยได้ไหม แล้วผลสุดท้ายท่านก็รับฟัง

บางครั้งก็เจอตำรวจไม่ดี (อันนี้เจอตอนไปเป็นเพื่อนคนอื่น) เช่น "เธอมาทำอะไรตรงนี้" ซึ่งมันเป็นคำพูดที่ทำให้คนที่รู้สึกประหม่าอยู่แล้ว กลัวหนักขึ้น นอกจากนี้ก็จะมีคำพูดที่ว่า "ผมเป็นผู้ชายด้วยกัน ผมเข้าใจกันดี"

โดนดูแล้วหลังจากนั้น ก็ต้องติดตามเรื่องจากตำรวจตลอดเวลา ว่าเรื่องของหนูไปถึงไหนแล้ว ตัวเองต้องคอยเช็คตลอดเวลา ซึ่งจริงๆแล้วอยากให้ตำรวจติดต่อกลับมาบ้าง หรือตำรวจหลังจากสอบปากคำแล้ว โทรถามอาการบ้าง หรือส่งข่าวความเคลื่อนไหว เพื่อให้ผู้ประสบเคราะห์ร้ายได้มีกำลังใจ

พออ่านสำนวน สำนวนเราผิด วันที่ข้างบนเป็นวันที่ที่เราถูกกระทำ แต่วันที่บรรทัดข้างล่างเป็นวันที่อีกวันหนึ่ง ก็กลับไปขอแก้สำนวนใหม่ พอไปขอแก้สำนวนใหม่ตำรวจก็พิมพ์กลับมาว่า ผู้เสียหายให้การสับสน เปลี่ยนวันที่ผิด เราก็มีความที่อยากจะเอาใจตำรวจเหมือนกัน เราก็ไม่กล้าที่จะพูดว่าท่านพิมพ์ผิด ก็ต้องเก็บเอาไว้ ซึ่งคำว่า "สับสน" เนี่ย มันก็มีผลเสียกับเรา เพราะแทนที่เราจะดำเนินคดีไปได้ ด้วยดี ก็กลายเป็นว่าเราสับสน

ส่วนของแพทย์ พอหลังจากที่ไปพบแพทย์แล้ว ก็ได้ไปพูดไปเล่าให้ฟังหมด ก็บอกท่านว่ากลัวเป็นเอดส์ ท่านก็ตรวจแบบที่ไม่ลึกซึ่งอะไรเลย มารู้ทีหลังว่าตรวจธรรมดา แล้วใบตรวจของแพทย์เป็นภาษาอังกฤษหมดเลย ทำให้ปัญหาของตัวเองเกิดมาก ยาเป็นภาษาอังกฤษ อาการเป็นภาษาอังกฤษ ต้องเอามาให้มูลนิธิเอาไปให้เพื่อนหมอช่วยแปลเป็นภาษาไทย พอถูกแปลเป็นภาษาไทย ก็ได้ความว่ามีร่องรอย มีอาการอักเสบ แต่ก็ไม่ถูกบันทึกจากแพทย์ว่า ถูกข่มขืน เพราะแพทย์ก็กลัวการขึ้นศาลเหมือนกัน แล้ววันที่ไปเอาใบจากแพทย์ก็ไปเอง แล้วแพทย์บอกว่าเธอเอาไปขึ้นศาลไม่ได้นะ ก็บอกว่าท่านบันทึกไปตามความเป็นจริง ไม่เป็นไรคะท่าน ท่านบันทึกตามอาการที่ท่านได้เห็น แพทย์ก็บอกว่า

บันทึกให้แล้วไง พอออกจากโรงพยาบาลมาอ่านบี๊ป มีข้อความที่เขียนไว้ว่า “ไม่สามารถระบุได้ว่าถูก ช่มชืน” ซึ่งคำนี้มันก็ปฏิเสธเราไปเลย เพราะเราไปตรวจหลังจาก 2 วันผ่านไปแล้ว เราอยากให้หมอเขา ระบุข้อความที่เป็นกลางสักหน่อย

สิ่งเหล่านี้คือปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินคดี ทำให้ยากและช้าชะอะ ส่วนทางอัยการก็ได้ เข้าไปหาเอง พยายามที่จะ ไปเล่าไปพูด เพื่อให้ท่านได้รู้รายละเอียดจากเราโดยตรง จริงๆอยากจะให้ทาง อัยการหรือตำรวจ ใช้เวลาโทรศัพท์ถามไถ่ถึงผู้เดือดร้อนบ้าง คือ อยากจะให้มันักสังคมสงเคราะห์อยู่ใน ตัวไปด้วย

เท่าที่ประสบการณ์ของตัวเองได้เจอมาอะ อยากจะได้ให้เอาไปใช้กับคนอื่นๆ ที่ว่าใช้ความเป็น นักสังคมสงเคราะห์ไปในตัวเพราะว่า ในสภาพที่เราเคยเป็นครูมานี่ เราเป็นทั้งครู เป็นทั้งหมอ เป็นทั้ง ตำรวจให้กับเด็ก

ก็ขอแค่นี้ละ ขอบคุณละ

ถอดคำบรรยาย หัวข้อ

ประสบการณ์การทำงานช่วยเหลือผู้หญิงที่ประสบปัญหาความรุนแรงทางเพศ

บรรยายโดย คุณสุเพ็ญศรี พึ่งโคกสูง
หัวหน้าศูนย์พิทักษ์สิทธิสตรี มูลนิธิเพื่อนหญิง

อยากให้พวกเราปรบมือเพื่อแสดงความขอบคุณ ป้านิดที่มาพูดคุยถึงเรื่องราวความรู้สึกที่มันยากลำบาก แล้วก็ปกคิเวลาเห็นแสงไฟแววๆก็จะกลัว แล้วก็ถึงวันที่เกิดเหตุ ก็หวาดกลัวมากๆ หากถามว่าคดีนี้ยากไหม ก็น่าจะยาก แต่ก่อนจะตอบต้องถามผู้หมวดก่อนว่า เคยเจอคดีใหม่คะที่ไปหาตำรวจด้วยอาการที่ไม่รู้ชื่อ ไม่รู้นามสกุล ถ้าไปถึงตำรวจจะรับแจ้งหรือเชิญกลับไปก่อน ถามผู้หมวดคะ ไม่ถามสารวัตร

ครับ สวัสดีครับ ผม ร.ต.ท. อุคมศักดิ์ สุวรรณแสง พนักงานสอบสวน สน.ลุมพินี ในนามตัวแทนของตำรวจก็รู้สึกเห็นใจพี่นิดมาก และก็เข้าใจคิดว่าคดีเกี่ยวกับผู้หญิงไม่ว่าจะเป็นเรื่องของทำร้ายร่างกายหรือข่มขืนมันเป็นเรื่องน่าอายทางด้านสังคม เขาเรียกว่า Double Victimology คือการตกเป็นเหยื่อซ้ำซ้อน ซึ่งตรงนี้ก็ปัญหาที่เรื้อรังมาก สำหรับตัวผมเอง ถ้าเกิดคดีแบบนี้ขึ้น ผมรับแจ้งครับ

(คุณสุเพ็ญศรี) ที่ถามผู้หมวดก็เพราะว่า เราเจอแบบนี้คะ คือป่าไปหลายที่ บางแห่งบอกอย่างนี้คะว่า ไม่มีชื่อ ไม่มีนามสกุล จะไปแจ้งความได้อย่างไร บางแห่งก็บอกว่า ไปนอนอยู่บ้านเฉยๆเถอะ อย่าไปทำอะไรเลย ตอนที่ป่ามาหาที่มูลนิธิ เราถามว่า ป่าทำอะไรได้บ้าง ป่าบอกว่าเค้าหน้ามันและแขนที่สากๆ แล้วก็ส่วนสูงที่จำได้แม่นย่ำ และเสียง แล้วอวัยวะที่ป่าจำได้แม่นย่ำที่สุดก็คือ อวัยวะเพศ

ถามว่ามันเกี่ยวข้องและมันสำคัญอย่างไร คือเนื่องจากผู้ชายคนนี้อวัยวะเพศสั้นกว่าเพศชายทั่วไป เนื่องจากว่าป่าเคยผ่านการมีสามี พอบอกว่าได้จุดสำคัญแบบนี้ ก็บอกป่าให้มาหาเลย

วันที่ไปแจ้งความ ถึงแม้ว่าบ้านพักฉุกเฉินและมูลนิธิเพื่อนหญิงได้มีการฟื้นฟูจนป่ามีความเข้มแข็งพอสมควร เราก็จัดนักสังคมพร้อมป่าไปที่สน. กำแพงแสน ปรากฏว่าป่าเอ่ยชื่อสารวัตรถึงสองคน คนหนึ่งเป็นอดีตสารวัตร หลังจากที่ป่าบอกมีร่องรอยการถูกทำร้าย อาการที่ผิดปกติจากคนทั่วไป สารวัตรคนแรกเนื่องจากท่านเกษียณอายุแล้ว ท่านก็เฉยๆ แนะนำให้ไปแจ้งความแต่ไม่ได้ให้รายละเอียดอะไรมาก

ส่วนสารวัตรคนที่สอง ผู้หญิงขึ้นไปบนโรงพัก 2 คน คนหนึ่งอายุมาก คนที่สองอายุยังีสิบต้นๆ ตำรวจก็ถามทันทีเลยว่าใครใครใครคนนั้น คนทั้งหลายทั้งปวงหันมามองตาเป็นเดียว หลังจากที่พูดคุยกับสารวัตร ก็บอกว่า ป่าเขากลับนะ ถึงกับต้องไปที่โรงพยาบาลอีกแห่งหนึ่ง เพราะตรงนั้นเนี่ยคนร้ายมันขู่ไว้ว่าถ้าไปบอกใคร มันจะฆ่าให้ตาย ผู้หญิงจะกลัวคำขู่มาก เพราะว่าผู้ชายทุกคนที่ข่มขืนเนี่ย จะชอบขู่แต่กรณีนี้โชคดีตรงที่ได้คุยกับสารวัตรแล้วท่านเข้าใจ

สิ่งที่พวกเราจะต้องทำงานก็คือ ความเข้าใจในการทำงานจะนำไปสู่การช่วยเหลือ หลังจากสารวัตรท่านทราบ ท่านอำนวยความสะดวกส่งไปสเก็ทภาพ จากกำแพงแสนไปที่นครปฐม หลังจากสเก็ทภาพเสร็จ ให้กินข้าวกินน้ำ ฟันฟุจิตใจ สอบปากคำเสร็จสรรพเรียบร้อย ให้ลูกน้องมาส่งที่ท่ารถ แถมเงินอีกหนึ่งพัน ต้องบอกว่าเราทำงานภายใต้การทำงานที่ยาก แล้วเราจะแนะนำทั้งส่วนที่เป็นผู้เสียหายและทนายความที่จะให้ไปทำงานแต่ละคดีว่า การประสานงานในแต่ละ Case เนี่ยเป็นประเด็นที่สำคัญมาก จะมีการติดตาม

หลังจากสเก็ทภาพเสร็จ ตำรวจก็ไปดึงมาจากประวัติอาชญากร ดึงมาจากแฟ้มประวัติที่เป็นบัตรประชาชน ปรากฏว่าได้เค้าหน้า และส่วนสูงตรงเป๊ะเลย และคนนี้ไม่ชอบนุ่งกางเกงใน วันไปสอบปากคำ ตำรวจก็ไปจับเหมือนกัน ก็ปรากฏว่าไม่ชอบนุ่งกางเกงในตามที่ข้าบอก

แต่ในช่วงของการออกหมายจับมีปัญหา คือ ช่วงตอนเชิญพบเนี่ยไป หลังจากที่หลักฐานออกเรียบร้อย สอบปากคำผู้เสียหายเสร็จแล้ว เราก็พยายามที่จะให้ตำรวจออกหมายจับ ขนาดเป็นสารวัตรเขียนไปเสร็จสรรพเรียบร้อย ศาลไม่อนุญาต ก็ต้องโทรศัพท์ไปหาเพื่อนที่เป็นสารวัตรที่อยู่ในกรุงเทพ โทรไปหาพนักงานสอบสวนหญิงว่า น้องจำ น้องทำอะไร ถึงให้ท่านผู้พิพากษาออกหมายจับได้ สารวัตรก็บอกว่า กรณีความผิดเกี่ยวกับเพศ ถ้าผู้เสียหายยืนยัน แล้วก็เขียนชัดเจนว่าเห็นหน้าที่ไหน หรือได้ยินเสียงพูดที่ไหน จำได้ชัดเจน ถ้าหากสารวัตรเขียนเพิ่ม ไปอีกเท่านี้

เนี่ย สามารถที่จะทำให้ศาลอนุญาตแน่นอน เราก็ทำเรื่องใหม่อีกครั้ง แล้วก็โทรไปที่สารวัตรกำแพงแสน

ซึ่งตรงนี้เป็นเรื่องที่สำคัญมาก เพราะจากประสบการณ์ที่ไปทำงานกับตำรวจ ตำรวจไม่ชอบปรึกษาอะ คดีนี้ตอนแรกว่าจะล่าช้า แต่เราก็พยายามประสานกับอัยการ อัยการก็ให้ความร่วมมือนะคะ หากให้ผู้เสียหายลงไปที่นครปฐม ก็จะมี ความหวาดกลัวค่อนข้างมาก อัยการก็ขอส่งสำนวนมาสืบ ประเด็นที่กรุงเทพ และก็หมอบเนื่องจากท่านอยู่ที่จันทบุรี ก็ส่งประเด็นไปสืบ ซึ่งอัยการก็อำนวยความสะดวก เดือนหน้าจะพิพากษาแล้วนะคะ ซึ่งเราทำคดีที่ต้องบอกว่า คดีส่วนหนึ่งที่เรทำ ไม่ใช่ว่ามูลนิธิเพื่อนหญิงทำโดยลำพัง

อีกประสบการณ์หนึ่ง ที่อยากแนะนำท่านก็คือ ประสบการณ์ของโรงพยาบาลวชิระ แต่ไม่ใช่ว่า วชิระ โรงเดี่ยวนะคะ แต่เป็น Case ที่ส่งมาจากจังหวัดเลย เด็กผู้หญิงอายุประมาณ 14 ถูกน้ำเขมข่มขืน ท้อง ต้องบอกคนที่ เป็นแพทย์ทั้งหลายว่าเมื่อมีคนไปโรงพยาบาลหรือคลินิกของท่านด้วยอาการที่ประจำเดือนไม่มา กรุณาอย่าถามว่ามีแฟนหรือยัง เพราะบางคนไม่มีแฟน แต่เขาถูกข่มขืน จะเรียกว่าแฟนก็ได้ พอบอกว่าไม่มีแฟน หมอก็ให้ยาบำรุง ปรากฏว่าร่างกายก็สมบูรณ์ขึ้น ท้องโตขึ้น จนครบ 5 เดือน ก็ไปตรวจที่โรงพยาบาลว่าท้อง พ่อแม่ถูกตั้งเป้าหมายอย่างเดียว ถ้าทำแท้งไม่ได้ตาย โรงพยาบาลจังหวัดเลย ประกาศว่าเป็น OSCC ทำแท้งไม่ได้ ในขณะที่รับโทรศัพท์เขาเราก็คิดหาทางว่าจะทำ

อย่างไร นึกถึงอย่างเดียว นึกหน้าคุณกล้วย (รพ.วชิระ) ออก นึกได้ว่า อายุไม่ถึง 15 ปีทำแท้งทุกกรณีถ้าเป็นเรื่องของข่มขืน ตอนนั้นไม่ได้นึกถึงโรงพยาบาลตำรวจ เอ๊ะ นึกเหมือนกันค่ะ โทรไปหาสารวัตรชุดติมา สารวัตรบอกว่า พี่จำพี่อย่ามาที่นี่เลย ไปวชิระเถอะ เพราะที่นี้ต้องมีคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลเท่านั้นถึงจะทำ

ทางจังหวัดเลย ตำรวจรายนี้เป็นสารวัตรเหมือนกัน แน่มาเลย ควบคุมผู้ต้องหา มาในขณะที่เราทำงานกับวชิระ ขณะนั้นคุณหมอประชุมเรื่องหาข้อยุติการตั้งครรภ์ไม่ได้ ก็ต้องโทรไปจังหวัดชุมพร ว่าถ้ายังทำแท้งไม่ได้จะตรวจ DNA ทำอย่างไร คุณหมอก็บอกรายละเอียดเรียบร้อย เราก็กู้เจ้าหน้าที่ของเราหลังจากได้ตัวน้ำคร่ำหัวถุงน้ำคร่ำ + ชิ้นส่วนของผู้หญิง แล้วก็มาที่สถาบันนิติเวชของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ในส่วนของสารวัตรลงมาจาก สภอ.นาค้าง จ.เลย มาที่กรุงเทพฯ ก็ควบคุมตัวผู้ต้องหา ท่านก็ขับรถมาพร้อมภรรยาท่านมาด้วย แล้วก็มาไว้ที่สถาบันฯ ของเราก็จับตัวอย่าง แล้วก็ส่งไปที่นิติเวช ใช้เวลา 2 วัน

ที่นี้ทางส่วนของนักวิทยาศาสตร์ที่เขาตรวจสอบ เขาบอกว่า ผมไม่สามารถจะบอกผลทางโทรศัพท์ได้ แต่เอาเป็นว่าผลเป็นที่พอใจของฝ่ายหญิง พอเรารู้แบบนี้ปุ๊บ เราก็สะกิดในส่วนของสารวัตรสะกิดในส่วนที่เป็นนายประกัน ว่าเนี่ย สารวัตรไปทำอะไรก็ได้ให้เขาถอนประกัน เพื่อที่ไอคนนี้เนี่ย คนที่เป็นผู้ต้องหาทุกราย เวลาถูกจับ จะบอกว่าผู้หญิงแ่ ผู้หญิงเป็นคนไม่คิดสารพัด ซึ่งเด็กก็เสียใจมาก ท้ายที่สุดคดีนี้ โดยความร่วมมือที่ดีของสารวัตร วชิระ ทำให้เขายุติการตั้งครรภ์ แล้วคดีนี้เหตุเกิดตอนเดือนกุมภาพันธ์ 2546 ที่ดีมาก ๆ อีกอันหนึ่งก็คือ บทบาทของนักสังคมสงเคราะห์โรงพยาบาลที่มี OSCC คือเขาเป็นนักสังคมสงเคราะห์หน้าใหม่ จบจากโรงพยาบาลหัวเฉียว ไปทำงานได้ประมาณ 2 เดือน ก็เจอ Case หล่นทับ

หลังจากทำงาน ผล DNA ออก ทั้งตำรวจทั้งอัยการทำสำนวนส่งฟ้องศาล ศาลพิจารณาปลายปีนี้ค่ะ นักสังคมก็รู้สึกผิดอีกว่า พี่จำแล้วน้องเขาจะเป็นอย่างไร อีกตั้งปีกว่าจะได้ขึ้นศาล บอกน้องจำ น้องไม่ต้องทำอะไรเลย แค่ทำจดหมายสวยๆจาก OSCC หรือก่อนไปให้ไปพบอัยการก่อน พอไปพบอัยการ อัยการตอบว่า "อย่าไปรบกวนท่านผู้พิพากษาเลย ท่านนัดแบบไหนก็ให้เป็นไปตามนั้น" ก็เลยบอกนักสังคมว่า หากท่านอัยการบอกแบบนี้ ก็ให้ทำตามที่องค์กรผู้หญิงเคยทำ คดีนี้คดีเป็นปีเหมือนกัน แต่เราก็ทำหนังสือไปถึงผู้พิพากษา ปรากฏว่าท่านผู้พิพากษาก็ให้ สำหรับคดีเด็กคนนี้ทำหนังสือไปที่ท่านผู้พิพากษา จากปลายปี ศาลท่านเลื่อนการพิจารณาในเดือน ตุลาคม ปรากฏนักสังคมเครียดอีก บอกพี่หนูจะทำอย่างไรดี ศาลนัดตอนนี้ น้องกำลังจะสอบ บอกไม่เป็นไร ไปฟื้นฟู น้องเขาเข้มแข็งอยู่แล้ว ปรากฏว่า 29 ธันวาคม 2546 ที่ผ่านมา ศาลตัดสินพิพากษาจำคุก 56 ปี

ในคดีข่มขืนจากประสบการณ์ที่ผ่านมา ไม่ว่าจะเป็นที่เชิงราย หรือ ชุมพร ขอนแก่น และ จังหวัดเลย จังหวัดที่นำระบบ OSCC ไปใช้ ประกอบกับความสามารถของเจ้าหน้าที่ ไม่ใช่เจ้าหน้าที่คนใดคนหนึ่งนะคะ แต่ต้องเป็นนักที่ประสานงาน ต้องเป็นนักที่สร้างความเข้าใจ และที่สำคัญกระบวนการที่ทั้งไม่ได้เลยก็คือว่า กระบวนการฟื้นฟูผู้เสียหายเป็นระยะ

ที่มูลนิธิเพื่อนหญิงจะมีกระบวนการพิเศษ ซึ่งคนที่เป็นครูใหญ่ของเราคนแรกก็คือ คุณขวัญ กรณ์ที่ถูกข่มขืนบนรถไฟ เราเลยทำ VCD ที่เป็นแบบแผนในการสร้างแรงจูงใจที่จะทำให้เขามีแรงลุกขึ้นมาต่อสู้

นอกจากนั้นที่อาจารย์หมอเพ็ญศรีพูดถึง กระบวนการบุคคลในครอบครัว ก็เป็นเรื่องสำคัญ เราจัดกระบวนการบุคคลในครอบครัวมาร่วมในการที่จะลดละสิ่งที่เป็นกังวลทั้งหลายทั้งปวง มาเข้าคอร์สกันหมด และในวันที่ขึ้นศาลเนี่ย เราไม่ให้เขาไปโคตเคี้ยว เรากขบวนไปด้วย และขอพิจารณาคดีฉุกเฉิน ศาลถึงเหมือนกัน ว่าเอ ! ผู้เสียหายขอพิจารณาคดีฉุกเฉิน แต่ทำไมในห้องมี 10 กว่าคน ทนายฝ่ายจำเลยก็ถามว่า มีพยานที่จะเบิกความต่อไปหรือเปล่า เราบอกไม่มี แต่ผู้หญิงที่มาอยู่ในห้องนี้ คือผู้หญิงที่กำลังจะไปขึ้นสู่กระบวนการในการที่จะเบิกความในโอกาสต่อไป สิ่งตรงนี้สำคัญมาก วิชานี้ไม่มีขาย อยากได้ต้องทำเอา และที่สำคัญคนในห้องนี้ทุกคน ไม่ว่าจะหญิงหรือชายมีโอกาสที่จะถูกข่มขืนทั้งนั้น เนื่องจากพฤติกรรมบริโภคนิยม ที่ผู้ที่มีพฤติกรรมแสวงหากามบริโภคนิยมเยอะ เพราะฉะนั้นอยากให้ผู้ที่มีโอกาสที่ได้ดูแลผู้หญิง โดยเฉพาะผู้หญิงที่ถูกข่มขืน ถ้ากระบวนการเร็วเท่าไร มันจะ Safe ผู้เสียหาย และจะทำให้คดีเนี่ย ดำเนินการสู่กระบวนการพิพากษาได้เร็วที่สุด แล้วเราก็จะไม่เห็นผู้หญิงที่นอนไม่หลับในตอนกลางคืน

มีคดีที่ขากอีกคดีหนึ่ง คือ คดี ซี 8 การไฟฟ้าฝ่ายผลิต เราพยายามที่จะทำงานกับทุกคนที่เกี่ยวข้อง เราไม่ได้ทำงานกับเฉพาะผู้เสียหายอย่างเดียว เราต้องทำงานกับตำรวจ อัยการ และที่สำคัญคือศาล บางคดีเราก็ไปเรียนถามผู้พิพากษานะคะว่า คดีประเภทนี้เวลาเขียนเพื่อที่จะขอย่นระยะเวลา หรือว่าช่องทางพิเศษ เดียวมาคุยกันตอนพักครึ่ง เพราะข้อมูลพวกนี้เปิดเผยไม่ได้ เพราะด้วยผู้ต้องหา จะบอกว่าศาลก็ดี อัยการก็ดี ตำรวจก็ดี ลำเอียง เข้าข้างผู้เสียหาย

ทั้งหลายทั้งปวง อยากจะบอกท่านว่า เสี้ยวหนึ่งในการทำงานกับผู้หญิงที่ถูกข่มขืน ถือว่ามันจะทำให้เราเข้าใจเขาได้เลยว่า การนอนไม่หลับคืออะไร การกลัวการอายคืออะไร เราไม่จำเป็นต้องเป็นผู้ที่ถูกข่มขืน เราสามารถจะเข้าใจเขาได้ สิ่งที่จะอยากจะฝากมากๆคือฝากตำรวจ เพราะว่า ตำรวจจะเป็นกลไกสำคัญที่จะทำให้คดีมันจบช้าหรือเร็ว ขอบพระคุณค่ะ

ผู้เข้าร่วมประชุมแสดงความคิดเห็น / สอบถาม

ท่านคล นูนาค (ผู้พิพากษา)

อยากเรียนถามคุณนิตสักเล็กน้อยนะครับว่า ที่ให้ข้อมูลมาตีมากเป็นประโยชน์มากในส่วนของ ตำรวจของอัยการนะครับ คดีเมื่อไปถึงชั้นศาลแล้ว ไม่ทราบว่ามีปัญหาข้อขัดข้องอะไรที่คิดว่าตัวเอง ประสบบ้างไหมครับ

คุณนิต

เมื่อไปถึงชั้นศาลแล้ว ไม่มีปัญหาค่ะ มีปัญหาตอนช่วงเริ่มต้นตอนที่ว่าจะทำอย่างไร ให้ เรื่องถึงอัยการ ทำยังไงเรื่องของเราจึงจะได้รับฟ้อง เรื่องถูกตีกลับมาครั้งหนึ่งว่า เป็นเพราะเราไม่แจ้ง ความตั้งแต่ตอนแรก จนกระทั่งต้องขอสอบปากคำเพิ่มว่าสาเหตุที่ไม่แจ้งความตั้งแต่ตอนแรกเพราะ หนึ่งไปไม่ไหว สองตอนนั้นตัวคนเดียว และรู้ว่าผู้ต้องหาอยู่ตรงนั้น เดี่ยวเขามาเอา อันนั้นเป็นเหตุผลที่ ไปไม่ได้

ท่านคล นูนาค

แต่ว่าคอนไปถึงสืบพยานค่อนหน้าศาลเนี่ยนะ สะ มีอะไรที่จะต้องปรับปรุงไหมครับ การถาม พยานของทนาย หรือพวกลูกศาลทำตัวไม่เหมาะสมอะไรหรือเปล่าครับ

คุณสุเพ็ญศรี พึ่งโลกสูง

ขออนุญาตตอบเองนะคะ เนื่องจากว่าไปมาหลายศาล เห็นวิธีการปฏิบัติที่เป็นอุปสรรค ทั้งใน ส่วนของนิตกรหน้าบัลลังก์ และทนายฝ่ายจำเลย อันนี้ต้องบอกว่า การถามปากคำพยานผู้เสียหาย ไม่ ควรจะถามตรงโดยให้ทนายความ ต้องบอกว่าเรามีทนายความไปทำคดีทั่วประเทศ เขาบอกว่า ถึงแม้ เป็นวิชาชีพเดียวกัน ขออนุญาตขอประทานโทษนะคะ พฤติกรรมที่เลวที่สุดก็คือ พฤติกรรมของทนาย จำเลยที่มุ่งผลจะให้ลูกความของตัวเองชนะ ใช้คำพูดเหยียดหยามดูถูก จะทำให้ศาลเข้าใจผู้เสียหาย ไป อีกแบบว่าเป็นคนประพฤติน่าเกลียด จะต้องมีกรแยกและถามผ่านนักสังคม ไม่ควรถามตรง

แม้แต่คุณป้าเราฝึกมาดีแล้ว แต่ไปเจอคำถามของทนายจำเลย ทั้งขู่ขู่สารพัด แล้วไอ้เล่ห์กลที่ว่า ศาลพิจารณาคดีต่อเนื่อง ไอ้พวกนี้ก็จะเลื่อนไปในวันรุ่งขึ้น ให้ไปเตรียมตัวก่อน ตัวเองไปเตรียมตัวแต่ ผู้เสียหายนอนไม่หลับ โห! ทำไมไม่ถามในวันนี้ มันจะมาไม่ไหน

ในขณะที่สืบพยาน ตอนไปร่วมฟังการพิจารณาเอง ให้นักสังคมไปสองคน มีกำลังใจไปให้เยอะแยะ บอกนักสังคมว่า ถ้าผู้เสียหายฟังเสียงแล้วทำอะไรจะแม่ จะล้มแล้ว ให้แถลงศาลขอพักการสืบสวน การให้การ ปรากฏว่านักสังคมก็ไม่กล้า เพราะผู้พิพากษาท่านก็ถามไปเรื่อย ท่านก็ปล่อยให้ทนายถาม ให้อัยการถาม แต่สิ่งที่พยานเขาเบิกความไปแล้วเขาร้องไห้เนี่ย ผากท่านผู้พิพากษาไว้ว่าสามารถเบรค ได้เลย หยุดให้นักสังคมที่ไปด้วย หรือเพื่อนที่ไปด้วย ให้นำให้ทำ เหมือนกับพักยก ของเราขนาดส่งนักสังคมไปสองคน เกิดอาการโมโหนักสังคมไม่ทำหน้าที่ เข้าไปพอดีศาลท่านก็บอกว่าดูที่พยานทำอะไรแล้วนะ พักก่อน ตอนนั้นตั้งแต่เก้าโมงครึ่ง ถึง เก้าโมงครึ่ง แล้วคดีนี้ศาลท่านสืบวันเดียว เนื่องจากว่าพยานมาวันเดียวแล้วจะบินกลับนิวยอร์ก ตั้งแต่เก้าโมงครึ่ง ถึง สองทุ่มครึ่ง ห้องพิจารณาคดีก็เย็นเฉียบ

กลไกที่ต้องปรับปรุงคือ กลไกพิจารณาคดีของศาล พุดด้วยความเคารพแล้วก็ได้มีโอกาสตามหลายศาล และที่สำคัญเวลาเป็นคดีรวมไตรมาส ที่ศาลนครปฐม หน้าบัลลังก์จะตามมาดูกันเต็มเลย คนหน้าแบบนี้หรือถูกรุม สืบสี่คนสิบหกคน แล้ว ไม่ได้มาคนเดียว มาเยอะมาก ท่านผู้พิพากษาท่านไม่เห็นหรือคะ เพราะกว่าที่ท่านจะนั่งบัลลังก์ทั้งหลายทั้งปวงหน้าบัลลังก์ทำเสร็จสรรพเรียบร้อยแล้ว พอเขารู้ว่าท่านจะมาเนี่ยคนพวกนี้ก็ไม่อยู่แล้ว

ผากท่านผู้พิพากษานะว่า เป็นความละเอียดอ่อน ไม่ต้องรอให้วิธีพิจารณาให้แล้วเสร็จ ขณะนี้เรามีห้องที่เป็นห้องคู่ ระหว่างผู้เสียหายกับจำเลยมองผ่านจอโทรทัศน์ มันก็เป็นการเผชิญหน้าต่อหน้า จำเลยอยู่แล้ว ไม่ได้ทำลับหลังจำเลยเลย ก็อยากเสนอให้ศาลก้าวหน้า ว่าประเทศไทยมีการแก้ไข ปัญหาความรุนแรงต่อเด็กและสตรีที่ก้าวหน้า คือ ส่วนอื่นก้าวหน้าหมดแล้วคะ แต่ของศาลนี้ยังไม่ปรับเปลี่ยนคะ ต้องขอประทานโทษคะ ด้วยความเคารพคะ ท่านผู้พิพากษา ชอบคุณคะ

ร.ต.ท. อุดมศักดิ์ สุวรรณแสง

ในคดีที่ผู้เสียหายต้องตอบคำถามซ้ำๆ คำรวจก็ถาม อัยการก็ถาม ทนายก็ถาม ศาลก็ถาม มันเป็นการทำร้ายจิตใจผู้เสียหาย หากเราใช้การอัครวิดีโอในการสอบสวน พอขึ้นศาลก็เปิดวิดีโอให้ดู แล้วถามว่าคำให้การแบบนี้ถูกต้อง ไหม การอัครวิดีโอไว้ จะช่วยให้ผู้เสียหายไม่ต้อง ไปพูดซ้ำๆ

คุณสุเพ็ญศรี พึ่งโชคสูง

มีคดีตัวอย่าง เป็นคดีเด็ก คือเด็กไม่ยอมพูดหรือ เพราะแม่เป็นจำเลย พ่อเป็น โจทก์ คดีเบ๊งค์ ปลอก ลูกเป็นพยาน เด็ก ไม่อยากจะถูกถาม นักสังคมต้องแถลงศาลว่า ขอให้รับฟังจากวิดีโอเทปแต่ยังไม่ได้อัดตามว่าศาลอนุญาตหรือเปล่า

สำหรับกรณีผู้หญิง กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเรายังไม่แก้ ที่ผู้หมวดเสนอดีมาก แต่มันยัง
ทำไม่ได้ วิธีการเนี่ยจะเคยทำงานกับส่วนราชการหลายแห่ง เขาบอกว่า ในการทำงานของส่วน
ราชการ ไหนมีปัญหาเนี่ย หน่วยราชการนั้นต้องเสนอต้นเรื่องที่จะแก้ไขกฎหมาย แต่ว่าก็ยังไม่เห็น
ตำรวจแก้ไขกฎหมายใดๆที่จะเป็นประโยชน์แก่ผู้หญิงเลย เพิ่งมาเจอผู้หมวดเนี่ยล่ะ ช่วยหน่อยนะคะ

การนำเสนอผลการแบ่งกลุ่มประชุมระดมสมอง

ประเด็นในการประชุมระดมสมอง คือ

1. ปัญหาในการทำงานที่เกี่ยวข้องกับประเด็นความรุนแรงทางเพศ
2. สาเหตุของปัญหา
3. แนวทาง / วิธีการแก้ไขปัญหา

กลุ่ม 1

ปัญหาในการทำงานของแต่ละวิชาชีพ

แบ่งได้ 3 ประเด็น คือ

1. ปัญหาองค์กร

- การขาดนโยบายของหน่วยงาน
- ความคาดหวังของผู้รับบริการต่อหน่วยงาน

2. ปัญหากลไกการปฏิบัติงาน

- ทักษะของผู้ปฏิบัติงาน
- การประสานกับวิชาชีพอื่นๆ

3. ปัญหาของผู้ปฏิบัติงาน

- ขาดประสบการณ์
- ผู้รับบริการคาดหวังว่าผู้ปฏิบัติงานมีวุฒิภาวะ

แนวทาง / วิธีการแก้ไขปัญหา

- การอบรมบุคลากร
- การ Conference ในทีมทำงาน
- นโยบายของรัฐ
- การศึกษาดูงานหน่วยงานต้นแบบ
- วางระบบการประสานงาน
- สนับสนุนงบประมาณ

- กฎหมาย
- การพิจารณาคดีทางเพศ
- คำจำกัดความในการทำงานในทิศทางเดียวกัน

กลุ่ม 2

กราบเรียนท่านประธาน และสวัสดิ์เพื่อนสมาชิกทุกท่านนะคะ ดิฉัน นิภรณ์ สัมพรวิยา จากมหาวิทยาลัยมหิดล เป็นตัวแทนของกลุ่ม 2 นะคะ วันนี้รู้สึกดีใจที่ได้มานำเสนอความคิดเห็นตรงนี้แล้ว ก็มีโอกาสดำเนินงานกับเพื่อนร่วมงานดี ๆ นะคะ เวลาทำงานบรรยากาศเราสนุกสนานครื้นเครงมาก เหมือนรู้จักกันมา 10 ปี

ทั้งๆที่เราพูดเรื่องที่ยกขึ้นข้างจะเคร่งเครียดนะคะ แต่เราก็ทำให้มันไม่เครียดได้ เพราะว่าเรื่องมันเครียดอยู่แล้ว เราก็ทำงานด้วยความราบรื่นนะคะ

เราก็ได้สรุปเป็นปัญหาภาพรวมการทำงานในเรื่องความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็ก เราไม่ได้แบ่งแยกว่าวิชาชีพไหนเป็นวิชาชีพไหน แต่เรามองตรงไปถึงภาพรวมทั้งหมดของการทำงานในเมืองไทยว่า เรามองเห็นอะไรบ้าง

สิ่งที่เราเห็นเป็นปัญหาก็คือ

ปัญหาในการทำงานของแต่ละวิชาชีพ

1. รัฐไม่ให้ความสำคัญต่อปัญหาสิทธิทางสังคมและวัฒนธรรม

คือรัฐไม่ได้ให้ความสำคัญว่าปัญหาเหล่านี้เป็นปัญหาสำคัญระดับประเทศ เป็นวาระแห่งชาติ เหมือนปัญหาเรื่องเอดส์ หรือปัญหาเรื่องยาเสพติด แต่ว่ารัฐยังไม่เห็นถึงตรงนั้น เพราะเวลารัฐมองปัญหาต่างๆเนี่ย รัฐจะมองว่ามันน่าจะเชื่อมโยงถึงปัญหาเศรษฐกิจ แต่ปัญหาสิทธิสังคมวัฒนธรรม มันมีสาเหตุจากหลายๆส่วนที่ทำให้ปัญหานี้ยังไม่เด่นชัดมากนัก เพราะฉะนั้นกลไกบริหารจัดการ หรือเรื่องนโยบายมันยังออกมาไม่ชัดเจน

2. กลไกการทำงานไม่เอื้อต่อผู้ปฏิบัติต่อผู้ปฏิบัติงาน / ผู้เสียหาย

สืบเนื่องจากปัญหาที่หนึ่ง มันก็ทำให้เป็นประเด็นนำมาสู่ปัญหาที่สอง ว่า กลไกของการทำงาน การวางระเบียบปฏิบัติ การวางนโยบายการทำงานเพื่อให้เป็นแนวทางการทำงานให้กับผู้ปฏิบัติ ยังไม่ชัดเจน หลายครั้งที่ผู้ปฏิบัติงานมีใจที่อยากจะช่วยเหลือ แต่ไปติดขัดกับระเบียบที่ไม่เอื้ออำนวย ก็ทำให้คนทำงานเองไม่สามารถทำงานได้อย่างที่ตัวเองต้องการ ผลกระทบที่เกิดขึ้นนอกจากผู้ปฏิบัติงานแล้ว ยังกระทบต่อผู้เสียหายด้วย เราจะเจอหลายครั้งว่ากลไกการทำงานที่มันไม่เอื้อตรงนี้ ทำให้ผู้เสียหายบางครั้งไม่เข้าไปขอความช่วยเหลือหรือขอความเป็นธรรม อันนี้ไม่ได้เกิดขึ้นจากตัวผู้ปฏิบัติอย่างเดียว แต่เกิดจากกลไกการทำงานตรงนั้นด้วย

3. ขาดความเข้าใจ / เคารพระหว่างวิชาชีพ

เป็นปัญหาที่สำคัญจริงๆเลย คือ ความไม่เข้าใจข้อจำกัดของวิชาชีพระหว่างกันและกัน เช่น ในเวลาที่ตำรวจต้องการนำผู้ต้องขังไปดำเนินคดี บางครั้งต้องรอใบชันสูตรหรือใบรับรองจากแพทย์ แต่ทางแพทย์เอง บางครั้งเขาก็รู้สึกว่าเขาไม่กล้าเขียนให้ เพราะไม่รู้ว่าจะไปผูกมัดกับตัวเขามากน้อยแค่ไหน พอเกิดประเด็นปัญหาดังนี้ปุ๊บ การทำงาน การให้ความช่วยเหลือเลยเนี่ย มันก็ยังไม่รวดเร็วทันใจมากนัก พอเกิดปัญหาดังนี้ปุ๊บ ก็เกิดความไม่ไว้วางใจระหว่างวิชาชีพซึ่งกันและกัน บางครั้งตัวเองจะมีความรู้สึกที่ว่า ตัวเองทุ่มเททำงานให้กับเคสแล้วแต่ทำไมอีกคนไม่ทุ่มเท พอมีปัญหาดังนี้ปุ๊บ มันก็ทำให้เกิดความขัดแย้งต่อกันและกัน ซึ่งตรงนี้เราก็สรุปอยู่อย่างหนึ่งว่า การทำงานเนี่ย ถ้าทำงานด้วยความเคารพซึ่งกันและกัน มันจะแก้ปัญหาก็ได้ส่วนหนึ่ง

4. บุคลากรขาดความรู้ / ความเข้าใจ / ทักษะในการทำงาน

ประเด็นนี้เป็นประเด็นพื้นฐาน คือ บุคลากรทุกวิชาชีพขาดความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการทำงาน ตรงนี้บางครั้งเราจะไม่เข้าใจทักษะว่า จะคุยกับเคสอย่างไร ที่จะไม่เป็นการทำให้ซ้ำเคส หรือว่าจะไปคุยกับเพื่อนวิชาชีพเดียวกันอย่างไรว่า ตรงนี้มันยังส่งสำนวนไม่ได้ หรือว่าไม่สามารถจะส่งหลักฐาน ส่งอะไรก็ได้ เพราะอะไร

การไม่มีทักษะในการทำงาน การไม่เข้าใจกระบวนการการทำงานตรงนี้ จะเป็นปัญหาอันหนึ่งที่ทำให้ไม่สามารถทำงานได้ศัเท่าที่ควร

5. ทศนคติและจิตสำนึกของบุคลากรต่อปัญหา / ต่อผู้หญิง

"ทศนคติ" ก็นึกความกว้างมาก ไม่ว่าจะเป็ทศนคติต่อประเด็นปัญหานั้นเอง อย่างตอนเช้าที่เราคุยกันมา อ.วิลาสินี จะพูดว่า เรื่องความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็กเป็นเรื่องความรุนแรงเชิงโครงสร้างและวัฒนธรรม แต่หลายครั้งหลายวิชาชีพอจะไม่เข้าใจ และก็จะมองประเด็นปัญหาในกรอบของวิชาชีพของตัวเอง เช่น กระบวนการยุติธรรม เขาจะมีทศนคติที่มองประเด็นปัญหาความรุนแรงว่าเป็นเพียงกระบวนการเอาคนผิดมาลงโทษ กระบวนเพื่่ออำนวยความสะดวก แต่หลายครั้งการเอาผู้กระทำผิดมาลงโทษมันไม่สามารถก้าวล่วงไปถึงการช่วยเหลือคดีได้อย่างสมบูรณ์ ไม่สามารถทำให้คดีเขาารู้สึกว่า เขาเป็นคนมีศักดิ์ศรีเท่าเทียมกับคนอย่างที่เขาควรจะได้รับ แต่หน้าที่หรือสโคปวิชาชีพกำหนดขอบเขตเขาแค่นั้น เพราะเขามองว่าปัญหาความรุนแรงมีแค่นั้น เขาเลยมองแค่นั้นขอบเขตวิชาชีพของเขา หรือบางครั้งถ้ามีความไม่เข้าใจต่อในเรื่องผู้หญิงและเด็กอย่างจริงๆ ว่าเกิดจากเรื่องของอคติทางเพศ ก็อาจจะมองว่าผู้หญิงคนนี้ทำตัวไม่ดี สมควรที่จะถูกขู่ขู่ตี หรือบางครั้งจะมองว่า ทำไมผู้หญิงคนๆหนึ่งถึงไม่ยอมหย่าสักทีหนึ่ง ทั้งๆที่ถูกตีมาแล้วหลายครั้งหลายหน ที่เขาไม่เข้าใจว่าการที่ผู้หญิงคนหนึ่งจะไปแจ้งความเนี่ยมันยาก หรือผู้หญิงคนหนึ่งถูกตีแล้วไปหาแพทย์ไปหาเจ้าหน้าที่แล้วไม่บอกความจริง เพราะว่าถ้าเขาบอกแล้วเขากลับว่าจะเกิดผลกระทบกับตัวเขาอีกหลายๆอย่างมากมาย แต่ถ้าเจ้าหน้าที่ไม่เข้าใจในเรื่องนี้จริงๆ ก็จะมองแค่ปัญหามันแก่ง่ายจะตาย ถูกตีก็เลิก ถ้าเขาจะเลิกจริงๆมันมีปัญหาอีกเยอะที่จะเกิดขึ้น ตรงนี้มันคือทศนคติต่อประเด็นปัญหาที่ยังเป็นปัญหาอยู่ ซึ่งส่วนใหญ่อจะสโคปวิชาชีพของตนเอง แล้วก็ทศนคติต่อผู้ประสบปัญหาหรือแม้กระทั่งต่อผู้กระทำรุนแรงเอง ถ้าจะมองว่าผู้กระทำรุนแรงเป็นโรคจิต เพราะฉะนั้นกระบวนการแก้ปัญหาก็คงต้องไปแก้ไขที่จิตใจ หรือหากมองว่าปัญหาเกิดจากการที่เขาไปกินเหล้า ก็จะเป็นการแก้ไขปัญหาเฉพาะจุด แต่ไม่ได้ไปแก้ถึงรากเหง้าของปัญหา

6. เจ้าหน้าที่ขาดขวัญและกำลังใจในการทำงาน

(บุคลากรไม่เพียงพอ / งบประมาณ / ความก้าวหน้า)

เป็นประเด็นสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ เจ้าหน้าที่ขาดขวัญและกำลังใจในการทำงาน นอกจากนั้นระบบการสนับสนุนก็ยังไม่เพียงพอ เช่น บุคลากรก็ไม่พอ งบประมาณก็ไม่พอ เท่าที่ตัวเองเจอมาในช่วงแรกๆของคนทำงานที่มีเรื่องของ ป.วิอาญา เจ้าหน้าที่ที่ต้องซื้อกล้องถ่ารูป ต้องจ่ายค่ารถ ต้องทำอะไรเองทั้งนั้นเลย ระบบสนับสนุนยังไม่เพียงพอ

ถ้าถามว่าตอนนี้ระบบสนับสนุนพอไหม หลายหน่วยงานก็ยังบอกว่ามันไม่เพียงพอ ซึ่งตรงนี้สามารถโยงไปถึงข้อ 1 คือ ยังไม่เห็นความสำคัญของปัญหา ยังไม่มีการสร้างกลไกรองรับที่เพียงพอและเท่าทันต่อปัญหา

7. พยานหลักฐานไม่ครบถ้วน (นิติวิทยาศาสตร์ / ข้อมูล ผลกระทบ – ความต่อเนื่องของปัญหา)

เป็นปัญหากระบวนการยุติธรรม คือ การเก็บพยานหลักฐาน หรือเก็บรวบรวมประวัติ การดำเนินการตรงนี้ ไม่ครบถ้วน หลายครั้งที่อัยการอยากจะช่วยเหลือดำเนินคดีให้ แต่ว่าพอไม่มีการพูดในสำนวนที่ฟ้องขึ้นมา ก็ไม่สามารถอำนวยความสะดวกอย่างที่เขาคงจะได้รับ กลไกการขาดตรงนี้สามารถสะท้อนให้เห็นถึง ความรู้ ความเข้าใจ ทักษะคดี กระบวนการทำงานด้วย

8. ขาดการทำงานที่เชื่อมโยงระหว่างวิชาชีพ

การทำงานส่วนใหญ่เป็นการทำงานแยกส่วน วิชาชีพทางกฎหมายก็มองว่าตัวเองก็ทำแค่นี้ พยาบาลก็มองตรงนี้ แต่การที่จะมาเชื่อมโยงว่าท้ายที่สุด ปลายทางที่สุดของผลลัพธ์จริงๆเราอยากให้ ผู้กระทำความรุนแรงเขารู้ตัวว่าเขาคือใคร เขาทำอะไร และเขาควรจะทำอย่างไร ตรงนี้ยังไม่ค่อยมองถึง หรือแม้กระทั่งการไปมองว่าผู้หญิงคนหนึ่งที่ถูกกระทำความรุนแรงท้ายที่สุดเนี่ย ควรจะเยียวยาให้ เขากลายเป็นคนที่เคารพคุณค่าในตัวเอง ส่วนใหญ่ยังมองไม่ถึงตรงนั้น ส่วนใหญ่มองแค่ว่า ทำอย่างไรที่จะรักษาอาการบาดเจ็บทางกายหาย อาการทางจิตใจได้รับการเยียวยา แต่คุณค่าความเป็นคน การ empowerment ความเป็นคนจริงๆของเขาตรงนั้น ส่วนใหญ่ยังมองไปไม่ถึง

สาเหตุของปัญหา

สำหรับสาเหตุ เราก็รวบรวมมาได้ว่า ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของนโยบายหรือทัศนคติ หรือว่า กลไกการทำงาน สาเหตุหลักคือ

1. ขาดความตระหนักต่อความสำคัญของปัญหา

การไม่รู้เท่าทันปัญหา

2. ขาดองค์ความรู้

ขาดองค์ความรู้ที่จริงจังกว่ จริงๆแล้วปัญหาความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็กเนี่ย มันต้องไป แก่ตรงจุดไหนบ้าง ต้องทำความเข้าใจกับประเด็นอะไร อย่างคำว่า "ทัศนคติ" เนี่ย เราจะพูดว่า ทัศนคติ ไม่ถูกต้อง ทัศนคติที่ไม่ดี แต่หลายครั้งที่เราไม่ได้มองว่า ทัศนคติอะไรล่ะที่ไม่ดี บางครั้งเราไปมองว่า ความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็ก สาเหตุมาจากเรื่องเหล่านี้ เรื่องเศรษฐกิจ เรื่องของคนทำตัวไม่ดี ไปยั่วยุ อันนี้ถ้ามองในมุมของสตรีนิยมนั้น สาเหตุเหล่านี้จะเป็นเพียงแค่ปัจจัยเสริม เรายังไม่ได้ไปมองที่ปัจจัยหลัก ซึ่งปัจจัยหลักจริงๆคือโครงสร้างของความคิดความเชื่อในเรื่องของ Gender เรายังไม่ได้มองลงไปลึกถึงขนาดนั้น

3. ขาดข้อมูล (เก็บข้อมูลไม่เป็นระบบ) ทำให้ไม่เกิดการผลักดันด้านนโยบาย

คือ เรายังขาดการรวบรวมข้อมูลให้เป็นระบบ การจัดทำศูนย์ข้อมูล การที่จะทำอะไรให้เคสเข้ามาสะท้อนปัญหาให้เขาพูดประเด็นปัญหาของเขาออกมา ตรงนี้เนี่ยเรายังไม่มีการเก็บหรือกระบวนการที่เสริมตรงนี้เพียงพอ เพราะฉะนั้นข้อมูลของเราก็เลยยังไม่ครบถ้วน

แนวทาง / วิธีการแก้ไขปัญหา

1. สร้างเครือข่ายต่อการทำงาน

การทำงานต้องมีการสร้างเครือข่ายการทำงาน และก็อยากจะเสริมคิดหนึ่งว่า เครือข่ายตรงนี้ ต้องเป็นเครือข่ายที่อยู่บนพื้นฐานการเคารพซึ่งกันและกัน น่าจะทำงานบนฐานของความเชื่อมั่นว่า อีกคนหนึ่งเขาก็อยากจะช่วยเหลือเคสเหมือนกัน ไม่ใช่ว่าเราดีกว่าอีกคนหนึ่ง

2. สนับสนุน / แลกเปลี่ยนความรู้ / ประสบการณ์ระหว่างสหสาขาวิชาชีพ

ต้องสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้ประสบการณ์ระหว่างวิชาชีพซึ่งกันและกัน และควรจะทำให้บ่อยและทำในทุกระดับด้วย หลายครั้งที่เราเจอว่า คนทำงานคือผู้ปฏิบัติงาน แต่ระดับนโยบายไม่ได้มานั่งคุยกัน พอไม่ได้มานั่งคุยกันปุ๊บ กลไกการสนับสนุนการทำงานก็ยังไม่ถึง เพราะฉะนั้นการแก้ไขปัญหาที่แก้ได้เป็นจุดๆ แก้ได้แค่คนที่มาร่วมงานกัน แต่ว่ากลไกจริงๆ ที่จะสะท้อนถึงปัญหานี้ ยังไม่ได้รับการแก้ไขเยียวยาอย่างจริงจัง

3. จัดให้มีศูนย์ข้อมูลระดับชาติ (สถิติ / งานวิจัย)

น่าจะมีศูนย์ข้อมูลระดับชาติ ซึ่งศูนย์ข้อมูลอันนี้เนี่ย น่าจะรวบรวมถึงข้อมูลทางสถิติ เพื่อที่จะทำให้เห็นว่า ปัญหาที่เราบอกว่า เป็นภูเขาน้ำแข็งเนี่ย จริงๆแล้ว ภูเขาเราก่อนใหญ่แค่ไหน เพราะส่วนใหญ่มองเห็นแค่ข้างบน แต่สถิติจริงๆ ปัญหาที่เกิดขึ้นจริงๆคืออะไร ตรงนี้น่าจะมีหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงที่มานั่งทำตรงนี้ รวบรวมข้อมูล แล้วก็แลกเปลี่ยนข้อมูลให้หน่วยงานอื่น ได้รับรู้ด้วย รวมทั้งถึงงานวิจัยด้วยนะคะ วิจัยว่าปัญหาความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็กเนี่ย ปัญหาคืออะไร ทศนคติที่ว่าไม่ดีที่ต้องแก้เนี่ยคืออะไร กลไกการทำงานคืออะไร

4. จัดตั้งหน่วยงานพิเศษ โดยเฉพาะที่รับผิดชอบงานคุ้มครองฯ เด็ก / สตรี โดยเฉพาะตำรวจ อัยการ และนักสังคมสงเคราะห์

ควรมีหน่วยงานพิเศษที่ทำหน้าที่เหมือนคอยดูแลรับผิดชอบผู้ที่ประสบกับปัญหา ผู้ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาโดยตรง คนที่ร่วมงานน่าจะเป็นทั้งตำรวจ อัยการ และนักสังคม หลากๆวิชาชีพร่วมงานกัน

กลุ่ม 3

การประชุมกลุ่มของกลุ่มที่ 3 นะคะ ปัญหาที่เกิดขึ้น ที่เราพบจากหน่วยงานที่ของเราที่เราทำงานอยู่ เราเสนอประเด็นปัญหาเป็นลักษณะที่จะให้เห็นชัดเจนก็คือ ในรูปของ 4 M ซึ่งก็จะเข้าประเด็นเหมือนกลุ่มที่ 1 และ 2 นะคะ ลักษณะของปัญหาที่พบก็จะคล้ายๆกัน

ปัญหาในการทำงานของแต่ละวิชาชีพ

พิจารณาจาก 4 M

1. Man

- กำลังคนไม่เพียงพอ
- ขาดความตระหนักในความสำคัญของปัญหา ในเรื่องของความรุนแรงที่เกิดขึ้น เจ้าหน้าที่ให้ความสำคัญทางด้านนี้น้อย ซึ่งเราคิดว่าเป็นเพราะเขาขาดความรู้
- ขาดความรู้ในด้านเครือข่าย

2. Money

- ขาดงบประมาณ (กระทรวงสาธารณสุข) ด้านยา, การจัดประชุม

กลุ่มเรามีหน่วยงานมาหลายแห่ง ทั้งจากกรุงเทพมหานคร และกระทรวงสาธารณสุข ในส่วนของกระทรวงสาธารณสุขนั้น ได้เสนอว่างบประมาณในเรื่องยา อันนี้จะมีปัญหาในเรื่องของสตรีที่ถูกข่มขืนหรือเด็กที่ถูกข่มขืนมาเนี่ย ถ้าเขาต้องการในเรื่องของยาต้านไวรัสเอดส์ ทางกระทรวงสาธารณสุขจะมีปัญหา เพราะเรื่องนี้จะโยงกับกระทรวงพัฒนาสังคมกับกระทรวงสาธารณสุข ไม่มีกระทรวงไหนที่จัดงบประมาณไว้ ใครจะเป็นคนจัดงบประมาณช่วยเหลือเด็กและสตรีที่ถูกกระทำความรุนแรงหรือถูกข่มขืนมา ยาที่จะให้การสนับสนุน

และในส่วนของการที่เราจะมีการประชุมเครือข่าย หรือการสร้างความเข้าใจ มันต้องใช้งบประมาณ ซึ่งในส่วนนี้หากหน่วยงานไม่ได้ตั้งไว้เราก็ทำได้ยาก ก็จะเป็นปัญหาทางด้านงบประมาณ

3. Material

- ขาดอุปกรณ์สนับสนุน เช่น รถ – โรงพยาบาลบางแห่งนักสังคมฯ ต้องออกไปเยี่ยมบ้าน ก็จะมีปัญหาในแง่ของรถที่จะออกไปเยี่ยม
- สถานที่ (ไม่มี, คับแคบ) – โรงพยาบาลในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข เป็นโรงพยาบาลที่

เก่าแก่ ฉะนั้นในส่วนของสถานที่ การขยาย หรือ การมีห้องที่จะทำงานแบบ OSCC ก็ค่อนข้างที่จะลำบากที่จะรวมเบ็ดเสร็จ ซึ่งมันต้องมีห้องตรวจ ห้องให้การปรึกษา หรือห้องกระจกด้านเคาน์เตอร์ ทำได้ยาก เพราะมีอุปสรรค คือ สถานที่คับแคบ

4. Management

- การประสานงาน – ขาดการประสานงาน ขาดการสื่อสาร จากผู้บริหารสู่ผู้ปฏิบัติเนี่ย ขาดการสื่อสาร เราก็คิดว่าน่าจะต้องมีระเบียบปฏิบัติที่ชัดเจน ที่จะทำให้ผู้ปฏิบัติเข้าใจไปในแนวทางเดียวกัน
- นโยบายของแต่ละหน่วยงานขาดความชัดเจน – หากนโยบายของแต่ละหน่วยงานมีความชัดเจน ก็จะทำให้หน่วยงานหรือฝ่ายปฏิบัติเนี่ย ก็สามารถที่จะปฏิบัติต่อไปได้

สาเหตุของปัญหา

1. Man

- แ่งงานไม่ชัดเจน – คือบางหน่วยงาน เป็นงานนโยบายลงสู่ผู้ปฏิบัติ คือ ทุกด้าน เช่น น.ส. ก เป็นผู้ปฏิบัติ งานทุกด้านก็จะมุ่งสู่ น.ส. ก ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเอส หรือเรื่องเด็ก รวมถึงเรื่องสตรี ทุกเรื่องจะลงตรงนี้หมด แล้วมันไม่มีการแบ่งงานที่ชัดเจน

- ไม่มีผู้ให้ความรู้ – ผู้ที่ทำงานไม่มีความรู้
- ค่านิยม ความเชื่อ Gender – นอกจากความรู้แล้ว ยังมีในเรื่องของค่านิยม ความเชื่อ

Gender ที่ให้ความสำคัญเกี่ยวกับเรื่องวัฒนธรรมทางสังคมว่ามองปัญหานี้อย่างมีอคติ

2. Money

- ไม่มีเจ้าภาพหลัก – ใครจะเป็นคนตั้งงบประมาณในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว เช่น ระหว่างกระทรวงสาธารณสุข กับกระทรวงพัฒนาสังคม ใครจะเป็นผู้ตั้งงบประมาณ ซึ่งมันยังไม่มี ที่นี้ว่าระหว่างที่ยังไม่มี น่าจะมีหน่วยงานกลางที่จะให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ ถ้าเทียบก็เหมือนกับสำนักงานประกันสังคม ว่ามีหน่วยงานกลางที่จะดูแลให้การสนับสนุนทางด้านนี้ อาจจะเป็นหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง ที่จะให้การสนับสนุนในเรื่องเด็กและสตรี

3. Material

- ขาดงบประมาณ

4. Management

- ขาดการสื่อสาร

แนวทาง / วิธีการแก้ไขปัญหา

1. Man

- เนื่องจากกลุ่มเราจะมาจากวงการศึกษาธรรมศาสตร์ส่วนใหญ่ ทำให้เรามองว่า Key Man ที่สำคัญ คือ แพทย์ ในส่วนของการสร้าง Gender Sensitivity เราควรบรรจุหลักสูตรนี้ ในโรงเรียนแพทย์ ในการที่สอนให้แพทย์มีความละเอียดอ่อนในเรื่องความรุนแรง ก่อนที่เขาจะออกไปเป็นแพทย์ เพราะว่าปกติแล้วผู้ปฏิบัติงานด้านนี้จะรู้ปัญหาอยู่แล้ว หัวหน้ากลุ่มงานรู้ หรือ หัวหน้าภาควิชา แต่แพทย์ฝึกหัดไม่รู้ อันนี้จะทำให้เคสถูกละเลยไป

- มีการแบ่งงานชัดเจน กำหนด หน้าที่ และนโยบาย – อาจจะบอกว่า คุณ ก คุณต้องทำหน้าที่นั้น ในหน่วยงานตรงนี้อย่างเดียวเลย อย่างอื่นไม่ต้องทำ เช่น คุณจะต้องอยู่ดูแลตรงศูนย์พรีทักซ์ อย่างเดียว คุณไม่ต้องไปทำงานด้านอื่น คือ จะมีความชัดเจนในการทำงานมากขึ้น แต่อาจจะมีการหมุนเวียนสลับเปลี่ยนระหว่างเจ้าหน้าที่กัน เช่น คนละ 1 เดือน หรือ 2 เดือน แต่ตรงนี้ต้องมีคนทำงานเฉพาะ ซึ่งก็เป็นเรื่องของการบริหารจัดการในหน่วยงานที่จะสามารถที่จะทำได้ในการจัดสรรบุคลากรให้สามารถที่จะทำได้ครบทุกด้านแล้วก็ดีด้วยนะ

2. Money

- มีหน่วยงานกลางที่ให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ

3. Material

- ตั้งงบประมาณ

4. Management

- มีระเบียบปฏิบัติที่ชัดเจน

ข้อเสนอแนะ

มีศูนย์ประสานงาน (สร้าง Network) ไม่ว่าจะ เป็นระบบของข้อมูล ไม่ว่าจะ เป็นในรูปแบบของข่าวสาร ในเรื่องของการให้การช่วยเหลือต่างๆ การให้การสนับสนุน

การเก็บรวบรวมข้อมูล (นิยาม, อายุของเด็กและสตรี) ระบบข้อมูลยังไม่ตรงกัน ยังไม่มีการปรับ เช่น ในเรื่องของคำนิยามของคำว่า "ความรุนแรง" หรือการ "แบ่งเกณฑ์อายุของผู้หญิงและเด็กที่ถูกกระทำ" ในส่วนนี้ น่าจะมีการปรับให้ตรงกัน เพื่อที่จะได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์กันได้ทั้งประเทศ เพราะขณะนี้ "อายุ" คำนิยามของแต่ละกลุ่มยังไม่เหมือนกัน เพราะฉะนั้นการนำเสนอข้อมูลหรือการนำมาวิเคราะห์นี้ ยังเข้ากันไม่ได้ ซึ่งในส่วนนี้ได้เสนอแนะว่า น่าจะมีการประสานและก็จะควรจะเก็บเป็นระบบ เช่น เก็บระบบในรูปแบบของ IT เพื่อที่จะรู้ได้ว่า ปัญหาอะไรที่เกิดขึ้น และปัญหาที่สำคัญคืออะไร ที่เราจะสามารถนำปัญหาเหล่านี้มาแก้ไขเป็นปัญหาปัญหาไป

ขอสรุปว่า ในเรื่องของที่เรามาได้มาประชุมกันในวันนี้ เราก็ได้มีโอกาสมาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน ได้รู้ปัญหาของเพื่อน แล้วก็เราก็ได้ช่วยกันเสนอแนะ ก็ขอขอบพระคุณทางจุฬาฯ ที่ได้ให้พวกเรามีโอกาสเวทีแห่งนี้ มาเพิ่มเติมในเรื่องของประสบการณ์และความรู้ ขอบคุณค่ะ

ผู้เสนอแนะเพิ่มเติม

อัยการจันทิมา ธนาสว่างกุล

คงเสนอเป็น 2 ส่วนนะค่ะ เพราะว่าเคยไปสัมมนาหลายเวที แล้วก็เกิดปัญหาว่ามันก็ต้องมาคุยกันอีก แต่คิดว่าจริงๆวันนี้ก็เป็นโอกาสที่ดีที่ได้มีโอกาสมาประชุมระดมสมองในวันนี้

อยากให้ทางเจ้าภาพวันนี้ที่จัดเนี่ย นำข้อเสนอต่างๆ ที่เสนอมาเป็นรูปธรรม เช่น อาจจะนำเสนอกระทรวง ซึ่งมีประเด็น เพราะทั้ง 3 กลุ่ม ก็พูดถึงประเด็นนโยบาย ถ้าเป็นไปได้ ก็น่าจะนำเสนอกระทรวงยุติธรรม กระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงพัฒนาสังคมมนุษย์ ทั้ง 3 กระทรวงนี้น่าจะรับรู้ว่า มีเรื่องอะไรเกิดขึ้น

อีกส่วนหนึ่ง ที่หลายกลุ่มพูดถึงประเด็นเรื่องของข้อมูล มันต้องสร้างองค์ความรู้แล้วละค่ะ แล้วก็สร้างในเรื่องของข้อมูลข่าวสาร ที่จะแลกเปลี่ยนกันได้ในสหวิชาชีพ ในแง่ของดิฉันเห็นว่า จุฬาฯ ก็ดี สถาบันแห่งนี้ก็ดี มหิดลก็ดี ซึ่งเป็นสถาบันที่ค่อนข้างจะเป็นอิสระ แล้วก็ทำงานที่เป็นในส่วนข้อมูลและการวิจัยได้ดี แต่ถ้าไปฝากไว้กับข้าราชการประจำ ตรงนี้ก็ไม่ค่อยเวิร์ค ตรงนี้ก็ต้องยอมรับว่า เพราะตัวเองก็อยู่ในหน่วยงานของรัฐเหมือนกัน ข้อมูลบางอย่างเราก็ถูกในแง่ของการเมือง

บางอย่างบอกว่า ไม่ควรจะไปเปิดเผย ตรงนี้ก็มียู่หลายครั้งในแง่ของการทำ report ต่างๆ มันไม่สมบูรณ์ และบางครั้งมันก็มีความจำเป็นทางการเมืองที่นำเสนอไม่ได้

เพราะฉะนั้น สิ่งที่จะเป็นศูนย์กลางข้อมูล เกี่ยวกับงานวิจัย การรวบรวมข้อมูลต่างๆ การรวบรวมองค์ความรู้ ถ้าเป็นองค์กรวิชาการ หรือสถาบันที่เป็นอิสระ ตรงนี้จะมีประสิทธิภาพมากกว่า

ศ.กิตติคุณ น.พ. นิกร ดุสิตสิน

บังเอิญเมื่อที่ผมเปิดตู้เก็บของ เห็นไวน์อยู่ขวดหนึ่ง ไวน์นี้คนที่เอามาให้ผมเป็นฝรั่งเศสขวดเบอร์เริ่มเลข แกถูกภรรยาทำร้าย ซ้อมทำหัก แกบาดเจ็บอยู่เรื่อย บังเอิญแก่เรียนทางสัตวแพทย์ แกก็พอรู้อะไรอยู่บ้าง

ครั้งแรกสุดที่แกมาหาผม ก็ต้องการมาปรึกษาว่า ภรรยาที่มีปัญหาในเรื่องของฮอร์โมนหรือเปล่า ฝรั่งเศสเขามีอันหนึ่งที่เรียกว่า Pre Menstrual Syndrome (PMS) เป็นอาการที่มักจะเกิดก่อนประจำเดือนจะมา แล้วก็ฮอร์โมนที่ไม่ได้สัดส่วน จะทำให้ผู้หญิงมีน้ำคั่งมาก หงุดหงิด แล้วก็คร่ำขาง บางคนสามีเดินอยู่เฉยๆ สามีเดินผ่านมา เกิดอะไรขึ้นก็ไม่รู้ ขับรถชนตายเลย

ผมว่าอันนี้ไม่รู้ คนไทยอาจจะมีน้อย แต่ฝรั่งเศสเขาศึกษาแล้วค่อนข้างจะมีเยอะ ตำรามียะเยอะที่เกี่ยวกับ PMS อันนี้ผมไม่รู้ว่าจะต้องนึกถึงบ้างหรือเปล่านั้นนะ สิ่งที่เกิดขึ้นนี้ผู้หญิงไม่ได้ตั้งใจ แต่มันเกิดจากฮอร์โมนที่ผิดปกติ

มืออยู่รายหนึ่ง ภรรยาทำครัวอยู่ สามีก็เข้ามาทะเลาะ ภรรยาบอกว่าหุคุณนะ ถ้าเข้ามาอีกหน่อยฉันจะแทงเอานะ สามีไม่เชื่อก็แค้นอกให้ ภรรยาที่เสียบมีดเข้าหน้าอกเลย แล้วก็ไปโรงพยาบาล บังเอิญก่อนจะเข้าห้องผ่าตัด สามีก็ตะโกนบอกใครต่อใครว่าไม่ใช่ความผิดของภรรยา เขาเองเป็นผู้ที่ทำทนาย ก็รายนี้ศาลปล่อยภรรยา ในเมืองนอกหากสืบได้ว่าผู้หญิงมีอารมณ์หรือเกิดทำการอย่างนี้ขึ้นมาในช่วงก่อนประจำเดือนจะมา บางทีเขาลดหย่อนโทษให้

อันนี้ไม่ได้แก้ตัวแทนนะครับ เพราะเมื่อมีส่วนใหญ่ที่ยกตัวอย่างมา มีแต่ผู้ชายที่กระทำต่อผู้หญิง แต่อันนี้ผู้หญิงกระทำต่อผู้ชาย ผู้ชายเองก็เหมือนกัน อาจจะต้องดูนะอะ ปกติฮอร์โมนเพศชาย เทสโทสโตรโตน ปกติก่อให้เกิดความรุนแรงได้มากเลย ในเมืองนอกผู้ชายที่ถูกจับเพราะกระทำผิดทางเพศ หากยอมกินยาบางอย่างเพื่อลดฮอร์โมนเพศชาย หรือยอมตัดคอน ศาลจะยอมลดโทษให้ อันนี้เราอาจจะต้องนึกถึงนะครับ ว่าสาเหตุเนี่ยมันมาจากที่เขาไม่สามารถควบคุมตัวเองได้หรือเปล่า

มืออยู่รายหนึ่งไปข่มขืนเขา ถูกจองจำอยู่ประมาณ 10 ปี พอออกมาแกก็ขอให้หมอดัดคอนแก หมอทำไม่ได้เพราะผิดกฎหมาย หมอให้ไปเอาคำสั่งศาลมา ในที่สุดแกไปเอาคำสั่งศาลมา แล้วก็เข้ารับ

การผ่าตัด 6 เดือนให้หลัง มีคนไปสัมภาษณ์แก้วว่ารู้สึกอย่างไรบ้างที่ไปทำการผ่าตัด แกบอกว่ แหม แกคิดถูก ดีเหลือเกินที่ทำผ่าตัด ไม่อย่างนั้นในช่วง 6 เดือนนั้น แกอาจไปทำร้ายผู้หญิงอีกกี่คนก็ไม่รู้

ผมฝากไว้แค่นี้ละ คือในเรื่องฮอว์โมนต้องระวัง ผู้หญิงก็มีปัญหา ผู้ชายก็มีปัญหา บางทีอาจต้องดูเรื่องนี้ด้วย แล้วจะแก้ไขอะไรได้เยอะเลย

ภรรยาฝรั่งคนนั้น ในที่สุดผมให้ฮอว์โมน อาการก็ดีขึ้นเยอะเลย มีทำร้ายน้อยลง

ผมฝากตรงนี้ด้วย ไม่รู้ว่า มีประโยชน์ต่องานที่เกี่ยวข้องหรือเปล่านะฮะ

ขอบคุณครับ.

สรุปการประเมินผล การจัดประชุมระดมสมอง
เรื่อง "กระบวนการสหสาขาวิชาชีพกับการทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาความรุนแรงต่อสตรี"
วันจันทร์ที่ 28 กุมภาพันธ์ 2548

หัวข้อ	\bar{X}	range
1. เพศสภาพ/บทบาทหญิงชาย และแนวคิดเกี่ยวกับปัญหาความ		
1.1 ความชัดเจนของเนื้อหา	4.29	3-5
1.2 วิธีการนำเสนอ	4.24	3-5
1.3 ความเหมาะสมของวิทยากร	4.48	3-5
1.4 ระยะเวลา	3.71	2-5
1.5 ประโยชน์ในการนำไปใช้	4.48	4-5
2. ระบบบริการทางการแพทย์ต่อผู้หญิงที่ประสบความรุนแรงทาง		
2.1 ความชัดเจนของเนื้อหา	4.05	2-5
2.2 วิธีการนำเสนอ	3.95	3-5
2.3 ความเหมาะสมของวิทยากร	4.30	3-5
2.4 ระยะเวลา	3.71	3-5
2.5 ประโยชน์ในการนำไปใช้	4.33	3-5
3. ระบบการสอบสวนเพื่ออำนวยความสะดวก		
3.1 ความชัดเจนของเนื้อหา	4.19	3-5
3.2 วิธีการนำเสนอ	4.24	3-5
3.3 ความเหมาะสมของวิทยากร	4.50	3-5
3.4 ระยะเวลา	3.52	2-5
3.5 ประโยชน์ในการนำไปใช้	4.19	3-5
5. ประสิทธิภาพการทำงานช่วยเหลือผู้หญิงที่ประสบปัญหาความ		
5.1 ความชัดเจนของเนื้อหา	4.25	3-5
5.2 วิธีการนำเสนอ	4.20	3-5
5.3 ความเหมาะสมของวิทยากร	4.45	3-5
5.4 ระยะเวลา	3.85	3-5
5.5 ประโยชน์ในการนำไปใช้	4.35	3-5

หัวข้อ	\bar{X}	Range
6. ข้อเสนอจากตัวจริงเสียงจริงของผู้หญิงที่ประสบปัญหา		
6.1 ความชัดเจนของเนื้อหา	4.32	3-5
6.2 วิธีการนำเสนอ	4.21	3-5
6.3 ความเหมาะสมของวิทยากร	4.35	3-5
6.4 ระยะเวลา	4.11	3-5
6.5 ประโยชน์ในการนำไปใช้	4.42	3-5
7. รูปแบบและการดำเนินการ	4.26	4-5
8. ความพร้อมของสื่อกิจกรรม	4.62	4-5
9. เอกสารประกอบการประชุม	4.33	3-5
10. สถานที่จัดประชุม	4.43	3-5
11. ความพึงพอใจโดยรวมต่อการประชุมครั้งนี้	4.38	3-5

2. ข้อคิดเห็น / ข้อเสนอแนะอื่นๆ

การจัดประชุม / หัวข้อ

- ในช่วงเช้าได้บรรจุเนื้อหาค่อนข้างดีมาก
- ให้บางหัวข้อมาอยู่ช่วงบ่ายบ้าง
- ควรมีการประชุมลักษณะนี้เป็นระยะเพื่อ
 1. ระดมสมองพัฒนาระบบงาน
 2. สร้างสัมพันธภาพทีมงาน, ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกัน
 3. การประชุมแต่ละครั้งน่าจะ 2 วันขึ้นไป
- ทุกหัวข้อมีความน่าสนใจ แต่ด้วยเวลาน้อยจึงทำให้วิทยากรแต่ละท่านพูดเฉพาะประเด็นสำคัญๆ บางเรื่องจึงยังไม่ค่อยเข้าใจแต่ก็พอจะเป็นแนวทางได้

ระยะเวลา

- ระยะเวลาในแต่ละช่วงสั้น กระชับเกินไป
- ควรเพิ่มระยะเวลาการฝึกอบรมขึ้น
- เวลาน้อย วิทยากรตอบข้อซักถามไม่ได้
- เวลาในการบรรยายน้อย/เนื้อหามีมาก/ผู้ให้ความสนใจมาก
- เวลาอาจจะไม่เป็นไปตามกำหนดการ แต่ไม่น่าเป็นเพราะประสิทธิภาพของแต่ละท่านน่าสนใจ

อื่นๆ

- อาหารอร่อยมาก
- เจ้าหน้าที่ต้อนรับน่ารักดี
- ทำอย่างไรให้ผู้ร่วมประชุมอยู่ได้ตลอดรายการ
- ควรมีการเสิร์ฟน้ำดื่มระหว่างฟังบรรยาย หรือตั้งไว้ที่โต๊ะคนละ 1 แก้ว เพราะเวลาหิวน้ำจะไม่เสียเวลาออกไป
- โดยรวมดีมากค่ะ

ภาคผนวก ค : ภาพถ่ายกิจกรรม

รูปถ่ายกิจกรรมงานประชุมระดมสมอง

เรื่อง "กระบวนการสหสาขาวิชาชีพกับการทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาความรุนแรงต่อสตรี"

วันจันทร์ที่ 28 กุมภาพันธ์ 2548

นางสาวนันทกานต์ เชื่อมจิต หัวหน้าโครงการฯ
กล่าวรายงานการประชุม

ศ.นพ.จิตร สิทธิอมร ผอ.สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์
การแพทย์ จุฬาฯ กล่าวเปิดการประชุม

ศ.ดร. วิตาสินี พิพิชกุล บรรยายหัวข้อ "เพศสภาพเพศบาท
หญิงชาย และแนวคิดเกี่ยวกับปัญหาความรุนแรงทางเพศ"

พล.ต.ต. ชัชวาลย์ สุขสมจิตร บรรยายหัวข้อ "ระบบการ
สอบสวนเพื่ออำนวยความยุติธรรม" และตอบข้อซักถาม
ของผู้เข้าร่วมประชุมอย่างเป็นกันเอง

บรรยากาศการฟังบรรยายในช่วงเช้า

ผู้เข้าร่วมประชุมแบ่งกลุ่มระดมสมอง

แต่ละกลุ่มนำเสนอผลการประชุมระดมสมอง

รูปถ่ายกิจกรรมการฝึกอบรมปฏิบัติการ (Workshop)
เรื่อง "บุคลากรวิชาชีพกับการเป็นส่วนหนึ่งในการแก้ไขปัญหาความรุนแรงทางเพศในมิติหญิงชาย"
ระหว่างวันที่ 2 - 4 กันยายน 2548

ณ We-Train International House สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี ดอนเมือง กรุงเทพฯ

บรรยากาศการลงทะเบียนเข้าร่วมการอบรม

ผศ.ดร.วิลาสินี พิพิธกุล บรรยายหัวข้อ
“กะเทาะความคิดกับทฤษฎีสตรีนิยม”
เมื่อวันที่ 2 กันยายน 2548

บรรยากาศในการดำเนินงานที่วิริยะพยาบาล
มูลนิธิเพื่อนหญิง และสถานีตำรวจนครบาลบางซื่อ

ผศ.ดร. นันทพันธ์ ชินล้ำประเสริฐ บรรยายหัวข้อ “สุขภาพและความรุนแรง” เมื่อ 3 กันยายน 2548

ดร.วิพุธ พูลเจริญ บรรยายหัวข้อ “การวิจัยเพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาคความรุนแรง” เมื่อ 3 ก.ย. 48

คณะวิทยากรจากมูลนิธิเพื่อนหญิง ร่วมกันบรรยายหัวข้อ “กระบวนการทางกฎหมาย และกระบวนการดูแล Case หลังจากการแจ้งความ” เมื่อวันที่ 3 กันยายน 2548

บรรยากาศในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ระหว่างวิชาชีพ

นางไพลิน ศรีสุขโข ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยและพัฒนา
แพศศาสตร์ศึกษา จุฬาฯ กล่าวรายงาน

ศ.นพ.นิกร ดุลิตดิน ที่ปรึกษาสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์
การแพทย์ จุฬาฯ ประธานเปิดงาน

ตัวแทนสหวิชาชีพที่เข้ารับการอบรม ร่วมบรรยายใน
หัวข้อ "รูปแบบการฝึกอบรมกับการนำไปใช้"

เหล่าวิทยากรที่ให้เกียรติมาร่วมบรรยายในหัวข้อ
"การแก้ไขปัญหาคาความรุนแรงทางเพศแบบสหวิชาชีพ
ในระดับนโยบาย"

บรรยากาศการฝึกการให้การปรึกษาเบื้องต้น
เมื่อวันที่ 3 และ 4 กันยายน 2548

บรรยากาศการฝึกการให้การปรึกษาเบื้องต้น

รูปถ่ายกิจกรรมการแถลงข่าวเชิงวิชาการ (Press Conference)
เรื่อง “รูปแบบการฝึกอบรมสหวิชาชีพกับการแก้ไขปัญหาความรุนแรงทางเพศในมิติหญิงชาย”

วันพุธที่ 30 สิงหาคม 2549

ณ ห้องกมลทิพย์ ชั้น 2 รร. สยามซิตี กรุงเทพฯ

บรรยากาศการลงทะเบียน

นางสาวมนทกานต์ เชื่อมจิต หัวหน้าโครงการ
บรรยายสรุปผลการวิจัย

บรรยากาศภายในงาน

ประวัตินักวิจัย

ชื่อ (ภาษาไทย) นางสาวมนทกานต์ เชื่อมชิต
(ภาษาอังกฤษ) Miss Montakarn Chuem-Chit

ฝ่าย เวชศาสตร์ประชากร สถาบัน วิจัยวิทยาศาสตร์การแพทย์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
โทรศัพท์ 0-2218-8154-5 โทรสาร 0-2218-8155, 0-2218-8439 E-mail : dollydream25@yahoo.com

ประวัติการศึกษา

มหาวิทยาลัย	ปริญญา	สาขาวิชา	ปีที่สำเร็จการศึกษา
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	ปริญญาตรี / ว.บ.	ประชาสัมพันธ์	๒๕๔๓
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	ปริญญาโท / นศ.ม.	วารสารสนเทศ	๒๕๔๕

Publications:

1. Montakarn Chuemchit, Siriyupa Nansunanon, Siriruk Sripunchapong, Onuma Zongram, Pailin Srisookkho and Nikorn Dusitsin. Need assessment: Youth Centres, What do Thai Young People Wants & Need?. Council of Sex Education and Parenthood (International) NEWS & VIEWS, 2003; 19(67):22.
2. Srisookkho P, Sripunchapong S, Nansunanon S, Chuemchit M, Zongram O, Sindhupak R, Dusitsin N. Sex Education in Secondary Schools via CD-ROMs in Thailand. Abstract of the 19 th national conference of sexology; 2003 Oct31-Nov2; New Delhi, India.
3. Pailin Srisookkho, Siriruk Sripunchapong, Siriyupa Nansunanon, Montakarn Chuemchit, Onuma Zongram, Ratana Sindhupak and Nikorn Dusitsin. Sex Education in Secondary Schools via CD-ROMs in Thailand, Thai Journal of Health Research. March 2004; 1-8.
4. Montakarn Chuemchit, Domestic Violence, Friends of Women Foundation, January 2004.
5. Montakarn Chuemchit, Siriyupa Nansunanon, Siriruk Sripunchapong, Onuma Zongram, Pailin Srisookkho and Nikorn Dusitsin. Need assessment: Youth Centres, What do Thai Young People Wants & Need?. Thai J Health Res; 18 (2) : 167-177, 2004.

Presentations:

Oral Presentations:

“Needs assessment: Youth Centre, What do Thai Young People Want and Need?” Presented at: The 19th National Conference of Sexology and Pre Conference Workshop; Council of Sex Education & Parenthood (International) New, Delhi, India, 31st October - 2nd November 2003.

“The Victimization of Women in Newspapers and Their Survival” Present at: The First National Symposium on Eliminating Domestic Violence, The Emerald Bangkok, Thailand, 28th -29th November 2005.

Poster Presentations:

Doull, M., O’Connor, A., Chuemchit, M., Jacobsen, MJ., Robinson, V., Tugwell, P., Sithi-Amorn, C. Sexual Health Decision Making: Listening to Thai Youth. Poster Presentation. Canadian Society for International Health Conference: The Politics of Health Whose Reality Counts. Ottawa, Ontario, October 2004.

Doull, M., O’Connor, A., Chuemchit, M., Jacobsen, MJ., Robinson, V., Tugwell, P., Sithi-Amorn, C. Sexual Health Decision Making: Listening to Thai Youth. Poster Presentation. International Shared Decision Making Conference: Implementing Shared Decision Making In Diverse Health Care Systems and Cultures. Ottawa, Ontario, June 2005.

Chuemchit, M., Doull, M., O’Connor, A., Jacobsen, MJ., Robinson, V., Tugwell, P., Sithi-Amorn, C Need Assessment : Sexual Health Decision Making, What do Thai Adolescent Think? Poster Presentation. The XVII World Congress of Epidemiology : Epidemiology and Equity in Health : Methodological Challenges and Strategies of the 21st century Bangkok, Thailand. 21 – 25 August, 2005

Peer Helpers Training Programme in Thailand. Poster Presentation. The XVII IEA World Congress of Epidemiology (WCE 2005) proceeding August 21-25, Imperial Queen’s Park Hotel, Bangkok.

The effectiveness of micro-counselling skills training in sexuality health for high school teachers Asian Applied Psychology International – Regional Conference AAPI-RC, at the Radisson hotel, Rama 9Rd., Bangkok, Thailand. November 14 – 16, 2005

Issues and Challenges of AIDS Prevention among Adolescents (A Case study of Peer Helper Training in Nakornnayok, Thailand). CD-ROM Presentation. XVI International AIDS Conference, Toronto, Canada. August 13 – 18, 2006

ชื่อ (ภาษาไทย) นางนุชนาฎ หวนนากลาง
(ภาษาอังกฤษ) Mrs. Nuchanad Hounnaklang

ฝ่ายเวชศาสตร์ประชากร สถาบัน วิจัยวิทยาศาสตร์การแพทย์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
โทรศัพท์ 0-2218-8154-5 โทรสาร 0-2218-8155, 0-2218-8439

ประวัติการศึกษา

มหาวิทยาลัย	ปริญญา	สาขาวิชา	ปีที่สำเร็จการศึกษา
วิทยาลัยพยาบาลสระบุรี	ปริญญาตรี / พ.บ.	การพยาบาล	๒๕๓๕
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	ปริญญาโท / ศศ.ม.	การให้การปรึกษา	๒๕๔๑

Publications:

Hounnaklang N, Kochagarn E, Tangusaha C, Theppitaksak B, Srisookkho P and Dusitsin, N. Hotline Service on Sexuality Issues at Call Centre for Life Quality Enhancement, Chulalongkorn University. Thai J Health Res. 2005. 19(2): 145-156.

Presentations:

Oral Presentations:

"Hotline Service on Sexuality Problems at Call Centre for Life Quality Enhancement, Chulalongkorn University" การสัมมนาระดับนานาชาติครั้งที่ 10, มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต และมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา กรุงเทพมหานคร, 13-15 กรกฎาคม 2548.

Poster Presentations:

Hounnaklang N, Chuemchit M, Teratarathorn R, Khomkham S, Srisookkho P and Dusitsin N. The Effectiveness of Peer Helpers Training Programme. The XVIIth IEA World Congress of Epidemiology. Bangkok, Thailand. 21-25 August 2005.

Hounnaklang N, Chuemchit M, Nunsunanon S, Teratarathorn R, Srisookkho P and Dusitsin N. The effectiveness of micro-counselling skills training in sexuality health for high school teachers. The Asian Applied Psychology International – Regional Conference AAPI-RC. Bangkok, Thailand. 14-16 November 2005.

Issues and Challenges of AIDS Prevention among Adolescents (A Case study of Peer Helper Training in Nakornnayok, Thailand). CD-ROM Presentation. XVI International AIDS Conference, Toronto, Canada. August 13 – 18, 2006

ชื่อ (ภาษาไทย) นางสาวอรอุมา ของรัมย์
(ภาษาอังกฤษ) Miss Onuma Zongram

ฝ่าย เวชศาสตร์ประชากร สถาบัน วิจัยวิทยาศาสตร์การแพทย์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
โทรศัพท์ 0-2218-8154-5 โทรสาร 0-2218-8155, 0-2218-8439

ประวัติการศึกษา

มหาวิทยาลัย	ปริญญา	สาขาวิชา	ปีที่สำเร็จการศึกษา
มหาวิทยาลัยมหิดล	ปริญญาตรี / วท.บ.	รังสีเทคนิค	๒๕๓๕
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	ปริญญาโท / วท.ม.	ชีวเคมี	๒๕๔๑

Publications:

Sindhuphak R, Yamarat K, Tangusaha C, Kochagan A, Zongram O, Niyomwan W, Dusitsin N. Model Development: Promotion of Male Involvement in Reproductive Health Care Through I.E.&C. Program. *Thailand Journal of Health Promotion and Environmental Health* 2004; 27(1): 73-83.

Srisookho P, Sripunchapong S, Nansunanon S, Chuem-chit M, Zongram O, Sindhuphak R, Dusitsin N. Sexual Education in Secondary Schools via CD-ROMs in Thailand. *Thai J Health Res* 2004; 18(1): 1-8.

Chuem-chit M, Nansunanon S, Sripunchapong S, Zongram O, Srisookho P, Sindhuphak R, Dusitsin N. Need assessment: Youth Centres, What do Thai Young People Want and Need?. *Thai J Health Res* 2004; 18(2): 167-177.

Kochagan A, Tangusaha C, Yamarat K, Zongram O, Sindhuphak R, Niyomwan W, Dusitsin N, Promotion of Male Involvement in Reproductive Health Care. *Thai J Health Res* 2003; 17(1): 45-56.

Sindhuphak R, Kittikalayawong, Havanond P, Srisookho P, Tunsaringkarn K, Zongram O, Niyomwan W, Dusitsin N. Selection of Screening Methods for Thalassemia Carriers. *Journal of Health Science* 2003; 12(3): 329-338.

Chuem-chit M, Nansunanon S, Sripunchapong S, Zongram O, Srisookho P, Dusitsin N. Need assessment: Youth Centres, What do Thai Young People Wants & Need?. Council of Sex Education and Parenthood (International) NEWS & VIEWS, 2003; 19(67):22.

Presentations:

Zongram O, Sindhuphak R, Srisookho P, Pansatiankul B, Dusitsin N. Simplified screening and counselling of Thalassemia in Primary Health Care in Northern Thailand. Poster presentation. The XVIIth IEA World Congress of Epidemiology. Bangkok, Thailand. 21-25 August 2005.

Zongram O, Sindhuphak R, Ratanamongkolkul S, Theeratananon W, Dusitsin N. Thalassemia Screening and Counselling at Primary Health Care in Nakorn Nayok Province. Poster presentation. The 11th National conference of Thalassemia. Bangkok, Thailand. 1-2 September 2005.

Zongram O, Sindhuphak R, Pansatiankul B, Chantee N, Pongsutana S, Pokjae V, Laipiboon U, Wasarapaphong R, Dusitsin N. Thalassemia Screening and Counselling at Primary Health Care Center in Chiengsean District, Chiengrai Prvince. Abstracts of the 10th National conference of Thalassemia; 2004 July 29-30; Bangkok, Thailand.

Sinhaseni P, Sindhuphak R, Chivapat S, Suramana T, Zongram O, Taechakitroje, Chavalittumrong, Ruangrangsri N, Srisookho P, Dusitsin N. Actin cytoskeleton effects found in splenocytes of rats exposed to water extract of leaves thunbergia laurifolia linn. Abstracts of the 6th European Congress on Menopause; 2003 May 24-28; Bucharest, Romania.

Niyomwan W, Dusitsin N, Sindhuphak R, Yamarat K, Zongram O, Kochagan A, Tangusaha C. Promotion of Male Involvement in Reproductive Health Services Through Information, Education and Communication (I.E&C) Programme in Selected Institutes. Abstracts of the 2nd Asia Pasific Conference on Reproductive and Sexual Health; 2003 Oct 6-10; Bangkok, Thailand.

Chuem-chit M, Nansunanon S, Sripunchapong S, Zongram O, Srisookho P, Dusitsin N. Need assessment: Youth Centres, What do Young People Want&Need. Abstracts of the 19th national conference of sexology; 2003 Oct 31-Nov 2; New Delhi, India.

Srisookho P, Sripunchapong S, Nansunanon S, Chuem-chit M, Zongram O, Dusitsin N. Sexual Education in Secondary Schools via CD-ROMs in Thailand. Abstracts of the 19th national conference of sexology; 2003 Oct 31-Nov 2; New Delhi, India.